z} ieden.

Apologeticus

ADAMI TANNERI

SOCIETATIS IESV

Theologi.

ADVERSVS CALVMNIAS,

MENDACIA, CÆTERAQVE ERRATA, QVIBVS Ægidius Hunnius, Prædicans VVittebergensis, suum Examen Præfationis, Colloquio Ratisbonensi Monachij recuso præfixæ, exornare voluit.

IN QVO PRÆTER CÆTERA, FIRMISSIMIS ARGVMENTIS ASSERITVR quoque indelebilis illa ignominiæ nota, quam Aduersarij sibimetipsis inusserunt, dum commune disputationis Protocollum in præcipuo totius controuersiæ puncto turpissimè corruperunt.

ACCESSIT IN FINE

CATALOGVS CENTVM ABSVRDITATVM, SVpra illas quinquaginta in præfatione notatas, quas in eodem Colloquio Ratisbonensi Anni M. D C I. commiserunt Prædicantes.

Christiani Casimir die 26. Septembris Risü ao 1698 Cracoviæ

Ex libris Casparis Celeste

MONACHII EX TYPOGRAPHIA
Nicolai Henrici,

ANNO M. D CIII.

Ertaud Camalduleñ C. M. C. in Insula Wigrensi ex Legato Fris Agathangeli.

SERENISSIMO
PRINCIPI AC DOMINO, DOMINO FERDINANDO SENIORI, COMITI PALATINO RHENI, vtriusque Bauariæ Duci, &c.

ADAMVS TANNER SOCIETATIS IESV, GRATIAM ET fœlicitatem à DEO precatur.

ANNVS est, eoq; amplius, Serenissime Princeps, cum finita Ratisbonensi disputatione, eadem ferme de re eminus, catholicos inter ac hæreticos, disceptari cœptum est, de qua cominus antea fuerat depugnatum. Et quia peruersis hæreticorum machinationibus deijciendis, nullum erat telum aptius, ipsomet authentico actorum eius colloquij Protocollo; idcirco autoritate ac voluntate Ser.^{mi} Cognati Ser.^{tis} V.^{ræ} Maximiliani, utriusq; Bauariæ Ducis, illud etiã cũprimis, quasi quodam præfationis neruo vibratum, ac in aduersarios validè contortum est. Et verò senserunt ictum aduersarij. Mox enim Neoburgenses prædi-

cantes, quasi agmine facto, suo & suorum Collegarum, qui colloquio interfuerũt, nomine; Protocollo suo Lauingano appendicem præposteram addi curarunt, quo velut scuto impactum telum exciperent, ac si fieri posset, etiam in aduersarios retorquerent. Sed obsistebant Catholici, & mox eadem Ser.mi Ducis autoritate, altera editione Protocolli Monacensibus typis in lucem data, eam ipsam appendicem, quam in sui munimentũ obiecerant aduersarij, auctiore præfatione non sine graui eorum dolore ita cõminuerunt, ut Neuburgenses illi quasi totis castris exuti opus haberẽt, nouum suæ causæ præsidium aliunde conquirere. Adest igitur Ægidius Hunnius Prædicans VVitebergensis tantò cæteris impudentior, quantò suo quidem judicio sapientior, & jam dudum sibi consuetis armis, mendacijs nimirum & calumnijs in illam Catholicorum auctiorem præfationem grassatur, totus furore plenus, & prout autor nõ ignobilis hominem ira æstuantẽ describit, *sibilo, mugituq́, & gemitu, & stridore, & si qua his inuisi-*

Senec. lib. 2. de ira cap. 35.

or vox est, perstrepens, tela manu vtraq; quatiens (utpote *cui se tegere nulla cura est) toruus, cruentusq;, & cicatricosus, & verberibus suis liuidus, &c. omniũ odio laborans, sui maximè: Si aliter nocere non poßit, terras, maria, cœlũ ruere cupiens, infestus pariter inuisusq;.*

Quia vero nonnullis *visum est*, eodem Philosopho teste, *quibusdam iratis profuisse aspexisse speculum*, idcirco Apologeticũ hũc quasi speculi loco ei obijciendum putaui, in quo male sanus Prædicans interiorem animi sui vultum, quem in suo præfationis illius examine non obscurè præ se tulit, contueretur, mendacijs, calumniis, inscitia, impudentia horribiliter deformatũ: num hinc fortè sui tandem ipse pertæsus, animum ac mentem in meliorem formam transmutare discat. Certè mihi quidẽ, Ser.^me Princeps, in meis contra eum scriptis alia mens non est, quam sic illum suis coloribus repræsentare, ut vel sibi etiam ipse displiceat, vel certè sibi soli placeat, cæteris ita inuisus, ut eius malo nemo bonus pereat. Hoc autem quidquid

est lucubrationis meæ, Ser.^{ti} V.^{ræ} velut debiti obsequij monumentum, humillimè offero atq; consecro. Decebat enim, ut qui priores duas lucubrationes, ipsam potissimum historiam peractæ disputationis concernentes, ijs qui velut oculati testes veritatis colloquio præsentes interfuêre, serenissimis cognatis, Ser.^{tis} V.^{ræ} Maximiliano atq; Alberto inscripseram, jam nũc Apologeticum hũc, pro rebus extra colloquium gestis scriptũ, Ser.^{ti} V.^{ræ} consecrarem, non minus Catholicæ veritatis studio (quod ejus heroica facta jam pridem conspicuum reddiderunt) quã sanguinis ac amoris vinculo vtrisq; illis cõjũctissimæ. Nec dubito, quin hoc quantumuis leuidense munusculum vel eo ipso nomine Ser.^{ti} V.^{ræ} futurum sit gratum, quòd Prædicantibus hæreticis non poterit non esse exosum. Deus Opt Max. Ser.^{tem} V.^{am} sospitem ac incolumem, mihiq; & societati nostræ clemẽtissima beneuolentia addictam, quam diutissimè conseruet. Monachij. Cal. Februarij Anno Dn.

M. DCIII.

AD LECTOREM.

C. C. R.

MEminiſti adhuc, nî fallor, amice lector, quantis clamoribus, poſt habitum ſuperiore anno colloquiũ Ratisbonenſe, lætum ubiq; pæana inſonare viſi ſint Prædicantes, quanta geſticulatione, hanc quaſi fabulam, reportatæ ſcilicet victoriæ indicem, publicè ac priuatim egerint. Tacebant ferè interim Catholici, ſiue pro conſueta modeſtia, ſiue pro ea, quam eis cauſæ bonitas ſuggerebat, confidentia, ſiue etiam certo & bene librato conſilio: ut quò nimirum, tali conniuentia ſuadente, vanitas aduerſariorum longius progrederetur, ſeq; inſolentius quaſi abſq; fræno iactaret, eò & authoribus ipſis maius probrum, & ſibi celeriorem interitum ipſa conciliaret. Et ſanè commodè ceſſit hoc conſilium. Eò enim uſq; prouecta eſt inter Pſeudoeuangelicos fingendi ac mentiendi libido, ut Ægidius Hunnius Prædicans VVittenbergenſis, non poſtremus

mus alioqui tam infamis insolentiæ incentor, ipsemet ei frænum inÿcere, & velut excitato à se incendio frigidam affundere opus habuerit: dum videlicet, vt etiam alias referre me commemini, & in perpetuam ignominiam Prædicantium sæpius repetendum est, in sua relatione, quam de colloquio conscripsit, germanicum aliquod scriptũ, Pseudoeuangelicorum opera, de colloquio publicis typis Magdeburgi editum, tanquam cum historica veritate non consentiens, damnandum censuit.

Præfat. Exam. Hun. Relat.

Postea verò cũ Catholici satis & à se silẽtio, & à Prædicantibus vanæ loquacitati indultum rati, tam calamo, quam lingua eiusmodi vanitatis fumum dispellendum suscepissent, edito in hũc finem, authoritate serenißimi Bauariæ Ducis Maximiliani, ipsomet authentico actorum ejus disputationis Protocollo, cũ præfatione: deinde seorsim etiam typis perscripta compendiaria relatione, qua totius colloquÿ gesta, juxta protocolli fidem, summatim ob legentium oculos ponerentur, vt alia multa à

Catho-

Catholicis ad detegendam, & pudefaciendam Prædicantium vanitatem edita taceam, mirum, quam breui temporis spacio, vana illa & vesana Aduersariorum jactantia compressa fuerit, ita vt vel omnino non esset, vel certè risui esset ijs, qui nostrorum scripta legissent.

Jam verò postquam distractis primæ editionis exemplaribus, tam Relatio illa, quam Protocollũ prolixiore præfatione auctius (cujus augmenti causam præbuit Prædicantium Neoburgensium appendix, quam visa Monacensi præfatione, suo protocollo assuerunt) ex prælo Monacensi prodijt, ecce jam non modo nulla lætitia gestiens progreditur Hunnius, sed versa in luctum cythara, totus dolore ac furore æstuat, & velut rabidus canis, nullo personarũ respectu habito, obuios quosq; inuadit, vbiq; calumnias, mendacia, falsi crimina ingeminat; atq; in ipsum quoq; serenißimũ Principẽ Maximilianum, vtriusq; Bauariæ Ducem, ejusmodi criminationum suarum aculeos figere non veretur; quasi videlicet præfatio, e- Iob 3.

jus authoritate Protocollo annexa, qua se Prædicantes nimis quam ictos sentiunt, & Bauarico Protocollo ignominiosam labē aspersferit, & Serenissimi Principis laudatissimū nomē ei editioni in titulo p̄fixum insigni contumelia affecerit. *Hic nēpe prædicātici gaudij, & vanissimæ jactationis finis est, per quā belle respondens ei, quod de impiorum gaudio verissimè pronunciauit Salomon:* Extrema gaudii

Prouerb. 14. luctus occupat.

Neq; verò p̄fationē illā, etsi consultò nullius authoris nomine prænotatā, aliis quā Jesuitis; neq; in his vlli, quam Tannero (quem scilicet in corde semp̄ habet Prædicās) tribuendam existimauit, tā parū se in hoc judicio falli ratus, quā temerè & falsò de re sibi penitus ignota iudicauit. Sed quidquid sit de hac temeritate Hunnij, quæ illi inter cætera errata à me facilè condonatur, præfatio certè, tanta Principis autoritate munita, talis non est, quæ authoris nomen respuat, aut ullum calumniatorem timeat. Jmo verò quando sic libuit Hunnio, in

me

me quasi præfationis illius authorem, linguam suam maledicam stringere, ne frustra calumniatorem egerit, suscipio eius patrocinium libens, non quidem vlla publica Serenißimi Bauariæ Ducis Maximiliani authoritate, sed sola mea voluntate, & veritatis tuendæ studio. Ipsi verò Serenißimo Bauariæ Duci, quem etiam venenato morsu lacessere veritus non est infamis Prædicans, vt in tali causa defensione vlla opus non est, ita alia defensionis ratio longè efficacior suppetit, cuius cogitatio merito cohibere debebat Prædicantis furorem, vt contentus præfationem ipsam oppugnare, à tãto Principe maledicentiæ suæ aculeos abstineret.

Certè quidẽ in posterũ me suasore tutius in Jesuitas, si ita volet, grassari poterit Hunnius. quanquam ex hac ipsa calumniandi impunitate, quid tandem nisi pudorem, aut impudentiam consequitur Prædicans? Jd quidem certè satis hactenus suo malo expertus est. Quæ ergo tandem vis *(vt cũ S. Augustino lo-*

August. lib. 2. contra epist. Parmen. cap. 1.

quar) nisi cæcitas & vanitas animi cogit hominem *(Hunnium)* clausis, vt dicitur, oculis tanquam in alterum jacere, quod cum in eum jecerit, continuò redeat, eumq; ictu reciproco affligat, intacto illo, quem vulnerare voluerat. *Nos quidem certè, vt alio loco de se scripsit Augustinus*, cum falsa crimina audimus, ab eis, quos offendimus, prædicando eloquia veritatis, & erroris vaniloquia convincendo, habemus abundantissimam consolationem. *Neq; verò sine ratione hoc Augustinus.* Nam si eis, *inquit*, quibus me criminantur, testimonium conscientiæ meæ non stat contra me, in conspectu Dei, quo nullus oculus mortalis intenditur, non solum cõtristari nõ debeo, verum etiam gaudere & exultare, quia merces mea multa est in cœlis. Neque enim intuendum est, quam sit amarum, sed quam falsum est, quod audio, & quam verax, pro cuius nomine hæc audio, & cui dicitur, vnguentum effusum est nomen tuum. Et merito fragrat *(Christi nomen)* in omnibus gentibus, cuius odorem

August. lib. 3. con. lit. Petil.

Cant. 1.

rem

rem isti, qui nobis maledicũt, in vna Africæ (*Germaniæ*) particula conantur includere. Cur itaque feramus indignè, quod nos infamãt, qui gloriæ Christi sic detrahunt, quorum parti contentionique inimicum est, quod de illius ad cœlos ascensione (*quẽ Vbiquistæ nostri in terris immobiliter retinere conantur*) & de nominis ejus tanquam vnguenti effusione (*per vniuersum orbem*) tanto ante prædictum est: Exaltare super cœlos Deus, & super omnem terram gloria tua. *Ita Augustinus olim Donatistis, nos Lutheranis calumniatoribus.*

Sed quid ego Hunnio modestiam suadeo, quando tam dissoluta, & immoderata calumniandi libido nobis potius in aduersariis nostris, nisi peccati ratio obsisteret, exoptanda foret? Cum ex nulla re alia certior interitus hosti immineat, quam cum nimis intemperanti victoriæ cupiditate, temerè seipsum in Aduersariorum tela conijcit. Hoc sanè verißimum esse, lector vel ex hac refutatione Hunniani examinis, circa præfationem illam posteriorem Pro-

tocolli Bauarici ab Hunnio instituti, comperiet: quam sic instituere mihi visum est, vt inprimis textum præfationis in certa capita distributum integrè ponerem, deinde partim ineptas, partim mendaces, & calumniosas Hunnij annotationes & referrem, & refellerem, eo breuitatis studio, quod tamẽ circa rerum ipsarum tractationem, quæ momentum aliquod haberent, nimium fortaßè alicui potius, quàm modicum videri poßit.

Ne verò Hunnius ob absurda illa Prædicantium quinquaginta, in præfatione notata, frustra nobis tantopere succensuisse videretur, neue eius industriæ, qua in absurdis suis, suique collegæ purgandis & mundandis, adeò strenuum laboratorem se præbuit, materiam benè de se, suisq́; Symmystis merendi deesse pateremur, idcirco, velut appendicis loco, nouum ei catalogum centum aliorum Absurdorum Prædicãticorum, similiter in colloquio commissorum, exhibere volui, non eo quidem studio, vt nullum prætermitterem, & velut ex Augiæ stabu-

lo,

lo sordes omnes Prædicãticas colligerem: sed vt lector ex his, donec plura colligantur, cætera inquirere & æstimare discat. Deprehendet profecto in ijs Prædicantium complura falsi crimina, quibus non in homines modo, sed in Deũ ipsum, & sacræ scripturæ authorem, spiritum sanctum, adeò contumeliosi fuerunt, vt non modo scripturam sacram in alienos sensus turpißimè rapere, sed etiam textum ipsum subinde corrumpere ausi fuerint. Illud autem pudendum falsi crimen, quo Prædicantes in protocollo pro voce Traditam, supposuerunt vocem Descriptam, firmißimis argumentis in Prædicantium jugulum adactum, euidenterq; comprobatum inuèniet lector cap. 12.

Quæ omnia sic leget, vt etiam inspecto protocollo (in cujus paginis citandis Monacensem editionem posteriorem secutus sum) judicet, & quid de Prædicantibus istis, eorumque præterita jactatione, & tota eorum scribendi, & docendi ratione statuere velit, seriò expendat.

IN-

INDEX CAPITVM.

CAPVT IX

FACVLTAS R. P.

PROVINCIALIS SOCIE-tatis Jesu, per superiorem Germaniam.

Apologeticum hunc contra Hunniani Examinis calumnias conſcriptum à P. Adamo Tannero ſocietatis noſtræ Theologo, & à quatuor patribus itidem Theologis lectũ & probatum, ego GREGORIVS ROSEFFIVS, Societatis Ieſu per ſuperiorem Germaniã, Præpoſitus prouincialis, poteſtate mihi ab admodum R. P. N. Præpoſito Generali P. CLAVDIO AQVAVIVA facta, typis mandari permitto. In cuius rei fidem hoc autori teſtimonium manu noſtra ſubſcriptũ, ac ſigillo munitum dare volui. Dilingæ 25. Ianuarij, Anno M. DCIII.

GREGORIVS ROSEFFIVS,
Prouincialis, &c.

REFV-

REFVTATIO

MENDACIORVM ET CALVMNIARVM, QVAS CONTRA PRÆfationem Protocolli Monacensis, editionis posterioris, temere effutiuit Ægidius Hunnius, Prædicans VVittenbergensis.

CAPVT I.

DE PROTOCOLLI TAM Monacensis, quam Lauingani editione ac fide.

Textus præfationis.

HABES, Christiane lector, Acta colloquii Ratisbonēsis, non ita pridem inter Catholicos & confessionis Augustanæ Professores, instituti; quod in publicum eo præcipue consilio, altera jam editione, datur, vt sparsas ab aduersariis vbiq; locorum calumnias diluat, & veritati, contra tot, & tam varia figmenta passim euulgata, patrocinetur. Accessit insuper hæc recens occasio: quod Prædicantes Neoburgenses, suo & suorum collegarum, qui colloquio huic interfuerunt, nomine, accepta priore Monacensis Protocolli præfatione (cum qua, eodem cursore Mercurio, eadem opera, ex

eodem Nundinarum loco, facile ipsum quoq; Protocollum accipere poterant) cum jam eorum quoq; Protocollum, NON TAM *ut ipsimet ingenuè confitentur,* CITRA OMNEM ADDITIONEM, aut DIMINVTIONEM, quàm absq; vlla præfatione ex officina Typographica Lauingana in apertam lucem prodiret, *aliquem etiam ei seu prologum, seu epilogum attexuerunt, quo præfationem illam prioris editionis Monacensis, & ipsos quoq; Catholicos collequutores perstringunt. Quibus omnino, & huius Protocolli iterata editione, & hac auctiore præfatione, vt spes est, cumulatè satisfiet. Antequam vero ad hæc acta euoluenda, Lector, accedas, de nonnullis capitibus te admonitum oportet. Quorum* PRIMVM *est; Omnia hæc bona fide ex Protocollo, vt vocāt, subscriptionibus eorum, qui ad hoc munus deputati fuerant, confirmato, expressa & publicata esse, ne litera quidem immutata, nisi vbi vel cæco manifestum erat, librarii lapsum esse, resq; sensum alioqui nihil prorsus attinebat: quanquam & hîc calamo nimis indultum non est, cum satius esse videretur, errata quātumuis perspicua retinere, quàm vel minimam fraudis, fideiq; violatæ suspicionem subire. Ad oram tamen libri, vox, quam contextus ratio postulabat, interdum adscripta est, addito asterisco: quod signum in ipsa quoq; orationis junctura subinde appositum est, si quando vox correctionis indiga occurrebat. Errores autem Typographicos in fine libri correctos inuenies.*

Et certè non immerito par in Aduersariis fides & diligentia desiderari potest. Iam verò quod quædam loca suæ causæ parum decora, tam licenter, in ipso contextu sui Protocolli, sine ulla admonitionis nota, correxerunt, id eorum causam, apud æquos rerum æstimatores parum profecto exornabit. Exempla hæc duo notasse, hoc loco, suffecerit. In Testimoniis, quæ ex S S. Patribus aduersarij corraserant, classe 2. quæ est de perfectione S. scripturæ., testimonio 2.

S. Ire-

S. Irenæi lib. 4. cap. 45. quod habetur infra pag. 161. Aduersarii scripserant, itáq; scriptum tradiderunt Catholicis Collocutoribus: Eam, quæ ex scripturis esset PROBATIONEM, *&c. Quia vero Catholici collocutores, in sua ad eum Irenæi locum responsione, quæ Protocollo inserta est pag. 190. peruersam hanc Aduersariorum allegationem taxarunt, cum apud Irenæum legatur,* CORREPTIONEM, *quæ vox, vt ibidem ostensum est, aduersariorum causam nil penitus juuat, juuandam aliquo modo, si legeretur,* PROBATIONEM; *ipsi in suo Protocollo, pag. 228. sine vlla præfationis aut correctionis nota, turpem illum errorem in ipso contextu emendarunt, & pro voce* PROBATIONEM, *vt in hoc Protocollo legitur, scripserunt* CORREPTIONEM.

Alterum exemplum hoc esto. In tertia classe testimoniorum pagina 164. ad probandam perspicuitatem S. Scripturæ profertur ab aduersariis testimonium Lactātii de falsa Relig. lib. 1. cap. 1. In diuina illa sapientia, omnia DICTA prona sunt, auditu suauia, facilia intellectu. *Sed cum à Catholicis (vt videre est pag. 194.) responsum esset*: Lactantium *illic non loqui de scripturis, sed generatim de doctrina* diuinæ sapientiæ, in qua omnia, inquit, DICTV prona sunt, &c. aduersarios autem, vt hunc locum contorquerent ad scripturas, pro DICTV male scripsisse DICTA, *ipsi iam in editione sui Protocolli, etiam huic malo remedium afferre cupientes, supposuerunt* DICTV, *artificiosè planè: sed quo artificio nemo magis, quā artifices ipsi lædantur. Rectius sane fecissent Prædicantes, si (vt aàsli fecerunt) collocutoribus Catholicis priuatim supplicassent, vt eis hunc errorem condonarent. Forsitan parem, vt antea, liberalitatem fuissent experti. Iam quando suo arbitrio, errores eiusmodi, à Catholicis in ipso Protocollo taxatos, emendarunt, non facile cuiusquam æqui iudicis censuram euadent.*

APOLOGIA.

Calum. Hunn. Exam.

ROTOCOLLVM à nobis editum esse, fingit Prædicans, ne alioqui *victos nos agnoscere videremur.* Ego vero ingenuè fateor, calumniis & mendaciis Prædicantium retundendis nullum efficacius remediũ Catholicis suppetere potuisse, quàm Protocolli editionem, quàm si non liberè & libenter dedissent, iteratam certè, tantoq; exemplarium numero multiplicatam, non dedissent, vt planè hinc appareat, splẽdidum esse mendacium, quod cum hic, tum alibi Prædicantes identidem ingerunt, nos Protocollum refugere, aut eius editionem reformidare, &c. Imo noris Hunni, iam vltima editione, ad tria millia exemplarium Monachii procusa esse, & ex iis quædam etiamnum apud Bibliopolam venalia extare, ex quibus tibi plura, si voles coëmere licebit.

Mend. Hunn.

Sed bilem Prædicanti mouet mea Relatio, atque adiecta Protocollo præfatio, quam, ut vix vna cum Protocollo in Francofortense emporium illata esset, mox ad Neoburgenses etiam sine Protocollo, per proprium cursorem aut veredarium transmissam esse, certo nuncio accepimus. Neq; modo in præfationẽ ipsam malè affectus est Prædicans, sed eius causa, Iesuitas etiam, vt quos illius authores putat, tantum non diris deuouet: malè quidẽ eis certe ominatur: *Non dubito,* inquit, *si optimus* (Bauariæ) *Princeps, de tanta nomini suo facta cõtumelia edoceri posset, nec ei diabolicis artibus Suitarum* (adeo nos sẽper honorifice compellat Prædicans) *omnes ad scriptorum nostrorum notitiam, liberamq; lectionem aditus interclusi forent, quin cognita illorum extrema perfidia, idem eis præmium daturus esset, quod Galliarum Rex Henricus quartus adultera huic nationi antiIesuiticæ pridem dedit.*

Calum. Hunn. Exam.

Sed vide, mi Hunni, quam pauculas illas tuæ famæ reliquias vno quasi momento prodigas; vide quæso te, quam nihil tibi honesti cordis & frontis reliqui facias. Ais, si Serenissimus Bauariæ Dux, (optimus plane, quia vos pessimos odit) de contumelia nomini suo facta edoceri posset, nec ei ad librorũ vestrorũ lectionẽ aditus interclusus foret, futurum, ut Iesuitas è sua ditione

pro-

proſcriberet. An non hoc dicis Hunni? an autem ſeriò dicis? vt virum honeſtum, & cordatũ decet? an potius ex propoſito mentiris & calumniaris? Non ego te cuiuſquam criminis arguo, Huñi, nõ cõuicior, nil eorum tibi ipſe impono: tu potius, tu ipſe uideris, quid reſpõdeas, ne velut improbus calumniator, ab omnibus iure habearis. Nã ſi ſeriò loqueris, en jã te ipſe ab omni criminis nota immunem pronũcio, atq; tuas illas criminationes omnes, etſi per ſe falſiſſimas, quantũ in me eſt, libens tibi cõdono. Si autẽ è mente tua non loqueris, ſed ex deliberata voluntate ita calumnioſè mẽtiris, næ tu ipſe, non alius, te peſſimum criminatorem, omnis honeſtatis, & frontis expertem, & feceris, & pronunciaueris.

Quod ſi dicas (ut procul dubio dices) te ſerio, & ex animo eſſe locutum: tum dicam ego, te ſerio, & ex animo mentiri, niſi quod verbis aſſeris, facto atteſteris; atteſtaberis autem, ſi te Sereniſſimo Bauariæ Duci præſentem ſtiteris; ſi quoniam eius Serenitatem, à veſtris libris legendis, artibus Ieſuitarum arceri clamitas, calumnias, ob quas illos è Bauaria eijciendos fore tibi adeò certò polliceris, coram teſtatas, & comprobatas reddas, ſi recitatis libellis tuis, ſeu cauſa quouis modo perorata, tantas, ut opinaris Reipublicæ peſtes à florentiſſima prouincia, tua adeo ſalutari præſentia depellas. Sanè ſi iuſtam cauſam te fouere exiſtimas, en Princeps (vt ipſe fateris) *optimus* eſt, æquitatem & ius utique tuebitur: Si cauſam obtineas, non modo factum æterna memoria dignum præſtabis, ſed & labore tuo fructum digniſſimum reportabis, cumque non tibi ſolum & Bauariæ vniuerſæ; verum etiam toti Prædicantium gregi exoptatiſſimum. Detrectare ergo hunc laborem honeſtè non potes, ſiue Principem *optimum* ſpectes, qui id ſua utique bonitate promeretur: ſiue commune tot animarum bonum, pro quo etiam voluit nos CHRISTVS vitam ponere: ſiue communem Prædicantium fratrum tuorum cauſam, quibus dum adeo commodare potes, nullum reputare debes incommodum: ſiue teipſum conſideres, qui non ſolum hac ratione, à grauiſſimo infamiæ periculo te vindicabis, ſed ſi rem confectam præſtes, plurimis inſuper bonis, quæ vel ſola ſpe deuorare

rare tibi volupe sit, cumulabis. Hoc ergo, quod à te tanta nunc obtestatione peto, facere debes, aut esse, qualis videri non vis, improbus calumniator.

Sed quînam æquo judicio præsentem te exhiberes, quando initio litis statim adeo apertis calumniis & mendaciis in nos grassaris? Ex quibus illud insigne: Serenissimo Bauariæ Duci, *artibus* Iesuitarum *ad scriptorum vestrorum, liberamq́; lectionem aditum intercludi.* Hoc enim esse mendacium nouit Princeps, norunt Catholici omnes, & tu ipse nosti, si tamen nosti, Iesuitas Catholicis, nedum Principi leges vllas ferre non posse. Quod autem Catholici vestros libros, sine legitima facultate, non legunt, id justa summi Pontificis lege faciunt, qui tanquam communis Ecclesiæ Pastor, iure, nî fallor, & prudenter oues sibi commissas à venenatis pascuis arcet. Qua etiam de causa Serenissimi Bauariæ Duces, non solum vestros ipsi pro se libros aspernantur, sed etiam pro suo Catholicorum Principum officio (siue ringantur, siue rumpantur Prædicantes) tanquam communem patriæ pestem, ex sua ditione dudum proscripserunt, eosq; etiam, pœna scienter retinentibus constituta, flammis voracibus meritissimo addixerunt. Neq; tamen interim Catholicos, si quid in eos mendaciorum & calumniarum effunditis, latet. Quin ipsi potius Iesuitæ, vestrorum scriptorum sententiam, suis scriptis diligenter inserunt, & simul cuius pretii sint, ostendunt. Quod me tum aliàs de tua Relatione diligenter præstitisse, tum iam quoq; de tuo præfationis examine factitare, tu ipse testaberis.

Sed etsi Catholici penitus ignorarent vestra, an idcirco quærere eos oporteret? Sed quid? fidem? quam si non quærunt, habent? si quærunt, perdunt? fidem, ais, quærant? *apud Hæreticos? vbi omnia,* inquit Tertullianus, *extranea & aduersaria nostræ veritati? ad quos vetamur accedere? Quis seruus cibaria ab extraneo, ne dicam ab inimico Domini sui sperat? Quis miles ab infœderatis, ne dicam ab hostibus Regibus donatiuum, & stipendium captat, nisi planè desertor, & transfuga, & rebellis? Etiã anus illa intra tectum suum drachmam requirebat. Etiam pulsator ille vicini januam tundebat: etiam vidua illa non inimicum, licet durum, judicem interpellabat.*

Tertul. de præscript. cap. 12.

S. Ioann. 2.

Luc. 15.

Nemo

Nemo inde strui potest, vnde destruitur, nemo ab eo illuminatur, à quo contenebratur. Quaramus ergo in nostro, & à nostris, & de nostro, idq; duntaxat, quod salua fidei regula potest in quaestionem venire, &c. Ita Tertullianus. Neque minus luculenta est altera illa calumnia, quâ Iesuitas è Galliæ regno ulla sua culpa expulsos, criminatur Prædicans. Certè si vir probus esses, Hunni, calumnias toties, & tam valide protritas nobis adeò temere, sine vllo probationis momento non obijceres. Iam quando honorem tuum omnem adeo impudenter ipse prostituis, quis in viris cordatis inposterum te censeat, quis non tanquam circulatorem despiciat, quem millies eandem fabulam obtrudere non pudet.

Vid. Apologiam Fr. Montani pro Societate Iesu. Item Apolog. à Religiosis eiusdem Societ, editam Ingolst. item defensionem eiusdem Apolog. Iacob. Gretseri.

Annon times, ne Serenissimus tuus Princeps, felicissimæ quondam ac fortissimæ gentis inclitum caput, te pro tantis calumniis, atq; adeo impudenti temeritate debitis mactet præmiis, eumque in locum secedere iubeat, qui non ita pridem tua, si non opera, certè voluntate, Samueli Huebero collegæ tuo; nec multo antea Prædicantibus cæteris cum Lutero (vestro iudicio) minus consentientibus, & vobis certe quoad fidem non multo pejoribus, ducali autoritate contigit? An non times, ne Princeps pro sui ingenii solertia tandem cogitet, quibus animam suam credat pastoribus, nouis, elatis, mendacibus, ad omnem calumniam, & impudentiam adeò proiectis, vt nec DEI, nec hominum fidem (quod in hoc meo scripto Hunni de te manifestum facio) in precio habeant, adeoque per omnia talibus, quales in nouissimis diebus futuros esse prænunciauit Apostolus. Annon times, ne Deus aliquando Principis mentem clementer tangat atque illustret, ut oculos ad semitam antiquam Patrum suorum reducat, prisca tempora consideret, sanctum Suuibertum, Bonifaciũ, Bennonem, hic jam apud nos miraculis clarissimum, cæterosq; antiquos Ecclesiæ Saxonicæ, iam inde tanta sectarum varietate miserrime iactatæ, pastores eruditione claros, vitæ sanctitate cõspicuos, quosdam etiam Martyrii laurea insignes cogitet; sicque demum ad antiquum Ecclesiæ ouile animum adijciat, & vos non vt Pastores suos habeat, sed velut patriæ lupos ab ouilibus arceat. Neque tamen ego, mihi crede, Hunni, tibi eum vindicem exposco:

2. Timoth. 3.

poſco; ſed potius ad Catholicæ fidei veritatem aut ducem, aut comitem exopto. Atque vtinam faxit Benigniſſimus DEVS, vt Principes tanti, veſtris mendaciis hactenus decepti, animum ad hanc curam ſeriò applicent, vt ex qua parte ſtet veritas, accuratè diſpiciant.

Vtinam ſcripta Catholicorum maiore æquitate, & ſtudio perlegant. Non eſt profectò, non eſt illis in hac cauſa, eadem quæ Catholicis fiducia. Fidem illi tuentur nouam, & à mille annis (ne quid amplius dicam) nuſquam prædicatam, homines ſequuntur nouos, nulla, (ſi præſertim cum veteribus conferantur) nec egregia morum ſanctitate, nec doctrinæ præſtantia inſignes, nulla miraculorum virtute pollentes, pleroſque apertis criminibus contaminatos, & his tantorum authoritate maiorum poſtpoſita, fide que tot miraculis conſpicua, tam inſigni omnis generis hominum ſanctitate commendata, adeò magnificè iuxta Euangelica promiſſa per vniuerſum terrarum orbem diſſeminata, neglecta, adhæreant? Ecce quot ſcrupuli? Imo quanta veritatis deſperatio?

At Catholici quid de via dubitent, qui viam ingrediuntur, tot ſanctorum Martyrum, Confeſſorum, Doctorum, Virginum veſtigiis (ipſorũ etiã aduerſariorum confeſſione) cœlum verſus tritam? cur jam primum quærant, quod per mille quingentos, & amplius annos majores noſtri tam ſagaces, tam oculati, tam induſtrii, ſanctiſſimi pariter, & doctiſſimi inuenire non potuerunt? Cur de Catholicæ veritatis poſſeſſione dubitent, quam plus mille quingentis iam annis ita tenuerunt, vt vel eorum eſſe veritatem oporteat, vel nuſquam omnino eſſe neceſſe ſit. Ecce quanta Catholicis confidentia, quanta mentis tranquillitas, quâ omni præſentium Hæreticorum nouitati, cum Sancto Hilario audacter inſultant, palamque exclamant: *Ab his quæ teneo edoctus, his immedicabiliter imbutus ſum. Et ignoſce omnipotens DEVS, quia in his nec emendari poſſum, ſed commori poſſum. Tardè mihi hos pijſſimos* (alias impiiſſimos) *quantum ego arbitror, Doctores, nunc ætas hujus ſæculi protulit, ſerò hos habuit*

Hilar. lib. 6. de Trin.

buit fides mea, quam tu erudisti, magistros, &c. Sed ad Hunnium, præfationem & Relationem nostram allatrantem redeamus. Lamentabiliter enim conqueritur, nos per hæc *cogere Protocollum aliud contra claram litteram loqui.* Et cui non commiseratione digna videatur tam deplorata miseria?

Sed an mendax est Hunnius? an ex Circes posteris sunt Iesuitæ? vt quam velint formam, & vocem rebus tribuere possint? an Protocollum adeo ambiguis constat sermonibus, vt velut Pythij Apollinis oracula, in quam malis partem intelligi, & explicari possint? Sed rem sic accipe Hunni. Aut enim Catholici in sua præfatione, & Relatione Protocollo consentanea dicunt, & tunc cur ea arguis? tanquam si Protocollum aliud loqui cogant? aut consentanea non dicunt, & tum eò facilius eorum vanitas deprehendetur, quò suam illam præfationem, seu relationem propius, & arctius Protocollo astrinxerunt. Tantum abest, vt hac ratione, Protocollum *contra claram litteram*, vt ais, *aliud loqui cogere* possint. Certè nunquam illis contra protocollum credetur, sicut nec iam creditur Hunnio, rem adeo proba fide gestam calumnianti.

Illud tamen libenter audio, quod hac ipsa sua querela non obscure fatetur Hunnius, Protocollum scilicet incantationibus Iesuiticis dementatum, à Iesuitarum parte stare, atque adeo aliud, quam quod Prædicantes antea vanissimè iactabant, loqui. Quam confessionem, nulla nisi veritatis vi ab inimico extortam, gratissimo animo accipimus; eoque magis, quod à Prædicante, de fonte adeo claro, nominis sui originem deducente, profecta est.

Et vnde? Audi obsecro etymon huius denominationis, lector, sed caue rideas. Cum enim in præfatione suos collegas Neoburgenses hoc titulo insignitos conspicaretur, sic infit. *Neoburgenses se à summo Prædicante Christo libenter Prædicantes denominari sinunt.* Gratiam sanè Prædicanti Hunnio, sed non *summo*, debent omnes Prædicantes, qui sui nominis originē ad Christum referre tā bellè edocti sunt. Eant nūc Iesuitæ, cū sua Societa-

te nominis IESV, auguſtior eſt Prædicantium appellatio, qui non vt illi, à IESV, per extrinſecam quandam denominationem, *Ieſuitæ*, ita hi à *ſummo* Pr*ædicante Chriſto Prædicantitæ*; Sed plane in eiuſdem nominis communionē eſſentiali quadam prædicatione admiſſi, *Prædicantes* dicuntur. Sed miror, cur Hunnius huic aſſertioni comprobandæ non adiecerit more ſuo aliquod ſcripturæ teſtimonium, & præſertim illud Lucæ 4. Et erat Prædicans in Synagogis Galileæ. Sane quidem vel ob adiunctum nomen Synagogæ; apta fuiſſet probatio Moſaico Doctori, cui *cathedra Moyſis non eſt temporalis, ſed æterna*: niſi quod Chriſtus erat Prædicans in *Synagogis Galileæ*, Hunnius autem cum ſuis Prædicātibus, in Synagogis Germaniæ.

Sed videamus, quomodo Prædicans in ſuis Notationibus Monacenſis Protocolli editionem oppugnet, & ſuam Lauinganam propugnet. Ante omnia Reuiſores Bauaricos à malæ fidei crimine liberos pronunciat. Rectè. non enim potuit aliter, niſi voluiſſet συκοφαντεῖν, vt ipſemet fatetur. Ait deinde: eos *negligentes in ipſa reuiſione: illos verò, qui Protocollum Monachij ad prælum adornarunt, ſuperfluè diligentes, & inepte ſcrupuloſos fuiſſe*. Eam videlicet ob cauſam, quod errores manifeſtos librariorum in deſcriptione Protocolli Bauarici commiſſos, tanta religione in margine tantum, additis aſteriſcis (ne ulla ſcilicet vel minima fraudis ſuſpicio eſſe poſſet) non in ipſo contextu emendarunt. Sed de hoc equidem cum Hunnio nihil contendo; quin potius arbitror, hanc ipſam eius accuſationem Catholicis eſſe perquam honorificum bonæ fidei ac integritatis teſtimonium, etſi nolit Prædicās, Ieſuitis hinc *aliquā vel diligētiæ, vel candoris opinionem conciliari.* Sed nec iſtud contendo; quanquam eam opinionem, vt Hunnius dare non poteſt, ita nec auferre vel diminuere: præſertim cum quod de calumniis, & mendaciis, ac falſi criminibus, in præfatione, & relatione noſtra commiſſis, obijcit Prædicans, meras eſſe criminationes, tum ex meo Hunnianæ Relationis examine manifeſtum ſit; tum ex hoc ipſo ſcripto manifeſtius futurum ſit.

Quod

Quod attinet ad negligentiæ notam, quam Reuiſoribus Bauaricis, viris ſpectatiſſimis affricat Prædicans: nihil equidem dubito, quin calumniatorem in hac etiam re agat Hunnius: etſi tam parum alioqui ipſe reuiſioni aſtiti, quàm Hunnius. Ipſimet enim Reuiſores aduerſæ partis (Prædicantes inquam Tubingēſes in ſuo ſcripto germanico, quod triumphum Ieſuiticum inſcripſerunt) illis egregium fidei, ac diligentiæ teſtimonium perhibent, quorum hæc parentheſis eſt: wie gnaw/fleiſſig/vnd ſcharpff/ ſie (die Catholiſchen reuiſores) auch auffgeſehen / deſſen wir jnen mit warheit zeugnuß geben könnten / vnd ſollen. Neque ſanè aliud habet Hunnius, quod obiiciat, niſi quod Protocollum noſtrum, ſcriptorum vitio, minus orthographicè, atque emendatè conſcriptum eſt. Interim quòd Reuiſores aduerſæ partis elegantiore, ac mundiore charactere ſuum Protocollum confecerunt, noſtrorum fidem, & induſtriam plurimum commendat; illorum verò diligētiam, ex ſubſecuto effectu, etiā ſuſpectam reddit. Quia enim pars aduerſa, vt poſtea compertum eſt, non ſemper adeo bona fide circa Protocolli reviſionem verſabatur, idcirco nimirum magnopere cauebat, ne in ſuo Protocollo, litura quæpiam, fraudis commiſſæ teſtimonium, ſupereſſet. Catholici verò quia probè nôrant, ex ſua parte rem candidè agi, ſimulque operæ pretium aliquando eſſe poſſe animaduertebant, ſcire quidnam, & qua ratione, in reuiſione circa Protocollum mutatum, demptum, vel additum eſſet: Idcirco conſulto, & dedita opera emendatorias illas, ſiue vt ita loquar, ſuppletorias notas Collocutorum vtriuſque partis, Protocollo Bauarico ſuis quaſque locis ita inſeruerunt, vt quæ ex Reuiſorum arbitrio emendanda erant, vel in noſtris, vel in Aduerſariorum dictis, litura quidem oblitterarētur, ſed ita tenui, vt etiam deleta legi nihilominus à quouis facile poſſent: quin etiam maluerunt, idipſum Protocollum, ita lituris deformatum, ab vtriuſq; partis Notariis, & Reuiſoribus adſcriptis nominibus, ſigillisq; appreſſis authenticum fieri, quam aliud quoddam ad primum illud exemplar diligentiſſimè, & mundiſſimè deſcriptum; quo nimirum, vt dixi, in omnem euentum, ſi quid dubii circa reuiſionem incideret, id planè ex ipſomet authentico Protocollo

Bauarico exploratum eſſe poſſet. Hanc autem cautelam Catholicis re ipſa jam vſui eſſe, ipſimet aduerſarii nimis ſentiunt, qui de ſua illa fraude, in commutatione vocum (*Deſcriptã*, & *Traditam*) comiſſa, nullo quaſi argumento validius cõuinci poſsũt, quam authentici Protocolli Monacenſis teſtimonio, dequo infra plura. Gloriētur itaq; illi ſua, in deſcribendo Protocollo, diligentia, litterarumque elegantia: at noſtri in eo conſignando candore ac fide.

Sed ait Prædicans etiam *alia majoris momenti in editione Monacenſi merito deſiderari.* Duo enim manifeſta errata in Monacenſi editione Protocolli relicta eſſe. Primum, quod pagina 74. *ἀπόθεσιν legitur pro ἀπόδοσιν.* Alterum quod pag. 273. in illis verbis Hunnii: *Quandoquidem non poteſt illud διδάσκοντες, ſeu μαθητεύσατε, tantummodo referri ad doceri, cum ſimpliciter ſignificet diſcipulos facere:* redundare, ait, particulam, *διδάσκοντες ſeu.* Sed bene eſt, quod hæc ipſemet Prædicans γραφικὰ σφάλματα, errata ſcriptorum appellat: quæ ſanè hoc ipſo, quod in Protocollo authentico expreſſa extarent, nec ſatis per ſe liquidum eſſet, quibus ea imputanda forent, merito ſunt in editione Protocolli relicta. Quid enim ſi ea non ſint errata ſcriptorum, ſed Hunii loquentis? Quid ſi, vt noua arte ςυλὸς inſonuit, ita Apotheſin Protheſi oppoſuit; & è contra figmenti illius noui oblitus, quo alioquin diſcrimen faciebat inter τὸ μαθητεύειν cum regimine accuſatiui, & διδάσκειν, vtrumq; demum iuxta omnium lexicographorum fidem confudit, & pro eodem habuit? Certè tam ad hoc teſtandum valet Monacenſe Protocollum, in quo ita leguntur, quam ad cõtrarium euincendum, Neoburgenſe, in quo iuxta Lauinganam editionem non leguntur.

Sed ſi animus nobis eſſet, inquit Prædicans, *ad viuum reſecare omnia, liceret alia exagitare.* Sed quænam, mi Prædicans? *Poſſemus*, inquit, *quærere, cur τὸ διδάσκατε* Tannerianum pagina 171. ſit emendatum? Sed facilis eſt reſpõſio. Id enim nihil aliud, quam vaniſſimum figmentũ Prædicantium eſſe, à me in examine

Rela-

Relationis Hunnianæ luculenter ostensum est. Vnde consequitur, non editionem Bauaricam in hoc accusandam, quod eum errorem non habeat, sed potius Prædicantes Neoburgenses eximiæ vanitatis nota editionem Lauinganam aspersisse, dum adeò futile figmentum majusculis exprimi curarunt, cum interim nullo argumento, ne suspicionem quidem eiusmodi erroris in colloquio commissi vlli cordato moturi sunt. Exam. Hunn. Relat. cap. 3.

Sed vlterius quærit Prædicans, *cur error numeri commissus à Tannero in colloquio, postea in editione Protocolli sit emendatus:* dum nimirũ in responso, ad repudiatam à Prædicantibus authoritatem Pontificis, his verbis dato; *Mirum est, quod vos illos sanctos, & summos viros, quos Ecclesia tam lõgo tẽpore, & vltra 1500. annos pro sanctis habuerit, reprobare cõamini,* pro numero illo 1500. positus est in margine numerus 1400. Sed quis Prædicantẽ Hunniũ, sycophantam, & calumniatorem non miretur, qui quod superius in Catholicis superfluæ diligentiæ esse dixerat, & certe eximium synceritatis indicium est, in malæ fidei suspicionem, & accusationem trahere audet. Prot. Mon. p. 230.

Cum enim sine controuersia vtrique parti fuerit integrum, etiam notationes Protocollo, sine textus præiudicio, addere; cum etiam antea Hunnius Catholicis exprobrarit, quod Hunnii errata quædam non in ipso contextu emendarint, quantumuis alioquin in Protocollo Bauarico extarent; qua fronte audet Hunnius vnicam vocem, seu numerum, à Catholicis in margine sine vlla immutatione textus positum, velut Protocolli corruptelam mala fide appositam calumniari? Certè nimis se prodit Hunnius, quam peruerso calumniandi studio feratur, simulque hoc ipso testatum facit, nihil in toto Protocollo Monacensi reperiri posse, quod meritò suspectæ fidei censeri posset, etiamsi maximè concederetur, lapsu linguæ, seu memoriæ quippiam hìc à me erratum fuisse. Neque certè erratum hoc Tannero exprobrare possent Prædicantes, quando ipsi in suo tanto tempore elaborato scripto, Tertullianũ *Episcopũ Carthaginensem* fecerũt, & Theophylactum

aiunt

aiunt vixiſſe, circa annum.Dñi. 600. qui tamen circiter ducentis pôſt annis primum natus eſt. Sed non eſt neceſſe vt Tannerus in Hunnii gratiam ullum à ſe errorem in prædicto loco commiſſum agnoſcat. Nam ut nullum calami lapſum librariis in conſcribendo eo Protocolli loco impingã; cũ tamẽ nil facilius ſit, quàm cõſcribẽdis, aut tranſcribẽdis numeris errare, quãdo præſertim ea, q̃ tum dicebamus, ad calamum haudquaquam dictabamus; certè oratio illa etiam retento numero 1500. veriſſima, nec ulli errori obnoxia eſt, vtpote quæ ad Victorem Pontificem nequaquam reſtingitur, ſed generatim perſtringit Hunnium, qui vllius Romani Pontificis authoritatem inter argumentandum opponi omnino vetabat. Sic enim res habet. Objectum fuerat à nobis decretum Victoris Pontificis, vt probaretur, *obſeruationem Paſchatis vi authoritatis diuinæ, propter bonum ordinem, per Eccleſiam inſtitutam eſſe*, quam propoſitionem Aduerſarii vel ex ſtupore, vel ex mera deſperatione negauerant; cum nobis reſpondit Hunnius: *Ad alterum de Victore reſponſum eſt, quod is ab Irenæo reprehenſus ſit; & noſti tu, quod ab authoritate Pontificis, contra nos argumentari non poſſis.* Vbi notanda *generalis* Hunnii contra Pontificem Romanum exceptio. Ad quam ego: *De Pontifice quod dicis, mirum eſt, quòd vos illos ſanctos, & ſummos viros, quos Eccleſia tam longo tempore, & vltra 1500. annos pro ſanctis habuerit reprobrare conamini.* Quæ oratio retundit generalem illam Hunnii exceptionem, ab omni modeſtia, ſenſuq; Chriſtiano alieniſſimam, atq; cum ſumma temeritate, & impietate coniunctam: Cum quicquid ſit de aliis, eorum certe authoritatem ſperni intolerabile ſit, qui etiam ante annos plus mille quingentos vixerunt, & tanquam S S. Martyres, tot jã ſeculis in Eccleſia celebrati ſunt.

Protocol. Monac. edit. 2. pag. 230.

Vnde videt Hunnius, nullius erroris argui poſſe Tannerum, ſed ſe potius inſolentiſſimæ inſaniæ damnari. Neq; verò ideo in Monacenſi editione minor ille numerus poſitus erat, quod major errorem contineret; ſed quia veroſimillima conjectura erat, non majorem, ſed illum ipſum minorem numerum in Colloquio prolatum fuiſſe: qui proinde, vt calumniis minus expoſitus, in margine, altero in textu nihil mutato, poſitus eſt.

Quod

Quod si suspicionibus agere liberet, possem equidem producere multa, quæ in Lauingano Protocollo, siue eius editione suspicionem non tam lapsus graphici seu typographici, quam præmeditatæ fraudis præbere possent. Nam ut taceam fictitium illud διδάσκατε, de quo superius: Certe suspicione non caret illud, quod circa verba mea, quæ habentur initio Sessionis quintæ: *Quia tamen Serenissimis, & Illustrissimis Principibus hesterno die clementissimè placuit, me quoq;, quamuis pro tantæ rei dignitate, & grauitate imparem, Collocutorem admittere, & adhibere*; omissum est in Lauingana editione vocabulum, *adhibere*; fortè quia ferre non poterant Prædicantes, me ad colloquium à Serenissimis Principibus *admissum*, nedum *adhibitum* fuisse: cum tamen ab eis non tantum admissus, sed etiam ad hoc munus adhibitus & aduocatus fuerim; de quo satis à me in relatione actum est. Relat. de Colloq. part. 1. cap. 2.

Item Sessione nona, sunt in Bauarica editione Protocolli, hæc Hunnii verba: *Quæritur de Iudæis, qui, teste Christo, tum judicabantur à Mose*: Sed quia Christus non dixerat, Iudæos à Moyse *judicari*, sed *accusari*, vt etiam alibi contra Prædicanticas corruptelas scripturæ notauimus, cautè profecto verba illa, *teste Christo*, in editione Lauingana sunt prætermissa. Sed mitto iam hæc: neq; lubet in re nō liquide explorata fraudis reos agere Prædicantes. Nec omnino etiam illa attigissem, nisi ad hoc me impudentia Hunnii compulisset: grauiora sunt illa, quæ contra Lauinganæ editionis fidem aduersariis in præfatione obiiciuntur. Protocoll. Monac. pag. 323. Ver. 11. Relat. part. 1. cap. 11.

Neq; hic de voce *Traditam*, siue *Descriptam* agimus, de quibus infra erit proprius dicendi locus; sed de duabus illis corruptelis, quibus aduersarii circa sanctorum Patrum testimonia, per apertum crimen falsi, Lauinganam editionem conspurcarunt; qua in re, cum de Protocolli illius violatione à me deinceps agetur, solenniter protestor, mihi animum nequaquam esse, vel in minimam suspicionem vllius malæ fidei vocare Illustrissimum Comitem Palatinum, vtpote germanici haud dubie candoris, & integritatis tenacem Principem: sed omnem à me accusationis vim in eos contorqueri, qui vel in ipsamet Protocolli reuisione,

vel in eiusdem publica editione, nullo haud dubiè vel iussu, vel sciтu Principis sui, Protocollum contra publicam fidem deprauârunt. Quibus tamen ipsis (ne certa cum incertis confundantur) ita generatim crimen impingo, vt in particulari neminem accusem. Quanquam haud dubiè accusatio criminis in ipsos potissimum Prædicantes, vtpote eiusmodi actionum Coryphæos, suopte pondere facilè recumbet.

Quod ergo attinet ad primam corruptelam, commissam circa voces illas *Probationem*, & *Correptionem*, bis in testimonio quodam Sancti Irenæi ab adversariis malè commutatas; vt accusationis nostræ, & expurgationis Hunnianæ vis, & energia melius patescat, operæ pretium est, ipsum de quo agitur Testimonium Irenæi, prout ab aduersariis scripto consignatum, nobis traditum est, ipsique authentico Protocollo Bauarico insertum, hîc vna cum responso Catholicorum, prout tam in Monacensi, quam Lauingana editione impressum habetur, descriptum reddere. Sic autem ad verbum habet Irenæi testimonium ab aduersariis adductum. *Irenæus libro 4. capite 45. Audiui à quodam Presbytero, qui audierat ab his, qui Apostolos viderant, & ab his, qui didicerunt, sufficere veteribus de his, quæ sine consilio Spiritus egerunt, eam, quæ ex scripturis esset* PROBATIONEM. Quo testimonio probare nitebantur aduersarii, scripturam adeo perfectam esse, vt omnia omnino fidei, & morum dogmata expresè contineat.

Prot. Monach. pag. 161.

Sed responsum est à nostris his verbis: *Ad 2. Irenæi respondetur, malè ab Aduersariis legi, eam, quæ ex scripturis esset* PROBATIONEM; *cum legendum sit*, CORREPTIONEM, *vt etiam latinus textus habet. Sensus autem est: Nostrum non esse, veterum peccata, puta Dauidis, Salomonis, &c. superbè reprehendere; Sed potius sollicitos esse debere, ne ipsi etiam grauius cadamus; veteribus autem illis sufficere correptionem quæ in ipsa scriptura continetur, vt quidem de Dauide & Salomone prolixius declarat. Vnde concludit infra, adducto senioris illius testimonio: Non debemus ergo superbi esse, neque repre-*

Prot. Monach. pag. 190. Lauin. pag. 259.

reprehendere veteres, sed ipsi timere. *Quod quid quæso aduersariis patrocinatur? Interim in eodem capite, Sanctus Irenæus fideles non ad Scripturam solam, sed ad Sanctorum quoque Patrum interpretationem ablegat; quod tamen aduersarii callidè dissimulant. Ubi igitur, inquit, tales (fideles Ecclesiæ ministros, & Doctores) inueniat aliquis, Paulus docens ait: Posuit Deus primo in Ecclesia Apostolos, secundo Prophetas, tertiò Doctores. Ubi igitur charismata Dei posita sunt, ibi discere oportet veritatem, apud quos est ea, quæ est ab Apostolis Ecclesiæ successio, & id quod est sanum, & irreprobabile conuersationis, & inadulteratum, & incorruptibile sermonis constat. Hi enim & eam, quæ est in vnum Deum, qui omnia fecit, fidem nostram custodiunt, & eam, quæ est in filium DEI dilectionem adaugent, qui tantas dispositiones propter nos fecit,* ET SCRIPTVRAS SINE PERICVLO NOBIS EXPONVNT, *neque DEUM blasphemantes, neque Patriarchas exhonorantes, neque Prophetas contemnentes.* Ita ad verbum responsio Catholicorum habet.

Quibus positis palam fit iam hoc, de quo agitur: nimirum aduersarios à Catholicis duabus de causis jure optimo culpari. Prima, quod Testimonium illud Irenæi pro se allegatum initio male deprauarunt, & ad suum institutum contorserunt, supposito vocabulo *probationem*, pro voce *correptionem*. Altera, quod eiusmodi fraudem, sibi à Catholicis in publico Protocolli scripto exprobratam, iam in ipso contextu Lauinganæ editonis, contra publicam fidem, plane inconsultis Catholicis, & nec minima ad Lectorem admonitionis nota apposita, noua fraude, & ut quod res est dicam, per apertum crimen falsi emendarunt, adeoque vocem CORREPTIONEM, pro supposito vocabulo PROBATIONEM restituerunt.

Quæ quidem emendatio, contra publicam Protocolli fidem, proprio arbitratu facta, eis iure optimo vitio daretur, etiamsi prior illa vocum commutatio nulla fraude, sed mero casu accidisset; quandoquidem is error, iam semel à Catholicis in publico scripto ipsi Protocollo inserto taxatus, inconsultis Catholicis, non erat mutandus. Quantò iam grauior est se-

cundus hic lapſus, quando etiã prior, quem poſteriore obliterare conabantur, vehementiſſima malæ fidei ſuſpicione laborat?

Quod quidem ipſimet aduerſarii, (non dubito) ſatis agnoſcunt: quandoquidem etiam aliâs, cum in allegandis teſtimoniis Sãctorum Patrum nobis objectis, etiam multò leuius, & vt ſatis apparebat, inconſultò quippiam erraſſent, tribuendo nimirum duo quædam teſtimonia authori, cuius non erant (Cypriano videlicet, cum eſſent Origenis) eos quidem errores, à nobis itidem in reſponſione noſtra taxatos, ſuo arbitrio in Protocollo emendare auſi non ſunt, ſed adhuc durante negocio reuiſionis, miſſis ad me, qui ex Collocutoribus Catholicæ partis, finito iam Colloquio, Ratisbonæ ſolus remanſeram, die vigeſimo ſecundo Decembris ſtylo nouo, duobus ex ſua parte reuiſionis negocio præfectis, Chriſtophoro Morolt Theologiæ Doctore, & Superintende Baroniæ Palatinæ Heydeccenſis, & Georgio Gauglero Secretario Palatino, eiusq; colloquii Notario iurato, humaniter, ac humiliter apud me ſupplicarunt, vt in Catholicorum reſponſo iam dominis reuiſoribus tradito, loca illa, in quibus à Catholicis duo illa errata notabantur, obliterarem, ſibiq; integrum eſſe permitterem, ſua eiuſmodi errata, nondum obſignato Protocollo, emendare. Non enim ex induſtria, ſed plane caſu, & librariorum lapſu, mendas illas irrepſiſſe. Cui petitioni tametſi initio refragarer, aſſerens, me quidem nunquam in animum induxiſſe, eos hac in re malæ fidei accuſare, & facile perſuaderi, incuria Amanuẽſium errata illa irrepſiſſe: attamen videri ſcriptum habendum eſſe, quod ſemel vtrinque publica fide ſcriptum eſſet, neque conſultum videri, ex eo quicquam mutare. Verum cum ſuam illi petitionem, enixius, & maiori ſtudio, pari tamen ſemper lenitate, & ſubmiſſione, prout res tunc poſtulare videbatur, vrgerent; tandem illam liberaliter eis, & libenter indulſi: ſimulque ut humanitate eorum expectationem etiam ſuperarem, à me per Collegii noſtri Ratisbonenſis templum, Bibliothecam, atque Refectorium (vbi etiam vini hauſtus eis amice exhibitus) deducti ſunt. Atque hæc ita ſe habere, locupletiſſimus teſtis eſt Reuerendus admo-

admodum & clarissimus dominus VVolfgangus Hanneman, Sacrosanctæ Theologiæ Doctor, & Ecclesiæ Cathedralis Frisingensis Canonicus, atque ad S. Petri Monachii Decanus, &c. Ad quē velut ex parte Serenissimi Bauariæ Ducis in negotio reuisionis Commissarium, cum aduersarii suam eiusmodi postulationem initio detulissent, repulsam ab eo passi sunt, cum diceret, sibi fas non esse, absque Catholicorum Collocutorum consensu, in ea re mutare quicquam. Itaque ad me, si quid vellent, adirent. Et hoc ipsum est, quod in præfatione supra insinuatum meminisse non vult Hunnius, in cuius proinde gratiam hoc loco fusius referendum erat: vt vel hinc intelligeret lector, quam cauti alias fuerint aduersarii, ne circa Protocollum quicquam à nostris taxatum, suo arbitrio, absque nostro concessu, emendarent, vtcunque tantum de errore Amanuensium incuria commisso ageretur. Vt enim honestius, ita consultius tunc existimarunt, nobis occulte supplicare, quam (quod circa testimonium Irenæi iam accidit) aperta fraude implicari.

Sed quanam ratione à duplicis illius errati, quod hactenus satis, vt opinor, explicatum est, nota, se suosque iam expurgat Hūnius? Ad prius respondet his verbis: *Quomodo in manu scriptum exemplar irrepserit vocula* Probationem *, pro Correptionem sibi sane non constare.* Esto. nec enim mihi constat, Hunniusnè, an Hailbronnerus, an eorum opera alius quispiam eam supposuerit. Interim suspicione fraudis res non caret, vt superius declaratum est.

Deinde ait, id *studio non esse factum, ex eo liquere, quod vox Probationem, nihil ad institutum* Prædicantium *faceret, sed vocabulum, Correptionis, maximè.* At ego contra aio, studio id esse factum, ex eo satis verosimiliter coniici, quod vox, *Correptionem*, nihil ad institutum Prædicantium faciat, & nec vllius momenti speciem habeat, ad comprobandam illam scripturæ perfectionem, qua vt Prædicantes volebant, sola ipsa, omni alia traditione, & infallibili Ecclesiæ authoritate seclusa, sufficiat ad omnes errores in cultu, & doctrina Religionis arguendos: Cum interim illud Irenæi testimoniū, si in eo legeretur vox, *Probationem*, ab aduersariis sup-

ſuppoſita, non minimam ſpeciem ad inſtitutum illud comprobandum habere videri poſſet. Exiſtimauerit enim tum quiſpiam, Scripturam, ſecundum Irenæum, per ſe ſolam veteribus ſufficere potuiſſe, non quidem ad probanda, ſiue approbanda peccata, quæ veteres egerunt ſine conſilio Spiritus (quo iam voculam *probationis* diſtorquet Hunnius.) ſed ad probandum, ſiue oſtendendum, quid in quaque Religionis materia ſit peccatum, quidque proinde faciendum, quid vitandum ſit; cum retenta voce, *Correptionem*, huius ſignificatus ſpecies facilè pereat.

Quod mox ſolutione argumenti ab Hunnio in contrarium obiecti maniſeſtiſſimum faciam. Sic autem habet. *Quia non ſolum agit Irenæus de correptione vitiorum in moribus, ſed etiam errorum in cultu & doctrina, quemadmodum Salomonis in Idolomaniam prolapſi exemplum ab Irenæo illic poſitum oſtendit: ideo firmiter ex eo concluditur, ad errores etiam in cultu, & doctrina commiſſos redarguendos, ſufficere eam, quæ ex ſcripturis eſſet, Correctionem, quam Paulus. 2. ad Timotheum. 3. vocat* ἔλεγχον. Ita Hunnius, cui quam hîc primum opportunè quiſpiam occineret illud, licet in auribus Hunnii valde importunum; *Fac Syllogiſmum.* Sed quia fruſtra ad lyræ cantum inſtigetur aſinus, nos Hunnii vicem præſtabimus. Sic igitur debuit in forma argumentari Hunnius. Si peccata Dauidis, & Salomonis, &c. etiam peruerſi cultus & doctrinæ, ſufficienter in ſcriptura reprehenduntur, ſiue arguuntur; tunc etiam fatendum eſt, Scripturam ſufficere ad omnia omnino peccata, quæcunq; circa cultum & doctrinam committi poſſunt, reprehendenda; eamq; proinde ſolam & ſufficientem regulam eſſe omnis doctrinæ cultus & fidei: ſed Scriptura iuxta S. Irenæum, loco ſupra citato, ſufficit ad omnia omnino peccata Dauidis, & Salomonis, &c. etiam in cultu & doctrina perpetrata, reprehehendenda. Ergo. &c. Nonne bene tibi eſt, Hunni, quando vides informem tuam loquacitatem tam bellè ad formam eſſe redactam? Et nonnè rurſus male tibi eſt? quando ineptiſſimas tuas nugas, & nugaciſſimam vanitatem tam aperte ſentis eſſe detectam? Audi me breuiter, Hunni, & in forma reſpondentem: Ne-

go

go maiorem, nego minorem, nego conclusionem. Maior falsa, & ineptissimè falsa est, quando à particulari vero progreditur ad vniuersale, à peccatis quibusdam sufficienter reprehensis, ad omnia: Quasi verò Salomon, & Dauid, aut veteres illi, de quibus loquitur Irenæus, omnia peccata commiserint, quæ circa religionem vnquam commissa sunt, aut committi potuerunt. Minor etiam falsa, & bis falsa est. Nam nec omnia peccata Salomonis, & Dauidis, aut cæterorum veterum, in scriptura reprehensa sunt; multo minus reprehensa esse dicit Iræneus, eo modo quo quædam esse reprehensa affirmat, in specie nimirum, & in particulari, objurgatis personis quæ peccauerunt: Nec vllum omnino peccatum, secundum Irenæum eo loco, sufficienter in Scriptura reprehensum esse dicitur, eo modo, quo vult Hunnius, omnia in Scripturis esse reprehensa. Primo enim non simpliciter dicit Irenæus, sufficere quoad peccata veterum Scripturæ correptionem, sed cum restrictione atque secundum quid, *Veteribus*, ait, *sufficere*, ne videlicet eis sua peccata à nobis vlterius exprobrari debeant; vt ex dictis patet. Deinde Ireneus ne veteribus quidem ita sufficere, ait, illam Scripturæ correptionem, quoad peccata, seu doctrinæ, seu cultus & morum, quasi veteres ex Scriptura sufficientem accipere potuerint probationem, seu instructionem, ea quæ male egerunt, velut contra Scripturæ regulam facta, peccata esse; quod iam putat Hunnius, & antea quoq; aduersarii, supposita illa particula, *Probationem*, innuere voluisse videntur: Sed sufficere Correptionem scripturæ ait, quoad reprehensionem illam particularem, qua veteribus peccata iam *perpetrata* (siue contra legem DEI ἔγγραφον, siue ἄγραφον, de quo planè nil ibi disputat Irenæus) diuinitus in Scriptura arguuntur, ipsisque veteribus exprobantur, vt ex ipsis Irenæi verbis in Catholicorum responso adductis euidens est. Quod rursus sole clarius etiam ex hoc elucescit. Cum enim Irenæus dixisset, sufficere veteribus, *de his, quæ sine consilio Spiritus egerunt*, eam quæ ex scripturis esset Correptionem, mox subiungit: Cum enim non sit personarum acceptor DEVS, quæ sunt non secundum eius placitum

tum FACTA, HIS INFEREBAT congruam correptionem. Vbi audis, loqui Irenæũ de correptione, quæ peccata *facta* cōſequitur, non quæ præcedit, ne fiant: Vt plane manifeſtum ſit, non ſolum Hunnij purgationem, qua à primæ corruptelæ nota ſe, ſuosque vindicare conatur, nullam eſſe; ſed ei quoque aut cerebrum, aut conſcientiam defeciſſe, quando dixit, vocem *probationem* à ſe, ſuisúe male ſuppoſitam, nihil ad ſuum inſtitutum valituram fuiſſe, at vocabulum *Correptionis maximè*: cum contrarium jam tum ex verbis ipſis, tum ex mente & ſcopo Irenæi ſit demonſtratum.

Sed quid jam ad alteram accuſationem reſpondet Hunnius, qua criminis falſi in præfatione arguuntur, dum pro voce *probationem*, in ipſomet contextu, Lauingani Protocolli reſtituerunt vocem *Correptionem*? Hîc ſanè breuiter ſe expedit Prædicans. *Cur non emendaſſent*, inquit, *σφάλμα, quod præter ipſorum mentem irrepſerat aliunde, quodq́ non emendatum, nihil quadraſſet ad propoſitum, cujus cauſa locum Irenæi produxerant?* Sed hæc partim falſa, partim frigida eſt purgatio. Illud quidem, quatenus perſuadere nititur Hunnius, priorem illum errorem præter intentionem Prædicantium irrepſiſſe, quod improbabile eſſe ſuperius oſtendimus. Frigida autem, tum quia eò minus debuerunt vocem illam *probationem*, poſtea ſine conſenſu Catholicorum mutare, quò minus eam ad rem facere exiſtimabant. Tum quia ſiue hæc, ſiue illa vox ad inſtitutum Prædicantium faceret, certè nullo jure poterant, erratum iam à Catholicis in Protocollo taxatum, ipſis inſcijs, contra publicam Protocolli fidem emendare, vt ſuperius dictum eſt, & quiſque prudens lector facile intelliget.

Iam ad alteram corruptelam in præfatione aduerſariis obiectam, quod attinet: Hunnius quia forte videbat, fruſtra ſe lauare Æthiopem, accuſationem illam non tam ratione purgare, quam fuſtibus repellere nititur. *In hoc altero exemplo*, inquit, *præfator manifeſtum Sycophantam agit. Nôrunt omnes, propter ſimilitudinem litterarum, facile potuiſſe pro V, poni ab Amanuenſi litteram A. Vnde quod ſcriptoris vitio tribuendum erat, hic impoſtor, per nequitiam fuſtibus corrigendam, ipſiſmet impudenter affingit collectoribus, vt eis ſuſpicionem malæ fidei conciliet.* Sed

Sed bona verba Hunni. fustuariam enim subibis ipse citius, quam ex Catholicis quenquam in hac causa subire cogas. Et primo quidē non hic agitur, quid fieri potuerit, sed quid factum sit. Dedita autem opera in illo testimonio Lactantii, de quo agimus, vocem DICTA à vobis suppositam esse, ex toto contextu verborum, & scopo ac fine, ob quem testimonium illud à vobis allatum est (nullam alioqui speciem probationis ad eam rem habiturū, si secus legeretur) vehementissima oritur suspicio; quæ nō ab ipso primum præfatore hausta, sed dudum antea à Catholicis concepta, & in responso ad testimonium illud Irenæi exposita est his verbis. *Ad secundum (* Lactantii *) respondetur; non loqui illic Lactantium de scripturis, sed generatim de doctrina diuinæ sapientiæ, in qua omnia, inquit, dictu prona sunt, auditu suauia, facilia intellectu, &c. Vbi aduersarij pro* DICTV, *malè scripserunt* DICTA, *vt scilicet hunc locum ad Scripturam contorquerent.* Ita Catholicorum responsio Protocollo illata. Deinde esto, fuerit ille Amanuensis error: at enim ne tunc quidem, postquam publico scripto à nobis notatus erat, sine Catholicorum consensu, in ipsomet contextu Protocolli emēdari debebat; non solum ne ipsi adversarii sibi in propria causa cum præiudicio partis ius dicerent, sed etiam vt fides Protocolli vndequaq; salua, & illæsa consisteret. Sed cum de hac re in examine Hunnianæ relationis à me quoq; actum sit, supersedeo pluribus. Prot. Mon. pag. 194.

CAPVT II.

DE QVERELA HVNNII CONtra Relationem Tanneri, atq; de insolito, & inordinato modo disputandi Prædicantium.

Textus præfationis.

SECVNDVM: Acta hæc ſine vllis notis ideo edi, vt quid dictum, factumq́ ſit, planius, & clarius eluceſcat, animo legentis, non in aduentitijs explicationibus, ſed in ſola vtriusq́ partis oratione occupato. Si quid obſcurius videbitur, ejus explanandi non deerit alia occaſio, (quam & ſibi Prædicantium Neoburgenſium Collega, quoad ſua, reſeruatam cupit in ſua Relatione de Colloquio, cui ſi placet, hoc itidem exprobrare poterunt Neoburgenſes) vt & refellendi illius, ſi quid ab aduerſariis adductum, intactum forte alicui permanſiſſe videbitur. Hoc enim tametſi vix vnquam acciderit, quando aduerſarii quippiam ad inſtitutum pertinens adferebant, facile tamen euenire potuit, aduerſariis non breuiter & conciſè diſputantibus, ſed prolixas declamationes, variis abſurditatibus plenas, texentibus (vt hoc ipſum tibi Protocollum, Lector, prolixè teſtabitur) quas vniuerſas memoria comprehendere, difficile etiam accidat illi, qui memoria multum valet: niſi quis nouo diſputandi modo, arrepto calamo, ſcribæ inſtar, ſingula diſſerentis verba excipere, chartæque mandare velit, quod ab oppoſitæ partis Collocutoribus, ipſiſmet non diffitentibus, factum.

Quod vero Collocutores etiam Catholici inter reſpondendum, dum aduerſariorum vanitatem, & abſurditates detegerent, interdum prolixè ſatis, & copioſius, quam aduerſariis placuit, dixerint, id neceſſario, & aduerſæ partis culpa factum eſt, cum ea nunquam ad hoc adigi poſſet, vt ſingula argumenta ſeorſim, & ſeparatim proponeret, & diſtincte ſingula examinandi copiam faceret; licet hoc ipſum non ſemel fuerit poſtulatum, inprimis autem ſeſſione 2. & 4. Quin potius, vt eo major rerum omnium eſſet confuſio, & velut informe quoddam chaos argumentorum conflaretur, quo Catholicos ſaltem conturbandos, ſi non conuincendos ſperabant, non rarò vterque Prædicans,

cans, nec interpolatis vicibus, nec vlla interim Catholicorum responsione interposita, imo ne admissa quidem, contra vnum Collocutorem Catholicum prolixe declamitando argumentatus est. Et quamuis ad ejusmodi φλυαρίας disijciendas minimum alioqui temporis spacium sufficere potuisset, tamen non minimo tempore opus erat, vt omnes ejusmodi quantumuis inanes nugæ resumerentur, ne alioqui aduersariis occasio daretur, impudenter clamitandi (quod jam etiam nulla occasione data fecerant) Catholicos respondere nihil potuisse, conuictos teneri, &c.

APOLOGIA.

AGNOSCIT Hunnius Protocollum Monacense sine vllis notis editum. Sed illud eius cor miserandum in modum cruciat, quod *non sine præfatione, nec*, vt ait, *sine Tanneri Relatione* id curauerimus edi, & publicari, aut cuiquam diuendi; cum separatim quidem edi licuerit. At præfationes, & Relationes ipsi Protocollo annectere, quæ, vt ait Prædicans, Protocollum cogant aliud loqui, quã verba sonant, quam fides historiæ permittit, intolerabile videtur Hunnio; illudq; in sua Præfatione, *ex desperatæ causæ conclamatæ diffidentia* factum, calumniatur.

Sed de Præfatione supra iam abunde responsum est: quod ad Relationem attinet, bene est, quod Hunnius separatim eam edi licuisse, concedit. Et quînam id prohiberet, quando, tot pseudoeuangelicæ Relationes ab Hunnio, à Rungio, à Cramero, à Magdeburgensibus, passim in imperio sparsæ, & disseminatæ sunt, & adeo quidem veraces, vt ipsemet Hunnius contra vnam ex illis Magdeburgi editam, ne sibi imputaretur, opus habuerit protestari.

Atqui Relationem meam Protocollo ita à nobis annexam fuisse, hoc dolet Hunnio. Et meritò sane dolet Prædi-

cans. De suo enim mendacio dolet. Hunnianum enim figmentum est (quod passim etiam in suo Apologetico repetit) Relationem illam Protocollo à nobis uelut indiuiduū comitem, sine quo id distrahi non posset, adiunctum. Testis huius rei locupletissimus esse potest, non solum Typographus Monacensis, è cuius prælo vterq; ille liber prodiit; sed etiam Bibliopolæ exteri, quantumuis à fide Catholica alieni, quibus tota librorum summa à nostro Typographo diuendita est. Hi testabuntur, sibi integram fuisse facultatem relictam, libros illos, vel coniunctim, vel separatim distrahendi. Sicut etiam hanc ob causam relatio ita à Protocollo seorsim edita fuit, vt etiam singulatim vtrumq; & emi, & legi posset. Quicquid ergo ex hac parte fecerint Bibliopolæ exteri, quod jam factum calumniatur Hnnnius, id plane nec Serenissimi Principis iussu, nec Iesuitarum priuato studio, nec omnino mea voluntate fecerunt, vtpote qui cum idipsum Bibliopolam Serenissimi Principis imperio non subiectum sui commodi causa sponte facturum esse intellexissem, disertè consilium improbaui, & quantum in me erat impedire studui: cùm eo ipso consilio, ne Prædicantes factum calumniarentur, tum etiam, vt cum vtrumq; tam Protocollum, quam Relatio per se etiam, ac separatim ad calumnias, & mendacia Prædicantium dissipanda, satis magnā vim habere viderentur, latius eorum fructus diffunderetur.

Verum enim vero si id maximè factum fuisset, quod factum esse, & falso dixit, & vere dolet Prædicans; quid oro hîc reprehensione dignum? *Diffidentiam esse*, ait, *candoris expertem*; at ego confidentiam syncerissimo candore plenam. Talem scilicet scripsisse Relationem, non quæ lucem fugeret, angulosq; spectaret; Sed quæ ipsius potius authenticæ veritatis lucem è Protocollo radiantem quæreret, quæq; iudicium æqui lectoris è Protocollo ferendum ambiret, non timeret. Et hoc diffidentiæ signum Prædicans? Vestræ certè, non nostræ.

Vobis enim grande quippiam videbatur, nondum edito Protocollo, mendacissimis Relatiunculis passim in nos grassari, & inter vestros dominari, ac nescio quos in aëre pictos agitare triumphos, tam parum Protocolli lucem exoptantes, quam facilè ex eo vanitatis erant arguendi.

Sed

Sed quam illud iam quoque me recreat, quod hic rursus querula voce repetit Prædicans, nos videlicet nostris præfationibus, & Relationibus Protocollo annexis *Protocollum cogere aliud loqui, quam verba sonant, quam fides historiæ permittit.* Vel hinc certè quisque intelligit, quam sint vera illa, quæ de victoria sua ex Protocollo cognoscenda, adeo magnificè iactabant Prædicantes.

Illud tamen Hunnii luctum nonnihil solari videtur, quod *Tannerus*, vt ait, *ad plurima sibi in Colloquio objecta ne subsecutis quidem scriptis respondere* potuerit. Vnde etiam in suo Apologetico cap. 2. eius generis paralipomenôn catalogum confecit. Sed agedum, mi Hunni, lætare dum potes, & quasi Chamæleon mēdacii vento pascere: quam enim vana sit hæc iactantia, mox infra manifestum fiet, quando ea ipsa, quæ Prædicans à nobis in colloquio omissa iactat, in absurdis Prædicantium recensebimus. Responsum certè est in colloquio ad ea, quæ Prædicantes, dum argumentātium munus obirent, obiiciebant omnia, adeo vt ne quicquam nostram memoriam effugere posset, nonnunquam etiam *de prætermissis amice moneri* petiuerim. Vt vero etiā ad quaslibet nugas, quas dum respondendi munere fungerentur, solo tergiuersandi studio obtrudere solebant Prædicantes, responderemus: id nec cordi nobis fuit, nec esse debebat. Etsi quidē hoc vnicū erat Prædicantium votum, vt nostris argumentis relictis, eorum nugas consectaremur, sicq; adeo in respondentes transformaremur, quibus argumentandi munus competebat. Similiter quoq; in Relatione mea propositum mihi fuit, ea quæ in colloquio vtrinque dicta fuerant, fideliter referre; non alia confingere. In examine Hunnianæ Relationis, omnia quasi de verbo ad verbum, quæ in sua Relatione protulerat Hunnius, & retuli, & refutaui. Et vbi tu Hunni hoc ausus es facere circa meam Relationem? ex qua quidem hinc inde quædam carptim perstrinxisti, sed totam eius seriem ordine insequi ausus non es.

Cap. 13. & 14.

Prot. Monac. pag. 112.

Circa scriptitationem Prædicantium, cuius in Præfatione fit mentio, negat Hunnius, se suumq; collegam SINGVLA *differentis* (aduersarii) *verba excepisse, chartaq; mandasse. Hoc enim*, ait,

purum, putum esse, manereq; mendacium. Sed quam stolidè acutus est Hunnius. Vim ponit in voce, SINGVLA, quam etiam idcirco maiusculis exprimi curauit. Fortè enim aliquando verba *singula* non excepit, quia *singula* assequi scribendo quandoque nō poterat. Forte etiam quædam verbula subinde non audiebat. Ita profectò facile admitto, nec Hunnium, nec Hailbronnerum, nec cæteros Prædicantes, quantumuis assidue caput ad mensam affixum haberent, & calamum in charta ducerent; nec ipsosmet etiam Notarios (quod ineptè obiicit Hunnius) SINGVLA disserentium verba excepisse; tunc præsertim, quando à nobis ad calamum non dictabatur, id quod isti etiam in Protocolli subscriptione testatum fecerunt: neque hoc sensu ea Protocolli verba quisquam sanus intellexerit. At vero Hunnium, atque Hailbronnerum (vt de reliquo Prædicantium cætu taceam) non studuisse, quantum assequi possent, singula nostra differentium verba excipere, id plane *purum, putum est, manetq; mendacium*. Certè quoties mihi inter argumentandum ctigit, Hunnium, aut Hailbronnerum inspicere, semper eos, non minus, quam Notarios ipsos prono ad mensam capite, pennamque manu trahentes aspiciebam. Neque opus est hic multis testibus, quando res hæc ex ipso Protocollo fieri potest testatissima. Cum enim in Sessione 10. contra Hunnium, vnam ac eandem conclusionem, semel & simul duplicato argumento intulissem, idque ipsum ab Hunnio resumi postulassem, his verbis: Repete vtrumque meum argumentum: mox Hunnius, quoniam id, vtpote à me ad calamum non dictatum (vt nec cætera post octauam Sessionem) in chartam suam nondum coniecerat, se excusando respondit. *Ego non possum omnia ex tempore notare, & resumere.* Vbi aduertit lector, curæ fuisse Hunnio, ea quæ à nobis dicebantur, prius notare omnia, nec nisi notata ab eo resumi potuisse. Quod quidem cum acciderit, nobis ad calamum nostra non dictantibus, idque circa argumentum, quod sex aut septem lineas non excederet, quanto accuratius nostra cōscripsisse Huniū existimandū est, tūc, cū ad calamum dictaremus, & nō minus prolixas respōsiones (quas nūc Hunnius vocat extravagātes, sed melius dixisset cōtravagantes, quia contra vagan-

Prot. Monac. pag. 282.

vagantes Prædicantes solide pugnabant) necessario texeremus, quàm fuerant aduersariorum objectiones, vt in quarta, quinta, sexta, septima, & octaua Sessione accidit. Quomodo verò interim dum scriberent, de responsione danda cogitare potuerint aduersarii (quod nunc obiicit Hunnius) ipse viderit. Equidem existimo, responsiones aduersatiorum tam præmeditatas non fuisse, vt eos idcirco oportuerit quasi per Exstasin à corpore alienari; quanquam eos nonnunquam à mente alienatos fuisse, illæ ipsæ satis demonstrent.

Circa aduersariorum inordinatam, atque incompositam disputandi rationem in præfatione notatam, qua nimirum argumenta plura simul, & nullo ordine à pluribus, nulla etiam nostrorum responsione interposita, proponebantur, ait Hunnius, argumenta principalia seorsim esse proposita. At quis principalia simul à vobis esse proposita dixit? Duos etiam, & plures nonnunquam dies in vno argumento vestro principali hæsistis, atque ita tribus argumentis vestris principalibus octo Sessiones combussistis; & simul omnia tria proposueritis? At quibus declamationibus reliquum tempus triuissetis? De his ergo in Præfatione non est sermo: quanquam nec ista seorsim semper ita proposuistis, vt à secundariis seiuncta adduceritis: vt patet in Sessione 4. quando adducto argumento principali, mox eius minorem propositionem operosissimè, sed frustra probabatis, cum maior, non minor neganda esset. Prot. Monast. pag. 65.

De cæteris argumentis, quoniam in eis scripturæ testimoniis agendum esset, respondet Hnnnius, non potuisse *exanguem illam disputandi rationem obseruari*, quam efflagitabant Iesuitæ, vt videlicet singula seorsim, & separatim proponerentur. Quasi verò Scripturæ testimonia non possint singula separatim & excuti, & proponi. Intueantur quæso Prædicantes eam, quam toties in ore habēt, disputationē Christi cum diabolo, & videant, an Christus plura simul Scripturæ testimonia sine ordine coaceruârit, an vero singula singulis congressibus attulerit, seruata quoad propositum forma Iesuitica; quam forsan exanguem vocat Hunnius, per Metonymiam, vt pallida mors à poëtis dicitur, quia Prædicantes fecit exangues.

Quod

Quod Prædicantes non interpolatis vicibus ambo nōnūquā argumentati fuerint, fatetur primo Hunnius his verbis, *Quia sermone non interrupto contra Doctorem Hailbronnerum, & me disserebat aduersarius, æquum fuit, vt non interpolatis vicibus audiremur.* At mox infra, nescio quo vertiginis spiritu in calumniam actus, ait, *calumniam, & Sycophanticum esse, quod de non interpolatis vicibus, nec vlla interim Catholicorum responsione interposita, imo nec admissa, in præfatione dicitur.* Quod tamen adeo verum est, vt vehementer admirer, Hunnium id negare voluisse. Constat enim à sessione 4. vbi hoc Prædicantium consociatum studium cœpit, vsq; ad octauam semper quasi bis argumentando locutos aduersarios, antequam nostri respondendo semel loquerentur, etsi à me aperte nonnunqtam postulatum fuerit, vt inter nos dicendi vices identidem mutarentur, ut inprimis patet ex Sessione 4. in qua mea verba hæc sunt: *Maluissem quidem & sanè debuissem secundum normam recte disputandi, & nobis quidē ipsis propositam, singulatim, & separatim ad clarissimi domini objectiones, & argumenta, seu potius oblocutiones respondere, & quo minus hoc fieret, in me sanè, aut nostræ partis Theologis nulla causa fuit. Quod enim dicunt plura simul à me dicta esse in responsione, & Relatione propositorum initio argumentorum, id vero ideo solum factum est, quod domini, cum sua argumenta initio proponerent, separatim singula proponere non volebant, neq; sinebant singula separatim, ac seorsim vnum post alterum resumi. Quia tamen ita accidit, vt ad vtriusq; objectiones mihi jam respondendum sit, &c:* Hæc ad verbum dicta sunt, nec his ab Aduersariis quicquam contradictum. Similiter cum Hunnius partim sessione 6. partim in 7 prolixissime declamitasset, atq; ego eadem sessione 7. ei respondere vellem, his verbis initium faciens *Peto me jam etiam audiri; ego enim sum respondens*; nihil planè obtinui, sed opus erat etiam alteram declamationem Hailbronneri prius audire, quam ad Hunnii obiecta ullū verbum respondendo promere possem. Et tu, Hunni, hoc audes negare? rem publice in omnium conspectu gestam? in Protocollo tam expresè descriptam? publica fide testatam? omnium oculis subiectam? & non tantum negare audes, sed calumniam etiam, & syncohanticum vocas? Sanè viderit Hunnius, cui imposterum fidem suam probet.

Calum. Hunn.

Prot. Mon. p. 74.

Prot. Monac. pag. 123.

CAPVT

CAPVT III.

DE DICTATIONE AD CAlamum Prædicantibus in Colloquio consueta: atq; de Ecclesiasticæ Hierarchiæ ratione, tum ex Catholicorum, tum ex aduersariorum sententia.

Textus præfationis.

ERTIVM. *Collocutores Catholicos verba sua ad calamum Notariis non dictasse, præsertim primis & posterioribus diebus : id quod etiam subscriptiones Protocolli testatum faciunt : neq; enim ad dictationem, sed disputationem se vocatos arbitrabantur. Aduersarios autem non modo argumenta sua (tria, vt ipsimet fatentur, hoc est, omnia, cum plura principalia, quam tria, in toto colloquio, non numerarint) jam antea in librum relata, ex eodem libro ad verbum, conceptis verbis, recitasse; sed cum illis, tum aliis proponendis, non paulo tractiorem, & lentiorem vocem adhibuisse (quod dum non abnuunt, rectè faciunt Neoburgenses Prædicantes) quam soleant disciplinarum professores, cum in schola Auditoribus ex cathedra dictata tradunt : quod quanti tædij plenum fuerit, quilibet his in rebus non hospes intelligit. Quod autem diligentiam illam suam laudi sibi ducunt aduersarij, id nemo eis inuidet. Catholicis interim laudi est, etiam absq; diligentia illa vicisse Prædicantes vel diligentissimos, & quidem* vulgaribus & pridem protritis illis (*vt ipsi ajunt*) glossis & argumentis ex ratione guber-

c. c. K.

nationis Rerumpub. desumptis; *quæ omnia, scilicet*, solo CHRISTI dicto, quo regnum suum de hoc mundo non esse, *hoc est, si Prædicantibus credimus, sine ordine, sine politia, sine vno, viuo, & summo capite in terris, atq; ita regnorum omnium perturbatissimum* asserit, penitus euertuntur. *Et quis hoc non credat?*

APOLOGIA.

IRCA dictationem ad calamum, quam & Prædicantes absq; vlla lege cœperant, & tandem contra apertas leges Principum semper continuarunt; negat rursus Hunnius, *tam lentè & tractim se locutos esse, vt in Scholis Professores, quos vnum idemq; semel atque iterum constat repetere; neque hoc fassos esse Neoburgenses.* Verum de quibus scholis loqueris Hunni, an de Grammaticis, in quibus cum pueri adhuc discant scribere, idem fortasse ter à Præceptore repetitur? Sed de his non loquitur Præfatio. An de superioribus Philosophiæ & Theologiæ? At qui in his scholis apud nos versantur, testabũtur, se in scribendo ita minime assuefactos, vt à Professore idem bis repetendum, atque adeo ter prælegendum sit? semel aut bis dixisse satis est. Neque vero in hoc consistit dictatio ad calamum, vt semel, aut sæpius idem repetatur, cum facile major etiam temporis mora in vnica pronunciatione consumi possit, si multum protrahatur, aut saltem magna fiat cunctatio, dum ad sequentem orationem dictandam procedatur, quam in sæpius iterata eiusdem orationis pronunciatione. Et vero hoc ipsum, quod nostri Notarij (quibus tuum Gauglerum celeritate præfers) aliquando protestabantur, se singula vestra verba assequi non posse, satis indicat, tum alias valde tractim à vobis omnia dictata, tum etiam semper vobis propositum fuisse, vt omnia dicta vestra ad verbum exciperentur. Alias enim minimè protestati fuissent, cũ sæpius apud nos professi fuerint, sensum

eorum quæ dicerentur, non difficulter se scripturos, etiã remota illa molestissima dictandi ratione. Itaq, hoc ipsum testimoniũ Notariorum nostrorum quod ad infirmandam Præfationis veritatem in hac re profert Hunnius, eam egregie confirmat. Sed de hac re plura in examine Hunnianæ Relationis cap. 23.

Quod attinet ad Ecclesiasticæ Hierarchiæ regimen, de quo in Præfatione fit mentio, non vult Hunnius videri ex sua parte tale constitui, quale in Præfatione descriptum est, *sine ordine* videlicet, *sine politia, sine vno, viuo, & summo capite in terris, atq; ita regnorũ omniũ perturbatissimum.* Quocirca jubet præfatorẽ *in malam crucem abire, Satanamq; cum ejusmodi mendaciis diabolicis facessere. Ordinem*, ait, *esse in Ecclesia, non quem Suitæ sibi præconcipiunt, sed quem DEVS ordinauit.* Possem quidem pari compendio jubere Hunnium cum hoc diabolico mendacio facessere. Sed melius est, vt rei insistamus, & caput calumniatoris leniter fricemus, eiq; sua quæ in colloquio effutiuit pronunciata circa Ecclesiasticam Hierarchiam in memoriam reuocemus, quam ad Satanam ablegemus.

Cogita ergo quæso te, Hunni, annon in colloquio hæc pronunciata pertinaciter defenderis. I. Nullum esse à Deo magistratun viuum & visibilem in Ecclesia constitutum, qui in controuersijs fidei, aut Religionis quæstionibus, absolutam judicandi, & decernendi potestatem habeat, ita vt eius sententiæ Ecclesiæ subditi, absolutè absq; vlla tergiuersandi, aut dubitandi facultate, stare debeant. Sess. 9. & 13. passim

II. Nullam in Ecclesia authoritatem visibilem ac viuentem constitutam esse, cui simpliciter infallibilis definiendi potestas concessa sit. Ibid.

III. Partes contrauersantes, aut cæteros etiam Ecclesiæ subditos, in dubio aliquo Religionis, nec posse, nec debere etiam deposito dubio, sui Magistratus Ecclesiastici sententiæ se conformare, eamque sine vlteriore examine sequi. Sessio. 9.

IV. Partes easdem controuersantes, etiam audita sententia supremi Magistratus Ecclesiastici visibilis in terris, posse talem sententiam adhuc sub examen Scripturæ, & in dubium

vocare, & si à verbo Dei discrepare videatur liberè posse, imo e-
Sess. 9.13.14. tiam debere dissentire.

Ibid. V. Idipsum etiam pari cum potestate posse & debere facere quemuis Ecclesiæ subditum, atque adeo sutorem, Sartorem, Rusticum. Vnde euidenter sequitur, subditos posse & debere fieri iudices suorum judicum, adeoq; sui legitimi Magistratus, nec amplius ei credere, vel obtemperare debere, quam quantum eis inspecta, & considerata Scriptura, credendum esse videatur.

VI. Et nihilominus tamen Magistratum politicum posse publicis decretis cogere subditos, vt sententiam à pastoribus latam sequantur, etsi nec pastores, vt aduersarii aiunt, habeant infallibilem authoritatem docendi, ac definiendi, nec subditi eti-
Sess. 9. &c. am absolutè teneantur eorum sententiæ acquiescere.

Dic sodes, Hunni. an non hæc sunt vestra pronunciata, sæpius in colloquio magno studio propugnata? Nonne hic ille vester est ordo? Bellus & pulchellus ordo? A Deo, scilicet, constitutus, & plane diuinus ordo? Imo nullus ordo, sed Babylonica confusio, ac sempiternus horror? Adesdum Hunni, & hæc nega, si potes, si non potes, cur tu, *inimice omnis veritatis*, audes vocare *diabolica mendacia*, quæ verissimè asseruit præfatio, talem à vobis in Ecclesia Hierarchiam constitui, in qua *nullus* sit *ordo*, *nulla politia*, *nullum summum, ac viuum in terris caput*.

Cogitet quæso prudens lector, quisquis est, qualis, & quam ordinata futura esset illa Respub. ciuilis, in qua Devs circa controuersias, reseruata sibi soli absoluta iudicandi potestate, leges quidem omnino iustas satis copiosè fixisset, scriptasq; Reipub. tradidisset; quin etiam præterea posuisset aliquos in ea præfectos & Duces, quorum sententia à partibus disceptantibus esset exquirenda, sed noluisset tamen ipsas partes ad eorum sententiam, absolutè, & sine vlteriore disceptatione amplectendam, obligatos esse: Quin potius iussisset, vt talem sententiam ipsæmet partes ad normam præscriptarum legum examinarent, cum qua si eam minus conuenire iudicarent, tunc libere in diuersam abire sententiam, adeoque suo iudicio viuere & agere possent: & nihilominus tamen jussisset, vt Prætor eius Reipub. si judicum sententia iusta

sibi

ſibi videatur, poſſit & debeat, tum ipſas partes controuerſantes, tum cæteros ſubditos omnes, quicquid tandem ipſis videatur, ad judicum ſententiam complectendam, publicis decretis & pœnis ſuo modo compellere. Dic quæſo te, lector, quid tibi videretur de tali Repub. an bene ordinatam diceres? an à DEO ſic ordinatam eſſe credere poſſes? An non quiſquis talem ordinem in Repub. à DEO conſtitutum eſſe diceret, tibi grauiſſime DEVM blaſphemare videretur? eumq; aut imprudentiæ arguere, qui ſapientiſſimus eſt, aut maleuolentiæ, qui benigniſſimus? Illud quidem, ſi meliorem ordinem excogitare forte non potuit; hoc, ſi non voluit. Et tamen aduerſarii hunc ipſiſſimum ordinem, ſeu potius confuſionem, in Rempub. Eccleſiaſticam circa res & controuerſias ſummas fidei, à quibus æterna animæ noſtræ ſalus dependet, inuehunt: Vt cuiq; planum fiet, Rempub. illam politicam cum Eccleſiaſtica, leges politicas cum ſacra Scriptura, Præfectos & Duces cum Prælatis & animarum paſtoribus, Prætorem cum Magiſtratu politico, iuxta ſupra dictam Prædicantium doctrinam, conferre volenti.

Nos vero de DEO in bonitate ſentire docti, aliter credimus. I. fatemur Chriſtum Dominum eſſe, ac manere vnicum, verum, viuum, ac ſummum Eccleſiæ caput: cui nullum in terris aliud poteſtate, authoritate, vel dignitate æquiparamus.

II. Agnoſcimus verbum DEI ſcriptum, pro certa ac infallibili norma fidei ac Religionis, quam omnes ſtudioſè ac reuerenter obſeruare teneantur.

III. At quia de ipſamet Scriptura, eiuſq; ſenſu, controuerſiæ plurimæ in Eccleſia oriri poſſunt, neq; Chriſtus in terris viſibilis conſpicitur, neq; circa exortas eiuſmodi controuerſias, immediatè & per ſe ipſum, aut etiam per Scripturam, publicam & perſpicuam aliquam ſententiam ita profert, vt pars vtraq; diſceptans perſpicuè nôrit, altera quidem, ſe, quantum eſt ex parte eius Iudicis, cauſa cecidiſſe; altera, ſe cauſã obtinuiſſe; vt ipſimet Prædicantes in colloquio fateri coacti ſunt; idcirco iuxta apertam Euangelii doctrinam credimus, eum, cum adhuc in humanis ageret, tantum de plenitudine ſuæ poteſtatis, & authoritatis in Apo- *Prot. Monac. pag. 220. & 221. &c.*

ſtolos deriuaſſe, quantum ad ſuauiter regendam, & feliciter con-
Matth. 24. 25. ſeruandam Eccleſiam opus eſſet. Ideo enim ipſi dicuntur *ſerui fideles*, quos conſtituit dominus *ſuper familiam ſuam.*

IV. Quin etiam vt regimen hoc Eccleſiaſticum & ad ſupremæ illius ac diuinæ monarchiæ normam propius accederet, & quoad præſtantiam & commoditatem ſynagogæ Iudaicæ non cederet, in qua vnus tantum erat lege diuina ſacerdos ſummus, quem omnes cogebantur agnoſcere eique parere, vt fatentur
Deuter. 17. Centur. 3. lib. 1. cap. 7. ipſimet Magdeburgenſes, neúe regnum CHRISTI in terris, quod ipſo quidem adhuc in terris ſuperſtite, monarchicũ fuiſſe nemo dubitat, poſtea in aliam formam ſubito tranſmutatũ dicere oporteat, gratiſſima mente agnoſcimus, S. Petrum, velut in Eccleſiaſtico regimine Chriſti Vicariũ, cæteris Apoſtolis omnibus præpoſitũ, eiq; cum ordinaria ſucceſſione vniuerſæ Eccleſiæ generalem curam fuiſſe commiſſam. Hanc enim poteſtatem à Chri-
Matth. 16. ſto promiſſam Petro credimus & legimus his verbis. *Tu es Petrus & ſuper hanc petram ædificabo Eccleſiam meam & portæ inferi nõ præualebũt aduerſus eã. Et tibi dabo claues regni cœlorũ, & quodcunq; ligaueris ſuper terrã, erit ligatũ & in cœlis, & quodcunq; ſolueris ſuper terrã erit ſolutum & in cœlis.* Quam etiam adeo magnificam promiſſionẽ rurſus confirmatam à Chriſto (non obſtante mox ſecutura Petri
Luc. 22. negatione) teſtatur S. Lucas. Quando Chriſtũ his verbis ad Petrũ loquentem refert: *Simon, Simon, ecce Sathanas expetiuit vos ut cribraret, ſicut triticum; ego autem rogaui pro te Petre, ut non deficiat fides tua, & tu aliquando conuerſus confirma fratres tuos.* Eandem vero poteſtatem S. Petro de facto collatam fuiſſe à Chriſto iam jã ex hoc mundo ad Patrem diſceſſuro, non ſine accurato examine præuio, (quo dignitatem quaſi & conditionem illius exploraret, apud S. Ioannem legimus, qui ſolennẽ hanc traditionẽ accuratè deſcribit
Ioann. 21. his verbis: *Cum ergo prandiſſent dicit Simoni Petro Ieſus. Simõ Joannis diligis me plus his? dicit ei, etiam Domine; tu ſcis, quia amo te. Dicit ei, paſce agnos meos. Dicit ei iterum, Simon Joannis diligis me? ait illi, etiã Domine, tu ſcis quia amo te. Dicit ei, paſce agnos meos.* Dicit ei tertio, *Simon Joannis amas me? Contriſtatus eſt Petrus, quia dixit ei tertiò, amas me? & dixit ei Domine, tu omnia ſcis, tu ſcis, quia amo te. dicit ei*

paſce

pasce oues meas, &c. Vbi quid tanta prosopopœia & solẽnitate, quid adeo repetitis vocibus, adeo singulari examine opus erat, si Christus non vniuersalẽ & planè singularẽ Petro totius sui gregis curã cõmittere voluisset? Possent ad eandẽ rem confirmandã sexcenta testimonia ex Patribus, & omni historia proferri. Sed quos diuina adeoq; aperta Christi verba non mouent, humana quando mouebunt? cũ præsertim & hæc, & illa centies à nostris luculentissime ad hanc rem confirmandam sint producta. Cyprianũ tamen prætermittere non possum, qui simul & friuolã obiectionẽ aduersariorum refellit, & nostram sententiam confirmat. Sic enim ait: *Super ipsum vnum* (Petrum) *ædificat Ecclesiam suam, & illi pascendas mandat oues suas, & quamuis Apostolis omnibus post resurrectionẽ suã parẽ potestatẽ tribuat: & dicat, sicut misit me pater, & ego mitto vos, accipite spiritum sanctũ, si cui remiseritis peccata, remittuntur illi, si cui tenueritis, tenebuntur: tamen vt vnitatem manifestaret, vnã cathedram constituit, & vnitatis eiusdem originem ab vno incipientem sua authoritate disposuit. Hoc erant vtiq; & cæteri Apostoli* (in quantũ scilicet præcisè Apostoli) *quod fuit Petrus, pari consortio præditi & honoris, & potestatis: sed exordiũ ab vnitate proficiscitur.* PRIMATVS PETRO DATVR, *vt vna Christi Ecclesia, &* CATHEDRA VNA *monstretur. Et pastores sunt omnes, sed grex vnus ostenditur, qui Apostolis omnibus vnanimi consensione pascatur.* Et infra: Hanc Ecclesiæ vnitatem, inquit, qui non tenet, tenere se fidem credit? qui Ecclesiæ renititur & resistit, qui cathedram Petri super QVAM FVNDATA EST ECCLESIA deserit, in Ecclesia se esse confidit?

Cyp. lib. de vnitate Eccles. cap. 3.

V. Horum autem omnium potestatem siue authoritatẽ, etsi Christi potestate immensis spacijs inferiorẽ, quin etiam ab hac dependentem, & certis terminis circumscriptam libenter agnoscimus: simul tamen credimus, eam in publica doctrina fidei ac Religionis toti Ecclesiæ proponenda, atque adeo etiam in dubijs fidei quæstionibus definiendis penitus infallibilẽ esse: vtpote cũ Christus Ecclesiam, eiusq; Præpositos sine restrictione audiendos præceperit: quibus etiam promisit spiritũ sanctum, à quo *doceantur omnem veritatem*, quin etiã seipsum vsq; ad consummationem seculi adfuturũ pollicitus est. quos etiã Deus posuit *in Ecclesia in adi-*

Matth. 18. Luc. 10. Ioan. 16. Matth. 28. Ephes. 4.

ædificationem corporis Christi, ne circumferamur omni vento doctrinæ:
Matth. 28. Quæ ſanè omnia conſiſtere non poſſent, niſi authoritas illa, vt di-
Epheſ. 4. ximus, planè infallibilis eſſet.

VI. Hinc autem conſequitur, ſubditos Eccleſiæ non poſſe, ſuo arbitrio, publica paſtorum ſiue Eccleſiæ decreta, vllo modo in dubiũ, aut ſub examen vocare, ſed reuera eis ſine cunctatione obtemperare debere, ne alioqui ſit ſeruus ſuper dominum, diſcipulus ſuper magiſtrum, conſulens ſuper iudicem, ouis ſuper paſtorem; judiciumq; illud paſtorum, etiam ex ſua parte, non tam finiat, quam foueat controuerſias, vt in colloquio probatum eſt. Vn-
Seſſ. 13. de etiam Magiſtratus politicus (qui ſi Chriſtianus eſt, etiam ipſe paſtoribus Eccleſiæ ſe in ſpiritualibus ſubditum agnoſcit) tutorem ac propugnatorem Eccleſiæ in ſpiritualibus cauſis agere debet, non iudicem; vindicem Eccleſiaſticarum legum aduerſus cõtumaces, non conditorem.

VII. Credimus quoq; & confitemur, Apoſtolos non ſolum
Matth. 18. accepiſſe poteſtatem prædicandi Euangelium, baptizandi, ac docendi; ſed etiam iuxta Scripturas, poteſtatem *alligandi ac ſoluendi quæcunq; ſuper terris*: ac proinde leges quoq; & ſanctiones ſalutares in Eccleſia circa mores ac cultum ferẽdi, vt ab Apoſtolis quo-
Actor. 15. que factitatum, non ſemel legimus.

VIII. Credimus, eaſdem leges ac ſanctiones (vt ipſam etiam Chriſti doctrinam) ad nos partim ſcripto, partim etiam traditione ac viua voce perueniſſe; vtraſq; pari reuerentia accipiendas ac
2. Theſſal. 2. obſeruandas, vt ab Apoſtolo docemur, iuxta vnanimem Sanctorum Patrum interpretationem.

IX. Eandem poteſtatem, regendæ Eccleſiæ neceſſariam, cum Sancto Petro & Apoſtolis exſpiraſſe non credimus; ſed Chriſto credimus, qui ſe cum Apoſtolis, (vtiq; intelligendo etiam eo-
Matth. 28. rum ſucceſſores) manſurũ eſſe promiſit, *vſq; ad conſummationem*
Act. 14. *ſeculi*. Credimus Apoſtolis, qui non ſolum paſtores in variis Eccleſiis conſtituerunt, ſed etiam ſucceſſores poſt ſe Epiſcopos in pluribus Eccleſiis reliquerunt. Credimus S. Paulo teſtanti, Spiri-
Actor. 20. tum ſanctum, *poſuiſſe Epiſcopos regere Eccleſiam DEI*: ſimulq; ali-
Epheſ. 4. bi diſerte aſſerit, *dediſſe DEUM in Eccleſia paſtores, & Doctores ad*

conſum-

consummationem sanctorũ, in opus ministerii, ad ædificationem corporis Christi, DONEC OCCVRRAMVS omnes in vnitatem fidei, & agnitionis filij DEI, in virum perfectum, & in mensuram ætatis plenitudinis Christi, vt jam non simus paruuli fluctuantes, & circumferamur omni vento doctrinæ, in nequitia hominum, in astutia ad circumuentionem erroris.

X. Hinc quia omnes historiæ, omnes SS. Patres vno ore testantur, sanctum Petrum (vtpote Romæ etiam defunctum) successorem post se reliquisse Romanum Pontificem; à quo rursus ad hæc vsq; tempora nostra, alii atq; alii, continua successione, Ecclesiam vniuersam rexerunt; ideo Romanum Pontificem, vt Christi vicarium, Petri successorem, vniuersæ Ecclesiæ pastorem Matth.24. humiliter agnoscimus & veneramur. Atq; hic ordo Ecclesiæ est, Matth.13. ob quem ipsa cõparatur familiæ, ab vno patrefamilias; & regno, Cant.6. ab vno rege; & *castrorum aciei ordinatæ*, ab vno supremo duce dependenti. Qui verò pulcherrimum hunc Ecclesiæ ordinem conuellit, aliumue spurium introducit, Christo, & Scripturæ vim ac iniuriam facit, vniuersalemque totius Ecclesiæ praxin aut turpiter nescit, aut impudenter damnat; à nobis proinde non aliter Matth.18. habendus, quam vt Ethnicus & publicanus.

CAPVT IV.

DE FORMA DIALECTICA A Prædicantibus inter disputandum neglecta; eorumq́; varijs digressionibus.

Textus præfationis.

QVARTVM. Partes argumentantis & respondentis diligenter distinguendas, nec à respondente probationes, sed ab argumentante expectandas, & expeten-

dus esse: quod tamen Prædicantes Neoburgenses, vt ipsimet ridicule fatentur, hactenus ex Dialecticorum libris, *male vtique sibi perspectis*, non didicerunt, plane mirabiles *& miserabiles*, non quod nudis responsionibus, affirmationibus, negationibus, Principij petitionibus (*quas Catholicis per imperitiam impingunt*) *acquiescere noluerint; sed quod nec acquiescere datis responsionibus, nec eas ordine ac in forma impugnare voluerint, aut potuerint. At qui hoc, vt par est, memori mente recondet, is clare perspiciet, quoties hæc duo officia aduersarij confuderint; & quoties cum probationibus destituerentur, ab illis, quorum munus erat, probationes allatas dissoluere, probationes postularint, inque materias à proposito argumento penitus alienas digressi, versatili linguæ fræna laxârint: agendo V. g. de ratione fidei* quouis tempore reddenda, *de* cathedra Moysis æterna, *de latrone in cruce saluato, de Aarone dum summus sacerdos non esset, errante; de summo Pontifice, duplici, an simplici homine, de traditionibus non scriptis specificandis, atque adeò Israelitarum infantibus fœmellis, & masculis non circumcisis, absque remedio externo saluatis; de probanda per inductionem propositione, quæ nunquam fuerat negata; de instantia danda contra inductionem concessam; de probanda operosè propositione * maiore nec negata vnquam, nec neganda; de punitis transgressoribus legis non scriptæ; de communione sub vna, vel vtraque specie; de obligatis regibus & sacerdotibus ad legem scriptam; de summo legislatore & judice Christo; de Moyse per scripturam accusante seu judicante; de Achab, & Iezabel cogentibus populum ad Idolomaniam; de nihil agendo contra hæsitantem conscientiam; de non obtemperando Neroni promulganti sanguinarium mandatum; de non obtemperando Sauli jubenti occidere Abimelech*

* minore.

melech Sacerdotem, de visione quatuor animalium Ezechielis, & S. Ioannis; imo etiam de Antichristo, an venerit necne &c. *De his enim* & multis alijs *quis loquendi* ansam dedit, præter quam pars nobis opposita, *vt Neoburgensibus Prædicantibus vel leuissimo brachio cum fœnore reponatur, quod opposuerunt.*

Illud item hæc acta docebunt, nihil minus præstitisse istos, quam quod leges Colloquij præscribebant, videlicet vt dialecticè, seu syllogisticè dissereretur. Quod autem aduersarij hanc insignem & luculentam injuriam *esse clamitant*; argumenta enim sua omnia & singula, ex præscripto legis quartæ syllogismo, vel alia in logicis probata argumentandi forma proposuisse, ad quæsita, & argumenta aduersariorum, secundum legem quintam, disertè affirmando, negando, distinguendo respondisse; *id tam insigni & luculenta vanitate plenum est, vt nulla hîc alia refutatio necessaria, certe plenior nulla esse poßit, ea, quæ tibi nunc, Lector, in ipsius Protocolli, luculentissimi testis neglectæ, inter disputandum, ab Aduersarijs Dialecticæ formæ, iterata editione exhibetur. Ex quo luce clarius patebit, minus à vero aberraturum eum, qui diceret, nullum potius, quam* omnia & singula argumenta *in forma Dialectica ab aduersarijs proposita: nunquam, quam semper in forma Dialectica responsum fuisse, de qua re fusius alibi. Statim enim operam dederunt, vt à Disputationum angustijs, ad campos liberæ declamationis, vbi loquacitas regnat, excurrerent, nec vlla ratione à communibus locis in gradum rursus ac lineas restitui potuerunt. Et si tantopere Dialecticam formam in Colloquio seruârunt, cur iam Ca-*

nonem illum quartum, & sextum ex jure canonico dist. 37. contra Catholicos Dialecticam formam & disputationem *urgentes proferunt? An eam, quam se reipsa tam accuratè seruasse jactitant formam, verbis improbant? Sed vt Prædicantes Dialecticæ vsum refugiunt, ita Canones illi abusum solummodo Dialecticæ taxant; eorum, qui neglectis Christianæ fidei principiis, rejecta Ecclesiæ authoritate, propriis quibusdam humanæ rationis figmentis Christianam & Catholicam fidem demoliri satagunt; vt nostri etiam prædicantes faciunt, dum* Scripturas sanctas male intelligentes, quasi vino ebrii, *vt citatus ille Canon quartus ex S. Hieronymo loquitur, sua, quæ in proprio cerebro confinxerunt, malesana dogmata, contra vniuersalis & Catholicæ Ecclesiæ consuetudines, doctrinam, & fidem obtrudere nituntur.*

APOLOGIA.

AGITVR hîc de forma Dialectica, à Prædicantibus in Colloquio turpissimè violata. Quia verò Hunnius in hac re ferè tota Lectorem ad suum Apologeticũ & Protocollum remittit, ego quoq; pluribus hac de re agendum hic nõ putaui. Videat Lector, quæ à me in Relatione parte tertia, atque in examine Hunnianæ Relationis à cap. 4. vsque ad 10. de hac re prolixè tractata sunt. Quædam tamen non omnino silentio prætermittenda putaui, vt ex illis scilicet modestia, & candor Hunnii luculentius patescat. Primum est, quàm egregium refutatorem se nobis præbeat Hunnius. Cum enim se apertissima veritate in præfatione conuictum animaduertit, vt nec vlla vel in speciem probabili ratione tueri se possit, iam se officio suo satisfecisse existimat, quando velut censoria virgula hæc in margine epiphonemata, sine vlla alia probatione asscribit: Calum. Hunn. *Mentiris Satana: frontem meretricis habes logodædale. hoc te scribere jussit omnium mendaciorum pater & auctor.* Sic, Hunni, planè examina-

minator, sic refutator, sic demonstrator, sic victor egregius es: si præterire, est examinare; si asserere, est demonstrare; si calumniari, est vincere. Sed talē victorem, Huñi, non laurus, sed lorum decet.

Alterum est. Notantur Prædicantes in Præfatione de digressionibus in Colloquio abs re factis, & in iis etiam commemorantur hæ duæ. Prima est, quod Prædicantes prolixè probarunt per inductionem propositionem, quæ nunquam fuerat negata, minorem scilicet illam Sess. 3. propositam, quam etiam Hūnius in suo apologetico, ad quem Lectorem remittit, sic ad verbum recitat: *Omnes reformationes Deo placentes tempore veteris testamenti susceptæ, ex solo verbo scriptæ, vel secundum illud fuerunt institutæ*: Altera, quod probarunt operosè propositionem maiorem, nec negatam vnquam, nec negandam. Quæ verba referenda sunt ad propositionem illam, ab aduersariis in sessione quarta operosissimè, sed frustra, probatam; *DEUS in veteri testamento reprehendit & punit eos omnes, qui à scripto suo verbo quacunq; intentione recesserunt, & vel ad dextram, vel ad sinistram deflexerunt.* etsi vitio librariorum legatur hìc *maiorem*, pro *minorem*, vt magis patebit infra ex absurdo 16. Pag. 265.

Ad quarum primam respondet Hunnius, *imò propositionem illam fuisse negatam ab Hungero pariter & Gretsero*, idque se in suo Apologetico *irrefutabiliter demonstrasse*. Sed quænam illa quæso adeo irrefutabilis demonstratio, quæ conuincere possit, propositionem illam, quam nemo Catholicus negaret, nec etiam negare nostris in mentem venit, in Colloquio negatam esse? Hæc scilicet vna & sola est: Quoniam, vt Hunnius identidem inculcat, negarunt hanc propositionem: *Omnes reformationes Deo placentes tempore veteris testamenti ex solo verbo scripto fuerunt susceptæ.* Sed sanusné es Hunni, an ex proposito rursus mentiris? Quæ enim hæc stoliditas, aut impudentia est, ab hac propositione simplici & absoluta, ad coniunctam illam & disiunctiuam argumentari velle? An Dialecticæ elementa prorsus tibi exciderunt? An nescis, propositionem disiunctiuam vt veram concedi, quando vnum saltem eius membrum sub disiunctione positum verum est, etiamsi alterum sit falsissimum? Cum igitur Catholici Collocu- Pag. 265. 262. 263. Mend. Hunni.

cutores, alterum propositionis illius disiunctiuæ mēbrum, hoc nimirum: *Omnes reformationes Deo placentes secundum verbum scriptum* (non enim hîc addita est à Prædicantibus particulâ, *solum*) *fuerunt instituta*; quomodo tu homo mirabilis asserere audes, propositionem illam à nostris in Colloquio fuisse negatam, ea solum ratione, quia negarint alterum eius propositionis disiunctiuæ membrum, nimirū quod Reformationes Deo placentes tempore veteris testamenti susceptæ ex solo, siue secundum solum verbum scriptum fuerint institutæ.

Sed contendit Prædicans in suo Apologetico, hanc ipsam propositionem cum illa sua propositione maiore disiunctiua coincidere, ita vt quisquis hanc neget, etiam censeri possit velle negare alteram. Sed rursus aio, Hunnium aut stolidè insanire, aut impudenter mentiri. Itané vero, Hunni, eundem sensum faciunt istæ propositiones: Reformationes Deo placentes in veteri testamento ex solo verbo scripto, vel secundum illud (non addendo particulam, *solum*, vt nec addiderunt Prædicantes) fuerunt institutæ; quam propositionem Bauarici Collocutores nunquam negarunt, sed hoc ipso semper concesserunt, quod alteram eius disiunctionis partem admiserunt, vt supra dictum; & hæc altera: Reformationes Deo placentes in veteri testamento secundum *solum* verbum Dei scriptum institutæ fuerunt; quam Catholici constantissimè negarunt, semper facientes discrimen inter hæc duo, secundum verbum scriptum, &: secundum solum verbum scriptum? Istæ, inquam, propositiones duæ eundem sensum faciant? Deliras, Hunni: nec alium in hac re judicem deposco, quam symmystam illum tuum Schram, qui, vt in Colloquio dicebam, scripsit vobis (vobis inquam) bonam Dialecticam, aut etiam quemuis ex tua schola discipulum, qui tribus saltem mensibus Dialecticæ studuerit. Hi judicent, an eundem sensum faciant propositiones copulatiuæ & disiunctiuæ; verbi gratia hæ duæ: Cras pluet. aut non pluet; &: cras pluet, & non pluet. Quin etiam à teipso adeò nunc desipiente, ad teipsum quandoque saniorem appello, vt judices, an eundē sensum faciunt istæ propositiones; Hunnius damnabis

Hunn. Mend. &c.

nabitur, aut ſaluabitur; Et : Hunnius damnabitur, & ſaluabitur, aut: Hunnius damnabitur. Et rurſus iſtæ duæ: Hunnius aut probus vir eſt, aut hypocrita: Et: Hunnius probus vir eſt, & hypocrita; ſiue: Hunnius eſt Hypocrita. Tu ipſe, inquam, Hunni, ſaltẽ helleboro ſumpto, ſuper hac re judica, & tuam inſignem ſeu ſtupiditatem, ſeu impudentiam, qua temet adeo coram Deo & Eccleſia pudefeciſti, damna.

Ad alterius digreſſionis obiectionem reſpondet Hunnius, his verbis: *Maiorem illam* (Catholici) *per execrabile crimen falſi truncatam admiſerunt, reſecta inde particula excluſiua (ſolo)* Sed nimis præcipitanter judicat Hunnius, nimis audacter & temere calumniatur. Nullam enim vnquam nominare poterit propoſitionem, ſeu maiorem, ſeu minorem, in qua, juxta præfationis aſſertionem, in Colloquio à nobis non negata, nec neganda, ab eis tamen operoſè probata, particula, *ſolo*, fuerit omiſſa, nedum per execrabile falſi crimen omiſſa. Siue enim minorem illam, de qua paulo antea actum eſt, ſiue maiorem propoſitionem præambulã illius minoris in quarum vtraq; alioqui particula SOLO reperitur, nominet, ſemper ex verbis præfationis manifeſtè de falſitate & calumnia conuinci poteſt.

Nam ſi dicat, ſe locutum eſſe de ſupradicta illa minore, non maiore propoſitione, atq; errore Typographi in ſua annotatione poſitam eſſe, vocem *maiorem*, pro *minore*, ex eo falſitatis conuincitur; quòd annotatio illa Hunniana per appoſitum ſignum refertur ad eam partem Præfationis, in qua de alia quapiam propoſitione agitur, quam quæ per inductionem fruſtra fuerat probata. Quin paginæ illæ Apologetici, hoc loco ab Hunnio citatæ, de maiore, non de minore agunt. Quod ſi loquatur Hunnius de maiore in tertia Seſſione producta, & præambula ſupradictæ minoris propoſitionis, vt quidem hoc ipſo ſignificat, quòd paginam 267. 268. ſui Apologetici allegat, vbi hanc propoſitionem maiorem ex Protocollo recitat. *Si omnes exercitiorum Religionis conſtitutiones & Reformationes Deo placentes tempore veteris teſtamenti inſtitutæ, ex ſolo verbo Dei ſcripto, vel ſecundum illud fuerunt ſuſcepta, fuit profecto verbum illud*

pag. 266. 267. 268.

illud scriptum vnica, totalis perfectissima, & exactissima, norma Religionis: nec sic quidem Hunnius calumniatoris notam abstergat. Primum enim falsum est, Hunnium de hac propositione aut locutum esse, aut loqui potuisse. Tum quia tam Præfatio, quam Hunnius in examine Præfationis eo loco, loquitur de aliqua propositione à Catholicis nunquam negata. Illa vero propositio, quam in suo Apologetico refert Hunnius, quomodocunq; accipiatur, siue addita, siue resecta particula *solo*, semper à nobis in Colloquio est negata, semperque neganda. Tùm quia Præfatio illic loquitur de propositione, quæ à Prædicantibus operosè quidem, sed frustra & sine causa probata est: At maior, quam Hunnius recitat, nec ab aduersariis probata est, nec si probata esset, frustra probata fuisset, quandoquidem hæc illa ipsa est consequentia siue sequela, quam D. Gretserus Sess. 3. toties negauit.

Deinde vero si maxime de hac propositione tam præfatio, quam Hunnius loqueretur, adhuc tamen impudentissimus calumniator esset, eo quod asserere audet, ex ea propositione per execrabile crimen falsi particulam, *solo*, fuisse resectam. Cum enim propositio illa esset hypothetica, duplici, eoque sub disiunctione posito antecedente constans, atque sic pro ratione omnium eiusmodi propositionum falsa, nisi ex vtroque antecedente sequeretur consequens; ut etiam in hac simili accidit: Hunnius si bene credit, aut bene bibit, saluus erit: idcirco satis erat Nostris, vno membro antecedentis omisso, alterum duntaxat assumere, ex quo consequens minime sequebatur: quod abunde fecerunt, dum ostenderunt illam hypotheticam esse falsam: Si omnes Reformationes & constitutiones exercitiorum Religionis DEO placentes tempore veteris Testamenti, secundum verbum scriptum fuerũt susceptæ, tum sequitur, verbum scriptum fuisse vnicam normam, &c. Quàm vero Hunnius in suo Apologetico, cum suo interprete Gauglero, circa illam propositionem egregium Sycophantam se præstiterit, partim ab Andrea Montano iam ostensum est in illa germanica censura Gauglerianæ versionis, partim alibi demonstrabitur.

Refut. Apologet. Hunn.

Tertium est. Sycophantam appellat Hunnius præfatorem, dum

dum ait, à Prædicantibus primum motam fuisse quæstionem de tempore aduentus Antichristi, eamq; vocat, *diabolicam malitiã*. Sed mirarer, Hunni, si tu cum sis malus, bona verba dare posses. Interim id, quod in præfatione dicitur verissimum, esse luculenter à me probatum est, in examine Hunnianæ Relationis cap. 23. ubi ostendi me, quamuis prior de aduentu Antichristi mentionem fecerim, solummodo tamen versatum esse circa *thesim*, quod videlicet aduentus Antichristi incidere debeat sub occasum Romani imperij, minime autem circa hypothesin illã, num Antichristus jam de facto venerit, nec ne, atque adeo an Pontifex Romanus sit Antichristus, ad quam quæstionem Hunnius nimis præcipiti impetu solo tergiuersandi & calumniandi studio delapsus est.

Men. Hun. Calum. Ex Hunn. Relat. cap. 23.

Quartum est. Ait Hunnius, Catholicos Collocutores in Colloquio fassos esse, dogmata quædam sua, nec in sacra scriptura contineri, nec ex ea per validam consequentiam deduci posse, quod tamen nihil aliud, quam apertissimum mendacium, & turpissimum falsi crimen est in Colloquio à nobis quasi ex instituto refutatum. Ita enim habent verba mea Sessione 5. *Quod autem dicit* (Hunnius) *statum quæstionis inter nos controuersæ istum esse, num præter scriptum Dei verbum, aliquod addi dogma possit, quod nec in Scriptura extet, nec per validam consequentiam inde deduci queat, ita quidem vt nihilominus additio illa scripto verbo non sit contraria, id omnino declaratione indiget; nec enim negant Catholici, omnia quæcunq; ad Religionem spectant, & circa eam obseruanda sunt, aut in Scriptura apertè contineri, aut ex ea quoquo modo, etiam per validam consequentiam, deduci posse; Sed hæc controuersia est, an, separando authoritatem infallibilem Ecclesiæ, omnia omnino fidei aut morum dogmata ex scriptura deduci possint clare & infallibiliter: quin enim mediante infallibili authoritate Ecclesiæ omnia deduci possint, non negamus. &c* Hæc cum adeo luculenter à nobis in colloquio dicta sint, qua fronte audet Hunnius ita nudè nobis tribuere, quasi dixerimus multa nos habere dogmata, quæ non possint ex Scriptura per validam consequentiam deduci?

Hunn. mend. & falsi crim. Prot. Mon. p. 92.

Cætera Hunnij mendacia, vtpote à me jam alibi refutata,

vel satis per se clara, satis est hîc obiter commemorare, qualia sunt: quòd Catholici circa judicis nominationem initio Colloquij turpiter tergiuersati sunt, de quo infra. Quod Prædicantes non sint authores earum digressionum, quæ eis in Præfatione obijciuntur, de qua re Protocollum Lector consule; quod ipsæ sacræ scripturæ pronunciata, fuerint Catholicis sudes in oculis, vt loquitur Prædicans, de quo in examine Hunnianæ Relationis cap. 3. Quod Prædicantes dialecticè disputarint, de quo in examine Hunnianæ Relationis cap. 4. 5. 6. 7. 8. 9. Quod omnia & singula argumenta in formam syllogisticam redacta proposuerint, de quo in examine cap. 4. Quod sine tergiuersatione disertè semper responderint, de quo in examine cap. 5. Sed nusquam luculentius, quam passim in ipso Protocollo, præsertim initio Sess. 13. Quod Lutherus, Schmidelinus, Hunnius, &c. abusum tantum Dialecticæ, non autem ipsam per se artem Dialecticam improbent, de quo in examine Hunnianæ Relationis cap. 9. & totis quinque præcedentibus capitibus. Quod Catholici frequentissimis principij petitionibus etiam inter respondendũ peccauerint, toties nimirum, quoties Prædicantes in refutandis Catholicorum principijs turpiter hæserunt, de qua re in examine cap. 8. ad quod cum responderit Hunnius, à me aliud Responsum exspectet.

CAPVT V.

DE NOMINE CATHOLICI, *quibus competat, & an illud Lutherus jure ex symbolo germanico Apostolorum exterminârit.*

Textus præfationis.

QVIN-

VINTVM: *Caue ne impingas, cum tam crebra & densa, & tanto verborum strepitu ab aduersarijs allata scripturæ testimonia leges: quæ quidem, vt per se hæreticum non arguunt, ita nec orthodoxum probant. Memineris ipsum Dominum Maiestatis, sacrarum litterarum testimonijs à Sathana appetitum.* Si, *inquit,* filius Dei es, mitte te deorsum. Quare? scriptum est enim, inquit. Magnopere nobis doctrina loci illius attendenda atque retinenda est, *ait Vincentius Lyrinensis cap. 37.* vt tanto Euangelicæ authoritatis exemplo, quando aliquos Apostolica seu Prophetica verba proferre cōtra Catholicam fidem viderimus, diabolum per eos loqui minime dubitemus.

Sed & Prædicantes audire volunt Catholici. Mirum, cum Lutherus vocem CATHOLICAM, *in articulo de Ecclesia, ex germanico symbolo dudum eliminarit: non alia vtique de causa, quam quod eam suæ Ecclesiæ, dicam, an suis, nequaquam conuenire probe perspexit. Sed quid mirum hoc velle Prædicantes?* Cum omnes hæretici se Catholicos dici velint, *teste S. Augustino contra epistolam fundamenti cap. 4. sed eos Catholicos esse,* nemo verè Catholicus dixerit, multò minus probauerit vnquam, *vt sua in Authores jacula retorqueantur. Nā* cum Christi Ecclesia Catholica, *authore B. Augustino lib. de vnitate Ecclesiæ cap. 3.* canonicarum scripturarum diuinarum, diuinis, & certissimis testimonijs, in OMNIBVS GENTIBVS designata sit, quicquid attulerint, aut vndecunq; recitauerint, qui dicūt ecce hîc *(in Saxonia)* est Christus *(siue Ecclesia Catholica)* ecce illic, audiamus potius, si oues eius sumus, Pastoris nostri vocem ibidem dicentis; nolite credere.

Matth. 24. Singulæ quippe hæreſes in multis gentibus, vbi Catholica Eccleſia eſt, non inueniuntur. Hæc autem quæ VBIQVE eſt, etiam ubi illæ ſunt, inuenitur. *Et qua ratione Lutheranos cenſeamus Catholicos, ſi, vt pulchre docuit Vincentius Lyrinenſis cap. 3. de præſcript. Hæreticorum,* verè proprieq; Catholicum eſt, id tenere quod vbique, quod ſemper, quod ab omnibus creditum eſt? *quod eodem authore,* ita demum fit, ſi ſequamur VNIVERSITATEM, ANTIQVITATEM, CONSENSIONEM. Sequemur autem vniuerſitatem hoc modo; ſi hanc vnam fidem veram eſſe fateamur, quam tota per orbem terrarum confitetur Eccleſia: antiquitatem verò ita, ſi ab his nullatenus ſenſibus recedamus, quos ſanctos majores ac Patres noſtros celebraſſe manifeſtum eſt: Conſenſionem quoque itidem, ſi in ipſa vetuſtate omnium, vel certè pænè omnium Sacerdotum pariter & Magiſtrorum definitiones, ſententiasq; ſequemur. *Ita ante annos plures mille, Vincentius Lyrinenſis. Igitur quod ajunt Prædicantes ſibi* non Catholicam, ſed recens excogitatam fidem, vel potius òpinionem hæreticam oppugnare conſtitutum fuiſſe, *laude quidem digna eſt priſtinæ arrogantiæ remiſſio, qua non jam expugnatam à ſe Catholicorum Collocutorum doctrinam dicunt, ſed duntaxat oppugnandam, vtpote quam, inquiunt,* oppugnare conſtitutum nobis erat; *Sed in eo minimè laudandi, quod Catholicam doctrinam hæreſeos inſimulant, ſuamque hæreticam opinionem pro Catholica haberi, abſque vlla probatione volunt, Sed quinam aliter loquerentur hæretici?*

APO-

APOLOGIA.

VLTA circa hæc ſparſim hinc inde pro ſua libidine annotat Hunius: ſed quæ nulla fere indigeant refutatione, cum aut mera ſint verba, aut ſæpius refutata mendacia. Quale cum primis eſt illud quod hoc loco non minus quater repetit: Catholicos in colloquio faſſos, eſſe quædam dogmata ſibi, quæ nec in ſciptura expreſsè extent, nex ex ea validè deduci poſſint, quod turpiſſimum falſi crimen præcedenti capite luculenter refutatum eſt. Illud hoc loco paulo diligentius in Hunnij gratiam diſcutiendum eſt, quod in præfatione de Catholici nomine dictum multis notatiunculis arrodit Hunnius, quibus id efficere conatur, ſuis potius, quam noſtris hoc nomen competere. Etſi enim de ſucceſſu ferè deſperat, ideoq; etiam dicit; *age iactent ſanè titulos, & inania verba* (Catholici) *nos dabimus operam, vt reipſa nobis vera cum laude competat:* tamē vt eſt impudentis confidentiæ homo, conatum in hac re non penitus intermittit. Rationes autem, quibus probare nititur, nomen illud nobis verè non conuenire ſunt iſtæ. Prima quia Pontificiorum inquit, *dogmata (propria illorum confeſſione) nec in Catholicis Scripturæ libris extant, nec ex ijs per vllam euidentiam in æternum poſſunt deduci.* Sed vtrumq; mendacium eſt, ſiue quod Catholici hoc faſſi ſint, vt ſupra oſtenſum, ſiue quod re ipſa verum ſit: eſtque prætera falſum, quod omnia in ſcriptura expreſſe & in ſpecie exſtare debeant.

Hunn. mend.

Hunn. mend.

II. Ieſuitæ *contra Catholicam fidem proferunt ſcripturas*: ergo &c. Reſpondetur hoc eſſe mendacium Hunnij, quod is nec minimo quidem ſigno aut poteſt, aut conatur probare, cum nos multis exemplis alibi oſtenderimus, & infra quoque pluribus adhuc demonſtraturi ſimus, à Prædicantibus ſcripturas tam quoad verba, quam quoad ſenſum turpiſſimè deprauari.

Hunn. mend.

Relat. compend. part. 1. cap. 9. & Exam. Hunn. Relat. c. 10. Abſurd. 3. 9. 10. & c. 11. abſurd. 11. & 13. cap. 17. abſurd. 23. 24. &c.

III. *Multi iam olim tempore Chriſti, Sacerdotes, Phariſæi, ſcribæ, magnificè ſeſe efferebant inflatis titulis, quod Rabbi, quod Magiſtri Iſraëlis, quod Patres, quod ſemen Abrahæ, maximè verò quod Iudæi dici geſtiebant.* Sed quid tum, Hunni? quid infers? ergo etiā

Catholici falsò se Catholicos iactitant? Sed cur non potius? ergo Hunnius nec est Rabbi, nec magister Israëlis, neq; semen Abrahæ secundum spiritum, nec Iudæus nisi forte secundum carnem, sed ineptus Prædicans, & vanus Calumniator, qui nescit quid dicat.

Aliter profectò SS. Patres docuerũt, qui vel ex ipso Catholici nomine, veram Ecclesiam ab Hæreticorũ conuenticulis discerni iam olim solitam fuisse, tradiderunt. *Si ieris*, inquit Cyrillus Hier. *in aliquam vrbem, non petas, vbi sit Ecclesia, vel domus Dei, nam etiam Hæretici dicunt, se habere domum Dei & Ecclesiam, sed petas, vbi sit Catholica Ecclesia, id enim nomen proprium huius sanctæ Ecclesiæ matris omnium nostrum, quæ est sponsa domini nostri Iesu Christi vnigeniti filij Dei.* Et post eum Augustinus. *Tenet me*, inquit, *in Ecclesia ipsum Catholicæ nomen, quod non sine causa inter tã multas hæreses sic ista Ecclesia obtinuit, vt cum omnes hæretici se Catholicos dici velint, quærenti tamen peregrino alicui, vbi ad Ecclesiam Catholicam cõueniatur, nullus hæreticorum, vel basilicam suam, vel domum audeat ostendere.* Quod etiã ipsosmet hæreticos vel inuitos quãdoq; agnoscere alibi scribit. *Tenenda est nobis*, inquit, *Christiana Religio, & eius Ecclesiæ communicatio, quæ Catholica est, & Catholica nominatur, non solum à suis, sed etiam ab omnibus inimicis. Velint enim nolint, ipsi quoq; hæretici, & Schismatum alumni, quando non cum suis, sed cum extraneis loquuntur, Catholicam nihil aliud, quam Catholicam dicunt; nõ enim possunt intelligi, nisi hoc nomine eam discernant, quo ab vniuerso orbe nuncupatur.* Quod etiam ipsi de nostris aduersarijs vere dicere possumus, qui cum catalogos librorum tam nostrorum, quam suorum Francoforti edunt, vel inuiti nostros Catholicorum nomine inscribere coguntur.

Cyrill. catech. 18.

August. con. Epist. fund. cap. 4.

August: lib. de vera Relig. cap. 7.

Vid. catalogum generalem librorũ editum anno 1602. Francofurti.

Sed probationem quartam Hunnij videamus; *Pontificij*, inquit, *Ecclesiam certo loco (vrbi Romæ & Romanæ illic cathedræ) alligatam somniant.* Sed quid alligatam vocas, Prædicans? si alligatam dicis Romæ & Romanæ cathedræ, quia constanter paret & subijcitur Apostolicæ cathedræ Romæ existenti: fateor sic alligatam, quamdiu Apostolicæ cathedræ principatus illic permanet. Sed hinc non infertur, nostram Ecclesiam Catholicam nõ esse, sed potius contrarium: quandoquidem illa semper Catholica habita est,

quæ

quæ Catholico & vniuersali capiti Ecclesiæ Romano Pontifici communicaret. Quod si alligatam Romæ, aut Romanæ Cathedræ dicas, quasi extra Romam & Romanum Episcopatum (vt particularem diœcesim constituit) non sit vera Ecclesia, ipse, nî fallor, intelligis, Hunni, quam turpiter erraris.

V. Ecclesiam Catholicam non esse apud Monachos sic probat. *Nam Monachi & Moniales*, inquit, *jactantes sua opera supererogationis, quæ possent ad æternæ salutis meritum communicare alijs, palam inuolabant in officium Christi, seque pro Christo in summo articulo nostræ salutis, non obscure gerebant.* Et in huius argumenti confirmationem intentat Prædicans minas ei, qui hæc neget. *Negari*, inquit, *hæc non possunt, et si negare instituit turpis iste Præfator, faxo, vt veraci responsione proteruum os ei dedoletur.* Sed itane putas, Hunni, tuis minis veritati os obturari posse? Equidem id non modo nego, sed etiam aio, te tribus his versibus, ter aut quater improbe mentitum esse. Primò enim mendacium est, Monachos & Moniales *jactare* sua opera supererogationis: Qui enim vere Monachi sunt, suamq; regulam sequuntur, opera sua minimè jactant, sed juxta præceptum Christi, etiam *cum omnia fecerint seruos inutiles* se fateãtur, & secundum monita S. Pauli *cum metu & tremore salutem suã operantur:* Tametsi quidem interim cum debita animi submissione agnoscant, si regulæ suæ conuenienter vixerint, *gratiam Dei in se vacuam non fuisse*; ita tamen vt eam ipsam nouam gratiam DEI agnoscant, & gratias pro ea debitas Deo persoluant.

Calum. Hunn.

Hunn. mend.

Luc. 17.

Philip. 2.

1. Cor. 15.

Secundum mendacium est: Monachos & Moniales ideo hoc facere, vt possint *ad æternæ salutis meritum sua opera cõmunicare alijs.* Nam ad *meritum salutis æternæ*, propriè loquendo, nemini sua opera nec volunt, nec possunt communicare; sed solum ad satisfactionem pro pœna temporali.

Tertium & quartũ mendacium est: *Palam eos inuolasse in officiũ Christi, seq. pro Christo in summo articulo nostræ salutis non obscurè gessisse.* Immanes calumniæ sunt istæ: itane verò in officiũ Christi inuolauit, & pro Christo se gessit S. Paulus, quando dixit: *Gaudeo in passionibus pro vobis, & adimpleo ea, quæ desunt passionũ Christi in carne mea, pro corpore eius, quod est Ecclesia.* Quid ergo facies Hunni? an etiam S. Paulo *os dedolabis*, ne tuas calumnias posthac adeo manifeste coarguat?

Coloss. 1.

Vid. Bellarm. tom. 1. cont. 5. lib. 2.

Sexta

Sexta probatio Hunnij est: *Papicolæ scelerate damnant vocem Christi sonantem in scripturis Prophetarum & Apostolorum.* Sed cur quæso te, Hunni, adeò confidenter mentiris, & calumniaris? non aliter, ac si aliquam hinc industriæ, siue ingenij laudem aucuperis: cum tamẽ in talibus mendacijs nec industriæ, nec ingenij sit quicquam, sed impudentiæ plurimum?

Septima probatio Hunnij ex hoc mendacio conficitur. *Quia,* vt ait, *Papistarum doctrina est recens excogitata*: Quod hinc verum esse comprobat: *Quia Prophetis & Apostolis,* inquit, *tam ignota est, vt pleraq; dogmata Papistica (fatentibus ipsismet Suitis) in libris Prophetarum, & Apostolorum nec contineantur, nec ex ijs euidenter deduci possint.* Sed vtraq; tam assertio, quam probatio mendacissima est, vt quidem, quod ad probationem attinet, supra ostendimus. Quin etiam consequentia ineptissima: quasi verò ideo, quod aliquid in scripturis Apostolicis aut Propheticis non exstet, idcirco Apostolis aut Prophetis sit incognitum: quasi verò nihil ipsi cognouerint, nisi quod scripserint. An sanus es Hunni?

Sed probat Hunnius assertionem alio argumento. Quia *historia,* inquit, *temporum testatur, quòd canon missæ, communio sub vna specie, inuocatio sanctorum, purgatorium, peregrinationes ad simulachra diuorum & diuarum, indulgentiæ papales, aliaq; longè plurima non ab Apostolis vel voce, vel scriptis tradita, sed à Pontificibus atq; Monachis excogitata sint.* Sed examinemus singula. Canonem quoad partes nonnullas accidentales, præcipuè quoad cõmemorationem sanctorum qui Apostolorum tempora subsecuti sunt, successu primum temporis in Ecclesia auctiorem factum esse, planè fatemur: idq; sine vllo piaculo fieri potuisse, ipsimet hæretici fateri coguntur, qui sexcentas preces recitant nusquam in Scripturis expressè & in particulari traditas. Quod vero ipse canon Missæ seu quoad substantiam, seu quoad principales partes postea primum excogitatus fuerit, mendacium est, quod nec probat; nec vnquam probabit Hunnius. Mendacium quoq; est, communionem sub vna specie nouam, aut nuper primum in Ecclesia introductam esse,
Luc. 24. vtpote quam etiam apud S. Lucam legimus. Secus est de præcepto communicandi sub vna specie Laicis dato, quod non ita antiquum

quum esse libenter fatemur. Sed in quo tamen ipso non magis peccauit Ecclesia, quam S. Paulus, cum profanas cœnas ab Eucharistiæ communione remouit, & alia quædam circa eam rem disponenda sumpsit. (1. Cor. 11.) Inuocatio Sanctorum, purgatorium, peregrinationes ad Basilicas & memorias Sanctorum, indulgentiæ papales, quoad rem, & substantiam, abstrahendo à certo loco & modo, omnia juris diuini & Apostolici sunt, vt fusius probãt Catholici Controuersiarum Tractatores. (Bellarm. tom. 2. cont. 6. &c.) Viderit ergo Hunnius, ex quibus historijs tot sua mendacia probet, quibus hactenus ostendere nitebatur, nostram Ecclesiam verè Catholicam dici non posse.

Iam videamus, quibus rationibus suæ synagogæ, nomen Catholicæ Ecclesiæ vindicare studeat. Et primo quidem negat, Lutherum in articulo de Ecclesia, Apostolorum symboli, eliminasse vocem *Catholicam.* Sed hoc crassum planè est mendacium Hunnij, non minus quam illud impudens factum Lutheri. Huius quidem, dum vocem *Catholicam*, quam ipsimet Apostoli adeo sollerti consilio in Symbolo repositam posteris tradiderunt, quãque Ecclesia, tam latina, quam Græca, ab ipsis Apostolorum temporibus, per mille fere & quingentos annos, vsque ad Lutherum, studiossime, quoad vim significandi, retentam, publicè priuatimq; recitabat, ex germanico Apostolorum Symbolo expunxit: non alia profecto de causa, quam quod impius Apostata probè aduertebat, vocem illam *Catholicam*, quæ *vniuersalem* significat, suæ nouæ, angustæ, vix palmari Ecclesiæ minimè conuenire. Illius verò, dum mendacij arguere audet veritatem in omnium oculis expositam, cum palam sit, in catechismo germanico Lutheri, vbi Symbolum Apostolorum recitatur, nusquam legi vocem illam, *Catholicam*, sed pro ea esse suppositam vocem, *Christianam.*

Sed ait Hunnius, *explicasse* tantum Lutherum, *dum vocem græcam, laicis ignotam, reddidit per germanicam*: alioquin enim *idem esse Catholicã, & Christianã Ecclesiã, ac terminos plane ἰσοδυναμοῦντας* æquiualentes. Quibus verbis rursus tria crassa mendacia continẽtur. Primum est, Lutherum vocem *Catholicam* reddidisse per germanicam, cum siue de origine, & natura vocum loquatur, vox

illa *Christianam* (Christliche) non minus origine & natura sua græca sit, quam vox *Catholicam* (Catholische) cum & illa à χρίζεσθαι, hoc est vngi, hæc à καθ' ὅλον hoc est, *per totum*, deducatur. vt norunt omnes, qui vel primoribus labris græcam linguam degustarunt: Siue de accomodatione vsus sermo sit, non minus in orthodoxa germanorum Ecclesia, ad Germanicam terminationem vsu accommodata, & plebis ore trita sit vox *Catholicam* (Catholische) quam vox *Christianam*, (Christliche.) Vt proinde etiam Lutherus si maxime idem essent *Christianam*, & *Catholicam*, hanc tamen ab ipsis Apostolis in Symbolo positam, & adeò communi iam loquentium vsu tritam potius, quam illam ponere, vel certè per vocem verè germanicam, Allgemain/ interpretari debuisset; si vertere, non peruertere symbolum voluisset.

Secundum & tertium mendacium Hunnij non minus impudens est, quando ait Lutherum *explicasse* tantum vocem, *Catholicam*, per vocem, *Christianam*, alioquin enim voces esse *æquinalentes*, hoc est, eiusdem notionis siue significationis. Vtrumq; sanè falsissimum est, cum vtriusq; vocis notio & significatio, atq; adeo vis diuersissima sit. Vox enim *Christianam*, quando Ecclesiæ tribuitur, significat, Ecclesiam sub vno capite Christo congregatam, eiusque fide imbutam, abstrahendo interim, vtrum talis Ecclesia ratione temporum, locorum, personarum, doctrinæ sit *vniuersalis*. At vox, *Catholicam*, vniuersalitatem Ecclesiæ significat, quoad tempora, loca, personas, doctrinam. *Ideo enim*, inquit Augustinus, *Catholicam nominarunt, vt ex ipso nomine ostenderent, quia per totum est, secundum totum enim, καθ' ὅλον græce dicitur.* Eodem modo vocem hanc explicat Cyrillus Hierosolymitanus: *Catholica* (Ecclesia, inquit) *vocatur, quia per vniuersum sit orbem terrarũ diffusa, à finibus terræ, vsq; ad extrema &c.*

August. de Vnitat. Ecclesi. cont. Epist. Petil. cap. 2.

Cyrill, Catech, 18.

Idipsum discrimen vtriusque vocis optime notauit Pacianus: *Ego forte ingressus*, inquit, *populosam vrbem hodie, cum Marcionitas, cum Apollinariacos, Cataphrygas, Nouatianos, & cæteros eiusmodi comperissem, qui se Christianos vocarent, quo cognomine congregationem meæ plebis agnoscerem, nisi Catholica dicere-*

Pacian. Ep. 1. ad Sympron.

ceretur? &c. Et infra: *Catholicum istud*, ait, *nec Marcionem, nec Apellem, nec Montanum sonat, nec hæreticos sumit authores &c.* Et rursus inferius; *Ne æstues*, inquit, *frater, Christiani mihi nomen, Catholicus verò cognomen; illud me nuncupat, istud ostendit; hoc probor, inde significor.* Et rursus: *Ab hæretico*, inquit, *nomine noster populus hac appellatione diuiditur, dum Catholicus dicitur.*

Audit Lector, voces illas non eiusdem, sed diuersæ significationis esse Paciano, & ita quidem diuersæ, vt vox *Catholici* longè melius orthodoxũ ostendat ac probet; ac proinde à cæteris infidelibus, præsertim hæreticis distinguat, quam vox *Christiani*: cum, vt ait Augustinus, *quæcunq; congregatio cuiuslibet hæresis, in angulo sedeat*, non autem, vt Catholici nomen postulat, per omnes gentes diffusa sit. Augu**st**. lib. de vnitat. Eccles.

Quocirca etiam SS. Patres frequentissimè ex hac nota veræ Ecclesiæ, (quod *Catholica*) probarunt & suam veram ac Christianam Ecclesiam esse, & aliorum hæreticorum diuersa sentientium veram & Christianam non esse. Vid. Aug. de vnit. Eccles. c. 3. & lib. 4. de Symb ca. 10. Basil. Ep. 72. Cypr. lib. de vnit. Eccles. Optat. Mile. lib. 2. cõ. Parmen. Vincen. Lyrinen. in common. &c.

Hos tu mihi doce, Hunni, significationem nominis Catholici, hos velim dicas, nescire, quid *Catholicum* sit, vt impudenter obijcere Catholicis non es veritus: hos damna petitionis principij, & ineptæ argumentationis, quando ab eo, quod est *Catholicum esse*, aut non esse, comprobarunt quippiam etiam Christianum esse, aut non esse: vt quidem damnare debes si vox vtraq; est synonyma, & vt ais ἰσοδυναμοῦσι.

Sed probat Hunnius suum mendacium ex eo, quod *termini illi sunt conuertibiles, quoniam quicquid Catholicum est, etiã est Christianũ & è contra.* Sed quid tum? an ideo sunt ἰσοδυναμοῦντες & Synonymi? an ideò Lutherus non consceleratè vnam vocem pro alia supposuit? Falsissima planè vtraque consequentia est: Hæc insuper etiam, quia ad impietatis defensioné trahitur impia. Longè enim aliud est, voces siue terminos esse *Synonymos*, siue ἰσοδυναμοῦντας, hoc est, eiusdem significationis; & aliud esse inter se *conuertibiles*; hoc est, qui de eadem, siue de ijsdem rebus conuersim dicantur; cum de vna atque eadem re conuertibiliter prædicari

possint plurima, quæ diuersissimam interim notionem atq; conceptum menti ingenerent, vt omnes norunt. De Deo enim, verbi gratia, conuertibiliter dicitur, quod omnipotẽs sit, quod omniscius, quod infinitus, quod actus purissimus, quod ens primum, quod Creator, quod Redemptor &c. Similiter de Christo, quod Iesus, quod Verbum patris, quod filius Dei, quod filius Mariæ virginis &c. Item de homine, quod rationalis, quod admiratiuus, quod risibilis, & sic de cæteris infinita. Quis autem, nisi mente captus, idcirco terminos illos, qui, vt diximus, ita conuertibiliter de eadẽ re dicuntur, dicat esse synonymos & æquiualentes? Facessant hæc stulta, & apud doctos inaudita commenta, & discat Hunnius prius saltem Dialecticæ rudimenta, quam de rebus Theologicis disserere ausit.

Quod vero altera illa consequentia sit etiam impia, facilè ex dictis patet. Quis enim, nisi extremè impius, dixerit, posse vel in scriptura, vel in Apostolorum Symbolo, vel in cæteris eiusmodi publicis & Apostolicis scriptis aut dictis vertendis, ex terminis inter se conuertibilibus (si non etiam simul Synonymi sint) vnum pro alio supponi. Si enim hoc ita esset, quã pronum foret cuilibet veteratori, aut nouum Euangelium, aut nouum Symbolum, non tam Apostolicum, quam *apostaticum*, vt etiam Tertullianus contra Marcionem loquitur, ex Apostolico procudere. Neq; reprehendere Hunnius posset, si quis Arianus, seu Ebionita in Euangelio, aut in Symbolo transferendo, pro *filio Dei*, poneret, *filium Mariæ:* neque si quis Manichæus pro *Patrem omnipotentem, factorem cœli & terræ*, &c. poneret: *Patrem bonum, Creatorem lucis.* Aut si quis Ebionita pro illo: *Natus ex Maria virgine*, poneret: *Natus ex Maria, Iosephi Coniuge &c.* Sunt enim termini isti inter se conuertibiles. Proh pudor, contra talia portenta disputandum esse.

Concludo contra has Lutheri & Hunnij imposturas hanc de nomine Catholici controuersiam Paciani verbis: *Catholicum istud nec Marcianum, nec Apellem, nec Montanum sonat*, (nec Lutherum, nec Caluinum, nec Zvvinglium, nec Müncerum) *nec hæreticos sumit authores. Multos nos spiritus sanctus edocuit, quem Paracletum Apostolis & Magistrum Deus misit è cœlis. Multa ratio, sicut dicis,*

Pacian. epist. 1. ad Sympron.

dicit Paulus, & honestas, & (vt ait) ipsa natura. Quid? parua nobis de Apostolicis viris, parua primis sacerdotibus, parua de beatissimo Cypriano Martyre & Doctore currit authoritas? an volumus docere Doctorem? an sapientiores illo sumus, & spiritu carnis inflamur aduersus eum, quem æterni Dei testem nobilis cruor, & clarissimæ passionis corona produxit? Quid tot earum partium sacerdotes, quos per totum orbem, cum eodem Cypriano pax vna solidauit? quid tot annosi Episcopi, tot Martyres, tot Confessores? Age si illi vsurpando nomini huic authores idonei non fuerunt, nos idonei erimus negando? & nostram potius authoritatem patres sequentur, & emendanda sanctorum cedet antiquitas, & iam putrescentia vitijs tempora, canos Apostolicæ antiquitatis eradent? &c.

Sed quam pulchrè se expedit Hunnius à testimonijs sanctorum Patrum, quibus in præfatione probatum est, Ecclesiam Lutheranam Catholicam non esse. Plæraq; enim non nisi vanissimis notulis arrodit, ex nonnullis etiam aliquid commodi ad se transferre nititur: vt mox dicetur. Interposita erat, explicationis gratia, in primo testimonio Augustini, diuerso charactere, & per parenthesin, apertissimo discrimine, hæc particula (*siue Ecclesia Catholica*) hîc statim adest Hunnius, cum sua notatione: *Hoc de tuo adijcis.* Sed quis hoc nescit, Prædicans? an primus hoc notasti? an non verba illa interserta à contextu Augustini sunt apertè distincta? an nouum hoc est, interlineares, vt ita dicam, glossas, indicato tamen discrimine contextui interponere? quàm libenter inueniret Hunnius, in quo Catholicos malæ fidei insimulare posset, vt sibi quoq; modo pares efficeret?

Deinde locum illum Augustini ex libro de vnitate Ecclesiæ in Præfatione citatum callidè & per *imposturam abruptum* asserit, ne sequentia legerentur, quæ scilicet Catholicos lædebant. Malum, Prædicans, quid in Augustino lædit Catholicos? imò quid in eo legis, quod vos non lædat? Recitas illud: *Ergo in scripturis sanctis canonicis eam* (Ecclesiam) *requiramus?* Item, *Auferantur illa de medio, quæ aduersus nos inuicem, non ex diuinis Canonicis libris, sed aliunde recitamus*; accusatorios videlicet quosdam & litigiosos libellos intelligit. Et rursus: *Nolo ex humanis documentis, sed diuinis* August. lib. de Vnit. Eccles. c. 3.

 oracu-

oraculis sanctam Ecclesiam demonstrari. Et cap. 16. eius libri, Vtrū ipsi Ecclesiam teneant, nonnisi diuinarum scripturarum libris ostendant. Hæcné nos lædant? imo vos damnāt. Augustinus sit arbiter. Proferantur antecedentia, proferantur consequentia. Dic Augustine, qua ratione ex Scripturis contra Donatistas probas, Ecclesiam tuam fuisse veram Ecclesiam? an ex ipsa doctrina, vt ineptè volunt Sectarij, an ex alijs manifestis Ecclesiæ notis in Scriptura descriptis; quæ nostræ Ecclesiæ conueniant, Aduersariorum Synagogis nō conueniant? Dic audacter, nam si nobis hîc aduersaris, si non paribus passibus contra Donatistas, pariter & Lutheranos tua currunt argumenta ex scripturis desumpta, si non eodē robore simul & pro tua, & pro nostra pugnas Ecclesiā, nihil moror victus censear. Dic ergo, qua ratione ex scripturis probas tuam Ecclesiam? Audi, Hunni, initium illius testimonij in præfatione producti: Audi Augustinum ex scripturis suam pariter & nostram Ecclesiam probantem. *Si enim sanctæ scripturæ in Africa sola* (nos applicando dicimus, in Germania sola) *designauerunt Ecclesiam, & in paucis Romæ Rupitanis, vel Montensibus, vel in domo, vel patrimonio vnius Hispanæ mulieris, quicquid de chartis alijs aliud proferatur, non tenent Ecclesiam, nisi Donatistæ. Si in paucis Mauris prouinciæ Cæsariensis eam sancta scriptura determinat, ad Rogatistas transeundum est. Si in paucis Tripolitanis, & Byzacenis, & Prouincialibus, Maximianistæ ad eam peruenerunt. Si in solis Orientalibus, inter Arrianos & Macedonianos & Eunomianos, & si qui illic alij sunt, requirenda. Quis autem possit singulas quasi hæreses enumerare gentium singularum? Si autem Christi Ecclesia.* (audis Hunni, iam verba in præfatione producta) *canonicarum scripturarum diuinis & certissimis testimonijs in omnibus gentibus designata est, quicquid attulerint & vndecunq; recitauerint &c. nolite credere.* Et hæc tua sunt Hunni, hæc te non damnant? cur taces, annon solum te pupugerunt, sed etiam transfixerunt, vt loqui non posses? Faxit Deus, vt te non lethali vulnere, sed salutari dolore compungant.

Sed inspiciamus etiam sequentia, vt jubet Hunnius. Videamus annon ex eo semper suam probet Ecclesiam, veram Ecclesiā

esse,

esse, quod sola ipsa, inter omnes quæ Christiano nomine gloriarentur, juxta Scripturarum vaticinia per terrarum orbẽ esset diffusa: Donatistarum autem è contra falsam Ecclesiam esse, quod angulis nescio quibus constringeretur. Quod si constans sibi non est Augustinus, si hoc non dicit, ecce profiteor, in trophæis sim Hunnio, nihil moror. Vtinam pari candore mihi accenseri velit Hunnius, si dicat. Audiamus igitur Augustinum: *Ergo in scripturis sanctis Canonicis*, inquit, *eam requiramus*. Idque cum, vt, alijs contentiosis & judicialibus quibusdam chartulis relictis, facere vellent Donatistæ, multis argumentis persuadere conatus fuisset Augustinus, toto cap. 4. & 5. vt ex verbis supra recitatis colligitur, tandem cap. 6. sic probationem hanc ex scripturis aggreditur.

O Donatistæ, (ô Lutherani) *Genesim legite; Propter memetipsum juraui, dicit Dominus, propter quod fecisti verbum hoc, & non pepercisti filio tuo amantissimo propter me, nisi benedicens benedicam te, & implendo implebo semen tuum, tanquam stellas cœli, & tanquam arenam quæ secus oram maris est, & hæreditate possidebit semen tuum ciuitates aduersariorum tuorum, & benedicentur in semine tuo* O MNES GENTES TERRÆ, *quia obaudisti vocem meam. Quid ad hæc dicitis?* (& tu Hunni quid respondes?) *An Judæorum nobiscum peruersitate contenditis, vt dicatis, in solo populo nato ex carne Abrahæ, intelligendum semen Abrahæ* (an etiam tu, Hunni, ad Iudæos solum, secundum carnem & carnalem propagationem, hanc Dei promissionem pertinere existimas, vt es alioquin in cæteris perquam propense Iudaizans.) *Sed Judæi Paulũ Apostolum non legunt in Synagogis suis, quem vos legitis* (ô Prædicantes) *in conuenticulis vestris. Quid ergo dicat Apostolus audiamus. Quærimus enim iam, quemadmodũ intelligendũ sit semen Abrahæ: Fratres, inquit, secundum hominem dico; tamen hominis confirmatum testamentũ nemo irritum facit, aut superordinat. Abrahæ dictæ sunt promissiones & semini eius. Non dicit & seminibus, quasi in multis, sed tanquam in vno, & semini tuo, quod est Christus. Ecce in quo semine benedicentur* O MNES GENTES. *Ecce testamentum* Dei *aperite aures. Hominis, inquit, confirmatum testamentum nemo irritum facit aut superordinat, quare* VOS IRRITVM FACITIS *testamentum Dei*, August. de Vnit. Eccles. c. 6.

DICENDO, nec in omnibus Gentibus esse completum, & perijsse iam de gentibus, in quibus (secundum spiritualem generationem per Euangelium Christi) *erat semen Abrahæ? quare superordinatis dicendo, in nullis terris hæredem permanere Christum, nisi vbi potuerit cohæredem habere Donatum?* (Lutherum?) Vis adhuc plura quæ in Augustino sequuntur, Hunni? Crede mihi; ab initio eius libri vsque ad finem, omnia hic ad verbum describenda mihi essent, si nihil eorum, quę cõtra te, pro nobis illic disserit Augustinus, prætermittere vellem. Sed si cordi tibi veritas est, tu ipse quæso libellum illum perlege.

Interim hanc velut synopsin accipe. In hoc scilicet totus est Augustinus, vt ex hac vnica Ecclesiæ nota, quæ est: esse *Catholicam*, & per OMNES GENTES diffusam, demonstret, & suam esse veram Ecclesiam, & Donatistarum falsam, hoc quasi generali syllogismo supposito: Ecclesia vera Christi secundum certissima & apertissima scripturarum testimonia debet esse diffusa per omnes gentes: nulla vero alia præter nostram Ecclesiam (*Catholicam* dictam) diffusa est per omnes gentes: Donatistarum enim & cæterorum Sectariorum, suis quæq; angulis conclusa tenetur: Ergo nec Donatistarum, nec cæterorum Sectariorum Ecclesia, vera Ecclesia est, sed sola Catholica. Minorem vt per se claram & notam non probat. Maiorem plurimis scripturæ testimonijs corroborat. Et primo quidem eam Ecclesiæ veræ diffusionem per omnes gentes probat ex promissione Abrahæ facta, vt paulo ante retulimus. 2. Idipsum probat promissione facta Isaaco Genes. 26. *Benedicentur in semine tuo OMNES GENTES TERRÆ.* 3. Idem probat ex promissione facta Patriarchæ Iacob, Genes. 8. *Erit semen tuum sicut arena terræ, & multiplicabitur supra mare, & in Africam, & in Aquilonem, & in Orientem. Et benedicentur in te OMNES TRIBVS TERRÆ, & in semine tuo.* Vbi concludit Augustinus. *Date mihi hanc Ecclesiam, si apud vos est, ostendite, vos communicare omnibus gentibus, quas iam videmus in hoc semine benedici, date hanc, aut furore deposito accipite.* Audis, Hunni, in Augustino quæ sequuntur? vis plura? summam accipe.

In cap. 7. loca decem ex Isaia, pro eadem illa vniuersalitate, & dif-

& diffusione Ecclesiæ *per omnes gentes* adducit. Cap. 8. ad idem institutum, sex loca promit ex Psalmis, in quibus insignes illi, Psal. 2. *Dabo tibi gentes hæreditatem, & possessionem tuam fines terræ*; & Psal. 18. *In omnem terram exiuit sonus eorum, & in fines terræ verba eorũ.* Quod propheticè de Euangelij prædicatoribus dictum declarat S. Paulus ad Romanos 10. Cap. 9. respondet cuidam obiectioni Donatistarum pariter & Hunnij, ad quam nos etiam infra ijsdem verbis respondebimus. Cap. 10. probat vlterius suum institutum ex cap. 24. S. Lucæ. Cap. 11. idem probat sex testimonijs petitis ex Actis Apostolorum. Atq; ita se habent probationes S. Augustini ex Scripturis productæ, quæ omnes aut contra Donatistarum Ecclesiam, etiam juxta Augustini mentem, non militant, aut nostrorum quoq; hæreticorum Synagogas euertunt. Et rursus ijs aut nostram etiam probauit Ecclesiam Augustinus, aut non probauit suam.

Num adhuc consequentia ex Augustino desiderabis Hunni? num adhuc in præfatione ea *per imposturam esse abrupta* vociferaberis? an tui te pudebit tandem? an calumniam fateberis? an verò etiam resipisces, & argumentis scripturæ ab Augustino productis acquiesces? an tuam Ecclesiam, non minus, quam Donatistarum, angustam, idcirco deseres? an nostram Ecclesiam intrabis? Ecclesiam Catholicã? per omnes gentes, & terrarum orbem diffusam? à Prophetis prædictam? ab Euangelistis & Apostolis descriptam? ab Augustino agnitam & defensam? Faxit Deus, vt sapias. Quod si adhuc cunctaris, neq; tamen Catholicorum veracem informationem contumaciter aspernaris, ausim polliceri, non deerunt tibi Catholici, seu cominus, seu eminus agendum sit, modo ipse tibi non desis. Et vt hac te cura semel liberem, etsi in nostro Colloquio Ratisbonensi ob tuam impudentiam, & planè informem disputandi rationem, ad hanc rem, vt alioqui disputationis institutæ series postulabat, perueniri non potuit, adhuc tamen quouis tempore parati erunt Catholici, vobiscum ea de re vlterius agere, modo vos paratos exhibeatis ad obseruandas legitimæ disputationis conditiones. Imo iam Doctor Pistorius (nosti virum) de facto sese in *eas anguStias* (vt tu vocas) *adigi siuit*, vt suam Ec-

clesiam non nisi ex diuinarum scripturarum libris probandam in se reciperet. Ecce non exspectat, sed ambit certamen, aude si quid audes, eoq; magis, quo virum minus amas. Nam sibi tibi fidis, erit in quo vel eum conuincas, si à promissis non recedat: si recedat, erit in quo velut infidum & meticulosum arguas.

Sed videamus cætera, quibus se tueri conatur Hunnius, ne tã honorificus, Catholicæ, titulus suæ Ecclesiæ adimatur. Primò ait, Ecclesiam Catholicam dici, quia *nulli sit alligata loco, sed in omnibus gentibus, vt Petrus τὸ Catholicum exponit, qui timet ipsum, & facit quod justum est, acceptus est illi. Actor. 10.* Non absimilis erat olim Donatistarũ obiectio, qui cum ab Augustino luculentissimis Scripturæ testimonijs vrgerentur, quibus Ecclesia per totum orbem terrarum diffundenda, non angulis quibusdam constringenda, prædicatur, respondebant, hanc diffusionem sic accipiendam esse, vt quantum quidem est ex parte DEI, nemo excludatur, nec desit quicquam, quo minus per totum terrarum orbem diffundatur: absolutè verò acceptas Prophetias illas impleri non posse: cum humanæ voluntatis malitia obstet. Ita enim refert Augustinus cap. 9. *Quid ad hæc dicturi sunt, quæ commemoraui ex lege, & Prophetis, & Psalmis, de Christi Ecclesia, quæ toto orbe diffunditur cui malunt repugnare peruersi, quam communicare correcti? quid, inquam, dicturi sunt, vtrum hæc falsa esse, an obscura? Sed falsa esse, non audent dicere, premuntur enim mole tantæ authoritatis. Hæc ergo cum vera esse fateantur, impleri non posse contendunt: quasi aliud sit Prophetiam crimine falsitatis arguere, quam dicere, quæ prænunciauit, non posse compleri. Hoc est enim dicere, non esse Prophetiam, sed potius Pseudoprophetiam. Et cum quæsieris ab eis, cur hæc impleri non possint? Respondent, quia homines nolunt, cum arbitrio quippe, inquiunt, libero homo creatus est, et si vult, credit in Christum, si non vult, non credit, &c.* Sed quid Augustinus? *Quasi verò*, inquit, *nescierit spiritus Dei, futuras hominum voluntates; quis hoc insanissimus dixerit? cur ergo non hoc potius prænunciauit, quod de voluntatibus hominum sciebat futurum? Hoc enim modo, quo isti putant, hæc esse prædicta, quisquis voluerit, potest esse Propheta, vt cum ea quæ prædixerit, impleta non fuerint, respondeat, homines*

mines noluerunt. &c. Audis ergo, Hunni, Ecclesiam non ob eam tantum causam secundum scripturas, vocandam esse Catholicam, quia non sit alligata certo loco, & quòd quisquis velit, eam per fidem Christi intrare, Deoq; in ea placere possit; sed quia re ipsa per *omnes gentes* sit diffundenda, vt etiam superius probauimus testimonijs Cyrilli Hierosolymitani, Augustini, Paciani, Optati Mileuitani, Vincentij Lyrinensis. Verba autem illa S. Petri ab Hunnio citata, nudam quidem & solam fidem hæreticorum damnant; sed rationem, & notionem *Catholici* adæquatè nequaquam exponũt, vt Hunnius fingit, multo minus rationẽ *Catholici* in alijs scripturæ locis toties explicatam negant; imò potius cõfirmant, dum conuersionem Cornelij, quasi initium & primitias cõuersionis gentiũ ad fidem proponunt. Itaq; vt cum S. Augustino loquar. *Et illa, & ista vera esse credantur, & nulla inter nos contentio remanebit, quia nec illis veris ista, nec istis veris illa impediuntur.* Auguſt. de vnit. Eccleſ. cap. 13.

Secundo obijcit Hunnius. Si intelligamus, Ecclesiã Catholicã debere per omnes omnino gẽtes esse diffusam, tunc nec nostrã Ecclesiam posse dici Catholicã. *Siquidẽ,* vt ait, *plurima sunt, vastissimaq; regna, quæ Romani Pontificis dominatũ non agnoscunt.* Verum hæc obiectio prouenit ex ignorantia huius attributi, quod adeò magnificè in plurimis scripturis de Ecclesia prædicatur, quod nimirum per omnes gentes diffusa esse debeat. Non enim hic sensus est, quasi nulla omnino prouincia, nullum regnum, nullus populus esse debeat, ad quem de facto Euangelij prædicatio non perueneri t. Sunt enim adhuc apud Indos populi, quibus Euangelium regni nec dum prædicatum est; nec etiam prædicatio hæc ante finem mundi consumabitur, vt SS. Patres ex illo dicto Christi colligunt: *Non consũmabitis ciuitates Israel, donec veniat filius hõinis* Matth. 10. & patet ex illo Matth. 24. *Prædicabitur hoc Euangelium regni in vniuerso orbe in testimoniũ omnibus gentibus; & tunc veniet consummatio.* Itaque de regnis & populis nondum cognitis sermo non est. Multo minus hic est eius attributi sensus, quasi totus aliquãdo mundus semel & simul, omni infidelitate deposita, ad Christi Ecclesiam aggregare se debeat, aut etiã, quasi de facto omnia & tota mundi regna occupare debeat, vt hic innuit Prædicans: Sed

quia planè, loquendo de orbe cognito, ita iam per orbem terrarum diffusa esse debet, vt eius fides saltem successiuè omnibus quodammodo populis, & in omnibus quasi Prouincijs, & regnis prædicata esse, & de facto iam fructificasse debeat, ita vt, moraliter loquendo, verè dici possit, eam esse diffusam per omnes gentes. Atq; hanc esse veram interpretationem eius attributi, colligitur etiam ex eo, quod hoc eodem sensu, iam tempore Apostolorum, aliquo modo per totum orbem dispersa fuisse dicitur Ecclesia, vt mox dicetur: & est alioqui in scripturis frequentissimum, vt dicatur de omnibus, quod ferè omnibus, & de toto, quod fere toti cõ-

Luc. 2. Matth. 2. uenit. Sic enim apud S. Lucam describendum fuisse legimus *vniuersum orbem*, sic etiam *omnis Hierosolyma* cum Herode turbata dicitur &c.

Tertio obijcit Hunnius. *Ecclesia primitiua Hierosolymitana, priusquam Apostoli ad reliquas gentes, prædicandi Euangelij causa, se conferrent, angusto loco claudebatur, nec tamen ei titulus Catholicæ vllo jure potest derogari.* Sed respondeo, nullum planè dubium esse, quin Ecclesia primitiua, etiam quæ Apostolorum tempore floruit, *Catholica*, & re ipsa fuerit, & sic quoq; appellata sit; cum hoc ipsum attributum Ecclesiæ, ab ipsismet Apostolis in Symbolo positum esse agnoscamus. Catholica autem fuit, non tantum quia cuilibet ad eam patebat accessus, sed etiam quia eo ipso tempore prædicatio Euangelij per Apostolorum, Apostolicorumq; viro-

Paul. Coloss. 1. Rom. 1. rum operam *in vniuerso mundo fructificabat*, teste S. Paulo; qui etiã idcirco dicebat, fidem Romanæ Ecclesiæ *annunciari in vniuerso mundo*: Quocirca etiam sui temporis Euangelicis Prædicatoribus,

Rom. 10. accommodauit illud ex Psalmo vaticinium: *In omnem terram exiuit sonus eorum, & in fines orbis terræ verba eorum.* At verò si præcisè loquamur de Ecclesia Apostolorum, pro breui illo tempore, quo ante dispersionem Apostolorum, Iudææ terminis adhuc quasi continebatur, etsi quidem pro hoc ipso tempore dici poterat Catholica, non modo quod extra eam nulla alia vera Ecclesia esset, sed etiam quia mox per orbem terrarum juxta diuina Prophetarum vaticinia erat propaganda; imo vero etiam re ipsa statim à

Acto. 8. corõatione Stephani dispersa iã erat *per regiones Iudeæ & Samariæ:*

Atta-

Attamen id omnino fateri necesse est, ei secundum eum quidem præcisè statum (qui pauculis duntaxat annis durauit) illam Catholici nominis excellentem notionem, & perfectionem, qua Ecclesia *totum mundum*, juxta diuinas promissiones, erat occupatura, vt superius ex Scriptura, & Patribus probatum est, nec re ipsa vndiquaque conuenisse, nec etiam conuenire debuisse. Cum hoc ipsum in multis Scripturæ locis fuerit prænunciatum. Ideo enim comparatur *grano sinapis*, quod initio paruum est, sed postea tamen in magnam vbertatem excrescit. Ideo etiam *fermento* confertur, quod non simul, sed sensim et successiue totã massam corrumpit. Ideo etiam non solum Propheta Micheas ex Hierusalem diffundendam esse Ecclesiam per orbem nunciauit; *quia de Sion*, inquit, *egredietur lex, & verbum Domini de Hierusalem, & judicabit inter populos multos* &c. Sed etiam Christus, vt hoc ipsum fieret decreuit, quando Apostolos suam prædicationem à Iudæa & Hierusalem inchoare, & sic tandem etiam ad gentes progredi jussit.

Matth. 13.
Mich. 4.
Luc. 24.
Actor. 1.

Neq; verò etiam opus erat, Ecclesiam Christi, eo tempore, titulo Catholicæ adeò studiose insigniri, quando necdum hæreses Ecclesiam Christi sciderant, à quibus orthodoxi eo velut *cognomine* secernerentur, vt postea accidit. Id quod optimè etiam notauit Pacianus in citata illa Ep. 1. ad Sympronianum; quem cum sic obijcientem induxisset Pacianus: *Sed sub Apostolis nemo Catholicus vocabatur*, his planè verbis ei respondet. *Esto sic fuerit: vel illud indulge. Cum post Apostolos hæreses extitissent, diuersisq; nominibus columbam Dei atq; reginam lacerare per partes & scindere niterentur, nonné cognomen suum plebs Apostolica postulabat, quo incorrupti populi distingueret vnitatem, ne intemeratam Dei virginem error aliquorum per membra laceraret? nonné appellatione propria decuit caput principale signare?*

Pac. Ep. 1. ad Sympron.

Quod verò ait Hunnius, primitiuam illam Ecclesiam Hierosolymitanam *Catholicam* ideò fuisse, quia *credidit & professa est doctrinam Catholicam, Catholicis libris à Deo proditam*; id stultissima vanitate plenum est. Nam cum eo tempore, aut nullus omnino Euangelicus liber (quod omnino fateri debet Hunnius, qui decretum Apostolorum ex Concillo Hierosolymitano ad Ecclesias

Hunn. apolog. contra Relat. Tann. pag. 96. scriptum, *primam scripturã in toto nouo testamento asserit*) aut sanè libri plures nulli extarent, quomodo ratione doctrinæ in *Catholicis libris* proditæ, tunc Catholica dici potuit, an fortè libri veteris testamenti Catholici sunt? Mosaicæq; proinde doctrinæ Professores, Catholici? Satis nouum hoc: licet ab Hunnio Mosaico Doctore, eiusque *cathedra Mosaica perpetua*, non alienum.

Sed quarto vrget nos Hunnius perquam sanè acutè. Ne quis enim sibi suæ Synagogæ angustias paruitatemq; exprobret, videri vult, eam ipsam in Scripturis esse prædictã. Nam *Catholica Ecclesia*, inquit, *sub Antichristi regno ad eam erat redigenda paucitatem ac penè vastitatem, vt si fieri potuisset, in errorem etiam electi fuissent inducti*. Matth. 24. Vbi rursus audire mihi videor Donatistas, Augustino sese opponentes. Nam & illi probare conati sunt, fidelium numerum circa sua tempora, ad eam paucitatem fuisse redigendum, solaq; Africa concludendum, quibus prolixe respõdet Augustinus in lib. de Vnit. Eccles. cap. 15. & 16. ego breuiter Hunnio hæc duo, Primum, calumniatorem agere Hunnium, non probatorem, quando supponit, Papam esse Antichristum; & ex ea hypothesi probat, Ecclesiam debuisse deficere: Cum tamen hoc ipsum adeo execrabile figmentum, vel ex eo ipso Mat- Matth. 24. thæi loco validissimè refutetur, ex quo constat abbreuiandos fore dies regni Antichristi, propter electos. Qualis autem hæc esset *abbreuiatio*, si, vt volunt hæretici, Antichristus iam per mille circiter annos in Pontificibus Romanis regnauit? an sicut apud Deum, ita Psal. 89. etiã apud Lutheranos *mille anni sunt, tãquã dies hesterna, quæ præterijt?* Alterũ est. Ecclesiã juxta Scripturæ vaticinia, ita deficere necdum potuisse, vt ex eodẽ S. Matthęi capite colligitur. *Sunt enim ad-* August. de vnit. Eccles. cap. 16. *huc nonnullæ gentes*, vt etiam Donatistis respondebat Augustinus, *in quibus nondum est Euangelium prædicatum: necesse est autem impleri omnia, quæ de Christo & Ecclesia prædicta sunt. Oportet ergo & in* Matth. 24. *eis prædicari, quod cum impletum fuerit, tunc erit finis*. Ita Augustinus.

Sed etsi daremus, Antichristi regnum iamdudum aduenisse, adhuc tamen aduersarij ex adducto Matthæi loco, ad tuendam Ecclesiæ suæ veritatem cõmodi nihil captare possent, cũ ex eo potius euidentissimè comprobetur, Lutheranorum, aut Caluinistarũ Ec-

clesiam, veram Ecclesiã esse non posse. Is enim ipse Matthæi locus testatur non obstante Antichristi persecutione, semper adhuc *electos*, atq; adeo verè fideles in Ecclesia permansuros, quod etiã patet ex illa parabola Christi de tritico ac zizanijs, in qua patrẽfamilias suis ministris præcepisse legimus, vt *finerent vtraq;* (hoc est *triticum & Zizania*, bonos scilicet & malos) *crescere vsq; ad messem* seu finem seculi. Quam etiam parabolã Donatistis sæpius inculcauit Augustinus, in libro sæpius citato, quẽ de vnitate Ecclesiæ inscripsit. Iam adsit Hunnius, & ostendat, Ecclesiam Lutheranã, hoc est eam, quæ saltẽ quoad omnia principalia, & vt vocãt, *fundamentalia* fidei capita, cum Lutheranis hoc tempore consenserit, semper hactenus per mille iam & sexcentos annos perstitisse. Hoc enim omnino monstrare debet, si eum locũ Matthæi, vbi de electis fit mentio, ad se spectare velit. Ostẽdat igitur, vbi & quinã fuerint *electi illi*, quodnam illud *triticum*, quod in hoc mundo inter zizania semper hucusq; *creuerit*, & imposterũ etiam *crescere* debeat, *vsq; ad consummationem seculi*; prodeat, inquam, Hunius, si quicquam ei viriũ est & ostendat, saltem fundamentalia illa, fundamentalia, inquã, suæ fidei capita, semper his mille annis, à Luthero regrediendo vsq; ad tempora Gregorij Magni (quibus fere Antichristum regnasse fingunt) ab electis aliquibus credita fuisse; cum præsertim etiam hîc fateatur, Ecclesiã Catholicã dici, quia credat & profitearur *doctrinam Catholicam, Catholicis libris à Deo proditam*, &c, vt ait, *doctrinam* VBIQVE, ET SEMPER, *& ab* OMNIBVS *fidelibus, maximè verò SS. Prophetis & Apostolis creditam. Quod ipsum*, inquit, *de nostra Ecclesia (rumpantur vt ilia Papæ) vera cum laude prædicare possumus.* Adesdum ergo, Hunni, & proba, tuam Ecclesiam, tuæq; seu fidei, seu perfidiæ consortes, semper absque vlla temporis interruptione, saltem per mille hos annos, ne vlterius progrediamur, incolumes perstitisse. Neq; verò id de omnibus fidei quæstionibus, aut etiam quibuslibet cæremonijs, quas etiã in vera Ecclesia pro varietate temporũ mutari licitum fuisse, nemo sanus dubitat; sed de fundamẽtalibus duntaxat fidei capitibus à te postulo, vt nimirũ probes, à tẽpore S. Gregorij Magni, (ex quo tẽpore præcipuè ad Antichristianismũ defecisse clamatis Ecclesiam) semper & singulis

Matth. 13.

August. de Vnit. Eccles. c. 15. & 17.

gulis annis fuisse aliquos, qui sequentia crederent. I. Christum secundum humanitatem esse vbique. II. Eum non re ipsa & verè quoad animam, descendisse ad inferos. III. Eum non esse in Eucharistia ante sumptionem & vsum. IV. Eum in sacramento Eucharistiæ non esse adorandum. V. Vnius speciei sumptione in Eucharistia sacrilegè violari diuinum præceptum, & mutilari Sacramentum. VI. Sacrificium missæ esse abominationem & Idololatriam. VII. Non esse septem, sed tantum duo aut tria Sacramenta. VIII. Sacram scripturam, & quidem ijs duntaxat libris contentam, quos iam vos pro canonicis agnoscitis, esse vnicam normam omnis doctrinæ fidei: ac proinde nihil diuina fide credendum, nisi quod expresse, atq; adeò in specie, in sacra Scriptura contineatur. IX. Romanum Pontificem non esse caput totius Ecclesiæ, sed Antichristum. X. Sanctorum inuocationem Catholicis consuetam, esse Idolomaniam. XI. Sanctarum imaginum & reliquiarum cultum, esse Idololatricum. XII. Non esse purgatorium. XIII. Indulgentias à Pontifice distribui solitas esse inanes. Nec posse, inter Ecclesiæ membra, vnum alteri, seu viuo, seu defuncto, quoad pœnæ temporalis remissionem, propria satisfactione prodesse. XIV. Iustum bonis suis operibus non mereri vitam æternam, quin potius opus hac intentione factum, esse Deo exosum. XV. Hominem sola fide justificari. XVI. Ieiunia Ecclesiastica conuellere licitum esse. XVII. Vota & vitam Monasticam, juxta regulas cuiusque ordinis institutam, esse superstitiosam &c.

Hæc tu mihi, Hunni, vt plura taceam, ostende, SEMPER in Ecclesia, his mille annis, ab aliquibus credita fuisse. Quod si hoc de multis ostendere non potes, ostende saltē de paucis. Si nec hoc potes, ostende saltem ætatibus singulis, vnum aliquem (quanquā hoc alioqui ad Ecclesiæ perpetuitatem tuendam per se nimis parum esset) qui eiusmodi vestra dogmata, & præcipua fidei capita crediderit, & professus fuerit.

Sed quia, satis scio, nec hoc quidem vnquam aut poteris, aut voles; ostende saltem vniuerso isto tot seculorum numero, prætexitis, inquam, mille annis, vsq; ad Lutherum, extitisse vel vnicum

qui saltem ad momentum aliquod temporis, quoad supra dicta illa capita, vobiscum per omnia senserit. Ostende hoc, Hunni; non iam, *vt ilia rumpantur Papæ*, sed ne alioqui ob ingens hoc tuum, & turgentissimum mendacium, quo dixeras, Ecclesiæ tuæ doctrinã. *Vbiqve, & Semper, & ab Omnibvs fidelibus, maximè vero sanctis Prophetis & Apostolis creditam*, tibi *rumpantur ilia*; ostende, si vir probus es, si existimationis tuæ amans, si salutis animarum sitiens, si non versipellis tergiuersator, si non mendax veterator es; ostende, inquam, vnicum eiusmodi fidelem, in hac tota tot annorũ serie, nec de Apostolis iam, vel Prophetis quæro, quos tamen ipsos certum est, ab Aduersarijs nostri temporis dissensisse: sed de vnico fideli, qui intra spacium mille annorum, ante Lutherum vixerit. *Semper* enim, ais, & *vbiq;*, & *ab omnibus* fidelibus fuisse creditam: edic Hunni, nomina vnum, non requiro multos, quanquam & hos deberes, si mentitus non es: neq; peto vnũ qualibet ætate demonstrari, quanquam & hoc ob illud tuum (*semper*) jure poscerem; sed vel intra decem seculorum decursum, virum vnicum, & nec hunc quidem, qui omnia omnino vestræ fidei pronunciata tenuerit, sed qui principalia saltem, & fundamentalia illa vestræ fidei capita crediderit. Nec tu mihi infantes hìc nomina, quos ante Lutherum in Ecclesia Catholica baptizatos cita mors rapuit, cœloq; præmaturos intulit. Primum enim tu ipse, *præter infantes*, alios fideles fuisse asseris: *Ecclesia*, inquis, *electorum, licet pusillus grex, fuit mansitq; Ecclesia Catholica, vnà cum baptizatis infantibus, qui abrepti sunt, antequam famosa illa venefica cor eorum vulneraret ac peruerteret. Ex illo ergo, vt ais, pusillo grege*, quem vna cum infantibus orthodoxum permansisse dicis, vel vnicum à te ostendi peto, qui præteritis mille annis, ante Lutherum, vel vnum annum, vel vnum mensem, vel vnum diem, vel vnũ saltem temporis momentum, illa vestræ fidei dogmata tenuerit. Quod si præter infantes neminem dabis, vt profecto nunquam dabis, dicam, te mentitum esse, quando alium pusillum gregem, præter infantes, ante Lutherum semper orthodoxum fuisse jactabas. Dicam etiam, te ineptire, quando, vt Ecclesiæ tuæ vniuersalitatem tuearis, solos producis infantes: quasi Ecclesia sine Pa-

Ephes. 4. ſtoribus, ſine Doctoribus, ſine externa fidei profeſſione eſſe poſ-ſit; contra Apoſtolum, qui contrariũ apertiſſimè pronunciat. Di-cã poſtremò, te inſanire; infantes enim, quos nominas, noſtri ſunt, non veſtri, à nobis & in noſtra Eccleſia Catholica baptizati, non in veſtra, quæ tum adhuc nulla fuit. Quod ſi impudens eſſe perges, eosq; omnino Eccleſiæ tuæ vendicare ſtudebis, & forſan etiã dixe-ris, eos omnia omnino veſtræ fidei capita actualiter credidiſſe, tunc à te viciſſim petam, vt hanc ipſam tuam adeò confidentem aſſer-tionem vnius ſaltem fidelis teſtificatione comprobatam facias: Infantes nimirum illos actualiter credidiſſe, & illa quidem ipſa fundamentalia veſtræ fidei dogmata credidiſſe. Quod ſi clama-bis tantum: infantes noſtri ſunt, ad noſtram Eccleſiam pertinent, noſtra dogmata crediderunt; id ſcriptura loquitur, id Prophetæ, id Apoſtoli teſtantur: non credo, ſed aio, te impudentiſſimè men-tiri, & vel Scripturas non intelligere, vel turpiſſimè pro tua libi-dine in alienos ſenſus rapere, & ad tua figmenta trahere. Idq; vel ob hoc ipſum confidentiſſimè dicam, quod neminem ex omni vetuſtate proferre potes, qui Scripturas eo modo intellexerit, quo tu nunc illas per inſolentiſſimam ſtoliditatem interpretaris. Atq; hæc de Catholici nomine, occaſione præfationis, & nota-rum Hunnianarum dicta ſunto. Satis enim intellexiſti, Hunni, quid velim, idque, vt quam primum facias, etiam nunc atq; etiam rogo. Quod ſi nimis multa fundamentalia fidei veſtræ dogmata tibi commemoraſſe videbor, excipe quæ vis, etiam alia ſi lubet re-pone, modo fatearis, te ea quæ excipis, in tota antiquitate ab ali-quo orthodoxo & fideli credita fuiſſe, commonſtrare non potuiſ-ſe. Iudicet cœlum & terra inter me & te, Hunni, an non æqua ſit hæc mea poſtulatio.

CAPVT VI.

DE PRIMA DECADE AB-ſurdorum, quæ Prædicantibus in præ-fatione tribuuntur.

Textus

Textus præfationis.

SExtvm; *ne fortè minus attentum, aut sagacem Lectorem prætereant multiplices Prædicantium absurditates, in Colloquio commissæ, visum est hîc operæ pretium, breuem earum Catalogum Lectori exhibere, & quo huius Protocolli loco quæque inueniatur, quasi digito monstrare. Quod etiam in gratiam Neoburgensium Prædicantium facere placuit, ne in Catholicis Collocutoribus posthac* desiderare *pergant*, quod dogmatum quorundam à se prolatorum absurditatem nondum agnoscere videntur, aut sanè fateri erubescunt. *Sunt autem hæ præcipua. &c.*

APOLOGIA.

CIrca absurditatum Prædicanticarum catalogum in præfatione positũ, illud contra Hunnianas calumnias generatim obseruabit Lector, non fuisse scriptori præfationis propositum, sententias tantum absurdas Prædicantium referre, sed etiam turpiora quædã cõtra Dialecticam peccata, atq; pueriles quasdam, & ridiculas consequentias ex insignioribus indicare. In quibus quidẽ omnibus referendis, breuitatis studio, ne præfationis, siue indicis limites transcenderẽtur, id maximè curæ fuit, vt et absurda ipsa optima quidẽ fide, sed quam paucissimis verbis indicarentur potius, quam commemorarentur. Vnde etiã necesse fuit, ea alijs subinde verbis, quã in Protocello legebãtur (præsertim quoad absurdas cõsequentias in pfatione explicatas) notare. Quæ quidẽ adeo fide optima gesta sunt, vt hæc ipsa Lectori in præfatione nõ obscurè fuerint significata. Ideò enim notanter dixit præfatio, visum esse exhibere *breuẽ catalogũ*, & quidẽ non sententiarũ absurdarũ tantũ, sed generatim, *absurditatũ* à Prædicantibus in Colloquio *commissarum*, idque ne alioqui *Lectorem minus attentũ aut sagacem ea præterirent*. Ideo etiã

in ipſo Præfationis contextu adſcripta eſt pagina Protocolli, vt in eo abſurdum notatum Lector quæreret, indeq; adhibito judicio colligeret, quod adeò omnem fraudem ſuſpicionis excludit, vt ſtultum ſit, exiſtimare, præfatorem ſi quidem mala fide quidquam egiſſet, adeo ſtudiosè voluiſſe paginas añotare, ex quibus de fraude conuinceretur. Ob eandem demum cauſam, vt verba præfationis à verbis Prædicantium etiam vel à luſco facilè dignoſcerentur, eam quoad typum cautelam adhibere ſtudio fuit, vt ea diuerſo charactere ſiue typo impreſſa exhiberentur. Quibus obſeruatis, facilè deinceps calumniæ Prædicantis refutabuntur, quando verba Protocolli non eſſe poſita, aut non integre poſita, aut conſequentiam hanc vel illam à ſe non eſſe factam clamitabit: Porro vt Hunnianarum calumniarum planior ſit refutatio, ea ſic inſtituetur, vt inprimis abſurda ipſa verbis præfationis integrè referantur, (quod aliquando non fecit Hunnius, etſi facturum ſe promiſiſſet) deinde vt Hunnianæ reſponſionis refutatio ſubnectatur.

I. ABSVRDVM PRÆDICANTIVM.

Textus præfationis.

VOD Prædicantes initio ſtatim iniquiſſimis poſtulatis, amplius quam horæ ſpacium, progreſſum diſputationis ſunt morati. Pag. 11.

APOLOGIA.

OC veriſſimum eſſe, à me in relatione compendiaria luculenter demonſtratum eſt, & ex Protocollo ſatis colligi poteſt. Summa eſt. Vrgebant aduerſarij hæc duo poſtulata. Primum, vt à Catholicis judex nominaretur, atq; etiam declararetur, an Pontifex ſolummodo cum concilio, an etiam abſq; concilio, an cum diligentia, an etiam abſq; diligentia definiens infallibilem authoritatem judicandi habeat. Secundum, vt ſpecificarentur traditiones Catholicorum, quas extra Scripturam pro fidei norma haberent.

Part. 1. cap. 3.

Sed

Sed primum postulatum partim superuacaneum, partim iniquum erat. Illud quidem, quia in thesi Catholicorum iam declaratum fuerat, non scripturam, sed Ecclesiam esse judicem: hoc ipso quod *definitiones Ecclesiæ*, pro communi fidei norma assignabantur. Is enim vtiq; Iudex est, in rebus fidei, qui controuersias fidei communi, & infallibili authoritate potest definire. Neque vlla ratione opus erat, vlterius in thesi explicare modum, & immediatum subiectũ Ecclesiastici Iudicis, an videlicet esset concilium, an Pontifex, an immediatè vtriq; &c. non solum quia hoc nulla lege cautum erat, sed etiam quia Catholicis de hoc principaliter in hac re cum hæreticis non est controuersia. Sed de illo, anné Scriptura, an verò Ecclesia sit infallibilis judex, abstrahendo tandem à modo, & immediato subiecto illius authoritatis: Sicut nec illi etiam ita in particulari suum judicem (Scripturarum videlicet canonicarum numerum, & seriem) explicarant. Vnde etiam patet iniquissimum & absurdissimum fuisse hoc postulatum, quatenus simul petebatur, vt declararetur, an Pontifex solum cum concilio, vel diligentia, an etiam absq; concilio & diligentia definiens, infallibilem in judicando Spiritus sancti assistentiam habeat; quandoquidem hæc quæstio eò minimè spectat, vt explicetur, quis sit judex, sed vt, quibus medijs vti debeat, ne malè suo munere fungatur, innotescat.

Alterum postulatum apertissimè iniquum erat: non solum quia nec aduersarij in suis thesibus suam illam normam specificauerant, sed etiam quia à statu propositæ controuersiæ erat alienissimum; cum generatim tantum esset quæstio, an Scriptura sola esset vnica norma fidei & religionis, an vero etiam alia quædam norma præter Scripturam (puta traditiones, & Ecclesiæ decreta) esset agnoscenda: Sed in specie de his vel illis traditionibus minimè erat quæstio, vt nouit ipsemet Hunnius. Etsi quidem nostri etiam ante disputationis initium sese paratos obtulerant, absoluta hac generali controuersia, disputare quoq; in particulari de his, vel illis traditionibus, aut fidei articulis. Atque hæc licet in suo Apologetico tangat Hunnius, adeo tamen non refutat, vt partim potius declinet, partim meris mendacijs oppugnet. Verbi gratia,

Ait primo, se futuros fuisse contentos, *si vel nudè Pontificem nominassemus judicem*, tametsi illud alterum, de adhibendo simul cōcilio atque diligentia non explicassemus, cum tamen Hailbronnerus non solum in prima statim iteratione postulati; sed idem etiam post dimidium horæ spacium & amplius, irrequietus postularet, cum recitata sententia Gregorij de Valentia diceret, *quæro, an hæc vestra quoque sit sententia.* Secundo ait Hunnius, *se interrogatos de numero librorum canonicorum, è vestigio responsuros eosque nominatim expressuros fuisse.* quod mendacium ipsemet Hunnius statim redarguit, cum sic loquitur. *Quæsiti volebamus è vestigio nominatim exprimere, quænam Scripta biblica habeamus pro authenticis, nimirum ea omnia veteris testamenti, quæ canon Hebræus complectitur, quæ item suis allegationibus Christus & Apostoli demonstrarunt esse authentica. Rursum ea omnia noui testamenti, quæ Ecclesia primitiua nouerat ab authoribus Apostolis, & Euangelistis, quorum nominibus insignita sunt, esse profecta.* Egregia profectò declaratio, quasi verò hoc sit *nominatim* exprimere scripta et libros canonicos; quasi verò non sit de hoc ipso controuersia, quænam scripta canonica Ecclesia primitiua nouerit ab Apostolis & Euangelistis esse profecta. Certe quidem ipsimet Collocutores Pseudoeuangelici Colloquio præsentes inter se non consentiunt, imo nec Hunnius quidem secum ipso hac in re conuenit, vt alibi ostensum est.

Proto. Monac. pag. 17.

Exam. Hunn. Relat. cap. 18.

Tertium Hunnij mendacium est, cum ait *de traditionibus ex professo fuisse disputandum in Colloquio.* Vbi si de traditionibus in genere loquitur, an videlicet omnino aliquæ traditiones (abstrahendo quænam sint in specie) pro norma fidei sint admittendæ, tunc mentitur, hanc causam esse posse, cur postulatio illa aduersariorum, de specificandis traditionibus, iniqua censeri nō queat: si verò loquitur de traditionibus in specie, tunc rursus apertissimè mentitur, cum de his in specie per se nihil agendum fuerit, vt supra ostendi. Atque hæ scilicet sunt *irrefutabiles* illæ rationes, quibus in suo Apologetico se ostendisse jactitat, postulata illa suæ partis iniqua non fuisse. Sed de Apologetico Hunniano alibi plura,

pag. 28.

II. ABSVRDVM PRÆDICANTIVM.

Textus præfationis.

VOD explicare, quanam in specie traditiones sint norma fidei, & an Pontifex cum concilio, an etiã absque concilio definiens, sit judex, sit explicare terminos Normæ & Iudicis. *pag. 4.*

APOLOGIA.

EGAT Hunnius, hoc in citata pagina asseri. Quia nimirum totidem verbis illic non asseritur. Sed nulla de verbis, de re nobis omnis controuersia est. Cõstat autem Hailbronnerum, cum vt supra dictum est, pertinaci contentione à Catholicis postularet explicationem illarum quæstionum, quænam videlicet in specie traditiones norma fidei sint, & an Pontifex cum concilio, an etiã absque concilio definiens sit judex, inter alias rationes suæ postulationis adduxisse hanc, quia termini thesis juxta præscriptam legem sint explicandi, quæ sanè ratio supponit, nominationem illã judicis & specificationem traditionum esse explicationem terminorum. Verba autem Hailbronneri citata pagina 14. sic habent: *Vos procul dubio æquè debetis EXPLICARE TERMINOS vestræ thesis, vt nos. Subiectum ergò explicare non recusabitis &c.* Quam postulationem etiam antea vrserat Hailbronnerus, cui idcirco D. Gretserus his verbis responderat. *Video duo terminos. Iudex est ille, qui jus dicit, qui lites cognoscit, qui cognitis causis fert sententiam, qui lites dirimit, alteri parti absolutionem, alteri damnationem annunciat. Norma est, ad quam aliquid exigitur, siue probatur &c.* Quid, quod ipsemet Hunnius satis agnoscit id, quod hoc loco Prædicantibus in præfatione tribuitur, eis reipsa vere tribui. Hinc enim idipsum tanquam probe factum defendere nititur, dum ait: *explicationem termini nõ verti intra vnius quæstionis, (quid sit?) angustias: Sed euolui etiã quæstione quis sit? quin & alijs quæstionib⁹ methodi.* Nouum planè, & hactenus apud Dialecticos inauditum dogma Hunnij, quod si verum esset, tunc sane acri reprehensione digni

Protoc Monach. pag. 14.

Prot Monach. pag. 13.

forent lexicographi omnes, tam græci, quam latini, qui cum toties hactenus terminos seu vocabula Iudicis, Imperatoris, Pontificis, Regis, Ducis, &c. explicarint, nunquam tamen curarunt explicare, quis judex, quis Imperator, quis Pontifex, &c. esset; multò minus alias quæstiones methodi. An fortè Hunnius, vt ineptus ille Didascalus, *terminum* pro *definitione* sumit, vt quandoq; facit Aristoteles, quem Didascalus ille legit, & non intellexit? Sed de nulla definitione Iudicis aut normæ agebatur in Colloquio, & si maximè definitio judicis & normæ explicata fuisset, nihil hoc tamen postulationi aduersariorum satisfacere potuisset.

And. Libauius in sua Analys.

III. ABSVRDVM PRÆDICANTIVM.

Textus præfationis.

QVOD S. *Petrus priore epistola cap.3.dicat*, quouis tempore reddendam esse rationem fidei, *pag. 18. quod est deprauare scripturam.*

APOLOGIA.

ITA verissimè & optimo jure Præfatio. Sunt enim hæc expressa verba Hunnij loco citato. *Petrus ait priore cap. 3. quouis tempore reddendam esse rationem fidei*, cum tamen Scriptura solum dicat: *Parati semper ad satisfactionem, omni poscenti vos rationem, de ea quæ in vobis est spe*, vt in omnibus biblijs græcis & latinis, Catholicis & hæreticis habetur. Aliud est autem, semper esse *paratum* debere ad reddendam rationem fidei, aliud, ipso facto semper fidei rationem *reddere* debere. Quid ergo ad hanc turpissimam Scripturæ deprauationem, & in ipsum spiritum sanctum contumeliosum falsi crimen Hunnius? Respondet. *Petrus ait, cuiuis petenti reddendam esse rationem fidei. petebamus autem nos à Jesuitis, vt circa quæstionem de Iudice, rationem redderent fidei suæ: ergo tenebantur illam reddere. Quæ hic deprauatio Scripturæ? Nescit asinus iste quid dicat, aut statuat.* Ita breuiter se expedit Hunnius, qui si asinus non esset, nō ita impudenter contra stimulū calcitraret, neq; ita extra chorū saltaret,

1. Pet. 3.

Non

Non enim quæritur, an Hunnius in ſua hac ratiocinatione ſcripturam deprauet, cum ſic loquitur: *Perus ait, cuiuis petenti reddendam eſſe rationem fidei*; Sed, annon in Colloquio deprauarit, cum diceret, Petrum aſſerere, *QVOVIS TEMPORE reddendam eſſe rationem fidei*. Aliud eſt autem, *quouis tempore* reddendam eſſe: aliud, *cuiuis petenti* reddendam eſſe. Non enim ſi *cuiuis petenti* ratio reddenda eſt, *quouis etiam tempore* reddenda eſt. Quid? quod iam quoque nouum deprauatæ Scripturæ crimen committit, cũ nec hoc ipſum quidem dicat Petrus, *cuiuis petenti reddendam eſſe rationem fidei*, quaſi videlicet jubeat, fidei rationem quotieſcunq; exigitur, ſine mora reddendam: Sed tantum jubet, eſſe ſemper *paratos* ad rationẽ cuiuis petenti reddendam, ſuo videlicet tempore, cum id circumſtantiæ poſtulare videbuntur, vt ſupra dixi. Sed de hoc Abſurdo fuſius actum eſt in examine Huñianæ Relationis. Exam. Hunn. Relat. cap. 15.

IV. ABSVRDVM PRÆDICANTIVM.

Textus præfationis.

VOD *manifeſtiſſimè illic Apoſtolus* de actu cõfeſſionis, & non ſolum de animo prompto loquatur, *quod eſt contra apertiſſimum textum Apoſtoli. Pag. 18.* 1. Pet. 3.

APOLOGIA.

GNOSCIT Hunnius hoc ſuum eſſe pronunciatũ, ſed vt verum tuetur. Nam ſi non etiam Apoſtolus de actu Confeſſionis loqueretur, futurum, vt nunquã aliquis ipſo facto debeat rationem reddere. Sed rurſus extra chorum ſaltat Hunnius, non enim quæſtio erat, an Apoſtolus aliquando juberet rationem fidei eſſe reddendam, ſed an hoc *ſemper*, ſeu vt Hunnius textum recitabat, *quouis tempore* facere juberet. Itaq; de particula illa, *ſemper* ſeu, *quouis tempore*, quæſtio erat, an illa ſolum ad diſpoſitionem animi ſpectaret, vt quidem nos dicebamus, & textus ipſe manifeſtè ſignificat, an verò etiam ad ipſum *actum*, vt turpiſſimè contra textum aſ-

ſeruit Hunnius. Hoc veriſsimum eſſe, patet ex verbis Protocolli. Cum enim eum Apoſtoli locum obieciſſet Hunnius, D. Gretſerus his ei verbis reſpondit: *Præcepta affirmatiua non obligant, niſi certis conditionibus. Petrus loquitur de animo, vt animus ſemper ſit promptus & paratus ad rationem reddendam. Ita ego omni tempore paratus ſum nominare meum Iudicem, ſed illo, quo teneor.* Quibus verbis mox impudens ſuum illud pronunciatum ſubijcit Hunnius. *Apoſtolus manifeſtiſſimè contradicit explicationi veſtræ, imò de actu Confeſſionis, & non ſolum de animo prompto loquitur.* Vides, Hunni, quàm peruersè locum Apoſtoli recitaueris, & quam nunc frigidè te excuſaueris? Sed de hoc etiam abſurdo in examine Relationis Hunnianæ actum eſt.

Proto. Monac. pag. 18.

Exam. Hunn. Relat. cap. 15.

V. Absurdum Prædicantium.

Textus præfationis.

VOD infantes fœmellæ veteris teſtamenti omnes, & paruuli ante octauum diem decedentes fuerint abſque alio externo remedio ſaluati. Pag. 24. Cum interim ipſis etiam Prædicantibus confitentibus, tam liberalis beneficentia & gratia Dei infantibus noui teſtamenti nō contingat. pag. 31.

APOLOGIA.

ESPONDET Hunnius, circa fœmellas veteris teſtamenti, particulam illam, OMNES, à ſe vſurpatam non eſſe, & ſe citra huiuſmodi inæqualitatem, vtriuſque teſtamenti infantibus in Eccleſia natis, & per caſum neceſſitatis ab ordinario externo medio excluſis ſalutem indubiè polliceri. Sed hoc ipſum nimirū volumus, vos adeo abſurdas ſententias in Colloquio effutiuiſſe, vt eas etiā ipſi tegere niteremini. De re igitur nobis, non de vocibus quæſtio eſt, cum ſatis alioqui conſtet, vos tenebriones eſſe, & ſtudioſe in terminis obſcuritatem conſectari, ac quaſi vulpes veſtrorummet pedum veſtigia conſulto occulere, ne agnoſcantur. Dixiſſe

autem

autem re ipsa Prædicantes in Colloquio, *omnes infantes* fœmellas veteris testamenti, siue ex Abraham oriundas, ante vsum rationis decedentes saluatas fuisse, adeò manifestum est, vt neq; iam negare hoc ausus fuerit Hunnius: neque nisi omnia, quæ tanta contentione per duas quasi Sessiones euomuerat resorbeat, id vnquam negare possit. Disertè enim citata pag. 24. vt & pag. 25. 26. & 27. Item Seß. 2. pag. 29. ait infantes fœmellas veteris testamenti, siue quod idem est, ex semine Abrahæ oriundas saluatas fuisse, nullo externo remedio, sed vi illius promissionis diuinæ Abrahamo factæ. Genes. 17. *Ero Deus tuus & seminis tui post te*, ac virtute meritorũ Christi: nullius alterius remedij mentione facta. Cum igitur illa duo media à Prædicantibus assignata æqualiter ad omnes fœmellas ex semine Abrahæ oriundas pertineant, planè opus est, fateri, aut omnes eiusmodi fœmellas ita saluatas esse; aut quod Prædicantes nunquam dixerint, nullas, his quidem præcisè medijs, sine alijs adminiculis, quibus & promissio, & vis meritorum Christi eis applicaretur, fuisse saluatas. Quæ cum ita sint, euidenter sequitur, Prædicantes istos statuere, gratiam Dei munificentiorem, erga infantes quidem in veteri testamento extitisse, quam in nouo testamento, in quo nunquam hactenus dicere ausi sunt, omnes omnino infantes, etiam fœmellas Christianorum sine baptismo defunctas, fuisse saluatas; cum solũ asserant, *in necessitate* duntaxat infantes sine baptismo saluari, atq; interim protestentur, sibi nihil esse cum Caluinistarum sententia commune, (vt videre est in ipso Protocollo pag. 30. 31.) asserentium omnes omnino infantes Christianorum sine baptismo defunctos saluari. Neq; tamen D. Gretserus vnquam negauit, paruulos ante octauum diem mortuos in veteri testamento saluos esse potuisse; vt ex verbis mutilatè citatis innuere vult Hunnius tum in Examine suo, tum in Apologetico; sed vt ex omnibus antecedentibus, atque consequentibus euidens est, eò solum spectabant ipsius verba, vt indicaret, non promitti eiusmodi paruulis in scriptura beatitudinem, sine remedio aliquo externo. Quocirca frustra in suo Apologetico Hunnius adducit exemplum paruulorum, qui in deserto nati, neq; tamen, nisi post multos annos circumcisi sunt, frustra eos, qui Pharaonis

raonis jussu ante octauum diem in profluentem abiecti, frustra infantes Bethlehemiticos infra octauum diem à satellitibus Herodis immaniter pro Christo trucidatos. Nemo enim negauit, hos ante octauum diem defunctos saluos fuisse, aut saltem esse potuisse; sed solum negatum fuit, hos absque remedio externo saluatos fuisse: quod sanè verissimum est. Et infantibus quidem Bethlehemiticis pro Christo occisis, tametsi maximè omne aliud remedium externum defuisset, solum Martyrium (quod ipsum externum quoddam salutis medium est) ad salutem profuisse, communis est sensus ac consensus sanctorum Patrum & Ecclesiæ. Quale vero remedium in particulari habuerint cæteri, præter circumcisionem, etsi quidem vndiquaq; exploratum non sit, habuisse tamen certum est, vt alibi fusius ostensum: vt sanè ex nostra sententia minimè consequens sit, populum Israeliticum postremis annis ex plerisq; infidelibus conflatum fuisse, quod ineptè obijcit Hunnius: cum & adulti proprijs actibus fidei, spei, charitatis, pœnitentiæ &c. & paruuli alio quodam remedio externo præter circumcisionem, saluari potuerint, vt dictum est. Sed de hac re pluribus actum est in examine Hunnianæ Relationis, & à P. Iacobo Gretsero digressione 2. contra Hunnium.

Apolog. pag. 108.

Exam. Hun. Relat. ca. 10. 15. & 21.

VI. Absurdum Prædicantium.

Textus præfationis.

QVOD infantes noui testamenti in casu necessitatis sine baptismo saluentur. Ibid: quicquid dicat Christus Ioannis 3. Nisi quis renatus fuerit ex aqua & spiritu sancto, non potest introire in regnum Dei.

APOLOGIA.

HOC absurdum in suo examine jusserat Prædicans requirere in criminibus falsi, quæ nobis calumniose impacta separatim postea recensuit. Sed quia forte miser scintillantibus è cereuisia oculis textum illum

Præ-

Præfationis legerat, aut eum alioqui ta apertæ suæ calumniæ pudebat, ideò tandem sera pœnitentia ductus suam temeritatẽ ipsemet damnat, & circa finem sui examinis inter mendas Typographicas reponit etiam hoc erratum, faterurq́;, crimen falsi nullum hîc esse commissum. Ex quo colligi potest, quàm considerate sua illa falsi crimina expenderit Prædicans, quando ipsemet vnum ex illis retractare opus habuit. Sed facile condonari potuisset Hunnio hæc incuria, si vel sola esset, vel sola damnata non esset. Quid verò iam ad suum pronunciatum respondet? Nimirum à nota Absurditatis illud vindicare conatur duabus rationibus. Prima; *In veteri testamento*, inquit, *non minus rigida lex fuit*; *masculus cuius caro præputij octauo die circumcisa non fuerit, eradicabitur è populo suo. Nihilominus exceptus erat extraordinarius casus in masculis in deserto non circumcisis. Iosua 5. in Ioanne quoq; sanctificato in vtero matris. Sic regula Christi Ioannis tertio proposita, admittit exceptionem in latrone, similiter in Eunucho, Cornelio, Lydia, & innumeris alijs, quos ante baptismũ Deo placuisse, saluificamq; fidem habuisse constat, Act. 8. 10. 16.*

Sed nihil agit Hunnius, nisi quod priorem absurditatem suam nouis ineptijs cumulat. Quæstio est, an post baptismi legem promulgatam locus ille Ioannis 3. *Nisi quis renatus fuerit*, &c. quoad infantes vllam limitationem & restrictionem admittat, præter eã, quæ ex certissima, & perpetua Ecclesiæ traditione ad nos peruenit, de infantibus ob Christi nomen Martyrio affectis. Negant enim Catholici omnes cũ S. Augustino, qui hanc ipsam velut suo quoq; tempore exploratam, & planè Catholicam doctrinam non semel tradit, vt à me in examine Hunnianæ Relationis ostensum est, vt proinde iure in Absurdis numeretur contraria Prædicantium sententia, qui contra Scripturam & certissimam Ecclesiæ sententiam, in casu necessitatis, Christianorum infantibus, sine baptismo fluminis aut sanguinis decedentibus, salutem addicunt. Neque ad eam absurditatem amoliendam quidquam faciunt exempla illa Hunnij Distulerunt Israëlitæ in deserto (idque secundũ ipsius Dei mandatum, quo in omnes horas ad iter faciendum, & mouenda castra parati esse debebant Num. 9.) circumcisionem vltra octauã diem sine peccato, non obstante lege circumcisionis:

Ioan. 3.

August. lib. 3. de orig. animæ cap. 9. & ep. 20. ad Hieron.
Exam. Hunn. Relat. cap. 10. & 15.
Num. 9.

quid tum? ergo infantes ſine circumciſione, aut externo remedio ſaluati ſunt? ineptũ, nam eoſdem poſtea circumciſos eſſe, ipſemet Hunnius fatetur Ioſuæ 5. Si qui verò ſine circumciſione fortaſſe mortui ſunt, eos non ſine alio remedio externo ſaluatos eſſe, ex ipſa lege circumciſionis & baptiſmi diſcimus. Deinde nulla lex erat, quæ ſine circumciſione ita vniuerſaliter vitam æternam abrogaret Iſraëlitis, qualis oſtenditur de baptiſmo. At profert Hunnius illam: *Maſculus cuius caro præputij octauo die circumciſa nõ fuerit, eradicabitur è populo ſuo.* Sed primum vbi hoc inuenitur Hunni? cur locum ſcripturæ non annotaſti? ſciebas nimirum te malè aſ- ſuiſſe particulas illas (*octauo die*) vt hunc locum Geneſis, ad infantes traheres; cum alioqui voces illæ nec in latina editione, nec in Hebraica reperiantur, cui nolis velis poſtponere debes græcã, niſi tua ipſe principia velis euertere. Deinde eſto, addatur vox illa, quid obtinebis? vbi vita æterna generatim abrogatur infanti octauo die non circumciſo? Dices, verbis illis: *eradicabitur de populo ſuo.* Sed dices tantum, non probabis. Cum interpretes te longè doctiores ſentiant & probent, eis verbis mortem & pœnam ſolam temporalem deſignari. Nec aliter explicaſſet Auguſtinus, ſi textum non aliter legiſſet. Demum ſi maximè intelligerentur verba illa de pœna ſpirituali æternæ mortis, quid tum? ergo quia lex illa in Iſraëlitis per deſertum peregrinantibus (ipſomet Deo circa legem ſuam diſpenſante, vt ex citato Numerorum capite colligitur) admittebat exceptionẽ quoad temporis circumſtantiam, lex quoque illa baptiſmi reſpectu infantium ſimiliter admittat exceptionem quoad ſubſtantiam præcepti? exceptionem, in quam, non quã Deus fecit, & Eccleſia tradidit, ſed quam Hunnius, & cætera eiuſmodi hæreticorũ male feriata capita confinxerunt? Pudeat te, Hunni, tandem tuæ adeo impudentis confidentiæ.

Geneſ. 17.

Vid. Hug. de San: Victor. Lyran. Caietan. Perer. in illũ Geneſ. locũ. Bellar. tom. 2. cont. 1. lib. 2, cap. 17.

Sanctus verò Ioannes tibi quid fecit, vt eum quoque tuæ abſurditatis patronum tanto ſtudio aſciſcere velles? Iuſtificatus eſt præter legem Dei ordinariam adhuc in vtero exiſtens, ante & abſque circumciſione. Fateor. Sed quid tum? Ergo etiam nunc infantes abſq; baptiſmo? Inſulſe diſputator, quid cogitas? an Deum vis cogere tuis, vt commentis deſeruiat? vt quod vis faciat? vt quod

ſemel extraordinaria potentia fecit, ſemper faciat? Tu ipſe fateris, extraordinariam fuiſſe ſanctificationē Ioannis ante circumciſionem, cur ergo in exemplum ordinariæ benignitatis Dei trahis? cur extraordinarium & ſingulare eſſe non ſinis? aut ſi adeò libet inſanire, cur partem tantum, cur non totum S. Ioannis priuilegiū ad exemplū pro cæteris infantibus ſeruire cogis? vt ſic etiā dicas, Prædicantulos tuos paruulos iam in vtero matris Meſſiæ præſentiam agnoſcere, atq; adeò juſtificari? Igitur aut exemplū totū tuis illis infantibus accommoda, aut totum relinque. Aut tuæne libidini concedendum ſit, vt pro arbitrio Scripturarum exempla interpreteris, & quibus ac quantum vis accommodes? Apageſis Hunni, nondum in Areopago Scripturæ judex conſediſti.

Et quid demum, ais de *regula Chriſti Joannis 3. propoſita, admittente exceptionem in latrone, ſimiliter iu Eunucho, Cornelio, Lydia, & innumeris alijs, quos ante baptiſmum Deo placuiſſe, ſaluificamq́ fidem habuiſſe conſtat. Act. 8. 10. 16. & alibi.* Tace quæſo te Hunni, & noli ſic palam inſanire. Latro ſaluatus exceptionem facit ab illo præcepto baptiſmi? Pudeat te, Hunni, nihil ſcis, nihil proficis, etiam alias à me monitus, legem illam baptiſmi ante mortē Chriſti, ante velum templi ſciſſum, ante Moſaicæ legis ceſſationem, necdum obligaſſe, ne quaſi commiſſura noua in veſtimentum vetus, aut vinum nouum in vtres veteres immitteretur: quomodo ergò ab illa lege quæ nondum obligabat, in latrone factam eſſe exceptionem dicis? Sed de hac re infra. Et quid Cornelius, Lydia, & cæteri adulti, ſi vel mille numeres, te juuant, vt exceptionē ab illa vniuerſali lege fingas pro infantibus? Eſto ſanè admittat locus ille exceptionem quoad adultos, quos per fidei, pœnitentiæ, & charitatis actus etiam extra ſacramentum juſtificari poſſe Deus ipſemet in Euangelio toties declarauit, ſed quid hoc ad infantes, qui actus fidei, pœnitentiæ, charitatis, elicere non poſſunt? Oſtende, Hunni, in Euangelio infantes etiam credendo, ſperando, diligendo, pœnitentiam agendo ſanctificari poſſe, vt hoc de adultis oſtenditur & tunc feceris, quod tui muneris eſt, tunc aliud mediū ſalutis præter baptiſmum fluminis aut ſanguinis, pro infantibus à nobis impetrabis. Hactenus, iterum moneo, tace, ne toties inſipientiam tuam ipſe prodas.

VIII. Absurdum Prædicantium.

Textus Præfationis.

AM si latro in cruce per fidem & pœnitentiam fuit saluatus absq; baptismo, cur non etiam sine omni externo remedio saluentur infantes, quantumuis per actus fidei & pœnitentiæ &c. à peccatis justificari non possint? pag. 26. &c.

APOLOGIA.

ON potest negare Hunnius, hoc turpissimũ absurdum esse: sed suum esse negat. Nunquam enim enim sibi venisse in mentem dicere, aut latronem etiam *per pœnitentiam* esse saluatum, aut infantes *per actualem fidem* saluari non posse: Quocirca etiam falsi crimen exclamat. Subit hic mentem memoria illius historiæ, quam de S. Paulo in actis commemorat Lucas. Cum enim Ephesij suam Dianam, cuius honorem à S. Paulo læsum existimabant, insanis modis tumultuarentur, & in S. Paulum furore pleni tantum non impetum facerent, legimus eum ad animos adeò exulceratos placandos, in hunc modum verba fecisse: *Viri Ephesij, quis enim est hominum, qui nesciat Ephesiorum ciuitatem cultricem esse magnæ Dianæ; Jouisq; prolis? cum ergò his contradici non possit, oportet vos sedatos esse, & nihil temerè agere.* Quæ verba si parum mutata ad Hunnium accommodauero, nihil à proposito alienum fecero. Quis enim est hominum, ô Hunni, qui nesciat, te cum symmystis Prædicantibus, illius magnæ Deæ, Solius, inquam, Fidei, & quidem etiam infantibus communicatæ *actualis fidei*, prædicatorem esse? Cum ergo his contradici non possit, & vero hæc ipsa in catalogo vestrarum absurditatum condigno loco à nobis reposita extent, oportet te sedatum esse, & non ita temerè calumniari.

Actor. 19.

Meminisse debes, Hunni, quod superius generatim monui, indicari tantum hic absurditates vestras, non ad verbum referri: Indicari verò non eas tantum, quæ pronunciatis, sed etiam aliquando quæ consequentijs vestris insunt. Quod sic demum fieri poterat, si vis vestrarum consequentiarum juxta Catholicorum

doctrinam breuiter exposita ob oculos poneretur, quod hoc loco fide optima ita præstitum est, vt nisi calumniator factum improbare nemo possit. Cum enim hæc sint Hunnij verba citata pag. 26. *Si latro in nouo testamento in cruce potuit saluari virtute meriti Christi sine baptismo, ergo etiã fœmellæ in veteri Testamento sine circumcisione*, atq; etiam (vt mox pagina sequenti dicitur) *sine externo sacramento*: certe non potuit talis argumentatio, si eius vis juxta certissimam & exploratissimam doctrinam Catholicorum, quibus ea obijciebatur, aliter informari, quam in præfatione indicatum est, cum æquè vtrumq; apud Catholicos sit certissimum, & latronem fide sola non saluatum esse, & infantes fide actuali saluari non posse. Cum igitur Huñiani argumẽti vis in præfatione verissimè expressa sit, quid insanis, quid pro tua sola fide tumultuaris, cum tamen illa ipsa verba in præfatione sic posita sint, vt quiuis lector (quidquid tu dissimules) non solum ex ipso typo, vt initio generatim monui, intelligere debeat, ea verba vobis minimè tribui: Sed etiã simul illa non aliter accipere possit, quam vt declarationem & expositionem argumentationis tuæ juxta Catholicam doctrinam. Certè vides hinc, Hunni, quanta iniuria criminis falsi præfationem hoc loco suggillaueris. Sed quid si tibi, Hunni, iam ostenderem, vtrumq; illud pronunciatum, quod iam tantopere refugis, tuum esse, atq; adeò absurditatem illius consequentiæ non tantũ juxta Catholicam veritatem, sed etiam juxta tuammet doctrinam probè indicatam & expositam esse? Attende Hunni, quid dicas pag. 17. *Si latro*, ais, *in nouo testamento cum resipiscit* (vel vt vester ille Gauglerus in sua versione germanica Protocolli interpretatus est. Nach wahrer bueß) *non opus habet eiusmodi Sacramento, & externo baptismo, sequitur quod neq; fœmellæ opus habuerint in veteri testamento eiusmodi sacramento*. Vides, Hunni, tuum esse illud pronunciatum, latronem per pœnitentiam, vel certè non sine pœnitentia saluatum esse: Vtrumuis autem dicatur, par semper absurditas est, latronis exemplum ad infantes trahere velle.

Prot Monach. pag. 26.

Protoc Monac. pag. 17.

Alterum vero pronunciatum, quod *infantes per actus fidei ET pœnitentiæ justificari non possint*, tam exploratè tuum est, vt nisi nouo portento cumulare velis tuam sectam, quod scilicet infantes non

tantum credere, sed etiam pœnitentiæ actum elicere possint; id planè fateri debeas. Habes ergo, mi Hunni, præfatorem tibi non adeo magnam facturum fuisse iniuriam, tametsi simpliciter dixisset, eam quoq; in terminis vestrã argumentationẽ fuisse. Quanto iam iniquius de iniuria facta conquereris, quando hoc non dixit, sed potius & typo, & ipso contextu orationis significauit, se tantum exposuisse vim vestræ argumentationis juxta exploratam Catholicorum doctrinam.

IIX. Absvrdvm Prædicantivm.

Textus præfationis.

T quod plus est, si in Ioanne Baptista, (quo non erat maior inter natos mulierum) *nondum circumciso, necdum baptizato, Deus extraordinario priuilegio operatus est gratiam, cur non idem faciat in alijs? Pag. 30.*

APOLOGIA.

Gnoscit Prædicans suam hanc esse consequentiam, at simul à nota absurditatis vindicare studet, adhibitis quibusdam falsis pigmentis; sed quæ veteratori iam circa sextum Absurdum adempta sunt.

IX. Absvrdvm Prædicantivm.

Textus præfationis.

VOD Ioannes 5. dicatur, Est qui judicabit vos Moyses. *Pag. 27.*

APOLOGIA.

ST hæc quoq; turpissima deprauatio Scripturæ, & detestabile falsi crimen in ipsum Scripturæ authorẽ spiritum sanctum, cui ea verba affinxit Iacobus Hailbronnerus, quæ nunquam cogitauit, cum Ioannis 5. solum

Ioan. 5.

ſolum dicatur; *Eſt qui accuſat vos Moyſes,* ſeu græcam, ſeu latinam, ſeu germanicam etiam ipſius Lutheri verſionem conſulas. Quid vero Hunnius, vt hoc probrũ adeò manifeſtũ ſui collegæ obliteret? Ait, ſe demonſtraſſe in ſuo Apologetico pag. 167. *judicare* & *accuſare* hìc coincidere. Sed enim è contrario aio, hoc tum demũ demonſtraturum eſſe Hunniũ, quando niuem atram eſſe demonſtrauerit. Interim *accuſare* & *judicare* nõ modo per ſe longè diuerſiſſima eſſe, vel pueri norunt, qui judicẽ ſuum agnoſcunt præceptorẽ, accuſatores autem ſæpe quoslibet ex coæuis patiuntur: Sed etiam hoc loco planè heterogenea eſſe, dudum oſtendit noſter Iacobus Gretſerus contra Hunnium, cui ſi quando reſponderit, aliud reſponſum exſpectabit. Et certè cum ſaltem inter vtramq; partẽ dubium ſit, an termini iſti in propoſito coincidant, non debuit aduerſarius in aduerſæ partis præjudicium, in ipſo Scripturæ textu citando, vnam vocem pro alia ſupponere. Imo ſi maximè, vt Hunnius dicit, hoc loco coinciderent, adeoque termini eſſent inter ſe conuertibiles, attamen cum ſaltem ſynonymos eſſe dicere non poſſit Hunnius, niſi ſoli lucem, & omnibus lexicographis fidem neget, non potuit Hailbronnerus abſq; ſcelere, ſuo compendio, voces inter ſe commutare, & ad probandum, Scripturam eſſe judicem, vocem, *judicare,* pro *accuſare,* Scripturæ textui affingere, vt ſuperius etiã de Luthero Apoſtolici ſymboli corruptore diximus. Iacob Gretſ. digreſſ. 5. cont. Hunn.

X. Absvrdvm Prædicantivm.

Textus præfationis.

QVOD *Deus apud Iſaiam 8.* Pro viuis à mortuis? *remittat homines non ad Sacerdotes viuos, ſed ad* Deum viuum, *vt ait Prædicans, plures vt apparet viuos colens Deos. Pag. 32.*

APOLOGIA.

AGNOSCIT hic quoque Hunnius ſuum axioma, ſed fucum illinit, eſſe videlicet in eo Scripturæ loco, *enallagen numeri, & phraſi hebraica,* ad myſterium Trinitatis indicandum, ſolere pluraliter dici de

DEO vocabula, tum ipſam naturā, tum proprietates ſignificantia. Sed nullo tropo, nullo hebraiſmo à notata abſurditate ſe defendet Hunnius. Scimus enim quidem enallagen numeri Scripturis inuſitatam non eſſe. Scimus quoq; phraſi hebraica nomen illud Dei *Elohim* plurale eſſe, & pluraliter de Deo enunciari, eiq; ſi quando nomen attributi diuini additur, ratione Syntaxeos, pluraliter addi, vt fit in illo loco, quem Hunnius citat Deuterono-

Deut. 5 mij 5. vbi habetur, *Elohim Hhaijm (Dij viuentes.)* Sed hoc tu mihi nunquam demonſtrabis, Hunni, nomen *Hhaijm (viuentes)* abſolutè in Scriptura poſitum, vt in illo Iſaiæ loco ponitur, Deum ſignificare, aut vnquam pluraliter de Deo efferri, niſi quando conſtruitur cum aliquo nomine Dei, quod juxta idiotiſmum hebraicum, pluraliter Deo tribuitur. Certè Numerorum 14. bis legimus Deum dicere: *Viuo ego*, ſeu: *viuus ego*: & ſemper ſingulariter po-

Numer. 14. &c. nitur *Hhaij*, non *Hhaijm*. Idem patet Deuteronomij 32. Idem Ioſuæ 3. vbi legimus: *El Hhaij, viuens Deus*. Idem Iudic. 8. & Ruth 3. vbi habetur, *Hhaij Jehoua, Viuit Dominus*. Et vt infinita ſimilia prætermittam, non aliter locutus eſt Propheta Dauid Pſal. 41. & 84. Vbi itidem dicitur, El Hhaij.

Sed illud quoq; Hunnij impudentiam, aut imperitiam hac in re manifeſtè arguit, quod vocem illam hebraicam, *Hhaijm*, quæ habetur in citato loco Iſaiæ, cæteri quoq; interpretes, non ſingulariter, vt alioqui facere ſolent, cum Deo tribuitur, ſed vt in hebræo eſt, pluraliter verterunt: Ita enim in Chaldaica Paraphraſi legimus, quæ habet: *Viui, à mortuis?* Vbi vocula *viui* eo loco non poteſt vllo modo referri ad Deum. Ita in græca LXX. interpretū τῶν ζώντων: ſic in omni latina: *Viuis*: Imò Lutherus ipſe in ſuis Biblijs vertit. für die lebendigen: adeò vt ſi maximè vox hebræa interpretationem Hunnianam per ſe admitteret (quod tamen falſum eſt) nulla tamen omnino alia, nec Chaldaica, nec græca, nec latina, nec germanica Lutheri verſio eam admittere poſſet. Taceo, quod nullum comentatorem dare poterit Hunnius, qui vocē illam *pro viuis* apud Iſaiam, de *Deo viuo* determinatè interpretatus ſit. Vides ergò, Hunni, quàm miſerè tuam fœditatem texeris, quā nihil te iuuent ea, quæ in Apologetico, ad quem nunc Lectorem remittis, enarraſti.

CA-

CAPVT VII.

DE SECVNDA DECADE *absurditatum Prædicantium, in præfatione notatarum.*

XI. ABSVRDVM PRÆDICANTIVM.

Textus præfationis.

QVOD Moyses non fuerit Sacerdos, nisi generali illa ratione, quâ (vt aiunt) omnes Christiani sunt Sacerdotes, atq; adeò non magis quam Cereuisiarius aliquis in Saxonia, quicquid dicatur Psal. 98, Moyses & Aaron in Sacerdotibus eius. pag. 39.

APOLOGIA.

STOMACHVM hîc Hunnio primum mouet cereuisiarius Saxonicus: *Qui enim paginam illam*, inquit, *in ipso Protocollo non legit, ipse putabit, illud de cereuisiario Saxonico prolatum a nobis esse in Colloquio.* Sed bono animo esto Hunni; hoc enim nemo putabit, nisi cui forte cereuisiarius Saxonicus os & stomachum probè inunxerit, & nictantes reddiderit oculos. Nam paginæ Protocolli, quod semper meminisse debes, ideo annotatæ sunt, vt si quid circa sensum breuium eiusmodi sententiarum addubitaret Lector, in Protocollo requireret, vt taceam, quod verba vestra à verbis præfationis typo distincta sint, vt supra monui.

Addit, à crimine falsi *nequaquam excusari posse*, quòd in præfatione sibi tribuatur, quasi dixerit: *Moysen non fuisse Sacerdotem, nisi generali illa ratione.* Sed legat quæso Lector Protocollum, citata pag. 39. & si inuenerit, ab Hunnio excellentioris cuiuspiam Sacerdotij dignitatem Moysi tributam fuisse, tunc liberè me sceleris arguat. Si verò deprehenderit, eam ipsam fuisse Hunnij sententiam, tunc quid de Hunnio statuere velit, ipse viderit. Recitemus

ergo Protocolli verba. Asseruerat D. Gretserus, etiã Moysen propriè, non minus quam Aaronem, fuisse Sacerdotẽ, idq; probauerat ex illo Psal. 98. *Moyses & Aaron in sacerdotibus eius:* cum respondit Hunnius his verbis: *Sacerdotium ibi generaliter sumitur, sicut nos omnes Christiani sumus sacerdotes Apocal. 1.* Audiunt hic omnes, Hunnium non alia ratione dixisse, Moysen fuisse sacerdotem, quam generali illa, qua, vt ait, *nos omnes Christiani*, atq; adeò etiam *cereuisiarij Saxonici* sunt Sacerdotes. Et licet hæc de Sacerdotio Moysis quæstio non minus quam per horæ spacium vtrinq; fuerit agitata, nunquam tamen vllo verbo significauit Hunnius, Moysi alia quadam ratione Sacerdotij dignitatem conuenire. Sed queritur iam, sibi *turbulentis interpellationibus* Iesuitarum fuisse *sermonem interruptum*, ne quid amplius circa Mosaici Sacerdotij rationem dicere posset. Sed splendide mentitur Prædicans, quem cum Protocollum ipsum testetur, circa hanc quæstionem de Sacerdotio Moysis deciesquater minimum in 2. Sessione fuisse locutum, nullum tamen signum exhibet interruptionis alicuius à nostris factæ. Et per se incredibile est, Prædicantem cætera omnia locutum, nõ potuisse explicare id, de quo maximè agebatur, nimirum qua ratione Moyses fuerit Sacerdos.

Prot. Monach. pag. 39.

Sed quænam etiam tandem illa ratio est Sacerdotij, pro qua adeò fidenter pugnat, & quam vel post colloquium excogitatam Moysi tribui Psalmo illo 98. asserit? Remittit nos scilicet ad sui Apologetici pag. 239. Vbi sic ait, *In loco Psal. 99.* (seu juxta latinos 98.) *Sacerdotis vox, sensu generaliore, praeminentiores Ecclesiæ Doctores significat, Moysen, Aaronẽ, & Samuelẽ, & competit eis titulus iste quadã honorum atq; graduum differentia, Mosi quidem tanquã eminentissimo Prophetæ, Aaroni verò tanquã summo Pontifici, Samueli deniq; tanquã sui temporis Doctori, & Prophetæ, & judici præcellenti.* Quid hoc audio Hunni? itané desipis? Itané tibi cõstas? Dixeras in Colloquio, Sacerdotium ibi *generatim* sumi, sicut vos omnes Christiani estis Sacerdotes. Iam nouam Sacerdotij notionem confingis, aisq; Sacerdotium ibidem strictius sumi, prout *eminentiores Ecclesiæ Doctores* significat. Itané ergo Hunni Cereuisiarios Saxonicos à Sacerdotio excludis, quos antea ad eam dignitatem admiseras? Quid in te

Psal. 98.

commiserunt, vt iam primum eos tanta dignitate exuere velles? an forte cereuisiam acidam præbuerunt? an potius nimis efficacē, vt iam velut ebrius delires? tibiq; ipsi contradicas? nec scias quid dicas? cum nouam illam & hactenus etiam inter tuos inauditā Sacerdotij rationem ex illo Psalmi loco vis exsculpere? in quo tam apertè refutatur? legistiné prius illum Psalmi locum, quam hæc scriberes? aut conniuentibus oculis legisti? Sacerdotes, ais, ibi significare *Doctores* quosdam præeminentiores. Si hoc ita est, Cur Moyses tantum & Aaron vocantur Sacerdotes? Cur Samuel tantū inter *inuocantes nomen Domini*, nō inter Sacerdotes numeratur?

Lege Psalmum illum, inspice locum, hebraice, græcè, latinè, semper eadem sententia est, quam nostra latina vulgata editio his verbis expressit: *Moyses & Aaron in Sacerdotibus eius, & Samuel inter eos, qui inuocant nomen eius.* Et tu, homo impudens, audes asserere, Samuelem ibi quoq; vocari Sacerdotem? & ex hoc figmento alterum illud figmentum tuum nouæ illius, & eo loco nusquam cogitatæ notionis, Sacerdotij, confingere? mendacium ex mendacio? contra teipsum? contra literam expressam Scripturæ? hocné est, Hunni, præfationem criminis falsi arguere? an multiplex crimen falsi committere?

Verum confirmat Hunnius, *Sacerdotis* nomen quandoq; in scriptura accipi pro eximijs quibusdam Doctoribus, quia Paralipomenon 8. filij Dauid Sacerdotes vocantur, *non certè*, ait, *quod sacrificauerint, sed quod docendi munus sustinuerint.* Itané verò Hunni, adeò eximij Doctores fuisse tibi videntur filij Dauidis, Absalon, Ammon? an fortè quia ille crimen parricidij, & perduellionis, hic incestus crimen te docuit? Tace quæso te, Hunni, aut tibi minus saltem probrosa loquere. Cur enim non potius in citato loco Sacerdotes vocantur, quia magnates erant, & Principes. Hanc enim interpretationem admittit hebraica vox *Cohanim*: Eandem sequitur Chaldaicus Paraphrastes, eandem expressit græca LXX. interpretum, quæ habet eo loco αὐλάρχαι, hoc est, *aulæ principes.* Iam ergò tu numera Hunni, quot falsi crimina commiseris, dum præfationi vnum impegisti. Falsum est, te in Colloquio Moysi alia ratione Sacerdotij dignitatē transcripsisse, quam ea, quæ tua quidem

Paralip. 8.

dem sententia conuenit cuiuis ex Saxonia cereuisiario: Falsum est, te, quo minus excellentiorem Sacerdotij rationem Aaroni tribueres, nostrorum interpellationibus fuisse impeditum: Calumniosissimum falsum est, vllum falsi crimen hoc loco in præfatione commissum; turpissimè falsum est, in citato Psalmo vocabulum, *Sacerdotis*, significare eximios quosdam Doctores populi: Crassissimè falsum est, Samuelem in citato loco Psalmi Sacerdoté vocari: demum ineptissimè falsum est, in citato loco libri Paralip. filios Dauidis vocari Sacerdotes, quia sustinuerint officiũ docendi populum. Totus ergo cum ex falsitatibus & falsi criminibus compactus sis Hunni, quomodo criminis falsi quemquam argues?

XII. Absvrdvm Prædicantivm.

Textus Præfationis.

VOD *Exodi 32. non populus, sed Aaron,* licet à populo instigatus & incitatus, *author fuerit Idololatriæ, ipse fecerit, aut procurârit omnia, simul, vt apparet, Prædicantibus, & summus Sacerdos, & cæmentarius, & aurifaber, & Præco. Pag. 43. &c.*

APOLOGIA.

OC etiam falsi crimen appellat criminator. Assertum enim esse quidem, Aaronem fuisse authorem; nunquam tamen vel à se, vel à suo Collega fuisse negatum, quin etiam populus fuerit author: *vtrumq; enim suo modo authorem fuisse, hunc quidem incitando, & instigando, illum verò sua authoritate totum opus dirigendo.* Miror sanè, si hoc non est contra veritatis stimulum recalcitrare, aduersaq; fronte veritati obniti. Annon negastis, Hunni, populum eius sceleris fuisse authorem? Attende ergo & cognosce tui Collegæ verba citata pag. 43. Sic enim ait Hailbronnerus: *Domini conati sunt Aaronem excusare, quod non sponte errarit, sed coactus. Cum autẽ ex textu sint conuicti (monstratum enim est ex textu, Aaronem fuisse authorem & suasorem Idololatriæ, ad quod nihil est responsum) alia quæsita est latebra.* Annon hic negat Hailbronnerus, Aaronem à

Prot. Monach. pag. 43.

popu-

populo fuisse pertractum ad errorem? Annon dicit Aaronem sponte errasse? Si ergo populus Aaronem ad permittendum scelus non coëgit? Si Aaron sponte nulla vi coactus errauit, quo modo populus author esse potuit Idololatriæ? Deinde quid in hoc genere clarius dici potest? quam quod pag. 38. idem Hailbronnerus impudentissimè effutiuit: *Nam à gente Israëlitica*, inquit, *Aaron tanquam summus Sacerdos à Deo constitutus* ROGATVS *erat, vt in diuturna illa Moysis absentia* CVLTVM ALIQVEM *constitueret, quo diutius carere non posset.* *IBI Aaron author & suasor fuit illius Idololatriæ* &c. Certè si populus aliud nō fecit, quàm quod Aaronem accessit, postulans in genere ab illo *cultum aliquem* constitui, isq; hoc facto *author & suasor* fuit Idololatriæ, vt dicit Prædicans, qua obsecro ratione populus author Idololatriæ dici possit, quam & Aaron primus excogitauit, *suasit*, & vt ait Hunnius, sua quoque authoritate *direxit & perfecit*? an frons tibi est vt erubescas, Huñi? Quid quod idipsum Rungius quoque, etsi simul sibi turpiter cōtradicens, (vt alibi notauimus) non obscurè asseruit. Hæc enim sunt eius verba: *Populus incitauit, instigauit, SED Aaron fuit author.* Quid tibi videtur, Hunni, de illa particula aduersatiua, *Sed*? annon inter duo orationis membra constituta, vim habet negandi de priore, quod de posteriore asseritur? Certè si dicam: Hunnius in Colloquio præcipuè locutus est. Sed Hailbronnerus fuit designatus Collocutor, ineptè profectò loquar; quasi videlicet Hunnius non fuerit Collocutor. Sed si dicam: Hunnius in Colloquio præcipue locutus est, sed Hailbronnerus priore loco sedit, iā rectè locutus censear, quia verè negauero de Hunnio, quod de Hailbronnero affirmo. Vides ergò, Hunni, quot modis de calumnia conuictus tenearis? Taceo interim, quòd cum hæc quæstio per duas Sessiones fuisset agitata, semperq; à nobis dictum, populum, non Aaronem fuisse eius sceleris authorem, nec sponte quicquam ad idololatriam pertinens fecisse, sed coactum à populo &c. Aduersarij semper obnitebantur, neq; vllo verbo significabant, se admittere, populum etiam fuisse autorem: nisi quod tandem in fine Rungius, idipsum semel & simul asserebat & negabat. Sed ita nimirum opus erat calumnia tegere adeo pudendum

Proto. Monac. pag. 38.

Exam. Hunn. Relat. cap. 22.

Prot. Monach. pag. 44.

Exam. Hunn. Relat. cap. 11. pronunciatum, cuius turpitudinem luculentius alibi detexi, simulq́; notaui turpe mendacium Hunnij, quo iam quoque asserit, ita me locutum fuisse, tanquam si Aaron *omnia*, quæ fecisse legitur solummodo permiserit. Melius quæso inspice mea verba pag. 44. quã citas: Inuenies me dixisse, ID (hoc est scelus Idodolatricum) de quo anteá fueram locutus, *solummodo* permisisse.

XIII. ABSVRDVM PRÆDICANTIVM.

Textus præfationis.

VOD Aaron Exod. 32. iam tunc fuerit constitutus & consecratus summus Sacerdos, *contra apertum textum Leuit. 8. Pag. 34. 38.*

APOLOGIA.

T hoc quoq; negat Hunnius, à se vel suo Collega dictum. *Constitutum*, quidem fuisse Sacerdotem, se asseruisse, nõ autem iam tunc fuisse *consecratum*. Quid ergò? annon hæc sunt verba Iacobi Hailbronneri pag. 38. *Nam erat Aaron constitutus & ordinatus singulari authoritate, & mandato summus Pontifex.* Exod. 24. & 28. Annon *ordinari*, & *consecrari* Pontificem sunt non tantum termini conuertibiles, sed planè Synonymi, identici, ac prorsus idem significantes? Nam *ordinari* Pontificem, est *consecrari* Pontificem, & è conuerso; imò Pontifex ordinando cõsecratur, & consecrando ordinatur, & *ordinatio* ipsa aliud nihil est, quam *consecratio*. Idq; adeò verum est, vt etiam germanica voce, non solum Catholico more, Sacerdotis *ordinationem* dicamus *consecrationem*, Prie-sterweihe: Sed ipse quoq; Ioannes Gauglerus, germanicus, sed parum alioqui germanus interpres Neoburgensis Protocolli, non aliter eam vocem interpretatus sit, etiam in ipsius Hunnij verbis. Quod enim Sess. 3. dixit Hunnius: *Aliud est loqui de creatione Imperatoris, aliud de officio Sacerdotis legitimè ordinati* : Sic germanicè Prot. Gaugl. pag. 114. vertit Gauglerus: Es ist ein ander ding / wann man von der Kayserlichen wahl redet / vnd ein anders / wañ man von eines ordenlich gesalbten Priesters Ambt redet; Vbi Sacerdotem legitimè ordinatum

dinatum vocat, ein ordenlich gesalbten Priester. Quanquam hic ipse Gauglerus, vt varia est hæreticorum fides, locum illum supradictum Hailbonneri, contra omnem latinæ linguæ consuetudinem, pessimè in sua versione corrupit, his verbis interpretando: Er war zu disem Ambt bestellet vnd verordnet; fortè quia Hailbronnero, qui interpreti præsens erat, nō tam erat cura, vt Hunnium, quam vt seipsum à tam ignominiosa labe vindicaret. Quid, quod ipsemet Hunnius in apologetico suo pag. 240. & 241. *Consecrationem* Aaronis à Moyse factam bis vocat *ordinationem*? vt planè manifestum sit, calumniam Hunnij, qua hoc loco falsi crimen præfationi impingit, ex ipsa vocum notione, ex vsu receptissimo loquendi, & demum testimonio ipsius Hunnij, eiusque interpretis Gaugleri luculenter refutatam esse. Neq; tamen interim omnino prætereunda sunt absurda illa, quæ in suo apologetico primum in lucem data, hic quoq; repetit Hunnius, vt quod sola vocatio Dei, sine aliqua acceptatione, aut mutatione facta ex parte vocati, qualis erat illa Exod. 24. & 28. qua Deus Moysi præceperat, Aaronem sacerdotem ordinare, faciat & constituat Sacerdotem. Sic sanè illi, quos ad conuiuium vocabat paterfamilias iam facti fuerint conuiuæ, tametsi venire recusarent; Sic etiam gentes, quæ à Deo vocantur ad fidem Christi, iam sint constituti Christiani, non solum priusquam respondeant vocationi Dei, sed etiam prius quam vocationem & prædicationem audiant. Et licet in epistola ad Hebræos cap. 5. Pontificatus Christi & Aaronis ad Dei vocationem suo modo referatur, falsissimū tamen est, ad eam sic referri, quasi Christus & Aaron, per solam eiusmodi vocationem, nondum vt ita loquar in Christo vel Aarone, facta aliqua mutatione, receptā, constitutus sit Pontifex. Aaronem certè per consecrationem constitutum fuisse Sacerdotem, apertè Scriptura indicat Exod. 28. *Applica quoq; ad te Aaron fratrem tuum cum filijs suis de medio filiorum Israel, vt Sacerdotio fungantur mihi.* Et cap. 29. *Hoc facies, vt mihi in Sacerdotio cōsecrentur &c. eruntq; Sacerdotes mihi religione perpetua*, facta nimirum consecratione. Exod. 40. *Applicabisq; Aaron & filios eius ad fores tabernaculi testimōij, & lotos aqua indues sanctis vestibus, vt ministrent mihi, & vnctio eorū*

in sacerdotium sempiternum proficiat. Quid poterat clarius hac de re dici? Vnde patet, falsum esse etiam alterum Hunnij pronunciatū, quod consecratio Aaronem *non faciebat Sacerdotem*, sed iam factum declarabat. Sed quid Hunnius de Sacerdotij ordinatione intelligeret, non magis legitimè ordinatus, quàm legitimè vnctus Sacerdos, siue vt cum Gauglero loquar. **Ein ordenlich gesalbter Priester.**

XIIII. Absvrdvm Prædicantivm.

Textus Præfationis.

VOD Moysis cathedra non sit temporalis, sed æterna. Pag. 54.

APOLOGIA.

Egare hoc suum dictum non potest Hunnius, quod ad verbum habetur in Protocollo loco citato cum æterna Prædicantis ignominia, sed quid fuci affricat? Mittit scilicet lectorem ad suum Apologeticum, in quo id velut optimè dictum defendit; quia scilicet cathedra Moysis secundum quid, hoc est, secundum doctrinam est æterna: quin etiam Antonio VVelsero, viro nobili, ac in omni doctrinæ genere apprimè versato, contrarium pronunciatum plane Catholicum, tanquam absurdū exprobrat, cum is exploso Hunnij Iudaismo, diceret: *Nihil ad nos cathedra Moysis. Non enim sumus Iudæi, sed Christiani.* Mauult nimirum Hunnius quatuor alia cumulare absurda, quam vnicum confiteri. Absurdū enim est primo in seria disputatione, contra receptissimum vsum loquendi, simpliciter & quidem magna contentione affirmare, & defendere quippiam, quod vix ac ne vix quidem, si propriè loquēdum sit, vel secundum quid verum esse potest. Damnatus enim error est dicere, doctrinam Moysis ad Christianos pertinere; quasi eos simpliciter etiamnum obliget. Vnde etiam Lutherus asseruit in præfatione vet. testam. Moysis *officium & doctrinam non diutius duraturam quam ad Christi aduentum.* Quodsi Hunnius per cathedram

Prot. Monach. pag. 54.

dram Moysis, doctrinam Moysis intelligit destitutam vi obligandi, tunc iam alterum absurdum longè turpius committit: non solum quod Christus Matth. 23. vbi de Moysis cathedra loquitur, talem doctrinam nequaquam intellexerit, vt manifestum est; sed etiam quia ipsum nomen Mosaicæ cathedræ connotat authoritatem aliquam siue docendi, siue judicandi à Moyse profectam. III. falsissimum absurdum est, quod Hunnius in Colloquio asserens, *cathedram Moysis esse æternam*, per eam intelligere potuerit ipsam secundum se doctrinam Moysis, si vel maximè alioquin nomen hoc sic accipi posset. Erat enim tunc quæstio nō de doctrina Moysis, sed de potestate judiciaria in Mosaicæ cathedræ Pontificibus residente, vt ex Protocolli citata pagina manifestissimum est. IV. Impudentissimum absurdum est, dictum illud Catholicorum, *Moysis cathedram nihil ad nos:* in absurdis ponere, quod tamen non modo re ipsa & in verbrorū quoque rigore etiam secundum Lutheri doctrinam, verissimum, sed etiam vsu loquendi non tam nostrorum, quam aduersariorū tritissimum est. Videat quæso Lector ea, quæ ex Luthero adduximus in examine Hunnianæ Relationis cap. 32. & adamantinam Hunnij frontem, nunquam erubescere consuetam obstupesca. Addo hic tantum ipsius Hunnij testimonium, si fortè à seipso refutatus, erubescat. Is enim in suo examine, quod in controuersia de verbo Dei contra Bellarminum ineptè lusit lib. 3. cap. 4. pag. 468. explicans quid sit cathedra Moysis, sic ait: *Non negamus sub Mose constitutum tribunal à quo causarū omniū Religionis legitima peteretur decisio.* ID TRIBVNAL SALVATOR CATHEDRAM Mosis NOMINAT. Matth. 23. Pagina verò sequenti quousque hæc cathedra durauerit, sic explicat. *Hanc* (cathedrā Mosis) *adusq; Christi tempora durasse, & in ea successisse, qui tenerent illam, testis & author est Christus ipse loco ante citato.* An validius quisquam confutari potest, quam hic Hunnius seipsum confutauit? Et adhuc tamen viro doctissimo, à quo et latinè & græcè loqui discere queat Hunnius, audet græcum illud accinere, κῶφον πρόσωπον? κῶφον inquam? tantus, vt alioqui videri vult, græcus? nesciens scribere κωφὸν? sed ex vocabulo oxytono faciens προπερισπώμενον? vt velut è

Hunn. de verbo Dei.

conuerso aliâs ex paroxytono στύλ⊙, oxytonum στυλός? Quantò honestius, mi Hunni, κωφὸν πρόσωπον egisses, quam ita turpiter in Iudaismum primò, iam in grammaticam impegisses.

XV. Absvrdvm Prædicantivm.

Textus præfationis.

QVOD contra inductionem, etiam vltro concessam proferenda sit instantia. Pag. 61. &c.

APOLOGIA.

REPETIT hîc breuirer Hunnius insigne illud suum mendacium, videlicet minorem inductione probatam, fuisse negatam à Doctore Hungero & D. Gretsero: quod superius capite quarto, ita luculenter à me refutatum est, patefacta insigni Prædicantis vel inscitia, vel malitia, vt si frons ei esset carnea, vel sanguine sudaret. Vbi etiam calumniam illam Hunnij refutauimus, quam hîc repetit, non potuisse scilicet à Catholicis negari maiorem eius argumenti, nisi per execrabile crimen falsi truncatam. Illud hoc loco suffecerit notasse, quod ad vertiginem Hunnij agnoscendã facit, quod cum loco citato dixerit, non potuisse maiorẽ illam à nostris *concedi* nisi truncatam, iam ait, non potuisse nisi truncatam *negari*.

XVI. Absvrdvm Prædicantivm.

Textus præfationis.

*QVOD Prædicantes operosè probarunt * maiorem' per se claram, & de * minoris' falsissimæ probatione nihil cogitarunt. Pag. 67.*

* minorem
* maioris

APOLOGIA.

RESPONDET Hunnius his verbis: *In scripto Apologetico pag. 289. & sequentibus, ostendimus, quomodo maiorem tertij Syllogismi nostri, non nisi, ad suum libi-*

tum mutatam concesserint. Quamdiu verò manet inuariata, inuicta prorsus est, quod ibidem oculariter ostensum est. Sed mirum est, Hunnium priusquam obiectum absurdum expurgaret, ante omnia non notasse errorem, qui circa transpositionem vocũ illarum (*maioris*, & *minoris*) librarij incuria in præfatione irrepsit. Est enim, vt ex allegata pagina Protocolli patet, sermo de lamentabili illa propositione *maiore*, in cuius probatione Aduersarijs aqua adeo manifestè hæsit: cum interim operosè probarent minorem. Quamobrem sic legi debet absurdum illud (vt etiam habetur in meo examine cap. 16.) Quòd Prædicantes operosè probarunt *minorem* per se claram, & de *maioris* falsissimæ probatione nihil cogitarunt. Iam vero Hunnius adeò errorẽ hunc non notauit, vt eũ etiã ipse imitatus, pro (*minorem*) perpetuò scripserit *maiorẽ*, vt ex eo ipso loco Apologetici patet, ad quẽ se refert. Ergo incogitãtiæ, vt ita dicã, siue librariorũ vtriq; cõmunis error, vtriq; cõdonetur.

Ad rem quod attinet, adeò non probauit in suo Apologetico, seu maiorem, seu minorem illam à nobis mutatam esse, et si immutata maneat, negari non posse, vt potius in eo probando Hunnius manifestum Sycophantam egerit. Vtrumq; enim splendidum & calumniosum mendacium est, aut in Colloquio, aut in Relatione mea, seu maiorem, seu minorem illam de quibus hîc agitur, vllo modo immutatam fuisse. Et quod attinet ad Colloquium, ipsemet Prædicans non negat: & si maximè negaret, redargueretur, ex Protocollo citata pag. 67. Quod ad Relationem meam attinet, id vsque adeò certum est, vt si eam Lector, in prima parte cap. 7. vel limis oculis dignetur aspicere, manifestè deprehensurus sit, vtramq; propositionẽ, atq; adeò totum argumentum à me, prout & in Protocollo vtroq; habetur, & ab ipsomet Hunnio in Apologetico refertur, ad verbũ esse propositũ nulla littera imutata, hoc modo: *Qui reprehendit & punit eos omnes, qui à scripto Dei verbo, quacunq; intentione recedunt, & vel ad dextrã, vel ad sinistram deflectunt, is hoc ipso facto perspicuè testatur, Scriptum verbum debere esse vnicam normam, ad quam cultus omnis conformari debeat: Deus in veteri testamento reprehendit, & punit eos omnes, qui à scripto suo verbo quacunq; intentione recesserunt, & vel ad dex-*

tram

tram vel ad sinistram deflexerunt: Ergo hoc facto toties iterato perspicuè testatus est, Scriptum verbum esse debere vnicam normam Religionis & cultuum. Annon hoc erat in terminis argumentum vestrũ? annon hoc idem sic ad verbum statim initio citati capitis retuli? nonné dixi *in hoc*, in hoc, inquam, *argumento*, sic prorsus ad verbũ relato, minorem esse concessam, maiorem negatam? Et tu, Hunni, omnibus his dissimulatis, & solum relata sum̃a earum propositionum, quam postea per modum Anacephaleosis, ad explicandum Prædicantium dedecus ex illo argumento reportatum, lectori ob oculos posueram; audes dicere, à me propositionem illam fuisse *mutatam*, nec à nobis negari potuisse *nisi mutatam*, & si *immutata maneat*, manere inuictam; tanquam si mendacijs tuis aut Lectori oculos possis effodere, ne mea Scripta legat; aut mihi manum amputare, ne tua quæ legit mendacia, stylo confodiam? Cæterum quam inuicta maneat illa propositio minor, siue (vt est) immutata sumatur, siue fuco Hunniano deformetur, prout in suo Apologetico facit, & fecerat antea in suis notationibus ad Epistolam anonymam alicuius Catholici, intelligere poterit Hunnius ex cap. 16. Exam. suæ Relationis,

Relat. de Colloq. part. 1. cap. 7.

Exam. Hunn. Relat. cap. 16.

XVII. ABSVRDVM PRÆDICANTIVM.

Textus præfationis.

VOD nisi Scriptura sit vnica norma, pœnæ diuinitus inflictæ transgressoribus legis scriptæ sint frustraneæ. *Pag. 67.*

APOLOGIA.

EGAT Hunnius, dictum esse, sequuturum, vt pœnæ diuinitus inflictæ transgressoribus legit sint *frustraneæ*, nisi Scriptura sit vnica norma; sed nisi concedatur maior propositio. At præterquam, quod res eodem redeat, & vnum ex alio sequatur, attendat Lector hæc verba Hailbonneri citata pagina: *Alias enim reprehensiones illæ, ac pœnæ diuinæ frustraneæ (non enim dicere licet iniustæ) fuissent, nisi Deus demonstrare voluisset, quod non nisi secundum expressum*

illius

illius mandatum religionis cultus instituendus sit &c. Quid verò aliud est, non nisi secundum expressum Dei mandatum religionis cultũ instituendum esse, quam Scripturam esse vnicam normam cultus. Et certè maior illa probanda cum generalis esset, *Qui reprehendit & punit* &c. Non potuit aptè (saltem immediatè) ex illo argumento inferri. Quod si tamen hìc vis acutus, & non mentitus videri, Hunni, tunc ostende illam maiorem ab Hailbronnero fuisse assumptam. Alias enim nihil ages, sicut nec in tuo Apologetico, quò Lectorem remittis, quicquam nisi verba inania profers, vanasq; jactationes nulla responsione dignas. Ego interim nõ minus, quam tu, fidenter Lectori de huius argumentationis valore judicium permitto.

XVIII. Absurdum Prædicantium.

Textus præfationis.

IMMO *etiam* iniustæ. *Pag. 67.*

APOLOGIA.

COHÆRET hoc Absurdum cum præcedente, vt materiæ similitudine, ita etiam verborum nexu. Et est sensus, à Prædicantibus dictũ esse, quod nisi scriptura sit vnica norma, pœnæ diuinitus inflictæ transgressoribus legis scriptæ, futuræ sint *iniustæ*. Et quid hic Hunnius? Nusquam scilicet veritati adhæret; & si vnquam antea, hic certè spectatissimum calumniatorem se probat, dum hoc etiã loco falsi crimen præfationi impingit. Et vide quæso te, Lector, qua ratione homo impudens insaniat. *Iterum,* inquit, *paginam vbi hoc dicatur annotat audacissimus impostor, paginam inquam 67. Eam tu, Lector, probè inspice, & contrarium prorsus illic inuenies. Sic ibi D. Hailbronnerus loquitur : alias enim reprehensiones illæ ac pœnæ diuinæ frustraneæ,* (NON ENIM DICERE LICET *iniustæ*) *fuissent.* &c. Hactenus Hunnius, Itané verò, Hunni, hæc solũ verba jubes Lectorem inspicere? Hocné solum dixit Hailbronnerus? nihil de hac re in illa ipsa pagina amplius? Illud ergo non dixit, quod in præfatione dixisse memoratur? Vide quæso, Lector, & vel mani- Calum. Hunn.

Q bus

bus palpa, extremam impudentiam & calumniam hominis. Cum enim ea verba Hailbronnerus, ita, vt iam ex Hunnio retulimus, protulisset: paulo post infra, cùm denuo sermonem faceret Hailbronnerus, hæc ad verbum loquitur, quæ & in eadem illa pagina, ad quam se & præfatio, & Hunnius remittit, habentur: *Si Deus istis pœnis non voluisset declarare, voluntatem suam esse, vt vnicum suum verbum scriptum esset norma, tum POENÆ ILLÆ FUISSENT INIVSTÆ: Sed non fuerunt injustæ: ergo vnicum illud verbum scriptum est norma.* Ita ad verbum Hailbronnerus, vtroq; Protocollo testante. Nec hîc amplius addo quicquam: nihil exaggero. mihi depulisse criminationem, & in Prædicantis frontem retorsisse satis est. Tu lector videris, quid de hoc Prædicante statuas, & quantum ei imposterum fidei habere velis.

Prot. Monach. pag. 67. Prot. Lauinus. pag. 100.

XIX. ABSVRDVM PRÆDICANTIVM.

Textus Præfationis.

VOD nullus olim fuerit punitus propter transgressionem legis non scriptæ. Pag. 89.

APOLOGIA.

XPLICAT Hunnius hoc dictum de tempore legis Scriptæ, & restringit ad materiam instituti cultus, aitq; exempla in contrarium obiecta nobis penitus fuisse erepta. Cum ergo sic statuat Hunnius, quis non credat? imo quis credat? toties de mendacio conuicto? Videat Lector Protocollum hac de re Sess. 5. & 6. & liberè judicet.

XX. ABSVRDVM PRÆDICANTIVM.

Textus Præfationis.

VOD Prædicantes à Catholicis honestissimè prouocati certamen turpissime detrectarunt. Pag. 167.

APO-

APOLOGIA.

IT Hunnius se ad hoc respondisse in suo Apologetico. Ego verò è conuerso aio, me omnes illas ratiunculas, quibus se tueri nititur Hunnius, refutasse in mea Relatione, priusquam ab eo fuissent excogitatæ. Relat. part. 1. cap. 9.

CAPVT VIII.

DE TERTIA DECADE ABsurditatum, quæ Prædicantibus in præfatione obijciuntur.

XXI. ABSVRDVM PRÆDICANTIVM.

Textus præfationis.

VOD extra Synagogam Iudaicam olim non fuerit vlla vera Ecclesia. Pag. 124. & 136.

APOLOGIA.

RIMEN falsi hoc appellat Hunnius. Sed de calumnia apertè conuincitur, ex verbis Iacobi Hailbrõneri citata Pag. 124. quæ sic se habent: *Secundum exemplum ab Aduersarijs allatum fuit Ecclesiæ extra Synagogam Israëliticam, quæ sine lege scripta Mosaica, per bis mille annos circiter salua constiterit non legi scriptæ obtemperans* Quæ vero *fuerit illa Ecclesia, & ea quidem salua extra Synagogam Israëliticam, NVSQVAM INVENIO. Nisi quod omnibus seculis quidam ex gentilismo ad religionem Israëlitarum fuerint conuersi, adeoq́ secundum scriptum verbum Mosaicum religionem & cultus suos instituerunt, etsi fortasse non omnes circumcisionis sacramentum acceperint.* Ita Hailbronnerus & suum absurdum statuens, & Hunnij calumniam redarguens. Quale vero sit illud, quod simul de instituto cultu secundum verbum scriptum Mosaicum, etiam à non circumcisis, dicit, infra videbimus. Cap. 14.

XXII. ABSVRDVM PRÆDICANTIVM.

Textus Præfationis.

VOD nulli in primitiua Ecclesia fuerint Prophetæ. Pag. 114. & 128.

APOLOGIA.

VIVS quoq; adeo pudendi dicti, quia pudet Hunnium, iam negat. Sed bene est in oculis hominum versari Protocollum, quod citata pag. 114. hæc Hunnij verba habet: *Respondeo. Paulus loquitur de ea Ecclesia inprimis, quæ tum per omnium gentium orbem prædicatione Euangelij colligebatur. In nouo testamento ea Ecclesia PROPHETAS voce loquentes audire* MINIME POTVIT, *vtpote pridem hac mortali vita defunctos. Cum igitur Ecclesia Dei etiam noui testamenti superstructa sit super fundamentum non modo Apostolorum, sed etiam Prophetarum, & verò Prophetæ eo tempore NON NISI in scriptura sua exaudiebantur, omnino existimo, neminem esse, qui hanc inuictam, & immotam solutionem de fundamento Scripturæ Propheticæ & Apostolicæ, vel impertinentem, vel etiam falsam pronunciare audeat. Nam illa coniunguntur in textu.* Hîc certe generatim negat Hunnius Prophetas voce loquentes in Ecclesia primitiua *audiri potuisse*, generatim quoq; asserit, Prophetas *non nisi in Scriptura* exauditos fuisse. Vnde etiam dictum hoc in Colloquio à me generatim acceptum & refutatum est his verbis, quæ habentur in citata pagina 128. *Deinde falsum est, tunc nullos fuisse Prophetas, quorum doctrina tanquam fundamento Ecclesiæ fideles niti debuerint. Ipsi enim Apostoli simul vtiq; Prophetæ etiam erant: & Apostolus quoq; de Prophetis Ecclesiæ primitiuæ apertam mentionem facit 1. ad Corinth. 12. & Ephes. 4.* Quam etiam responsionem Hunnius nullo verbo vlterius impugnauit. Neq; refert, quod iam Hunnius suum illud dictum de Prophetis veteris testamenti interpretatur. De quibus etiam duntaxat Apostolum illic locutũ esse dicit. Imprimis enim non iam de Hunnij interpretatione litigamus, sed de eo quod verba Hunnij per se sonare videntur, quæ generalia esse superius ostendimus. Deinde si de Prophetis veteris testamenti duntaxat lo-

Prot. Monach. pag. 114.

quutus est Hunnius, tunc profectò omni absurdo absurdior est illa consequentia, quam ex citato loco Ephes. 2. Vbi dicitur, fideles ædificatos esse *super fundamentum Apostolorum & Prophetarum*, exsculpere nitebatur Hunnius in hunc sensum. Per fundamentũ Prophetarum intelligitur eo loco duntaxat doctrina scripta Prophetarũ veteris testamenti, vt pote qui alia ratione docẽtes in Ecclesia primitiua audiri non potuerunt: Ergo etiam per fundamentum Apostolorum eo loco intelligenda est determinatè sola doctrina Apostolorum scripta, non autem generatim, vt ego dicebam, doctrina Apostolorum seu Scripta, seu voce prædicata, quasi verò etiam isti in primitiua Ecclesia non potuerint exaudiri, nisi in suis Scriptis. Itaq; si de verbis Hunnij, vt sonant, loquamur, manet Absurdum Hunnio in præfatione obiectum. Si Hunnij interpretationem admittimus, nouum exoritur, non multo laudabilius præcedente.

XXIII. ABSVRDVM PRÆDICANTIVM.

Textus præfationis.

QVOD si S. Paulus ad Roman. 15. non ausus fuit, falsi aliquid de se dicere, etiam Pontifex non habeat authoritatem ferendi leges in Ecclesia. Pag. 129.

APOLOGIA.

ET hoc quoq; *falsi crimen* appellat Hunnius, nec aliã ob causam, quod *quòd*, vt ait, *qui legit hæc, non aliter potest ex ipsa litera judicare, quam nostra*, inquit, *recitari verba*. Sed mentitur calumniator. Nam qui legit hæc in præfatione, non limis oculis, vt Prædicans, sed sinceris, non aliter potest ex ipsa litera & typo judicare, quàm non verba quidem Prædicantium (ea enim, si quando recitabantur, peculiari typo à cæteris in præfatione distincta sunt, quod hic tamen factum non est) sed vim insulsissimi argumenti, quod ex illo loco Apostoli ineptè extructum, sæpius cõtra suam conscientiam obtruserat Hunnius, referri. De quâ re videat Lector citatam paginam Protocolli, item pag. 101. 109. 115. & liberè judicet.

XXIV. Absvrdvm Prædicantivm.

Textus præfatio nis.

VOD locus ille S.Pauli 2. Timoth. 3. Omnis Scriptura *&c.* vtilis est ad docendum &c.*(Prædicante interprete) ita sit intelligendus*: omnis, *id est, tota*, vtilis est, *id est, sufficiens est. Pag. 140.&c.*

APOLOGIA.

Gnoscit bellam suam Scripturæ interpretationē Hunnius, sed ait, de hoc à se copiosè dictū esse in suo Apologetico pag. 334. Sed Hunnius tunc scilicet huius turpissimi Absurdi notam delebit, quando ventus maria siccabit. Videat Lector Protocollum loco citato, & Examen Hunn. Relat. cap. 17.

Vid. Apolog. Relat. cap. 5.

XXV. Absvrdvm Prædicantivm.

Textus Præfationis.

VOD Ecclesia 1. ad Timoth. 3. ideo solum dicatur columna & firmamentum veritatis, *quia custodit, conseruat, & propagat sacram Scripturam pag. 123. Quod cum itidem Synagoga Iudaica faciat, etiam ipsa Prædicantibus erit vtiq;* columna & firmamentum veritatis. *Et quid ni? cum* cathedra Moysis sit æterna.

APOLOGIA.

Vrit hic rursus insanus Prædicans, & per falsi crimen injuriam sibi fieri clamitat. Nam se duo membra responsionis posuisse, cur Ecclesia dicatur columna & firmamentum veritatis. Vnum autem hic recenseri tantum, alterum malitiosè taceri. Verum si ob verba tumultuatur Prædicans, quasi eius verba non omnia recitata sint, tunc vanus impostor est. Iam enim aliquoties monui, verba Prædicantium in præfatione non recitari, nisi cum diuerso typo,

typo, (quod tamen in propoſito nequaquam accidit, niſi in recitatione illius Epiphonematis Hunniani, de perpetuitate cathedræ Moſaicæ) à reliquis ſecernuntur. Alias enim abſurditatem breuiſſimis duntaxat ſymbolis indicari verius, quam enarrari.

Si verò de re contendit, quaſi videlicet re ipſa aliquid amplius tribuerit Eccleſiæ Hunnius, quàm quod in præfatione relatũ eſt, aut quaſi verum non ſit, eius quidem ſententia fideliter relata, Synagogam Iudaicam, non minus quam Eccleſiam Chriſtianam dicendam eſſe, *columnam & firmamentum veritatis*, itidem calumniator eſt. Quid enim in propoſito amplius tribuit Eccleſiæ Hunnius, quam Synagogæ? Ait; quia etiam à ſe dicta fuerit columna veritatis, *ratione Teſtimonij, quod veritati in Scripturis comprehenſæ perhibet Eccleſia. vt quæuis potius ſupplicia ſuſtinere malit, quam eripi ſinat veritatem in verbo diuino ſcripto cœlitus nobis cõmendatam:* quod iam in præfatione queritur omiſſum.

Sed hoc aut omnino idem eſt cum eo, quod prius, licet (vt eſt in verbis profuſus, & in tautologiæ ſchemate probè exercitatus) diuerſis verbis, ijs ſcilicet, quæ in præfatione habentur, dixerat Hunnius: aut profectò ſi aliter explicetur, ab Hunnio in Colloquio nunquam aſſertum eſt, nec aſſeri poterit vnquam, quamdiu Hunnius, hoc eſt, Luheranus Prædicans eſt. Quod ita manifeſtiſſimum facio. Tripliciter enim intelligi poteſt, Eccleſiam perhibere teſtimonium etiã ſanguinis profuſione, ſi opus ſit, obſignatum, veritati in Scripturis comprehenſæ. Primo, quia omnibus veritatibus in Scriptura contentis, ita conſtanter adhæreat, vt Eccleſia tota nunquam vlla vi poſſit ab vlla veritate fidei dimoueri, ac proinde ſit prorſus quo ad res fidei abſolutè infallibilis. Et hic ſenſus verus quidem & Catholicus eſt, Eccleſiamq; Chriſtianam à Synagoga huius temporis maximo diſcrimine ſeparat, fundatus in illo Chriſti Matth. 16. *Portæ inferi non præualebunt aduerſus eam:* Sed ab Hunnio oppugnatus, non receptus eſt; nec recipi ab eo poteſt, quamdiu Lutherum recipit, profitentem ſe collapſam, & plurimis erroribus vniuerſo orbe Chriſtiano inuolutam Euangelij doctrinam primum rurſus erexiſſe & reſtauraſſe. Secundò, quia Eccleſia cũ teſtatur hos vel illos libros eſſe canonicos, ſimul

etiam in genere ſaltem teſtatur, veritates omnes in ijs contentas, eſſe diuinas, & à Deo reuelatas. Tertiò, quia in particulari quoque declarat & profitetur aliquas veritates in Scriptura contentas, eiſq; ita adhæret, vt etiam, ſi opus ſit, vitam pro illis ponere ſit parata. Et hi duo modi procedunt quidem in doctrina Hunnij, ſed adeo nec Eccleſiã à Synagoga diſtinguũt, nec ab ipſamet propagatione & conſeruatione Scripturæ diſtinguuntur, vt cæcus ſit, qui hoc non videat.

Conſtat enim, nec diffitentur ipſimet Prædicantes, etiam Iudæos hoc tempore perhibere teſtimonium Scripturæ ſacræ veteris Teſtamenti: Neq; hoc tantũ, ſed etiam quibusdam veritatibus in Scriptura contentis ita conſtanter adhæreſcere, vt etiam parati ſint vitam pro ijs fundere, verbi gratia, quod Deus vnus ſit, quòd ſit creator cœli & terræ, quod ſit juſtus vindex malorum, & remunerator bonorum, quod fidelis in promiſſionibus, quod Abrahæ factæ ſint promiſſiones de aduentu Meſſiæ, &c. Deinde idem eſſe; *Eccleſiam* hac quidem ratione *teſtari de veritatibus in ſcriptura* contentis, & *cuſtodire*, ſiue *conſeruare, & propagare* ſacram Scripturam, ex hoc patet, quia Scriptura propagari non poteſt, niſi teſtando, eam Deo reuelante eſſe conſcriptam, & diuinas in ea veritates contineri, quod ſine aliquarum veritatum aperte in ea cõtentarum qualicunq; fide & profeſſione fieri non poteſt. Ex quibus iam ſatis patet, non ſolum nihil iniuria tributum eſſe Prædicantibus, ſed etiam ſimul clarius eluceſcit illa Prædicantium abſurditas, in præfatione notata; vt gratiæ potius videantur agendæ Hunnio, qui ſua calumnia huius declarationis occaſionem præbuit, quam iraſcendum.

XXVI. Absvrdvm Prædicantivm.

Textus Præfationis.

VOD inſtitutum illud Rechabitarum Hierem. 35. non ad Dei cultum, ſed ad diſciplinam ſolum quãdam domeſticam ſpectet. *Pag. 137. Plurimũ enim intereſt patrumfamilias (præſertim è*

Præ-

Prædicantium ordine) vt tam ipſi, quam filij eorum vinum non bibant, domos non ædificent, vineam & agrum, & ſementem non habeant, *vt Rechabitæ fecerunt.*

APOLOGIA.

AGNOSCIT ſuum dictum Prædicans: Sed negat abſurdum eſſe, remittens Lectorem ad Protocollum: ex quo & ego Lectori integrum permitto judicium. Dolet tamen interim Hunnio, quod patribus familias Prædicantibus, eorumq́; filijs hæc Rechabitarũ domeſtica diſciplina, adeò in præfatione ſtudioſe ſit cõmendata, quam ipſe non minus, quam Chameunias, ciliciaq́; Monachis ex integro vult relictã. Sed miror hominem inhumanũ nouo onere velle grauatos Monachos, quos alioqui humanis traditionibus adeò prægrauatos deplorare ſolet. Quin potius relinquant Prædicantes traditiones humanas Monachis, & hanc domeſticam diſciplinam Rechabitarum in Scriptura adeò manifeſtè commendatam, ipſi amplectantur, vt quo erga Scripturam ſint ſtudio, non tantum voce, vt hactenus, ſed etiam re ipſa oſtendant. Iam vero quod non ſolum ipſi *domos* vſq; adeo amplas (& latina, & hebraica phraſi) *ædificant*, ſed etiam *domos, vineas, agros, hortos, prædia, monaſteria, molas, annuos reditus*, Monachorum & Eccleſiæ, ſub prætextu ſui Pſeudoeuangelij ſacrilegè deuorant, valde profectò à Rechabitarum inſtituto procul abſunt. Agnoſcit credo Prædicans ſuas calumnias jure retortas.

XXVII. ABSVRDVM PRÆDICANTIVM.

Textus præfationis.

VOD omnes hæreſes ſufficienter ex ſola Scriptura refellantur, ſeparata omni alia infallibili Eccleſiæ authoritate ac traditione, pag. 144. Cum tamen Prædicantibus fatentibus, ſepoſita infallibili Eccleſiæ traditione, nec ſciri quidem poſſit, an, & quænã ſit ſacra Scriptura.

APOLOGIA.

RIMVM, ait Hunnius, non esse absurditatem, sed veritatem: Posterius negat se fassos esse. Sed hoc esse mendacium, ex mera desperatione confictum satis ostendi in examine Relationis Hunnianæ. cap. 18. & paulo post infra fusius ostendetur. Illum verò per-
Absurd. Prædic. 48. & 49. niciosissimum errorem esse; omniumq; hæreson fontem luculenter commonstratum est tum in Colloquio Sess. 9. 13. & 14. tum in Responso Iacobi Gretseri ad theses Hunnianas, tum in Relatione part. 1. cap. 11. & tota ferè part. 2. tum in specie contra Hunnianas calumnias in examine Hunn. Relationis. cap. 12. & 21. Quæ Lector veritatis amans consulat.

XXVIII. ABSVRDVM PRÆDICANTIVM.

Textus præfationis.

VOD aduersarij, vt supra dictum est; duo loca in allegatis à se sanctorum patrum testimonijs deprauarunt, vt instituto suo deseruire viderentur.

APOLOGIA.

AC in re calumniæ & imposturæ Hunnianæ superius luculenter detectæ sunt, quibus nihil addere opus est, cum nec ipse Hunnius quicquam hic addat.

XXIX. ABSVRDVM PRÆDICANTIVM.

Textus præfationis.

VOD ea dogmata de quibus inter nos & illos controuertitur, simpliciter & necessario credenda & cognoscenda non sint. *Pag. 167. Quo vix aliquid παραδοξότερον dicere potuissent aduersarij. Certe hac ratione amplissimam facultatem omnibus concesserunt, Lutheranam sectam deserendi. Cur enim tam pertinaciter retineatur, quæ necessariò teneri non debet?*

APO-

APOLOGIA.

VNNIVS, vt ictus ille piscator, serò iam vulneri emplastrum adhibet. Ait, verba sua illic sonare duntaxat, de dogmatibus Catholicorum, quæ ipsi extra Scripturam habent. Sed hoc mendacium est, non pharmacum. Dictum enim illud Prædicantium generale est, vt ex Protocollo patet, in quo sic habent eorum verba. *Quandoquidem igitur de ijs dogmatibus, de quibus inter nos & illos controuertitur* (controuertitur autem vtrinq; etiam de dogmatibus Pseudoeuangelicorũ) *perspicuè nihil docetur in sacris scripturis,* (quod tamen æquè parùm fatentur Catholici, quam parùm Gregorius de Valentia omnia omnino dogmata necessario omnibus credenda in Scriptura satis apertè contineri dixit) *arbitramur, illa simpliciter & necessario credenda & cognoscenda non esse.* Vnde verissimè conclusum est, Prædicantes facultatem omnibus fecisse suæ sectæ deserendæ. Quam autem insulsè & pueriliter Prædicantes eo loco, verissima alioqui doctrina Gregorij de Valentia abusi sint, ostensum est in Protocollo. pag. 135. Illud profectò impudenter facit Hunnius, quod eam Gregorij sententiam, eò nunc rapit, quasi dixerit omnia omnino dogmata Catholicorum perspicuè fere in Scripturis ipsis doceri, cum ex contextu manifestissimum sit, locutum esse duntaxat de ijs, quæ alioquin etiam in specie in Scriptura, non extra Scripturam traderentur, idq; occasione controuersiæ illius, quam de perspicuitate Scripturæ Catholici cum hæreticis habent. Prot. Monach. pag. 167.

XXX. ABSVRDVM PRÆDICANTIVM.

Textus præfationis.

VOD legitimi atque etiam supremi magistratus sententiam latam, in aliqua controuersia dubia, quæ ad eum dijudicanda spectet, liceat subditis examinare, & ab ea recedere, si aliter illis videatur. Pag. 215. &c.

APOLOGIA.

Ere illud à se dictum esse, ex Protocollo vult videri Prædicans: liberum sit ergo hac de re judicium Lectori ex actis Colloquij. Quod verò ait Hunnius, subditum, si facto examine deprehendat, sententiam etiam supremi Magistratus esse aduersam Scripturæ, ab eius sententia recedere posse, inter nos minimè controuertitur: Sed de his duobus I. Vtrum fieri vnquam possit, vt subditus verè deprehendat sententiam supremi capitis Ecclesiæ, Romani Pontificis, in aliqua dubia fidei quæstione latam, Scripturis aduersam esse, atq; adeò an is in definienda dubia fidei quæstione, à scripturæ sensu aberrare possit. II. Vtrum subditus de eiusmodi sententia sibi iam legitimè denunciata, adhuc amplius dubitare, & quæstionem mouere possit, eamq; sub examen vocare, an verò ei (in obsequium fidei captiuando intellectum) sine mora debeat acquiescere, de qua re supra, & in examine Hunn. Relat. cap. 17. Scripturæ autem testimonia, ad quæ nihil in Colloquio à nobis responsum esse vanissimè jactitat Prædicans, infra pertractabimus, quando plura Prædicantium absurda referemus.

CAPVT IX.

DE QVARTA DECADE ABsurdorum Prædicantibus in præfatione obiectorum.

XXXI. ABSVRDVM PRÆDICANTIVM.

Textus præfationis.

VOD in causis fidei nullus à Deo constitutus sit Iudex, per quem ante diem extremum judicij, *ita manifesta fiat controuersiarum decisio, vt partium litigantium altera euidenter sciat, se causam obtinuisse; altera, se amisisse. Pag. 220.*

APOLOGIA.

Sermo est de judice habente absolutam in terris potestatem judicandi, cuius videlicet sententiæ absque omni vlteriori tergiuersatione partes absolutè stare teneantur. Neq; verò hanc suam esse sententiam, negat Prædicans, sed significat potius, eã Scripturis esse conformem, & à se in suo Apologetico defensam. Sed quia superius de Ecclesiasticæ Hierarchiæ ratione satis fusè contra Prædicantes actum est, & hæc ipsa Hunnij absurditas, tum in Relat. mea part. 2. cap. 2. tum in examine Hunnianæ Relat. cap. 18. satis à me copiosè refutata est, nihil attinet hîc eam fusius pertractare.

XXXII. Absvrdvm Prædicantivm.

Textus Præfationis.

Qvod in disputatione cum Iudæis Christus non sustinuerit officium Iudicis: nec se, sed Moysen, & verbum suum constituerit Iudicem. Pag. 223.

APOLOGIA.

Defendit etiam hoc Absurdum Hunnius, & Christum Dominum in cuius contumeliam vergit, eius patronum asciscit, adducto eius testimonio Ioañis 5. *Nolite putare quod ego accusaturus sim vos apud patrem, est qui vos accuset Moyses.* Et Ioannis 12. *Si quis audierit verba mea, & non crediderit: ego non judico eum. Non enim veni, vt judicem mundum, sed vt seruem mundum. Qui reijcit me, nec accipit verba mea, habet qui judicet eum. Sermo quem locutus sum, ille judicabit eum in nouissimo die.* Ioan. 5.

Sed cur, mi Hunni, dissimulas cætera, quæ apud Ioannem in locis citatis leguntur? Præstabo tuam negligentiam. Ita enim legimus Ioannis 5. *Neq; enim pater judicat quemquam: sed omne judicium dedit filio, vt omnes honorificent filium, sicut honorificant Patrem.* Et tu, Hunni, honorem Iudicis ei vis abrogare? Audi rursus Christum Ioan. 5.

stum eodem loco: *Sicut pater habet vitam in semetipso, sic dedit & filio habere vitam in semetipso, & potestatem dedit ei etiam judicium facere, quia filius hominis est.* Audi rursus: *Non possum ego à meipso facere quicquam, sicut audio, judico: & judicium meum iustum est.* Vbi nota, Hunni, hæc omnia esse pronunciata à Christo in disputatione cōtra Iudæos. Et quid opus est multis? Voles ne Prædicans, vt ex Symbolo Apostolorū eradamus illum Articulum: *Inde venturus est judicare viuos & mortuos.* Volesné, vt eius loco substituamus: Moyses, aut verba quæ locutus est Christus, ventura sunt judicare viuos & mortuos? Quid ergò sibi volunt illa dicta Christi ab Hunnio citata? Certè ex eis colligi non posse, quin Christus & hîc in terris officium judicis sustinuerit, & iterum venturus sit judicare viuos & mortuos, ex symbolo & supradictis Scripturæ testimonijs luce clarius est. quid ergo? In primo dicto solum vult Christus, sua accusatione apud patrem opus non fore, neq; Iudæos à se tantū, sed etiam per scripturā Moysis, in qua Iudæi præcipuā fiduciā posuisse videbantur, velut per infallibilē regulam fidem in Christū multis locis præcipientē, accusari & condēnari. Sunt enim in Scripturis multa similia, vbi quod negatur, non negatiuè simpliciter; sed cū certo respectu, & comparatiuè accipiendum est. Ioannis 5. *Non quæro voluntatem meam, sed eius qui misit me.* Ioannis 12. *Qui credit in me, non credit in me, sed in eum, qui misit me.* &c. In posteriori loco, vt ex adiecta antithesi patet, sermo est, non de judicio definitionis præcisè, quod videlicet ad veritatis decisionem spectat, sed de judicio absolutæ condemnationis pœnas scelerum à reis exigente: Venerat enim Christus saluare mundum, non damnare.

Ioan. 5.

Ioan. 5.

Ioan. 12.

Sed vbi, Hunni, dixit Christus, quæ in eadem Protocolli pagina Christo tribuis? *Non ego, sed sermo meus judicabit, vos in nouissimo die?* annon execrabile scelus hoc est, Christo tua illa verba (*non ego*) affingere? quæ nunquam eo loco habentur? At dixerat Christus prius: *Ego non judico eum.* Ita est, sed non dixit hoc postea, cum de *nouissimo die* loqueretur. In hoc mundo non judicabat, hoc est, nō damnabat Christus quemquā, vt supra explicatū est: at nusquā negauit, se in *nouissimo die* judicaturum. Estné hoc Hunni scripturas citare, an scelerate deprauare? an hoc est Scripturis in Colloquio

Hunn. fals. crim. in Sp. S.

Ioan. 12.

causam euicisse, an turpiter prodidisse? Concludo hunc de Christi judicio locum contra Hunnium, cum S. Augustino: *Audite*, inquit, *quomodo dicit filius, ego non judico eum, cum dicat alio loco, pater non judicat quemquam, sed omne judicium dedit filio: Nisi quia intelligendũ est, modò non judico eum. Quare non judicat modo? attende quod sequitur. Non enim veni, inquit, vt judicem mundum, sed vt saluificem mundum. Nunc ergo est tempus misericordiæ, postea erit judicij, quia misericordiam, inquit, & judicium cantabo tibi Domine. Sed de ipso etiam futuro nouißimo judicio, videte quid dicat. Qui spernit me, & non accipit verba mea, habet qui judicet eum. Sermo quem locutus sum, ille judicabit eum in nouissimo die. NON AIT, qui spernit me, & non accipit verba mea, EGO NON JVDICO eum in nouißimo die, Hoc enim si dixisset, non video quomodo possit non esse contrarium illi sententiæ, vbi ait: Pater non judicat quemquam, sed omne judicium dedit filio. Cum verò, dixit, qui spernit me, & non accipit verba mea, habet qui judicet eum: exspectantibus autẽ quisnam ille eßet, secutus adiunxit, Sermo quẽ locutus sum, ille judicabit eum in nouissimo die: Satis manifestauit, semetipsum judicaturum in nouissimo die. Seipsum quippe locutus est, seipsum annunciauit, seipsum ianuam posuit, qua ipse ad oues pastor intraret.* Ita Augustinus, qui sic plane hîc disputauit, tanquam si ex instituto, & Hunnij deliria refutare, & eius execrandam illam imposturam, & falsi crimen, in Colloquio comissum notare voluisset. Auguft. tract. 64. in Ioan.

XXXIII. Absvrdvm Prædicantivm.

Textus Præfationis.

SPIRITVM Sanctum, quatenus præcise per Scripturam loquitur, eo modo quo hactenus semper locutus est, ac proinde, si aliud interim nec dicat, nec faciat, non iam quidem ita claram sententiam ferre, vt altera pars euidenter sciat, se causam obtinuisse, altera se causa cecidisse. Sed posse tamẽ ea ratione, quatenus, vt dixi, præcisè per Scripturã loquitur, hoc facere, quæ est apertissima implicatio contradictionis. Et tamẽ quisquis hoc nõ asserit, Prædicantibus blasphemat. Pag. 122.

APO-

APOLOGIA.

AIT Prædicans, se confixisse obiectum de contradictione in suo Apologetico. Sed scilicet Cornici oculos. Contradictio vera Prædicans non configitur. Hanc autem verissimam contradictionem esse, cum per se manifestum est, tum fusius declaratur à P. Iacob. Gretsero cap. 18. sui responsi, & in digressione 5. contra Hunniũ, & à me tum in Relat. part. 2. c. 2. tum in exam. Hun. Relat. c. 18.

Addit, falso nunc addi verba illa (*si aliud interim nec dicat, nec faciat*) quæ in Protocollo, nusquam habeantur. Sed calumniatur Prædicans. Non enim ignorat, verba Protocolli à nobis non recitari, nisi cum id distincto charactere indicatur. Sensus autem ipse planissimè in Protocollo habetur loco citato. Vbi sic loquitur D. Gretserus. *Hoc non potest facere Spiritus sanctus, vt PRÆCISE loquitur per hanc scripturam*, quæ restrictio sæpius etiam postea indicata est. Ait, nec illud se negasse in Colloquio, quin altera pars (quæ veritatem tuetur) euidenter sciat se vicisse. Sed nec in præfatione dicitur, id per se separatim Prædicantes negasse, sed duntaxat connexum illud: Videlicet euidenter scire & hanc se causam obtinuisse; & alteram, se causam amisisse: Quod à se negatum esse neq; negat Prædicans, neq; negare potest. Itaq; calumniator est Hunnius, dum quicquam hîc mala fide relatum indicat.

XXXIV. Absvrdvm Prædicantivm.

Textus Præfationis.

QVOD obseruatio Paschatis non sit cultus diuinus. *Pag. 231. cui affine, quod qui pertinaciter negent Pascha celebrandum esse die dominica (vt fecerunt olim Quartadecimani ab omnibus pro hæreticis habiti) non sint hæretici. Pag. 226.*

APOLOGIA.

REPETIT hîc Hunnius prius illud absurdum; idemq; his verbis luculentius asserit: *Pascha noui testamenti,*

quia caret mandato Dei, & solum ab Ecclesia, licet vtili consilio est institutum, recte negatur esse cultum Dei. Satis est Hunni, hoc scire Christianum, vt te Iudæum fugiat, qui Pascha veteris testamenti pro cultu Dei agnoscis, noui non item. Plura à me dicta sunt in examine Hunnianæ Relationis cap. 18.

Circa secundum repetit ex suis dictis quædam ex Protocollo, sed ea prudens prætermitto, vt in Protocollo refutata. Illud tamen dissimulandũ non est. Ait, se non negasse simpliciter Quartadecimanos fuisse hæreticos. Sed verba Hunij citata pagina sunt clara. Cum enim D. Gretserus probasset hoc argumento esse articulum fidei, siue dogma Religionis (quod negauerat Prædicans) Pascha celebrandum esse die Dominico: *Qui pertinaciter contrarium defendit ille est hæreticus: Ergo Pascha celebrandum die Dominico, est articulus fidei.* Respondit Hunnius his verbis. *Est Schismaticus, itaq; NEGATVR antecedens.* Rursus cum D. Gretserus probationẽ subiunxisset: *Est Quartadecimanus; Ergo est hæreticus.* Hunnius respondit. NEGO CONSEQVENTIAM. Annon hoc est simpliciter negare, Quartadecimanos fuisse hæreticos? Neque refert, quòd postea suam ipse sententiam videatur voluisse corrigere. Nihil enim noui erat Hunnio, eandem propositionem in Colloquio negare, & rursus concedere. Prot. Monach. pag. 226.

XXXV. ABSVRDVM PRÆDICANTIVM.

Textus Præfationis.

EVANGELIVM S. Mathæi esse canonicum, nõ esse articulum fidei, sed tanquam traditionem *quandam* historicam: fide solum historica, ob historicam testificationem Ecclesiæ *credendam esse. Pag. 233. 235.*

XXXVI. ABSVRDVM PRÆDICANTIVM.

Textus Præfationis.

EVANGELIVM S. Matthæi esse Matthæi, siue canonicum non tantũ non esse articulum, sed nec dogma fidei, nec partem verbi diuini. Pag. 232. 257. 260. &c.

APOLOGIA.

Trvmqve hoc, quod in præfatione Prædicantibus pro abſurdo obijcitur, negat & tanquam falſi crimen ſuggillat Prædicans. Ait enim, *accurato ſtudio per totum colloquium ſe diſtinxiſſe inter diſparatas haſce quæſtiones, num Euangelium Matthæi ſit Matthæi*; ac proinde *fœdiſſimum vtrobiq; falſi crimen committi*, cum velut à Prædicantibus dictum refertur; Euangelium Matthæi eſſe canonicum, non eſſe articulum, nec dogma fidei, nec partem verbi diuini: Sed tanquam traditionem quandam hiſtoricam, fide ſolum hiſtorica, ob hiſtoricam teſtificationem credendum eſſe: Ego verò è conuerſo aſſero, Hunnium, non præfationem vtrobiq; fœdiſſimum falſi crimen committere, cum per calumniam ſua apertiſſima dicta negat, & ait, ſe inter duas illas quæſtiones *accurato ſtudio, per totum Colloquium*, diſtinxiſſe. Quod falſum eſſe adeò Deo volente ex ipſis Protocolli verbis teſtatum faciam, vt ſperē Hunnio, vel ob hanc vnicam ſuam impudentem calumniam & mendacium, omnem impoſterum fidem à viris cordatis abrogatū iri: qui etiam ſimul tacite cogitabunt illud, quid nunc cogat Prædicantem, ſuamet tam aperta dicta tegere, negare, & retractare. Audiamus ergo Protocollum.

Hunn. falſ. crim. & calum.

Primò cū Seſſ. 10. D. Gretſerus inter quæſtiones ex traditione, non ex ſcriptura dijudicandas obieciſſet etiā hanc, *an Euangelium Nicodemi ſit Nicodemi, item an Epiſtola ad Philemonem ſit canonica, necne*; ex inſtituto ſuam hac de re ſententiam declaraturus Hunnius inter cætera ſic reſpondet. *Quod attinet cenſuram ſacrarum Scripturarum noui teſtamenti, tum canonicarum, tum apocrypharum: Certum eſt, eam Eccleſiæ cenſuram pertinere, Non Ad Ipsa per ſe dogmata, ſed ad* Historiam. Vbi hìc, Hunni, eſt tua diſtinctio?

II. Pag. ſeq. 231. (eſt enim in Protocolli numeris error) vniuerſim ait Hunnius, *abſurdum eſſe aſſirmare, quod per ſcriptionem doctrinæ aucta fuerint dogmata, articuli, & eorum numerus*: Eſſent autē ſecundum Hunnium aucta, ſi concederetur, articulum ſiue dogma fidei eſſe, quod Euangelium S. Matthæi ſit canonicum. Vbi ergo Hunni manet hìc tua diſtinctio? III.

III. Ibidem Hunnius generatim ita loquitur: *Sic quoq́, Ecclesiæ primitiuæ testificatio externa de libris noui testamenti, itidem nō recensetur inter articulos fidei, nisi & Onesimi & Synagogæ Iudaicæ testimonium pro fidei articulo habeatur, sed refertur (vt sæpius dictū) solū ad externum, & historicum testimonium.* Vbi distinctio tua Hunni? Prot. Monach. pag. 231.

IV. Ex Seſſ. 11. prodeat primus Iacobus Hailbronnerus, qui pag. 259. ſic loquitur: *Aduersarij potius videntur tergiuersari, & auditoribus fucum facere, dum probaturi scripturam non esse normam, & admittendas esse traditiones, eam traditionem afferunt* (erat autem ſermo de hac traditione, *quod hic vel ille liber sit canonicus*) *de qua inter nos prorsus* NVLLA *est controuersia.* &c. Et cum dixiſſet, etiam *tempore Christi & Apostolorum necessario credendum fuisse, scripta Moysis & Prophetarum esse canonica, & nihilominus Christum ac Apostolos ea vsurpasse pro vnica norma Religionis*; interrogatus à me, anné ergo hanc traditionem præter ſcripturam credendam admitteret? Reſpondit his verbis: *Intellexi Dominum Doctorem pro confesso sumere, quod admittam aliquam traditionem. Respondeo, si proprie de hoc negocio loquimur, nō est traditio, sed* MERA TESTIFICATIO *Ecclesiæ primitiuæ & Apostolicæ.* Vide Hunni, quàm hic malè eſt tuæ diſtinctioni. Loquitur enim Hailbronnerus de ea traditione, per quam conſtat ſcripta Moyſis & Prophetarum eſſe canonica, & dicit eſſe *meram testificationem.* Protoc Monac. pag. 259.

V. Sed audiat Hunnius rurſus ſeipſum pag. 262. Cum enim ad eum conuerſus dixiſſem: *Quæso domine Doctor iuua tuum Collegam*, his ſanè verbis reſpondit: *Respondeo per distinctionem, quod pari quidem fide credendum sit, hos vel illos libros esse canonicos, idq́, non modo propter testificationem* Ecclesiæ, *sed & propter interna Critiria, nihilominus verò non conficitur hinc, quod illa testificatio licet necessariò credenda, sit* PARS QVÆDAM VERBI DIVINI, *siue articulus, & caput doctrinæ Christianæ.* Num ergo adhuc negabis, Hunni, te negaſſe, *articulum & partem verbi diuini* eſſe, quod Euangelium S. Matthæi, ſeu alius quiſpiam Scripturæ liber (eadem enim eſt omnium ratio) ſit canonicus. Adhuc tuam diſtinctionem vrgebis? adhuc dices, te in Colloquio ſemper diſtinxiſſe inter duas illas quæſtiones? &c. Sed plura adhuc ſuperſunt, quibus te conuincam.

VI. Cum siquidem taxassem illud Hunnij dictum his verbis: *Notetur hoc: rursus conatur idipsũ, quod dixit, retexere, & negare, quod traditiones eiusmodi constituant articulum fidei*, respondit Hunnius. *Credendum est, non sicut articulus fidei, sed vt testificatio historica* &c.

Proto. Monac. pag. 260.

VII. Suam illam distinctionem rursus euertit Hunnius his verbis: Pag. 261. *Respondeo quod dictum est de testificatione historica, vigore illius necessariò credendum nobis esse, libros Apostolorum canonicos esse, vel ab hoc vel ab alio Apostolo scriptos, iterum atq; iterum prouoco ad Protocollon: quod autem Aduersarius ex historica testificatione, architectatur peculiarem articulum, id multoties iam protritum & refutatum est.* Si igitur, vt ais Hunni, hoc toties ipse protriuisti & refutasti, quomodo nunc iterato id vis statuere & erigere.

Prot. Monach. pag. 260.

IIX. Sed necdum finis est. Nam cum his verbis argumentũ vrgerem: *Maiusculis litteris notetur, quòd D. Hunnius dicit, non esse articulum fidei, quod omnes libri in Biblijs sint canonici. Iactant verbum, verbum, & tamen non credunt*: Mox his verbis respondet Hunnius: *Non est negatum, quod sit de fide. Aliud est, quando quid creditur, vt HISTORIA certa, cui fidem derogare nefas sit. ALIVD vicissim est, cum quid creditur, vt dogma, & articulus Religionis.* Annon hæc sufficiunt, optime Lector, ad immanem illam Hunnij calumniam & impudentiam retundendam, qua dixerat, sibi falsò quippiam impactum esse, seq; distinxisse semper, inter duas illas quæstiones, an liber quisquam sit canonicus, & an sit huius authoris, & hanc quidem non constituere fidei dogma, sed illam. Adeò scilicet oportet desperatæ causæ tutores extrema etiam ac desperata remedia tentare. Neq; refert, quod Hunnius aliquando inter duas illas quæstiones distinguere voluisse visus est. Compertum enim est ex Protocollo, Hunnium in hac re adeò nutante, vario, ac incerto gradu incessisse, vt sibi ipse consentientia minimè loqueretur. Verum de illo discrimine Hunniano fusius etiam à me actum in examine Relat. Hunn. cap. 18.

XXXVII. Absvrdvm Prædicantivm.

Textus Præfationis.

EVAN-

EVANGELIVM S. Matthæi esse Matthæi siue canonicum, demonstrari ex visione quatuor animalium Ezechielis, & Apocalypsis. Pag. 236.

XXXIIX. ABSVRDVM PRÆDICANTIVM.

IMO etiam ex internis Critirijs & inscriptione.

APOLOGIA.

AGNOSCIT sua dicta Prædicans, sed contendit absurda non esse. Verũ aburdissima esse, luculenter demonstraui in examine Hunn. Relat. cap. 18. Id solũmodo hoc loco ad imposturã Hunnii detegendam obseruabit Lector, nõ negare Catholicos, quin his, quæ in manibus habemus, quatuor Euãgelijs iam ex Ecclesiæ traditione cognitis, rectè accomodari possit visio illa quatuor animalibum, vt non raro SS. Patres fecerunt: Sed hoc solũ contra Prædicantiũ ineptias negare, posse remota Ecclesiæ traditione, ex eiusmodi visione demonstrari, aut sufficienter colligi, hæc quæ modo in manibus habemus, esse canonica Euangelia. Similiter nõ negamus, esse quædam Critiria, quibus velut adminiculis roboretur fides nostra, quã ex Ecclesiæ traditione, de hoc aut illo Scripturæ libro habemus, quod sit canonicus. Sed hoc tantũ pernegamus, posse nos ex internis Critirijs aut solis, aut adhibita simul inscriptione libri, sine Ecclesiæ testicatione certos reddi, sufficienterq; edoceri, quinam libri sint canonici, qui non sint. Id enim tanquàm prorsus nouum, insulsum, & ab omni authoritate & ratione alienum figmentum Prædicantium detestamur.

XXXIX. ABSVRDVM PRÆDICANTIVM.

Textus Præfationis.

QVOD testificatio de libris canonicis, nõ ad hodiernam, sed ad primitiuam Ecclesiam *pertineat. Pag. 232. &c. Prædicantes enim facilè tam longas aures habent, vt sublata etiam præsentis, & totius Ecclesiæ, quæ inter nos & primitiuam intercessit, testificatione & fide, ipsiusmet primitiuæ Ecclesiæ testificationem immediatè inaudiant.*

APOLOGIA.

EXISTIMAT Prædicans, fore, vt hoc absurdum mox euanescat, si verba sua recitentur. Ergo recitemus: *Testificatio,* inquit loco citato, *de scriptis* (canonicis) *non ad hodiernam Ecclesiam, sed ad primitiuam pertinet. Primitiua Ecclesia ex originalib. testari, & canonem constituere potuerunt. Hodierna verò Ecclesia Canonem iam ante constitutum agnoscit esse verum.* (Scilicet absque testificatione intermediæ Ecclesiæ.) *Atq; hac ratione, non illo censorio modo, judicat euangelium Matthæi esse Matthæi.* Ita Huñius. An ergo euanuit iam absurditas? an magis enituit? Sed hac de re pluribus à me alibi actum est.

Prot. Monac. pag. 232.

Exam. Hunn. Relat. cap. 18.

XL. ABSVRDVM PRÆDICANTIVM.

Textus Præfationis.

ARTICVLVM fidei esse, quod Pontifex sit Antichristus. Neq; verò hanc iniuriam censere debent Catholici: quia oportet scapham appellare scapham, ligonem ligonem & in Ecclesijs *Prædicantium* non est injuria. *Pag. 254. & 287.*

APOLOGIA.

APPROBAT hoc dictum Hunnius, hancq; velut optimum suæ doctrinæ articulum collaudat, nihil tamen hic noui ad eum stabiliendum affert. Ego verò scire velim, cur ergò non in symbolo Apostolorũ positus; imò nec in Augustana confessione expressus, nec à Philippo Melanchthone Augustanæ cõfessionis Architecto, simpliciter approbatus, cur ab omnibus veteribus non solum ignoratus, sed etiã refutatus fuit? Et si nullo nouo Articulo Ecclesia post Apostolorum tempora facta est auctior, vt toties dixit Hunnius, cur hunc tam nouum, tam ante inauditum nobis obtrudunt? Sed de execrabili hac Prædicantium calumnia fusius à me actum est non solum in Relatione part 2. cap. 5. sed etiam in Examine cap. 19. & 22. & dicentur plura in refutatione Apologetici Hunniani.

Melancht. in subscript. articulor Schmalcald.

CAPVT

CAPVT X.

DE SEPTEM ABSVRDIS Prædicantium quintæ decadis, in præfatione notatis.

XLI. ABSVRDVM PRÆDICANTIVM.

Textus præfationis.

VOD *locus ille Matthæi 28.* Euntes docete omnes gentes, baptizantes eos *&c.* docentes eos seruare, *euidenter quoq; ad infantes spectet.*

APOLOGIA.

VETVR hoc suum Absurdum Hunnius hoc Syllogismo. *Si juxta mandatum Christi baptizandæ sunt omnes gentes: Ergo & infantes. Antecedens est verum: verũ igitur & consequens.* Optimè, Hunni, cœpisti, perge modò, & ex citatis Christi verbis, hunc etiam geminũ Syllogismum subnecte. Si juxta mandatum Christi docendæ sunt omnes gentes: ergo & infantes: Antecedens est verum: ex citatis verbis Christi: verum igitur & consequens. Num placet Hunni hic Syllogismus tibi? Sat scio, non placet: sed nec prior mihi. Itaque reijciatur vterq;. Tu verò Hunni ex ipsis Christi verbis didicisses dudum, dictum illud Christi; Omnes gentes &c. ob additam ab ipso Christo limitationem per voculas, *decere* & *docentes* ad infantes per euidentem aliquam consequentiam trahi non posse, si infans non esses, aut malitia infans esses. Matth. 28.

XLII. ABSVRDVM PRÆDICANTIVM.

Textus Præfationis.

NAM *& ipsi fieri discipuli possunt, licet* doceri *non possint. Pag. 250.*

APOLOGIA.

AGNO-

GNOSCIT suum dictum Prædicans, sed quid vis? Hunnius simpliciter infantes vult habere discipulos. Certe quidem nullis discipulis nisi fortè infantibus hoc paradoxum persuadebit. Sed ait discipulos postea fuisse dictos Christianos? Sed quid tum? Esto enim discipulos Christianæ Ecclesiæ esse Christianos, sed Christianos & infantes esse discipulos, hoc inauditum est. Quod autem cantilenam de fide actuali infantium, item de *pusillis* illis (non infantibus) *qui in me credunt*, rursus occinit, actum agit: Cum in ipso Protocollo, cum maxima Prædicantium ignominia sint refutata, Sess. 12. pag. 269. Erubesceret potius Hunnius, eaq; tegeret, nisi frontem penitus exuisset.

XLIII. ABSVRDVM PRÆDICANTIVM.

Textus Præfationis.

QVOD pædobaptismus, seu infantes olim baptizatos fuisse, euidenter colligatur ex Actor. 16. & 1. Corinth. 1. vbi integra familia baptizata legitur, pag. 266. & 269. quomodo enim possit integra familia esse absque infante?

APOLOGIA.

REspondet, in citatis locis legi tres familias distinctas, baptizatas esse, Lydiæ, & custodis carceris Actor: 16. Et Stephanæ. 1. Corinth. 1. Sed licet adhuc tres adderet, nunquam tamẽ euidens, & infallibilis consequẽtia pro pædobaptismo hinc extrueretur. Facile enim est inuenire præsertim in diuersis locis, centum familias, in quibus *infans* (nam de liberis generatim non est sermo) nullus sit. Quid? quod, vt etiam in colloquio dictum est, familiæ nomine sæpe non intelligũtur infantes, tametsi in ea alioqui reperiantur; ostẽdi hoc
Actor. 16. vel ex ipso loco Act: 16. cõtra Prædicantes euidenter potest. Nam faciamus, vt volunt Prædicantes, in familia Custodis carceris fuisse infantes, certè tamen illa S. Pauli etsi ad totam familiam dicta, ad infantes pertinere non possent, cum diceret; *Crede in Dominũ Iesum,*

Iesum, & saluus eris tu, & domus tua. Et locuti sunt ei verbum Domini, cum omnibus, qui erant in domo eius: nisi fortè Hunnius velit, S. Paulum etiam infantibus prædicasse fidem. Neque magis ad infantes referri potest illud, quod subiungitur, *lætatus est cum omni domo sua credens Deo*, nisi noua quadam Philosophia lætari etiam infantes ob auditam, & acceptam Euangelij doctrinam posse censet Hunnius.

XLIV. Absurdum Prædicantium.

Textus Præfationis.

VOD ex scripturis euidens sit, infantes credere, atque adeò fidem actualem habere. pag. 276.

APOLOGIA.

VIA ex Protocollo hoc absurdum probatum esse existimat Hunnius, idcirco locis citatis id consulat Lector; videbit haud dubiè, quam ineptè & pueriliter scripturas in hac re confirmanda tractarint Prædicantes. Habitum fidei quem infantibus tribuunt Catholici, taxat Prædicans, quia nescit, quid sit habitus: Velim tamen ex eo scire, an cum dormit, fidem etiam aliquam habeat, atque adeò fidelis maneat, & si habet, an actualem, an vero duntaxat habitum fidei? Idem quæro de infantibus iam baptizatis, donec ad vsum rationis perueniant.

XLV. Absurdum Prædicantium.

Textus Præfationis.

VOD negare consequentiã enthymematis sit nihil *prorsus* respondere, *imò nec respondere quicquam* in æternum posse. *pag. 282.*

APOLOGIA.

E hac Prædicantium ineptia & probro, quod in eo loco suis ineptis consequentiis ex Colloquio, cunctis palam arridentibus, reportauit Hunnius, dictũ est à me prolixè non solum Relatione parte. 2. cap. 7.

Sed etiam in examine Hunn: Relat. cap. 8. & 14. vbi argumenta illa quæ hic vana iactantia innuit Hũnius, & in Colloquio ex parte quidem facta fuerant, ab Hunnio verò in relatione multis mendaciis, ineptiis, & imposturis aucta & mutata, luculenter à me sunt dissoluta. Et lætor, Hunnium meum illud examen iam accepisse, quanquam ex parte doleo, eum ex illius lectione, tam parum voluptatis cepisse. Quod si Deus dederit, vt cum Iesuitis denuò disputare ausit Hunnius, recepta in se obligatione de omnibus suis argumentis in formam syllogisticam redigendis, experietur, an possint ad ea etiam syllogismo constricta respondere, si hactenus expertus non est. Interim gratias nobis aget, quod informia sua, & confusa illa verborum sarmenta vel in enthymematum formã redegimus, redactaque displosimus.

XLVI. Absurdum Prædicantium.

Textus præfationis.

QVOD *Syllogismus primæ figuræ, sit in secunda figura.*

APOLOGIA.

Anal. pag. 218. GNOSCIT tandem miser, cum suo illo Didascalo Andrea Libauio, hunc errorem, de quo alias velut eximio quodam artificio, imò egregio trophæo, nõ solum in Colloquio, sed etiam post Colloquium, multo tempore, tum in Relatione sua, tum in notationibus fuerat gloriatus, etiam in Absurdis vtrinque posito illo Syllogismo, quem in secunda figura affirmatiuum à D. Gretsero propositum iactabat. Iam autem tandem de sua inscitia toties notatus, se deceptum agnoscit, fateturque illum syllogismum, non in *secunda figura*, prout in Colloquio dixerat, sed in *prima* fuisse; sicut omnino erat, non solũm δυνάμει, sed actu & re ipsa, etsi verbis grammaticè nonnihil transpositis. Sed quanquam, ô bone, satis tardè hunc tuum errorem agnoscere didicisti, en tamen eum tibi liberaliter condonamus; hac tamen conditione, vt & de cæteris

teris erroribus tuis singulis annis dediscas, & corrigas vnum; idq; eò libentius facies, quod iam in tua Apologia etiam fateris, *te de singulari quadam scientia Dialectices non multum gloriari &c.* Illud autem caue, ne dicere pergas, quasi videlicet *ne a nostris quidem in Colloquio ille* tuus *error sit animaduersus.* Non enim existimare debes, frustra à D. Gretsero illic dictum; *possum quidem ostendere, eum syllogismum non esse vitiosum, sed quia res placent, ad eas progredior & probo minorem.* Hæc tu quidem quasi σχήματος ἕνεκα dicta asseris. Sed rectius dixerit quispiam, te nunc σχήματος ἕνεκα falsitate ludere. Apol. p. 424.

XLVII. Absvrdvm Prædicantivm.

Textus Præfationis.

VOD nisi aliquis (etiam in infantia baptizatus, non tantum moraliter, *sed etiam* euidenter sciat, *atque adeò etiam recordetur,* se baptizatum esse, *fidem habeat* super arenam ædificatam. *pag. 279. Ecce quam firmam & tenacem memoriam habent Prædicantes, qui sui baptismatis in infantia accepti tam euidenter recordantur. Vt interim taceatur illud, quod, aiunt, nihil ad valorem baptismi interesse, qua intentione baptismus conferatur. Ibid.*

APOLOGIA.

IC falsi crimen in esseclamat Hunnius; ob adiecta illa verba, *atque adeò etiam recordetur:* quæ à se vel suo Collega dicta negat. Sed profectò manifestum calumniatorem agit Prædicans, quandoquidem vel ex ipso verborum contextu satis colligi potest, id tantum per modum sequelæ ex Prædicantium sententia deductæ, additum esse: Quid, quod simul etiam in ipsa præfatione verba Prædicantium à verbis præfationis hoc ipso loco per typum manifestè sunt distincta. Interim seque- Hunn. calum.

lam illam, ex illo Prædicantium pronunciato rectiſſimè & veriſſime deduci, quicquid alioqui Hunnius negauerit, opus eſſe, vt quiſpiam ſui baptiſmatis recordetur, adeò euidens eſt, vt à nemine poſſit negari. Cum enim propoſitio illa, quod quis ſit baptizatus; nec ſit principium aliquod per ſe notum, nec etiam ex principio per ſe noto euidenter deduci poſſit: neque etiam ſit de veritate aliqua quam præſenti experimento, aut euidenti reuelatione quiſpiam agnoſcat, ſed ſit de re particulari eaque præterita, neceſſum profectò eſt, vt qui talem veritatẽ euidenter cognoſcat, per euidentem recordationem rei illius præteritæ cognoſcat. Dicet fortè Prædicans, ſciri hoc euidenter ex aliorum relatione & teſtificatione. Sed hoc ſcilicet eſt inſanire, & neſcire quid ſit *euidenter*, quid *moraliter* certò ſcire. Verum ſatis video, quorſum in ſuo ſcripto tendat Prædicans. Vellet quippe particulam illam *euidenter* à ſuo Collega vſurpatam non eſſe, quam etiam ideò nequiter iam diſſimulat, eamque ſententiam, ita iam recitat, quaſi ſolummodo ab eis in Colloquio dictum ſit. *Fidem tum ſuper arenam ædificatam eſſe, ſi quis dubitet, ſe vere & efficaciter baptizatum eſſe.* Sed hoc, Hunni, non eſt præfationem falſi criminis arguere; ſed eo ſeipſum turpiter implicare. Res in Protocollo ſic habet. Cum Seſſ. 12. aſſeruiſſem, poſſe quidẽ aliquẽ moraliter ſcire, ſe baptizatum eſſe, attamen euidenter non item, ſed potius de eo ſimpliciter, & abſolute loquendo poſſe dubitari; his planè verbis reſpondit I. Hailbronnerus loco citato. *Verè & efficaciter me eſſe baptizatum*, NON TANTVM DEBEO MORALITER SCIRE: *Sed oportet me certò & EVIDENTER ſcire, quia alias fides mea ſuper arenam eſſet ædificata.* Ex hac ergo tam prodigioſe abſurda ſententia, (quam ſi poſſet libenter iam reſorberet Hunnius) iudicet Lector, annon rectè inferatur, debere etiam quemquam recordari ſui baptiſmatis? Certè ſi à facto ſuperius argumento ſe expediuerit Hunnius, facile ei tum impactam calumniam, tum hanc impoſturam diſſimulatæ veritatis condonabo. Interim vt intelligat lector, quonam tandem homines iſtos ſua figmenta adigant, lubet hìc aſſcribere doctrinam Hunnij, quam in ſuo libro de ſacramentis cap. 13. pag. 298. de pædobaptiſmo publicis typis euulgauit. Hìc enim propoſita quæſtione; *ſi mater in loco ſolitario*

Hunn. impoſt.

Protoc. Monoc. pag. 279.

litario enitatur infantem, eumq́ propterea, quod videatur moriturus, baptizet, postea verò conualescat infans: num acquiescere debeat mater in baptismo, quem ipsa contulit paruulo? Respondet: *si moriatur infans, ne dubitet mater illum percepisse verum baptismum, & feliciter esse mortuum.* (Istud Catholice, sed iam pergit.) *Si vero,* inquit, *reualuerit, mater nulli hominum indicet, quod baptizarit illum: sed tanquam non baptizatus esset, sinat illum in Ecclesiæ cœtu baptizari.* Itane vero iterum baptizari? cum antea tamen, ipsomet Hunnio cōfitente validè semel baptizatus fuerit? sinat rebaptizari? sine conditione? matre sciente valorem præcedentis baptismi, & tacente? Equidem si hoc non est Anabaptistarum sacrilegia docere, nescio quid sit.

CAPVT XI.

DE QVINTÆ DECADIS octauo & nono Absurdo Prædicantium; quòd nimirum vi veritatis coacti suas theses propria confessione eliserunt.

XLVIII. ABSVRDVM PRÆDICANTIVM Textus Præfationis.

Q*VOD scriptura sit iudex* controuersiarum Religionis omnium, *vt apertè habetur in thesi aduersariorum secunda, & tamen aliquarum controuersiarum non sit iudex, vt tandem fassus est Hunnius. pag. 232. 233. &c. quæ ipsa re quoad primum principale totius disputationis punctum Prædicans palmam Catholicis cessit.*

APOLOGIA.

QVIA hic de palma contra Prædicantes agitur, non obiter duntaxat res hæc tractanda est, sed diligenter, & referenda, & refutanda est Hunnij responsio. Ait scilicet: *Hæc verba ex quibus palmam captat præfator in Protocollo*

non inuenies, imò ne quidem in ea pagina, quam allegat, quicquam occurrit, ex quo figmentum illud suum per bonam consequentiam inferre queat. Sed quod ad verba attinet, nouit Hunnius, nos hic de verbis non agere, sed de re, & quidem omnium totius Colloquij præcipuâ, cui Hunnius insistere debet, si mentem cum causa non perdidit. Verba enim nostra & Prædicantium hoc loco in præfatione diligenter sunt distincta, vt sępius monui.

Quod ad rem ipsam attinet, impudens, & planè desperatæ mentis mendacium est, si negare velit, hæc re ipsa sua fuisse in Colloquio pronunciata, atque adeò alterutrum illorum dictorum Prædicantibus in præfatione falso impingi, quod licet etiam alibi probauerim in Relatione, non pigebit tamen hoc loco fusius etiam cõtra Hunnianam impudentiam, id demonstrare. Et quidem primum illud, quod videlicet in sua thesi secunda dixerint, *Scripturam esse omnium controuersiarum Religionis iudicem*, expresse patet ex ipsa thesi, quæ ad verbum sic habet: *Id ipsum* (verbum DEI scriptum) *controuersiarum Religionis omnium, inter eos præsertim, qui Christianorum nomen sibi vendicant, iudicem, aut sanè vocem iudicis supremi, quem omnes agnoscere, timere, ac venerari tenemur constituimus.* Quæ thesis sic ad verbum in vtroque Protocollo habetur. At secundum illud dictum, quòd nimirum Prædicantes, vi argumentorum Catholicæ partis coacti, admiserint tandem, Scripturam seu verbum DEI scriptum non esse iudicem omnium controuersiarum Religionis, ex his Hunnij verbis, quæ ex Protocollo etiam alibi recitauimus (vt alia taceam) euidenter ostenditur. Nam cum Sess. 10. D. Gretserus propositis aliquot controuersiis Religionis, quæ sola scriptura iudice dirimi non possunt, etiam hanc, de scripturæ canone, his verbis proposuisset: *Si quæstio oriatur, an Euangelium Nicodemi sit Nicodemi. Item an epistola ad Philemonem sit canonica, necne, illa quoque controuersia ex Scriptura iudice decidi non potest: Ergo sacra Scriptura sola non est iudex omnium controuersiarum.* Hunnius his verbis respondit pag. 232. *Ad alteram* (controuersiam) *de Euangelio Nicodemi dicimus, quòd illud euangelium referen-*

Relat. de Colloq. part. 3. cap. 5.

Protoc. Monac. pag. 9.

Relat. de Colloq. part. 3. cap. 5.

Prot. Monac. p. 231.

rens nomen Nicodemi, non sit euangelium, probari posse testimonio primitiuæ Ecclesiæ, proinde N O N S V M in ea opinione, quod simpliciter O M N E S traditiones reiiciamus: semper enim præcedentibus diebus addita est hæc determinatio, quod reprobentur traditiones illæ, quæ complectantur articulos & dogmata. Iam euangeliũ illud venditatum sub nomine Nicodemi non esse Nicodemi, non est articulus fidei, non dogma. D I S T I N G V O ergo inter duplices traditiones, quarum aliæ sunt historicæ, aliæ verò dogmaticæ. Et quod attinet C E N S V R A M sacrarum scripturarum noui testamenti, tum canonicarum, tum apocrypharum, certum est, eam Ecclesiæ censuram pertinere non ad ipsa per se dogmata, sed ad historiam. Neque posse per testimonium illud Ecclesiæ nouum aliquod, & peculiare procudi dogma, quod deinde assuendum sit cæteris dogmatibus in scriptura expressis. In quibus verbis hæc tria notanda ad propositum. Primum Hunnium non negare, sed concedere, *Ecclesiam* (non Scripturam solam) esse iudicem illius controuersiæ. An euangelium Nicodemi sit Nicodemi, vt argumentum petebat. Secundum. Hunnium etiam in materia Religionis (de hac enim sermo erat) non reprobare *omnes traditiones non scriptas*, sed solum quæ complectantur articulos & dogmata, vt patet ex illis verbis: *Proinde non sum* &c. & infra: *Distinguo ergo &c.* Tertium. Censurã sacrarum Scripturarum noui testamenti, esse *censuram Ecclesiæ*, pendentem ex testimonio Ecclesiæ.

Ex quibus sic iam contra Hunnium argumentari licet. I. Quisquis concedit Ecclesiam (non solam Scripturam) esse iudicem controuersiæ illius: An euangelium Nicodemi sit Nicodemi, is concedit solam Scripturam non esse iudicem O M N I V M controuersiarum Religionis: Sed Hunnius id concessit, vt patet: ergò concessit quoque Sacram scripturam solam non esse iudicem *omnium controuersiarum Religionis.* Maior est euidens, quia etiam hæc est controuersia Religionis, an Euangelium Nicodemi sit Nicodemi: ergo qui concedit sacram Scripturam solam non esse iudicem huius controuersiæ, is etiam cõcedit, sacram Scripturam solam non esse iudicem omnium controuersiarum Religionis.

Nullius

II. Nullius *traditionis non scriptæ* (si forte circa eam quæstio incidat) sola scriptura est iudex; Hunnius concessit esse traditiones aliquas non scriptas, etiam in materia Religionis: Ergo etiam cõcessit, esse traditiones aliquas in materia Religionis, quarum (si forte de iis lis moueatur) scriptura sola non sit iudex.

III. Quisquis asserit censuram librorũ canonicorum, vel apocryphorum noui testamenti spectare ad Ecclesiam, is etiam fatetur, Ecclesiam esse iudicem aliquarum quæstionum Religionis: Sed Hunnius id asseruit: Ergo etiam fassus est, Ecclesiam, esse iudicem aliquarum controuersiarum Religionis. Minor ex ipsis terminis patet. Maior probatur. Quia maxima Religionis controuersia est, qui nam, & quot sint libri Canonici. An non hîc Hunnium quasi in tortura confitentem fecimus?

Sed vlterius eum confitentem audiamus. Cum enim D. Gretserus circa propositam illam quæstionem, ex traditione, non ex Scriptura (ipsomet Hunnio confitente) diiudicandam, vt res ab Hunnio verbosè dicta velut in summam conferretur, iterum interrogasset, *Vnde patet, quod Euangelium Nicodemi non sit Nicodemi?* respondit Hunnius his ipsis verbis: *Ex testimonio primitiuæ Ecclesiæ.* Cum vero hîc D. Gretserus, quasi nodum ad vinciendũ prædicantẽ adstricturus, instaret his verbis; *Ergo Ecclesia primitiua est Iudex, & consequenter non sola Scriptura*; mox Hunnius, quasi canis lori impatiens iniecta vincula abrumpere volens, seipsum tamen interim magis constringens, sic infit. DISTINGVENDVM *est inter controuersias; Controuersiæ vox interdum refertur ad ipsa dogmata, & articulos comprehensos in iis Scriptis, de quibus testificatur Ecclesia. Et hac ratione sola Scriptura est omnium controuersiarum Religionis concernentium ipsos articulos fidei iudex. Iam verò quando infertur* (nimirum à D. Gretsero) *ergo Scriptura NON EST SOLA IVDEX controuersiarum, manifestum est, controuersias in cõclusione notatas referri ad traditionem illam historicam, qua Ecclesia definit hunc vel illum librum esse Pauli, non esse Nicodemi. Itaq; omnium & singularum controuersiarum, quæ attingunt articulos ipsos, judex est sacra scriptura.* Ex quibus verbis hæc habemus. Primũ, distinxisse Hunnium inter controuersias Religionis, dogmaticas videlicet,

Protocol. Monac. 229. Seu potius. 233.

cet,

cet,& historias: quales esse voluit istas, an hic vel ille liber sit Pauli,an sit liber Nicodemi &c. Alterum. Illarum quidem controuersiarum sacram scripturam esse judicem,harum autem judicem esse Ecclesiam.Vbi vides Hunnium rursus confitentem,quod iam in præfatione obiectum libenter,si posset,retractaret: Nimirum sacram scripturam non esse judicem omnium controuersiarum Religionis.

Verum dissimulare non potest Hunnius, quin his testimonijs, quæ etiam,licet non ita enucleatè,in Relatione mea retuli, potenter conuictus teneatur. Vnde neq; iam in suo Apologetico id simpliciter negare audet,à se dictum fuisse. Quid ergo? In hoc nimirum totus est, vt ne videatur hic aliquid contra suam thesin admisisse. Hic omnes partim impudentiæ,partim imperitiæ neruos intendit. Et primo quidem ait, in thesi non simpliciter dictũ esse, sacram scripturam esse *omnium* controuersiarum Religionis judicem,sed cum limitatione,controuersiarum Religionis *omniũ INTER EOS præsertim,qui Christianorum nomen sibi vendicant.* Sed hoc nihil est. Primò enim particula energetica,*præsertim*,non negat, nec restringit præcedens dictum vniuersale, sed in certo subiecto auget.Vt si quis diceret, omnes Prædicãtes indocti sunt & impudentes,præsertim Hunnius: is non negaret aut restringeret præcedens dictum: videlicet, cæteros Prædicantes esse indoctos & impudentes,sed solũ ostenderet eiusmodi encomia Hunnio præ cæteris conuenire. Item si quis dicat: Omnes homines sunt diligendi,sed præcipuè propinqui,talis minimè restringit illam vniuersalem, sed solum declarat, quinam in amore cæteris sint præferendi. Relat. part. 3. cap. 5.

Deinde si maximè verba illa,*inter eos præsertim qui Christianorum nomen sibi vendicant*, restringerent primum illud dictũ (quod tamen turpissimè falsum est) adhuc tamen Hunnius constrictus, & conuictus à nobis teneretur; velut qui vi argumentorum adactus, postea in Colloquio fateri debuerit, sacram Scripturam non esse iudicem omnium controuersiarum,etiam inter Christianos. Dupliciter enim intelligi potest,aliquam controuersiam esse inter Christianos. Primo ita,vt controuersia quæpiam Christia-

nis intercedat cum quibuſuis etiam infidelibus, ſaltem iis, qui Chriſti nomen, & legem quomodocunq; profitentur. Secundo, vt ſit duntaxat inter ipſos orthodoxos mutuò. Si primum velint, tunc iam, etiam fatente Hunnio, habemus controuerſiam, quæ hac ratione inter Chriſtianos eſt, aut eſſe poteſt, quandoquidem fieri poteſt, vt ſit aliquando hæreticus, qui (vt olim fiebat, idq; etiam nunc accidit) vel nouos libros canonicos Eccleſiæ velit obtrudere, aut priores adimere, cuius quidē controuerſiæ iudex nō poterit eſſe Scriptura. Si ſecundum, tunc quidem primò ſuam de Iudice ſententiam non ſatis explicaſſent, quinetiam iuxta ſuā doctrinam, ſcripturæ iudiciariam autoritatē, nimis anguſtis terminis definiuiſſent, ſtatuentes, eam eſſe iudicem illarum tantum cōtrouerſiarum, quæ inter ipſos orthodoxos mutuo poſſent oriri; cæterarum verò, quæ cum hæreticis eſſent, Iudicem non eſſe. Vnde rurſus à nobis ne petere quidem, ne dū impetrare poſſent, vt in controuerſiis, quæ inter nos & illos ſunt, ſcripturā eſſe propriè iudicem, admitteremus: Quandoquidem & illi nos, & nos multo magis illos pro hæreticis habemus: Ita prorſus, vt ſi hoc ſenſu duntaxat Scripturam eſſe voluerunt Iudicem earum controuerſiarum, quæ inter Chriſtianos mutuò eſſe poſſunt, iam planè victoria ante conflictum Catholicis cedere debeat. Deinde verò ne ſic quidē theſis aduerſariorum conſiſtere poſſet. Quandoquidem hæc controuerſia, cuius iudicem Eccleſiam admiſerunt Prædicātes, etiā inter ipſoſmet orthodoxos eſſe poteſt, vt manifeſte patet, non ſolum ex veteri hiſtoria, atteſtante, non omniū omnino antiquorū hac de re ſemper eandem fuiſſe ſententiam; ſed etiam ex rebus geſtis noſtræ ætatis vſq; ad concilium Tridentinum, ex qua cōſtat, de quibuſdam libris verè canonicis ante concilium Tridētinum, à multis Catholicis fuiſſe dubitatum. Quid? quòd nec ipſi Lutherani inter ſe, nec Hunnius cum Hailbrunnero, imo ne ſecū ipſo quidem per omnia conſentit, vt alibi à me demonſtratum eſt.

Exam. Hunn. Relat. c. 18.

Atq; ex his quæ hactenus diximus facile pateſcunt innumeræ Hunnij calumniæ & mendacia, quæ circa hanc rem in ſuo Apologetico effutiuit, alibi Deo volente, diſtinctius numeranda.

Abſur-

XLIX. ABSVRDVM PRÆDICANTIVM.

Textus Præfationis.

SCripturam esse VNICAM normam doctrinæ, cultus, ac fidei Christianæ, vt in prima sua thesi apertè professi sunt; cum tamen Prædicantes tandem argumentis Catholicorum victi, fateri debuerint, esse ALIQVID FIDE DIVINA, infallibili & CATHOLICA necessario credendum, quod ex sola seu VNICA scriptura sufficienter non colligatur, pag. 232. 288. Quo pacto etiam quoad alterum, atq; adeò quoad vtrumq; principale huius disputationis punctum Catholici contra Prædicantes triumpharunt.

APOLOGIA.

IMpudentissimum simul & imprudentissimũ rursus calumniatorem hîc agit Hunnius. Cum enim absurdũ præcedens in præfatione Prædicantibus tributũ de falsi crimine accusare non auderet, iam hoc falsi crimẽ appellat: Cum tamen si præcedens nullũ falsi crimen est, neq; hoc esse possit, quandoquidem vnũ ex alio sequitur, ita vt si scriptura non est iudex omnium controuersiarũ Religionis, ob eam quidẽ causam, quod aliquæ Religionis controuersiæ ex ipsa scriptura diiudicari nõ possint, nõ poterit quoq; esse ipsa sola & vnica norma doctrinæ Religionis. Vnde omnia illa testimonia, quibus à Prædicantibus præcedens absurdum esse cõmissum ostendimus, etiam ad hoc ipsum de iisdem comprobandũ valent. Sed quanquam hæc ita sint, nihilominus vt magis elucescat veritas, operæ preciũ erit, hæc ipsa duo pronũciata, in hoc absurdo Prædicantibus tributa separatim ostendere. Igitur quod ad primũ dictũ attinet, est illud ex thesi prima aduersariorũ manifestissimũ, quæ sic ad verbũ sonat. *Verbũ Dei Prophetarũ, Euangelistarũ, & Apostolorũ scriptis comprehensum, DOCTRINÆ, CVLTVS, ac FIDEI Christianæ, VNICAM, certam atq; infallibilem normam, regulam, ac mensuram, cui propter ipsum Deum authorem fides per se habenda sit, indubitanter agnoscimus.* Audit hic Lector asseri, scripturam VNICAM NORMAM doctrinæ, cultus, Protoc. Monac. pag. 8.

& fidei. Nunc ad alterum pronunciatum ostendendũ accedamus. Et primo quidem Hunnius in prima statim sessione, cum D. Gretserus inter traditiones non scriptas protulisset etiam hanc, libros Moysis esse Moysis, esse canonicos, esse verbum Dei, mox his ei verbis respondit Hunnius, *libros Mosis esse Mosis*, CONCEDITVR, *esse hanc* TRADITIONEM TESTIMONIVM *Ecclesiæ Dei &c.* Et infra. *Non est*, inquit, *quæstio de* TRADITIONIBVS, *de quibus vtrinque inter nos* CONVENIT, *sed de his, secundum quas dogmata inter nos & inter vos controuersa cognoscenda & iudicanda sunt. Alienè igitur hoc à vobis affertur.* Ita Hunnius, cuius hoc vnicum testimonium ad insignem illam eiusdem impudentiam retundendam sufficiat.

Protoc. Monac. pag. 24.

Sed adhuc plura restant. Idem enim asserit Iac. Heilbronnerus Sess. II. his verbis: *Aduersarij potius videntur tergiuersari, & auditoribus fucum facere, dum probaturi scripturam esse normam, & admittendas esse* TRADITIONES, *eam* TRADITIONEM, *afferunt* (de librorum scilicet canonicorum numero, siue authoritate) *de qua inter nos* PRORSVS NVLLA *est conuersia.* Et rursus pag. sequenti: *Miror* inquit, *quod vrgeatur adeo hæc traditio, cum de ea inter nos non sit controuersia. Vtrinque enim sacram scripturam accipimus.*

Protoc. Monac. pag. 259.

III. Rursus eadem pagina Hunnius circa eandem quæstionem sic loquitur: *Respondeo per distinctionem, quod pari quidem fide credendum sit, hos vel illos libros esse canonicos, idq; non modo propter testificationem Ecclesiæ, sed & propter interna critiria. Nihilominus verò non conficitur hinc, quod illa testificatio, licet necessario credenda,* SIT PARS QVÆDAM VERBI DIVINI, *siue articulus & caput doctrinæ Christianæ.* Ex quibus verbis ita licet augumentari contta Hunnium: Nulla testificatio siue traditio, quæ non est pars verbi diuini, potest esse ἔγγραφος, hoc est, in sacra scriptura contenta, vt ex terminis patet: Sed testificiatio siue traditio illa: (*Hos vel illos libros esse canonicos.*) est traditio siue testificatio talis, quæ non est pars verbi diuini, vt apertè fassus est Hunnius: Ergò secundum Hunnium non potest esse ἔγγραφος scripta, siue scripturis contenta. Ac proinde cum alioquin fassus sit Hunnius, eam traditionem esse diuina fide credendam (quod negari nullo modo potest) constat

Protoc. Monac. pag. 260.

ſtat, eũ admiſiſſe aliquid, diuina fide neceſſario credendum, quod tamen in ſcriptura ſacra non contineatur.

IV. Illud quoque in hoc genere efficax argumentum eſt, quod in Seſſ. 13. etſi non niſi poſt incredibilem vnius quaſi horæ tergiuerſationem, hac vnica quæſtione torti, anne credendum ſit aliquid diuina & infallibili fide, quod in ſcriptura nõ cõtineatur, nec ex ea ſola euidenter deducatur, tandem confiteri ſunt coacti, eſſe omnino aliquid neceſſario credendum, tanquam hiſtoriam à Spiritu ſancto TRADITAM, & quidem fide infallibili, quod tamen nec cultus, nec dogmatis, nec articuli rationem habeat: Etſi poſtea cũ eos huius ſuæ tam apertæ confeſſionis puderet, in reuiſione Protocolli, pro voce TRADITAM ſuppoſuerunt vocem DESCRIPTAM, vt mox in capite ſequenti fiet manifeſtius. Protoc. Monac. pag. 288.

CAPVT XII.

DE VLTIMO ABSVRDO Prædicantium in præfatione relato, vbi euidentibus argumentis demonſtatur, Prædicantes eorumue adiutores, per turpiſsimum falſi crimen, pro voce TRADITAM, in Protocollo ſuppoſuiſſe vocem DESCRIPTAM.

I. ABSVRDVM PRÆDICANTIVM.

Textus præfationis.

QVOD Prædicantes, vt hoc ſuum probrum nonnihil tegerent, in Reuiſione Protocolli pro voce TRADITAM ſuppoſuerunt DESCRIPTAM pag. 288.

APOLOGIA.

OC sine dubio falsi crimen appellare debuit Prædicans, ne haberetur ipse cum suis falsator. Sed quia res vna parte horrendè iam cruciat Prædicantes, ita vt non solum Hunnius in suo Apologetico, & iam in examine præfationis, sed etiam Prædicantes Neoburgenses in sui Protocolli appendice, & VVirtenbergenses in quodam germanico scripto (quod Triumphum Iesuiticum inscripserunt, nomine Reuisorum Pseudoeuangelicorũ, qui Protocolli reuisioni interfuerunt edito, & Gauglerus quoq; in defensione suæ germanicæ versionis Protocolli, contra Andream Mõtanum, ei se opposuerint: Verum etiam per se grauissimi momenti est, ita profectò vt considerata materiæ grauitate, vel sola sufficiat non modo ad omnem fidem Prædicantibus abrogandam, sed etiam, eorum fidem seu perfidiam penitus detestandam: Ideo suis ea momentis diligenter ponderãda est. Et quamuis hanc ipsissimam esse veritatem partim in præfatione, partim in mea Relatione parte. 3. c. 6. apertissimis argumentis sit ostensum, ad quæ illi nihil hactenus respondere potuerunt: Iam tamen id diligentius adhuc & apertius commonstrabo.

Protocol. Monac. pag. 288. Protoc. Lauing. pag. 385.

Est autem, vt res tota probè intelligatur, controuersia de illis verbis Hunnij Sess. 13. prolatis: *Multoties responsum est, esse aliquid necessario credendum, tanquam historiam à spiritu Sancto DESCRIPTAM, & quidem fide infallibili, quod tamen nec cultus, nec dogmatis, nec articuli rationem habet.* Vbi circa verbum DESCRIPTAM triplex oritur quæstio. Prima, an Hunnius in Colloquio dixerit DESCRIPTAM, an verò TRADITAM, atq; adeo an non primum vox illa DESCRIPTAM, pro voce TRADITAM, contra rei gestæ & dictæ veritatem sit substituta, quod nos certissimum esse affirmamus; Prædicantes autem aperte quidem fateri non volunt, etsi cũ adeo firmis argumentis comprobetur, etiam apertè negare non audent, vt infra ostendetur. Secunda, annon hæc vox studio & opera Prædicantium, siue partis aduersæ substituta sit, vt substitutam esse infra patebit, nec ipsis quidem Prædicantibus vsquequaq; abnuentibus. Tertia questio est, an non hæc vox à Prædicantibus, vel eorum asseclis, proprij cõmodi causa, atq; adeò dolo malo fuerit supposita. Potest etiam quæri, vbinam hæc fraus, & qua ratione commissa

missa sit, & quisnã in particulari sit talis facinoris auctor. De singulis ordine agemus, sed eò breuius de posterioribus, quo minus in iis explicandis esse potest difficultatis, supposita primæ quæstionis elucidatione.

Igitur, vt primam quæstionem aggrediar, in Colloquio dictũ ab Huñio fuisse TRADITAM, non DESCRIPTAM, sed hanc vocem primum postea fuisse suppositam, his argumentis validissimè comprobatur. Primo quidem id demonstratur ex authentico Protocollo Bauarico, quod ab vtriusq; partis Notarijs & Reuisoribus omnibus numero decem, propria manu subscriptum, sigillisq; singulorum appressis inuiolabiliter cõfirmatum est. In eo enim vox illa, TRADITAM, leui litura sic deleta reperitur, vt nihilominus euidenter à quolibet legi possit: Eius verò loco supposita inuenitur vox DESCRIPTAM, idq; sine vllo alterius lituræ vel rasuræ indicio. Et quamuis ad fidem hac de re faciendam, apud quoslibet prudentes & cordatos abundè sufficiat ipsa præfatio Serenissimi Bauariæ Ducis Maximiliani consensu & authoritate edita, & Protocollo præfixa, absq; vllo alio argumento vel instrumento; tamẽ vt Calumniatorum ora validiùs obstruerentur, adeoque ea res, vtpote maximi momenti, & vt spes est, in boni communis vtilitatem plurimùm redundatura, omni fide quam testatissima redderetur, idcirco eius Serenitati corã ipse humillimè supplicaui, vt ob commune bonũ, publicum hac de re Instrumentũ benignissimè confici mandaret, quo illud non solum quibus opus esset ostendi, sed etiam publicis typis mandatũ omnium oculis obiici, & Calumniatorum, quorũ se maximus offerret numerus, maledictis opponi posset. Quam etiam petitionem cum eius Serenitas pro suo erga bonũ cõmune propensissimo studio mox clementissima voluntate ratam habuisset; idcirco cura & industria Nobilis, Magnifici, & amplissimi viri Domini Ioachimi Donrspergeri Iuris vtriusque Doctoris, Serenissimiq; Bauariæ Ducis supremi Cãcellarij, aduocatis publicis Notariis viris integerrimis ac doctissimis, testibusque omni exceptione maioribus ascitis, hoc instrumentũ desuper confectũ, mihiq; ad eũ, quem dixi, finẽ traditũ est, quod proinde hoc loco de verbo ad verbũ inserendũ duxi: & sic se habet.

N Nomine Domini Amen. Notum sit vniuersis ac singulis, præsens hoc Instrumentum visuris, lecturis, seu legi audituris, & pateat euidenter, Quod anno à Natiuitate Domini ac Redemptoris nostri Iesu Christi M. DCIII. indictione prima, die verò vigesima quinta mẽsis Februarij, hora octaua, vel circiter, ante meridiem, Pontificatus S.mi D. N. Domini Clementis VIII. PP. anno vndecimo, coram me Notario publico infra scripto, in præsentia fide dignorum testium, specialiter ad hoc rogatorum ac vocatorum, personaliter constitutus fuit Magnificus, Nobilis, & Amplissimus vir, Dominus Ioachimus Donrsperger, Ser.mi Principis ac D. Domini Maximiliani Comitis Palatini Rheni, Vtriusq; Bauariæ Ducis, Dõini mei clementissimi Consiliarius secretus, supremus Cancellarius, & Præfectus in Marquartstain &c. atq; ex clementissima voluntate & authoritate Seren.tis suæ viua voce exposuit, nec nõ à me Notario publico requisiuit, quatenus in quadam cõtrouersia, quæ circa

circa Protocollum colloquii Ratisbonensis Anno sexcentesimo primo habiti, exorta est, speciatim verò quoad voculas TRADITAM, & Descriptam, in illa oratione Ægidij Hunnij, Prædicantis Lutherani, quæ habetur sessione decima tertia, & sic incipit: *Multoties responsum est* &c. ipsummet authenticum, ac vtriusque partis Reuisorum nominibus & sigillis confirmatum Protocollum, quod in Archiuo suæ Serenitatis inuiolatè asseruatur, inspicere, nec non de rei veritate per vnum vel plura, publicum publicáue Instrumenta testari vellem. Qua requisitione debito modo admissa, & inspectione præmemorati authentici Protocolli fol. 575. cum omni diligentia facta, manifestè deprehendi, in eo loco prius scriptum fuisse vocabulum TRADITAM, iam verò vocula TRADITAM, leui litura (vt tamen nihilominus facilè legi posset) deleta, eius loco suppositum haberi vocabulum DESCRIPTAM; idq; quantum animaduertere licuit, sine vllo alterius lituræ aut rasuræ vitio. Acta sunt hæc Monachij in Ca-

ſtro Nouo, & quidem in interiori Conclaui Cancellariæ ſecretæ, anno Domini, Indictione, Pontificatu, die, & hora ſupraſcriptis, præſentibus ibidem Nobilibus, Clariſſimiſque viris Chriſtophoro Gevvaldo, & Ioanne Simone VVangereccio in Gersdorf, Iur. Vtr. Doctoribus ac ſuæ Serenit. Conſiliarijs Aulicis, teſtibus ad præmiſſa ſpecialiter vocatis atque rogatis.

Ego IOANNES PFRONTNER Füeſſenſis Auguſtanæ Diœceſis, V. I. Doctor, publicus Apoſtolica & Cæſarea authoritatibus, Romæ, ac in Camera Imperiali Spiræ, approbatus & immatriculatus Notarius, Nunc temporis ſupremi Ducalis Aulæ Iudicij Monachij iuratus Cauſarum Patronus &c. Quia ſupradictis præmiſſis omnibus & ſingulis, dum ratione collationis fierent & agerentur, vna cum prænominatis Dominis teſtibus, & adiuncto Domino Notario hic ſubſcripto, præſens interfui: Ideò hoc publicum Inſtrumentum, manu equidem alterius fideliter ſcriptum, manu

Ego OSVVALDVS STADLERVS, Artium & Philoſophiæ Magiſter, Laicus, Friſingenſis Diœceſis, ac Ciuis Mònacenſis Apoſtolica & Imperiali authoritate publicus, & in Archiuo Romani Collegij immatriculatus Notarius, Atteſtor me præmiſſis omnibus, vna cum ſupra nominatis Dominis Teſtibus interfuiſſe, & vidiſſe, quod loco & tempore præfatis, ſubſcriptus Dominus Notarius clementer requiſitus, Protocollum authenticum & ſigillatũ ſuis manibus tenuit, loco ſupradicto diligẽter inſpexit, in eodemq; vocẽ, TRADITAM, leui litura deletã, vocem verò, DESCRIPTAM, ſup-

nu propria subscripsi, signaui & publicaui, in fidem & testimonium præmissorum omnium, Ad hoc specialiter clementer vocatus & requisitus.

SIGNVM NOTARIATVS.

suppositam inuenit. Quas quidē voces, prædicto modo, Protocollo cōtineri, aliaq; omnia, sicut præmittitur, ritè ac legitimè fieri, vidi & audiui. Ideò præsens Instrumentum etiam subscripsi, in maiorem fidem præmissorū clementer etiam requisitus.

SIGNVM NOTARIATVS.

Cum ergo ex hoc publico instrumento sit testatissimum, in authentico illo Protocollo Bauarico, prius scriptum fuisse vocem TRADITAM, deinde verò vocem DESCRIPTAM eius loco suppositam, idq; sine vllo alterius rasuræ, lituræ, vel vitij indicio; certe hinc liquidissimè colligitur, ante Reuisionem in eo Protocollo fuisse scriptam vocem TRADITAM. Audeat, si cui ex Prædicantibus lubet, rem hanc tanta euidentia comprobatam in posterum negare amplius.

Secundo verò idipsum demonstratur ex Protocollo, quod separatim in ipso Colloquio ex parte Serenissimi Bauariæ Ducis, tanquam publicus Colloquij Notarius conscripsit clarissimus vir Leonhardus Treittvvein, vtriusque I. Doctor, Consiliarius Episcopalis & Syndicus in cathedrali Ecclesia Ratisbonæ. In quo vox illa TRADITAM sine vlla litura vel rasura adhuc legitur. Neque, sine dubio, aliter scripserunt alij Notarij, etsi mihi eorum exemplaria videre non licuit.

Tertio idem colligitur ex antecedentibus eiusdem loci. Constat enim eo loco minimè controuersum fuisse, an aliquid necessario credendum sit, tanquam historia à Spiritu sancto *descripta*, quod tamen nec cultus, nec dogmatis, nec articuli rationem habeat: sed hoc ab initio Sessionis 13. perpetuo à nobis quæsitū fuisse, an Ecclesia possit traditiones aliquas non scriptas, quæ ad cultum aut fidē pertineant, necessariò obseruādas proponere: Seu quod idē est, an aliquid fide infallibili credendū sit (siue vocetur articu-

lus fidei siue non ita vocetur) quod nec in Scriptura expressè contineatur, nec ex Scriptura sola euidenter deducatur. Hæc quæstio tunc vrgebatur, nec obiter tantum, sed ita à nostris constanter, vt cum aduersarij non aliter ab eâ quæstione, quàm ab expanso, & eminus conspecto reti sæpius agitatæ vulpes quaqua versum diffugere niterentur: non minus, quàm tredecim iteratis vicibus Prædicantibus fuerit ingerenda. Et quia non solum ad nostrũ institutum peroportunum est, scire quid vtrinq; circa eam quæstionem actum sit: Sed etiam per se Lectori commodum accidere potest, pudendam eius loci Prædicantium tergiuersationem perspectam habere, vt vel hinc intelligat, quanta Prædicantium animis fiducia sedeat, sua quæ alioqui tanto applausu jactant, pronunciata defendendi, operæ precium esse duxi, vtriusq; partis dicta, circa hanc quæstionem ex Protocollo descripta reddere.

Proto. Monac. pag. 285. Cùm igitur initio Sessionis 13. proposito à me argumento, ad comprobandam Ecclesiastici judicij authoritatem, Iacobus Hailbronnerus respondentis officium assumens, inter cætera præfaretur, eas tantum traditiones hactenus à nobis in medium prolatas fuisse, de quibus nulla inter nos esset controuersia, hoc illi à me exprobatum est, cùm probè sciret Prædicans, illam ipsam præcipuam nobis esse de eiusmodi traditionibus controuersiam, an videlicet quippiam in materia Religionis extra Scripturam necessario aut credendum, aut obseruandum esset; cuius quæstionis affirmatiuam partem nos eiusmodi traditionum exemplis euincere niteremur, cum ipsi negatiuam ex Deuteronomij locis probare (Deut. 4. 5. 12.) operosissimè conati fuissent. Quod si tamen (aiebam) hoc ita non esset, tunc ergo vt suam mentem denuò panderent, & palam sine tergiuersatione edicerent, anné traditiones aliquas non scriptas, quæ ad cultum aut fidem pertineant, tanquam necessarias ex Ecclesiæ constitutione, recipere & obseruare liceat. Ad hoc satis prolixè respondit Hailbronnerus, & summa est: An ex traditionibus allatis *sequatur, scripturam sacram quoad dogmata nõ esse judicem, & normam, auditoribus relinqui iudicandum, nec opus esse repetere* Sed quia de dogmatibus præcisè non erat quæstio. Sed generatim de rebus ad cultum, & fidem pertinentibus, ideo his verbis eius ter-

giuer-

giuersationem notaui: *Tergiuersatur dominus mirum in modū, & non audet respondere ad propositam quæstionem. Hoc dicas peto, an Ecclesia possit aliquas traditiones ad cultū pertinentes credendas proponere, quæ nec in scriptura expreßè extent, nec inde euidenter deduci poßint. Ad hoc respondeat disertè:* Respondit Iacobus Hailbronnerus. *De his omnibus his diebus satis dictum, quod Ecclesia non habeat potestatem nouos articulos circa fidem & cultum constituendi.* Sed quia de articulis non erat quæstio, sed generatim de re quacunque extra Scripturam credenda, his verbis hanc secundùm eius tergiuersationem acrius notaui: *Video quam versipelles sitis: non credo vestris dictis: Intelligunt omnes fraudem,* (scilicet tergiuersationis & mutati controuersiæ status.) *Dicat mihi disertè, & non vtatur terminis suis fallacibus, an aliquid fide infallibili credendum sit, siue vocetur articulus fidei, siue non sit, quod nec in Scriptura expreßè contineatur, nec ex scriptura, sola euidenter deducatur.* Videt hic Lector, semper vrgeri illam quæstionem, non de historia aliqua siue traditione scripta, sed de non scripta. At frustra. Tertio enim iam tergiuersatur Hailbronnerus his verbis. *Ad illud (aliquid) respondeo, quod ibi lateat aliqua amphibologia.* Dixi ego: *Omnino non. Respondeas mihi disertè. Vos vultis iterum tergiuersari, & fallere?* Respondit Iacobus Hailbronnerus. *Ne me interpelles, quod in legibus est prohibitum.* Dixi. *Nunquam interpellabo, si ad formam* (hoc est ad propositam quæstionem) *responderitis. Et quis poßet alias cum eiusmodi hominibus disputare, ne quidem Christus ipse.* Subuenit hic Hailbronnero Hunnius: *Nudiustertius,* inquit, *antemeridiana Seßione distinximus inter dogmata, & articulos fidei, & inter historias biblicas. Quod attinet articulos Christianæ Religionis, nullos licet effingere, vel sub prætextu authoritatis Ecclesiæ præcipere, & proponere populo Christiano. Quod autem omnia quæ tenemur credere de fide, sint articuli fidei, & dogmata, id verò ex indubitatis fundamentis negatum est, & declarata res, exemplo historiæ Thamar.* Sed quia hæc mera tergiuersatio erat, non solum quod iam minimè controuersum esset, an omnia quæ tenemur credere, sint articuli fidei & dogmata, sed etiā quia in distinctione, quam facere occipiebat Prædicans, principale distinctionis membrum callide prætermittebat, asserens videli-

Protoc. Monac. pag. 285.

Prot Monach. pag. 286.

cet solum nulla dogmata, & articulos nullos extra Scripturam credendos, sed non explicans, an aliquid aliud (siue articulus aut dogma esset, siue non esset) extra Scripturam necessario credendum sit, quod tamen in mea Quæstione vnicè postulabatur: Idcirco rursus his verbis hanc quintam tergiuersationem Prædicantium notaui. *Nihil ad rem. Nonne disertè excludo eam distinctionem, dicens, siue articulus fidei, siue non articulus? Vultis iterum tergiuersari & fallere?* Respondit Hunnius; *Tu facis mihi iniuriam; & ad Serenissimum Ducem Bauariæ conuersus, ait: Serenissime & Illustrissime Princeps, affecti sumus iniuria, dum aliquoties vocati sumus versipelles.* Serenissimus Bauariæ Dux dixit. *Vos appellastis Romanum Pontificem Antichristum, quæ est iniuria insignis & clarissima, & hoc nunquam probabitis.* Respondit Hunnius pro sua impudentia. *Serenissime & illustrissime Princeps, oportet scapham scapham, ligonem ligonem appellare, præsertim in actu Confessionis: & in nostris Ecclesiis* (vbi nimirum Prædicantibus fas atque nefas idem est) *id non est iniuria.* Serenissimus Bauariæ Dux dixit; *Imo est insignis, iniuria, quæ redundat in omnes Catholicos.* Hac digressione finita post sextam tergiuersationem, ad propositum rediens dixi: *Quæro, an aliquid credendum sit fide infallibili, quod nec in Scriptura extet expressè, nec ex ea euidenter deducatur?* Vbi rursus videt Lector eandem semper quæstionem, non de historia scripta, sed de traditione aliqua non scripta iterari. Sed rursus tergiuersando Hunnius ait; *Per distinctionem* (tergiuersationem scilicet illam, de qua superius) *responsum est, & distinctio nostra probata, & aduersarius ad absurdum* (absurdi scilicet Prædicantis iudicio) *deductus, vt assereret, quod Thobias canem habuerit caudam mouentem, esse articulum fidei.* Sed respondi; *Si vultis distinguere, rectè & suo loco distinguite, iam categoricè respondete. Et facite hoc in gratiam auditorum; quia ego excludo omnem vestram distinctionem. Categoricè igitur respondendum est.* Quia videlicet Quæstio illa generalis erat, anne aliquid omnino necessario credendum esset extra Scripturam, siue esset articulus, siue non.

Protoc. Monac. pag. 287.

Sed septimæ tergiuersationi annectit Prædicans octauam. *Distinctio illa nostra* (extra propositum allata, & quoad alterum

mem-

membrum nunquam explicata) *solido, & immoto fundamento superstructa est, quod ostensum est exemplis modo allegatis. Si verò volet Dominus Doctor, vt progrediamur ad argumenta classis tertiæ nobis non displicet.* Vides Lector, quam libenter ab illa quæstione diffugeret Hunnius? Sed respondi: *Non progredior, donec ad propositam quæstionem respondeas. Quæso da gloriam DEO, & responde disertè, vtrum sit aliquid præter Scripturam credendum siue dogma sit, siue non, siue A. siue B. siue C. siue quomodocunque vocetur, dummodo ALIQVID sit?*

Audis lector, iam quarto eandem quæstionem semper explicari. Sed Hunnius iam nona vice tergiuersando respondet: *Ostende tu, quod aliquis Patrum historiam aliquam seu particulam hiriæ vocauerit dogma, siue articulum fidei.* Deus bone Hunni, vbi est iam tuum illud præceptum Apostolicum, cum in prima Session diceres. *Petrus ait, quouis tempore reddendam esse rationem fidei,* saltem interroganti? Estne hoc omni tempore rationem interroganti reddere; iam nono interrogatum ad propositam quæstionem nihil respondere nec posse, nec velle? Responsum ergo est Hunnio. *Dicis igitur, quod aliquid fide infallibili credendum sit,* Protoc Monast. *etiamsi non habeat rationem dogmatis, nec ita vocetur,* (modo tamen pag. 288. eiusmodi sit) *quod nec in Scriptura extet, nec inde euidenter deducatur.*

AudisLector, semper quæstionem de aliquo extra Scripturam credendo vrgeri. Sed Hunnius adhuc nihilo magis hoc alterum suæ distinctionis membrum, de quo omnis quæstio erat, explicat: sed decima tergiuersatione rursus ab omni proposito alienam quæstionem ingerens respondit: *Probet dominus, quod particulæ historiarum biblicarum, appellatæ sint ab vllo scriptore Ecclesiastico dogmata Religionis seu articuli fidei.* Sed respondi: *Nihil ad rem; nihil ad formam. Responde prius ad meam quæstionem, dicas mihi diserte: & tunc videbis quod aliquid sit præter Scripturam credendum. Da gloriam DEO, quæso te.* Respondit Hunnius; *Quod aliquid sub ratione dogmatis, vel cultus, vel articuli fidei, quod in Scriptura vel expressè non extet, vel ex ea bona consequentia deduci ne-*

ei nequit, credendum sit fide infallibili, iterum atque iterum negamus. Multa enim in Biblicis historiis necessario credenda sunt propter authorem Spiritum sanctum, quæ tamen nec Patres, nec vniuersa antiquitas, nec vllus Scriptorum Ecclesiasticorum (quod est falsum *) vnquam dogmata, vel articulos, vel cultus appellare ausus fuit, quod demonstrari posset multis, inter cætera exemplo Anæ inuentoris mulorum in deserto. Genesis 36. Num enim quæso hæc historiola est articulus fidei?*

Sed quia iterum nequiter hic dissimulabat Prædicans alterum distinctionis membrum, de quo solo erat quæstio, rursus eum vrsi his verbis: *Oro per Deum vt categoricè respondeas. Non quæro de dogmatibus, sed Quomodocunque aliquid vocetur: Qualecunque illi nomen detur.* Respondit Hunnius, iam tertiadecima tergiuersatione. *Relinquo iudicium omnibus auditoribus.* Sed adhuc à tergo fugienti institi. *Nihil ad rem, sed responde obsecro categoricè, an aliquid sit credendum fide infallibili, quod nec in Scriptura apertè extet, nec ex ea sola euidenter deducatur, detur illi nomen quodcunque, vel A.B. aut C.*

Vbi cum septimo semper eadem à me quæstio fuisset inculcata, hic iam tandem subsequitur illa responsio Hunnii, de qua inter nos est controuersia. Nam sic in Protocollo iam responsum legitur: *Multoties responsum est* (hoc ne sit mendacium, si particula TRADITAM legatur, ad præcedentes Sessiones referendum erit) *esse aliquid necessariò credendum, tanquam historiam à Spiritu sancto DESCRIPTAM* (nos TRADITAM dictum esse probamus) *& quidem fide infallibili, quod tamen nec cultus, nec dogmatis, nec articuli rationem habet.* Vbi certe manifestum est, Hunnium ad propositam quæstionem nihil penitus dixisse, si vox DESCRIPTAM legatur: At si TRADITAM; tunc fassum esse aliquid (vt nos volebamus) *traditum*, atque adeo non scriptum esse necessario credendum.

Atque hæc erat occasio, hic processus & ordo huius totius non tam disputationis, quam fœdissimæ tergiuersationis, quæ si vel sola in Protocollo extaret, cuique prudenti satis esse posset, saltem ad dubitationem (si non etiam ad desperationem) de Prædicantium causa suscipiẽdam. Ad propositum sufficit, hoc iam demon-

monstrasse, omnia antecedentia indicare, ab Hunnio dicendum fuisse TRADITAM, non DESCRIPTAM: quin adeo etiam ab Hunnio sic dictum re ipsa fuisse; nisi forte Hunnius fateatur, se nec post decimam quidem, & tertiam tergiuersationẽ respondisse ad propositam sibi Quæstionem.

Sed quarto hoc idem luce clarius probatur ex consequentibus, ex quibus patet nos eiusmodi responsionem aduersariorum (audita procul dubio voce TRADITAM) ratam & gratam habuisse, eisque idcircò, quasi in principali cõtrouersiæ puncto deuictis insultasse. Sic enim accepto illo Hunnij responso verba mea in Protocollo habent: *RECTE. Dixerant autem Domini non esse hoc controuersum sed an aliquid sit addendum* (Scripturæ scilicet) *tanquam dogma seu articulus fidei. Quod imprimis disertè pugnat contra omnia vestra dicta, quibus cõuincere volebatis, nihil omnino debere credi, quod in scriptura disertè non extet; Iam vero corruit omnis impetus, & strues argumentorum vestrorum si vel vnum aliquid sit credendum, quod nec extet in scriptura, nec inde solum euidenter deducatur: VT IAM CONCESSVM EST. Qua de re iudicium iam relinquo auditoribus.* Vides lector, me responso illo accepto dixisse: *Recte.* Cum tamẽ si vsurpata fuisset particula DESCRIPTAM, ego illud haud dubie, (vt antea, multoties feceram) tanquam meram tergiuersationẽ fuissem reiecturus. Audis deinde, quod plus est, me percepto eo responso, dixisse, iam ab Aduersarijs *concessum fuisse, ALIQVID credendum esse, quod nec in scriptura extet, nec ex ea solum euidenter deducatur.* Audis demum me hinc insultasse omnibus argumentis aduersariorum, pro sola & vnica scripturæ norma allatis. Vt omnino lector aliter cogitare non possit, quam à nobis auditam, atq; adeò à Prædicantibus vsurpatam fuisse vocem TRADITAM, non DESCRIPTAM. Protoc Monac. pag. 288.

Ne autem fortasse Lector suspicetur, contra eiusmodi ratihabitionem nostram protestatos fuisse Prædicantes, audiat, quid responderit Hunnius: *Finaliter*, inquit, *concludo, quod non sit aliquid in cultu, & in articulis, & in dogmatibus credendum, quod non vel expressè contineatur in scriptura, vel inde per bonam conclusionẽ pe-*

consequentiam deduci queat. In qua nostra finali conclusione penitus acquiescimus, & iudicium committimus Deo, & Ecclesiæ ipsius. Ita Hunnius, qui vt omnes vident, nullum verbum de protestatione facit, neque negat in hac sua finali conclusione, quin aliquid tandem in materia Religionis sit credendum extra Scripturam, sed solum hoc negat, de quibusdam specialibus fidei obiectis, quæ videlicet aut cultum aliquem contineant, aut articulū seu dogma fidei; cum tamen ipsimet Prædicantes tum hîc, tum in præcedentibus sessionib⁹, sæpius alioqui dixerint, multa adhuc alia esse credenda, quæ nec essent cultus, nec dogmata, vel articuli fidei. Quocirca cū aduersariū nostræ ratihabitioni minime aduersantē aduerterem, ego quoque totum hoc negocium his verbis finaliter conclusi: *Ego similiter Deo ipsi, Ecclesiæ, & toti auditorio committo iudicium, quod scilicet illa loca Deut. 4. 5. & 12. male & contra suam conscientiam adduxerit aduersarius, dum vniuersaliter probare conatus fuit, nihil credendum, nisi quod in scriptura extet, aut inde euidenter deducatur. Qua in re ad Protocollū me refero.* Atque ita omnis hac de re contentio vtrinque cessauit. Et verò aduersarios alioqui vniuersaliter asseruisse, atque adeo etiam probare debuisse, nihil extra Scripturam credendum esse, satis ex illorum thesi prima superius ostensum est.

Vid. cap. præced.

Cap. præced.

Quinto hoc ipsum etiam comprobatur ex iis, quæ Prædicantes iam antea in superioribus sessionibus concesserant. Cum enim, vt supra ostensum est, iam sæpius admisissent, traditiones quasdam non scriptas (quas *historicas* vocabant) diuina & infallibili fide credendas, non potuerunt sane negare, necessario credendum aliquid traditum, non scriptum, nisi sua ipsi responsa retractare voluissent. Quod si hoc vlla ratione negare potuissent, quam illis pronum, imo verò etiam necessarium erat facere, toties hac ipsa de re suam sententiam edicere iussis?

Vid. cap. præced.

Sextò demum hoc confirmatur ex ipsamet confessione aduersariorum. Licet enim eos hæc res magnoperè torqueat, nec omnino constanter fateantur, à se eiusmodi vocem esse suppositam, multis tamen modis idipsum in suis scriptis tacitè confitentur; certè constanter non negant, quod est certissimum argumentum

gumentum, eos in hac re sibi male conscios esse. Primo enim Prædicantes Neoburgenses in sui Protocolli appendice, quam suo & suorum Collegarum, qui Colloquio interfuerunt, nomine conscripserunt, cum obiectam hanc sibi in præfatione nostra priore (quam alioqui refutandam sumpserant) turpissimam fraudem legerent, tantum abest vt factum negarent, vt id etiam non obscure faterentur. Sic enim planè habet illorum responsum: *De voce, traditam, aut descriptam, cum paginæ Monacenses,* (intelligunt etiam Protocollum Bauaricum authenticum à se subscriptum, & obsignatum) *in promptu non sint, non est, quod moneamus: nisi quod falsò nostratibus tribuitur*: (tribuebatur autem in ea præfatione solum immutatio facta circa voces illas TRADITAM, & DESCRIPTAM) *ob certum aliquod commodum, VNAM aut ALTERAM VOCEM fuisse immutatam: hacq; querela non tam nostrates, qui in toto illo negocio candidè* (scilicet) *& apertè egerunt, quam suos quoque Reuisores ac Notarios accusant.* At quod de Notariis & Reuisoribus nostris dicunt, infra diluetur: hìc satis est aduertere, eos non negare, voces de quibus agitur, inter se *commutatas*, sed duntaxat asserere, eiusmodi commutationem ob nullum certum suum commodum factam esse. At profecto nisi Prædicantes ipsamet conscientia criminis reos teneret, factum hoc ab eis negari, non excusari intentionis prætextu oportebat. Iam nos hanc minimè obscuram confessionem libenter acceptamus, & velut euidens indicium malæ conscientiæ aduersariis, fidenter obiicimus. Nam si secundum regulam iuris, *qui tacet, consentire videtur,* quanto magis ille, qui cum ad obiectum crimen respondet, non negat, sed intentionis prætextu excusare conatur. Append. Protocol. Lauing. lat.

Deinde non minorem tacitæ confessionis vim obtinet illud, quod in suo Apologetico ad hoc crimen sibi obiectum respondit Hunnius. Cum enim id in mea relatione verbis grauissimis, vt par erat, Prædicantibus exprobratum diluere aggrederetur, hanc totam turpissimi, multisque argumentis probati criminis accusationem in iocum vertit. *Ridiculus est,* inquit, *TANNERVS in eo, quod nodum in scirpo quærens, & in aëre papiliones in-* Apolog. Hunn. pag. 488.

sequens, & ex musca Elephantem faciens, cum admiratione mirifica refert. Rem miram (ita enim mea sonant verba) *quam nisi euidentissimis signis compertam, nemo dicere posset, nemo credere. Quid tandem* (inquit Hunnius) *illud Tannere? quæsumus ne nos cela tantum prodigium. Num forte mons peperit? &c.* In fine verò etiam aliquid germanicè ludens hoc epiphonemate rem concludit, **sie suchen so gnaw wie ein Mauß in einem lehren Brotkorb/vnnd fünden doch nichts.** Interim nullo verbo apertè factum negare audet: tantum dicit, nō posse malæ fidei accusari *Reuisores suos, nisi etiam Catholici statuantur eidem crimini confines.* Deinde ostendere conatur, nullam potuisse eiusmodi mutationis esse causam, quod tamen satis ex supradictis patet, falsum esse. Hæc cum ita sint; cum res hæc adeo tibi antea ridicula videretur & murē parturiēti mōti conferenda, quî fit Hunni, vt iam primum velut contra lernam depugnans tanta contentione oblucteris, & in examine tuo adeo serò simul ac seriò exclames: crimen falsi in præfatione commissum esse; *impium Suitam falsi crimen* vobis falsò *imposuisse.* An iam primum parturientis montis, aut triplicis lunæ prodigium, hoc est fœdissimi criminis nota Hunnio conspecta est? atque ita quidem abominabile visum, vt etiam Tubingenses Prædicantes in suo illo scripto germanico, quod nomine, & in causa Reuisorum ac Notariorum Pseudoeuangelicæ partis, principaliter ad expurgationem huius criminis ediderunt, subsidio occurrere, & quasi deficienti Hunnio manus auxiliarias admouere coacti fuerint? sed frustra iam Æthiopē lauant. Nimis tarde iam (crassam & palpabilem calumniam) exclamant, quando & Neoburgenses antea factum non negabant; & Hunnius id in Tannero non aliter, quàm papilionum insectationem interpretatus est. Quid? quod etiam ipsimet Tubingenses satis apertè fatentur, prius in Protocollo nostro scriptum TRADITAM, & postea in reuisione Protocolli suæ partis studio suppositam fuisse voculam DESCRIPTAM. Aiunt enim, *nihil referre, quod pars aduersa in suo Protocollo initio habere potuerit vocem* TRADITAM, *Eius enim Reuisores postea tantum comperisse, vt eiusmodi voculam prudenter ac scienter deleri, eiusque loco alteram vocem* DESCRIPTAM *proposito conuenientem substitui*

Triumph. Iesuit. pag. 61. & 62.

ſtitui ſinerent. In eundem ſenſum reſpondent, ad alterum noſtrum argumentum, ex ſingulari Protocollo Bauarici Notarij deſumptũ. Aiunt enim; *Parum itidem referre, tametſi aduerſæ partis Notarij vnus, vel vterq́; vocem* TRADITAM *in ſuo exemplari habuiſſent. Nam etiam trãs flumen* (Jenſeit deß Bachs ex ſua nimirum parte) *fuiſſe homines, qui oculos, aures, calamos, atramentum, & chartam habuerint, vt tam ex Protocollis Notariorum, quàm ex contextu intelligere poſſent, atrum ne an album,* TRADITAM, *an* DESCRIPTAM *legendum eſſet.* Vbi vides Lector, fateri eos ex ſua parte, ab hominibus (ſo jenſeit des Bachs geweſen) animaduerſum eſſe, DESCRIPTAM, non TRADITAM legendum fuiſſe, atq; adeo fuiſſe prius in Protocollo ſcriptum TRADITAM, non DESCRIPTAM: etſi ſimul turpiſſimè mẽtiantur, ex contextu eos collegiſſe *deſcriptam*, non *traditam* eſſe legendum: niſi forte hoc ideo dicunt: quia ex contextu animaduertebant, nulla ratione à ſe, ſalua cauſa ſua, tolerari poſſe vocem *Traditam*; ſed neceſſariò per fas & nefas ſubſtituendã eſſe vocem *Deſcriptam.* Quod veriſſimum eſt. Quod ad ſecundum attinet; num videlicet Prædicantium opera hæc vocum commutatio facta ſit; Iam ex dictis, & ab ipſiſmet Prædicantibus conceſſis patet, Prædicantium, ſiue aduerſæ partis ſtudio eiuſmodi vocum permutationem factam. Et certe de Catholicis nulla hic poteſt eſſe ſuſpicio; ſicut ex aduerſariis, quantumuis impudens, eos nemo hactenus hac de re ſuſpectos habere auſus fuit; quandoquidẽ vox illa TRADITAM Catholicorum parti adeò ſeruit, vt etiam victoriã quoad principale totius diſputatiõis punctũ eis tranſſcribat. Cur ergo eam expunxiſſent? At è contra vox DESCRIPTAM nihil penitus emolumenti poterat importare. Quanquã iam cognita fraude, plus prodeſt hæc ipſa aduerſariorum corruptela, quam ſi vox TRADITAM vel aureis litteris in Protocollo ſeruata fuiſſet.

Nec etiam in tertia quæſtione opus eſt diutius immorari. Nam cum ipſimet Prædicantes negare non poſſint, prudenter à ſe eiuſmodi vocem ſuppoſitam, vtpote cum altera inſtituto (Prædicantium intellige) nõ eſſet conueniens, & verò aliunde liqueat, ſeruata voce TRADITAM de cauſa Prædicantium conclamatum eſſe, quiſque videt, Prædicantes commodo ſane ſuo eiuſmodi vocis

cis commutandæ periculum in se suscepisse: Etsi iam detecta fraude, nihil nisi turpissimam & indelebilem ignominiæ notam inde reportent. Neque vero frustra tam diu tergiuersati fuissent Prædicantes, si alioqui vox illa TRADITAM nihil illorum causæ noxia, nihil Catholicorum proficua fuisset, multo minus hoc onus permutandi huiusmodi voces suo honori tam periculosum suscepissent.

Quod attinet ad quartam quæstionem, etiam partim ex dictis, partim ex Confessione aduersariorum manifestum est, eam transmutationem non potuisse fieri, nisi in Reuisione Protocolli. Quandoquidem etiam vox illa DESCRIPTAM in authentico Bauarico Protocollo eodem charactere scripta reperitur, quo cæteræ emendatoriæ notæ in reuisione ab vtriusq; partis collocutoribus datæ. Qua ratione autem, & consilio eiusmodi lituræ in Bauarico Protocollo à Reuisoribus nostræ partis retentæ sint superiùs c. 1. explicauimus.

Quoad quintum etsi quidem scire, nihil magnoperè intersit, quis in particulari præcipuus sit eius criminis autor, facile tamen colligi potest, cum ea deprauatio circa verba Hunnij contigerit, isq; haud dubiè suorum verborum emendatorias notas Reuisoribus, vt consuetum erat, tradendas ipsemet confecerit; vt qui ea quoq; de causa durante Reuisionis negocio Ratisbonæ remanserat; satis, inquam, ex hoc verisimiliter colligi potest, Hunnium præcipuum esse huius egregij facti auctorem. Quod vel ideo annotauerim, ne Hunnius à se hanc accusationem transferre in suæ partis Reuisores imposterum audeat, quasi nos istos præcipuè in hoc crimine reos agamus: Cum equidem eos non aliter accusem, quam quatenus Hūnio animaduersa fraude cooperati sunt. Hinc sicut fieri potest, vt quidam ex iis aut emendationem hanc non viderint, aut eius certè fraudem non notauerint, ita etiam singulos in particulari huius criminis arguere mihi non libet; nec etiam opus est: sufficit generatim scire, homines illos ex Aduersariorum parte reos esse, qui vt Prædicantes Tübingenses in suo scripto germanico loquuntur, jenseit des Bachs so wol gemerckt haben

ben/das es sol DESCRIPTAM vnd nit TRADITAM heissen. Inter quos haud dubie primus fuit Hunnius, quē honoris causa nominamus.

Sed nunc videamus, quibus rationibus Prædicantes huius notati criminis notam abstergere conentur. Primum quidem omnes communiter hoc argumento à se repellere hanc accusationem nituntur. Quia alioquin, inquiunt, eiusdem criminis etiā reos esse oportet Reuisores Catholicos, quorum consensu, eiusmodi vocū commutatio facta est. Sed hæc planè friuola ratio est. Nā vt supra dixi; in cōmunionem sceleris vocari nec possunt, nec debent illi, qui fraudis conscij non fuerunt. Fuisse autem nostros Reuisores ab aduersariis de eiusmodi sua emendatoria nota Protocollo inferenda singulariter præmonitos, non modo res ipsa falsum esse demonstrat, sed nec Prædicantes puto affirmabunt. Quocirca cum tot aliis mutationibus permixta traderetur, fieri facile potuit, ut etiam accuratissimæ mentis diligentiam, adeo variarum rerum obseruatione diuisam (præsertim in re tali, vbi minima poterat esse fraudis suspicio) vna illa vox effugeret. Neque forte multum à vero aberret ille, qui existimet, id planè diuinitus accidisse, vt videlicet admissa fraus maiore postea aduersariorum probro detegeretur, nostraque de Prædicantibus victoria manifestius elucesceret; cum alioqui si vox TRADITAM seruata fuisset, mille modos conquisissent Prædicantes, quibus suadere conati fuissent, eam vocem nihil suæ causæ præiudicare, quandoquidem Hunnius id etiamnum facere conatur.

Secundo addunt Tübingenses, cur non ego reclamauerim eiusmodi mutationi, cum illa mihi Sessio relegenda traderetur. Lepide profectò, tanquam si fures lucem ambiant. Mihi quidem vt & aduersæ partis Collocutoribus Sessiones per partes reuidendæ domum missæ fuerunt, sed (quod equidem in tempore monui) aduersariorum notationes non item, nisi semel atque iterum, cum Domini Reuisores nostræ partis in re controuersa, meum etiam tanquam Collocutoris iudicium expetendum ducerent. Quod si etiam Sessionem illam iam notatione Prædicantium deformatam legissem (quod tamen

falſum eſt) quid hinc obtinerent, niſi quod ego quoq; aut dicta aduerſariorum non legiſſem, aut fraudem non animaduertiſſem, quod me quidem alicuius fortè aut indiligentiæ, aut imprudentiæ culpare queat, ſed aduerſarios tamen à crimine abſoluere nequaquam poſſet. Et certè incredibile eſt, me, ſi vocem illam *Deſcriptã* pro *Traditam* ſuppoſitam eſſe legiſſem, non animaduerſurum fuiſſe fraudem, cum tamen in Colloquio amplius quam horæ ſpatiũ elaborauerim, vt voculam illam *Traditam* ab aduerſariis tandem aliquando extorquerem. Eamque adeo magno applauſu, gratoq; animo ex Aduerſariorum ore ſuſceptam palam in Colloquio ratam habuerim; vt ſupra oſtenſum eſt.

Tertio Hunnius ex eo quoque probare nititur, mutationem eiuſmodi à ſe nullam eſſe factam; quia eius nulla potuerit eſſe cauſa, cum etiam vox TRADITAM nullum ipſis incommodum, nec aliquod etiam nobis commodum creare potuiſſet. Quocirca etiam nunc in examine Præfationis ſtomachabundus vrget, vt ſi ita lubet, etiam vocem TRADITAM in ipſo Protocolli textu denuo reponamus. Sed hæc omnia deſperatæ, & conuictæ mentis indicia ſunt. Vocem enim TRADITAM in propoſito non generatim, ſed ſtrictè pro doctrina aliqua voce palã extra ſcripturam TRADITA accipi, tum res ipſa; tum circumſtantiæ eius loci, præſertim tam diu agitata quæſtio, & noſtra Hunnianæ reſponſionis grata acceptatio teſtantur; tum etiam ſatis intellexerunt Tubingenſes, dum aiunt die Leuth ſo jenſeit des Bachs geweſen / haben wol gemerckt / es müſſe DESCRIPTAM, vnd nit TRADITAM heiſſen. Certè vox TRADITIONIS, in eo puncto controuerſiæ, quo ſenſu vſurpari ſoleat, nemo neſcit.

Quartò omnia tentant aduerſarij, vt nobis quoq; probæ fidei opinionem adimant. Et Hunnius quidem his verbis velut grande nobis obiecturus ſcelus, intonat. *Ipſi Ieſuitæ tales ſunt, qui ad Protocollum ab vtriusque partis Reuiſoribus approbatum, & conformatum, auſi fuerunt ſui quod putant, emolumenti cauſa, in margine adiicere vocabulum TRADITAM.* Itane verò Hunni in margine? extra contextum? atque adeò fide optima? Et præ-

monito

monito in præfatione Lectore? Et hoc tibi crimen videtur? asterisco in margine posito vestra crimina notari? Credo sanè asteriscum illum vobis omni cometa funestiorem illuxisse. Sed quam pulchre nostrum Protocollum adornat? quantumuis vrat magis Prædicantes, quam illustret; quanquam etiam illustrat, dum eos adeò illustres impostores demonstrat. Tubingenses verò aliud quippiam quasi magnum crimen intentant, nouas videlicet solutiones obtrudere me conatum fuisse circa Aaronem nōdum consecratum, & locum Rom. 14. de conscientia dubia. Sed apertè calumniantur, vt in defensione Relationis meæ luculenter ostendo. Cap. 2.

Quinto, addunt Tubingenses, etiam circumstantias eius loci demonstrare, legendum esse DESCRIPTAM, non TRADITAM. At si dicere velint, ex circumstantiis colligi, dictum fuisse DESCRIPTAM, tunc aio, illos secundum omnes circumstantias mentiri, nam ex circumstantijs tum antecedentibus, tum consequentibus supra contrarium apertè demonstratum est. Nisi forte Prædicantes adeò sunt acuti, vt quia Hunnius in antecedentibus antea turpissime fuerat tergiuersatus; idcirco etiam tunc tergiuersatum fuisse concludere velint. Sed hoc ipsum tamen circumstantiæ consequentes factum non esse conuincunt, quibus constat id responsum à nobis gratissimo animo acceptatum.

Sexto, Tubingenses vehementer vrgent subscriptiones nostrorum Reuisorum, qui testati sunt *omnia circa Reuisionem bona fide acta fuisse.* Sed inprimis hæc ipsa, tam nostræ, quam aduersæ partis Reuisorum subscriptio quæ in Protocollo Bauarico extat testatum facit, id quod in hac controuersia præcipuum est, nempe Prædicantium opera, pro voce TRADITAM suppositam fuisse vocem DESCRIPTAM, vtpote cum in illo ipso authentico Protocollo vox illa DESCRIPTAM pro TRADITAM legatur supposita. Deinde ad bonam fidem quod attinet, quandoquidem Reuisores nostri quoad Reuisores aduersæ partis cardiognostæ non erant, certè id quoad eos intelligendū erit, cum grano salis: quantum videlicet eo tempore compertum haberent. Quod si vero iam detecta fraude, bonæ fidei testimonium ab eis quoad

hoc punctum impetrabunt aduersarij, tunc esto per me triumphent.

Septimo, aiunt Tubingenses. Pari modo posset in dubium vocari Protocollum multis etiam alijs locis, quæ itidem in Monacensi Protocollo notationibus quibusdam immutata cernuntur. Sed respondeo, quacunq; fide rem suam in aliis locis egerint Aduersarij (omnes enim eorum emendationes taxare nihil opus est) hunc sanè locum à Catholicis dissimulari nequaquam potuisse, cum non solum fraus hoc loco commissa apertissimis argumentis conuinci possit; sed etiam in principali totius Colloquij puncto, & ea quidem ipsa confessione aduersariorum acciderit, pro qua exprimenda horæ ferè spacium ob turpissimam aduersariorum tergiuersationem consumptum fuit. Alioquin tantum abest, vt Catholici Protocollũ oderint, (quicquid isti calumniatores mentiantur) vt id etiam secunda editione magno exemplarium numero in lucem dederint: & certe in tanto mendaciorum nymbo, hoc solum ferè, certe nullum melius præsidium reliquum factum sit. Atq; sic ergo hoc, quod à nobis quidem Prædicantibus semper quasi falsi crimen fuit obiectum, à Prædicantibus autem initio nõ negatum, partim etiam pro ludo habitum, tandem de calumnia & falsi crimine notatum, euidentibus argumentis denuo communitum in Prædicantium caput adactum est. Et tantum abest, vt quod Tubingenses ridiculè minitantur, verear vllius hac in re æqui iudicis censuram experiri, vt plane aliud non optem, quam vt seculares quoq; Principes & Magistratus, cognita causa, vel ex hoc vnico facto tum Prædicantes nosse, eosq; suo habere loco discant; tùm etiã quã ruinosa maleq; fida sit Prædicantiũ causa intelligant.

Et hic finis est etiam Absurditatum, quæ Prædicantibus in præfatione obiectæ sunt. Quanquam vero Hunnius initio promiserat, se refutationem suam præfationis ita instituturum, vt de verbo ad verbum poneretur Præfatio, iam tamen sui promissi oblitus postremam præfationis partem penitus prætermittit. Quocirca operę precium visum est eius in soluendo promisso negligentiam notare pariter & supplere, Præfationis contextum reliquum integrè describendo. Sic ergo habet.

TEXTVS

TEXTVS PRÆFATIONIS AB Hunnio prætermissus.

EN Lector, ad quæ paradoxa, quas absurditates quas contradictiones, quantas calamitates adduxerit Prædicantes, DIALECTICA FORMA, cuius se studiosos Catholici Collocutores præbuerunt. Plura autem de his absurdis studiosus Lector videre poterit in Relatione de Colloquio Ratisbonensi, quæ Monachii edita est: vt & in refutatione Relationis ab Aduersariis editæ: vbi etiam luculentam ad ea, quæ Prædicantes Catholicis absurda inaniter obiecerunt, responsionem inueniet. Relatio de Colloquio. Examen Hunni. Relat.

DEMVM illud te non prætereat, Lector, quod tuo bono scire potes. Inuenies Sess. 13. pag. 288. manu indice, pro voce. TRADITAM suppositam esse vocem DESCRIPTAM eorum studio, quorum commodo. Sed dictum esse, TRADITAM, non solum norunt ij, qui præsentes Colloquio fuere: Sed etiam tum antecedentia, tum consequentia eiusdem loci, tum protocolla à Notariis Catholicæ partis seorsim excepta, tum ea quæ Sessione prima, & decima circa traditionem illam librorum canonicorum, apud aduersarios in confesso fuisse intelliges, tum inprimis ipsum originale & authenticum exemplar Protocolli, manu Reuisorum & Notariorum vtriusque partis subscriptum, in quo vox, TRADITAM leui litura ita oblita est, vt legi nihilominus ab omnibus possit, luculenter demonstrant. Et bene est, quod rem hanc, nec ipsi quidem Prædicantes Neoburgenses, suo aut suorum Collegarum, qui Colloquio huic interfuerunt, nomine negant, De voce TRADITAM aut DESCRIPTAM, inquiunt, cum paginæ Monacenses in promptu non sint,

non est quod moneamus, nisi quod falso nostratibus tribuitur, ob certum aliquod commodum, vnam aut alteram vocem fuisse immutatam. *Rem acu. Quisquis enim dicit, eos ob CERTVM aliquod commodum eiusmodi vocem supposuisse, extremè sanè fallitur. Nam etsi vel maximum alioqui sibi proposuerint commodum, nullum tamen CERTVM sperare poterant: nec iam hoc artificio suo, & Protocolli in præcipuo totius disputationis puncto deprauatione, nisi certissimum incommodum reportant. Sed aiunt, se* apertè & candide in toto illo negocio *rem egisse. Verum nimis apertè iam & candidè Lectoris candore abutuntur. Se enim candidè voluisse decipere, suadere quidem poterunt quibus volent, persuadere autem nulli prudenti. Quid enim hæc aduersariorum diligentia sibi velit, quisque prudens suo Marte, absque cuiusquam admonitu, inspecto, & perlecto eo loco, facilè intelliget.*

Quod autem queruntur loca, quædam Scripturæ, à se, vt aiunt, in Colloquio recitatæ, finito Colloquio in Protocollum relata non esse, immeritò faciunt. Cur enim, finito iam Colloquio, in acta referantur ea, quæ nec in Colloquio à Notariis annotata fuerant, & de quibus etiam constare non poterat, an, & quomodo ab aduersariis adducta fuerint: fortè enim, si in Colloquio excepta fuissent, inueniri potuissent plura similia illis: Est qui iudicabit vos Moyses. *Ioan. 5.* Petrus ait, *1. Pet. 3.* Quouis tempore reddendam esse rationem fidei, *&c. quæ quidem cum præclara sint Prædicantium monumenta, nulla vnquam oblitera-bit obliuio. Accedit, quod nec testimonia, à Catholicis in Colloquio recitatæ, descripta in Protocollo omnia habeantur. Et certè Scripturæ allegationem Catholicis alioqui, vt ipsi aiunt, vehementer fuisse exosam, vanissima Prædicantium calumnia est. Sed iam sat præfationis, candide, & veritatis amans Lector, in cuius*

gratiam hæc acta in lucem denuò proferuntur, Tu his fruere & vale.

HÆC sunt, quæ contra datam fidem prætermisit Hunnius, non alia haud dubiè de causa, quàm quia noluit hoc tam insigne Prædicanticæ vanitatis monimentũ, tot argumentis roboratum, in suo scripto extare. Verùm nunc eo magis hîc describendum fuit, vt quasi eorum quæ superius fusius diximis Synopsis, ob omnium oculos denuò poneretur, & vel ex hoc argumento discerent omnes, quam sit Hunnio syncera & fraudis nescia mens; qui circa vocem TRADITAM in suo examine ita cõtra nos deblaterauit, tanquam si accusatio nostra nudis verbis, nullis argumentis in præfatione fuisset transacta. Ita nec argumenta nostra referre voluit, nec ad ea respondere potuit.

CAPVT XIII.

DE OCTOGINTA SEX ALIIS *absurdis Hunnij, collectis ex ijs, quæ ipse velut absurda in suo examine præfationis Catholicis impingere frustra tentauerat.*

VIA vindicare se de nostris cupiebat Hunnius, & vt ait, *par pari referre*, idcirco cum initio non nisi octodecim aut viginti circiter, suo quidem iudicio, velut absurda Catholicis obijceret, iam ad octoginta sex numerat, vnum scilicet & idem multis numeris amplificans. Sed lepidè res accidit, vt Prædicans, dum nostra vellet recensere absurda, sua indicaret; cum partim falso nobis quædam tribuat; quædam dicta verè quidem, sed quæ adeò non sint absurda, vt eorum potius antitheses sint absurdæ. Vtraque nos ergo iam (supposito tamen, vel subindicato nonnunquam in his vero & germano sensu nostrarum Propositionum) conuersa in eum

eiusúe Collegam Iacobum Hailbronnerum retorquebimus: id quod eò breuius fieri poterit, quod non ſolum plura ex ijs etiam ſuperius recenſita in abſurdorum Prædicanticorum catalogo reperiuntur, ſed etiam quod pleraq; ex ijs in Examine quoq; Hunnianæ Relationis prolixè pertractauimus, ad quod etiam Lectorem ſubinde remittemus, vt etiam ad Apologeticum pro Relatione Compendiaria à me perſcriptum. Abſurda ergo Prędicantium collecta ex Hunniano examine Præfationis ſunt iſta.

I. & II. Quod Prædicantes iniquiſſimis poſtulatis mouendis, de modo & medijs à Iudice Eccleſiaſtico in definiendo adhibendis, & traditionibus ſpecificandis, initio ſtatim Colloquij turpiſſimè ſunt tergiuerſati, de qua re ſupra in primo abſurdo ex ijs, quæ in præfatione notata ſunt.

III. Quod S. Petrus iubens SEMPER eſſe paratos ad rationem reddendam, de actu ipſo confeſſionis loquatur, de quo ſupra abſurdo 3. & 4.

IV. Quod traditiones, atq; adeo verbum non ſcriptum non ſit eiuſdem auctoritatis, cuius eſt ſcriptum. Auctoritas ſcilicet verbi diuini Prædicantium iudicio pendet à charta & atramento.

Vid. Apolog. Rela. De tradit.

V. Quod non liceat in enthymemate negare conſequens, de qua re in Examine Relationis Hunianæ cap. 8. *Vos Dialectici iudicate.*

VI. Quod quia Pontifex priuatim hæreticus fieri poteſt idcirco etiam poſſit errare in definiendo ex cathedra. Nihil enim capiunt Prædicantes, nihil intelligunt: neq; verò in ſuo Examine ſcit Hunnius, quid ſit cathedra, etſi quandoq; ſciuerit, vt ſupra oſtendimus; multò minus intelligit, aut intelligere vult, quid ſit ex cathedra definire. Plura alibi.

Cap. 7. abſurd. 14. Vid. etiam Apolog. Relat. de Phariſ. & Pont.

VII. Quod reſpondens non minus quam argumentans principium petat, de qua re in Examine cap. 8. vbi etiam ad exemplum Hunnij reſponſum eſt.

VIII. Quod in veteri teſtamento pro fœmellis non fuerit aliquod remedium externum, de qua re ſupra, & in examine cap. 10. & 20.

IX. Quod Scriptura paruulis veteris teſtamenti ante octauum diem mortuis promittat beatitudinem, etiam abſq; remedio aliquo externo. De hoc enim loquutum eſſe D. Gretſerum patet ex

omni-

omnibus antecedentibus & consequentibus eius loci.

Quod baptismus tempore passionis Christi ante eius mortem iam obligauerit,&quod hoc probetur ex Ioan.3.aut exemplo baptismi Ioannis, quē falso & absurdè Hunnius ratione efficaciæ salutis eundem cum baptismo Christi asserit. Sed de hac re infra. X. Cap. 14.

Quod latro beneficium (passionis Christi) sibi non applicauerit etiam per suam mortem, quam patienter tolerando sibi meritoriam fecerit, nec etiam vigore sui supplicij patienter tolerati saluatus sit; de quo cap. 10. Examinis. XI. & XII.

Quod infantes, qui sine baptismo decedunt saluentur; de quo cap.10. & 20. Examinis Hunn.Relat. & infra. XIII. Cap. 14.

Quod dici non possit Necromanticos (seu verè, seu in speciem) mortuos exsuscitare, cum tamen ipsam Samuelis animam exercente Pythonissa artem suam magicam, vere à Deo excitatam fuisse sentiant viri omnibus Prædicantibus doctiores, Lyranus, Tostatus, Caietanus, imo etiã S. Augustinus, & B. Thomas, vt fusius probat noster Benedictus Pererius dissolutis rationibus contrarijs; quanquã profecto adeo acutas rationes pro sua opinione alibi adducit Hunnius, vt quædã ex ijs virum adeo ingeniosum ac diligentem plane effugerint. Et tamen Hunnius in suo Apologetico pag.117. ijs adeo insolenter gloriatur, tanquã si meræ sint demonstrationes, cum pleræque ad stuporem vsque ridiculæ sint. Quasi verò oporteat Deum cooperatum malitiæ mulieris, si hac superstitionem suam exercente, Deus ex malo bonum eliciendo, (vt etiam factũ est cum Balaam Num.22.) Samuelem tum ad maiorem huius gloriam, tum ob acerbiorem pœnam & condemnationem impietatis Saulis, interim à mortuis excitauit. Quasi verò anima nõ potuerit Dei virtute, aut verum, aut fictũ corpus assumẽdo, visibilis apparere, & quidẽ in specie senis barbati, & pallio Samuelis simillimo amicti, cum tot ipsius Dei atq; Angelorum apparitiones in scripturis legamus. Quasi verò si Deus Sauli, quia indignus erat, nec per visiones, nec per Prophetas voluit antea respõdere, idcirco etiam non voluerit per defunctum Samuelem, ob maiorẽ huius gloriam, & Saulis supplicium responsum dare. Quasi non potuerit Samuel ad Saulem verè dicere: *Hodie mecum* (id est apud

XIV. August. lib. de cura pro mortuis cap.15 Thom. 1. p. q. 89. a. 2. & in 2. 2. q. 174. art. 5. Pererius in cap. 7. Exod. disp. 8.

apud inferos, abſtrahendo à determinato loco) *eris.* Hæ ſcilicet
Eccleſ. 6. ſunt inuictæ illæ rationes, ob quas, cum contrarium, ipſomet
Hunnio agnoſcente, habeat liber Eccleſiaſtici, idcirco ex Canone Prædicantium, ac Hunnij iudicio, ſit eradendus.

XV. Quod ſit abſurdum, Aduerſarios monere, vt vel ad antecedens, vel conſequens reſpondeant.

XVI. (iuxta latinos, 115.) Quod illa propoſitio Pſalmo 116. *Omnis homo mendax*, non patiatur exceptionem. Ergone Chriſtus quoq;, & B. Virgo veri vtique homines, Prædicantibus dici debent mendaces? An ipſi potius blaſphemi & mendaces ſunt?

XVII. Quod ſimiliter etiam limitationem nullam patiatur illud Pſalmi 14. *Omnes declinauerunt.* Sic ergo procul dubio à Prædicantibus illud Geneſis 9. *Omne quod mouetur & viuit erit vobis in cibum*, etiam de pediculis, culicibus, pulicibus intelligendum erit, & illud quoq; 2. Tim. 4. *Omnes me dereliquerunt*, etiam de Tito & Timotheo.

Geneſ. 9.

2. Timot. 4.

XVIII. Quod fieri non poſſit, vt ſummus Pontifex ſit quoad ſuam perſonam malus, & ſimul in definiendo infallibilis: item quod priuata cæcitas obſtet, Deoq́; proinde manus liget, ne per tales poſſit Deus aliquid veri docere, alioſque illuminare, quidquid Chriſtus dicat: *Super cathedram Moſis ſederunt Scribæ & Phariſæi, omnia ergo, quæcunq; dixerint vobis, ſeruate & facite: ſecundum vero opera eorum nolite facere.*

Matth. 23.

XIX. Quod Deuteronomij 17. Malach. 2. Hag. 2. Matth. 23. non mittat Deus Iudæos etiam ad Sacerdotes, aliquid extra Scripturam, (iuxta Scripturam tamen) pronunciantes &c. Scilicet ipſamet interpretatio Scripturæ ex ſola Scriptura, non ex traditione habebatur.

XX. Quod defectum priuatæ ſcientiæ non poſſit, aut velit Deus ſupplere in Iudice à ſe conſtituto, circa fidem aliquid definiente, & quod hoc fieri non poſſit, niſi iudex talis *duplicem mentem* habeat. Sed an Prædicantes vnam ſaltem mentem habent, vt relictis ſuis *palpabilibus mendacijs* rectè tandem ſapere diſcant? ſed de hac re plura in Apologetico pro Relatione.

XXI. Matth. 16. Quod Chriſtus Matthæi 16. cauere iubens à fermento Phariſæorum

ſæorum, non loquatur tantum de doctrina priuata Phariſæorum; ſed de publica illa atque adeo definitiua & iudiciaria. Scilicet Prædicantes miſeri neſciunt quid ſit publica, & quid priuata doctrina; & tamen eos docere poterat D. Gretſerus digreſſione 4. contra calumnias Hunn. Et nonnihil de eadem re à me actum eſt in Exam. cap. 10. & alibi in Apologetico Relationis plura.

Quod abſurdum ſit dicere, poſſe ſingulos ſacerdotes errare, omnes autem ſimul in definiendo errare non poſſe. An forte Hũnius quoq; non ſolum poteſt ſingulos cereuiſiæ ſextarios exhaurire, ſed etiam omnes totius Saxoniæ? XXII.

Quod Aaron fuerit ſacerdos ſummus ſimpliciter, etiam, reſpectu Moſis in viuis exiſtentis, de quo in Exam. Hunn. Relat. cap. 16. & in Apologetico Relationis plura. XXIII.

Quod fides interior cum peccato mortali, aut externa idololatria conſiſtere non poſſit. Mendacia autem & fraudes ſui labyrinthi inueniet Hunnius notata & iugulata à D. Iacobo Gretſero in labyrintho Cretico Hunniano. XXIV. Iacob. Gretſ. Labyrinthus cretico-hunnianus.

Quòd circa ea, quæ quoad ædificationem altaris, vituli erectionem, promulgationem celebritatis feciſſe legitur Aaron, nõ tam permiſſiuè ſe habuerit, quam ipſemet omnia fecerit, Prædicantibus, vt apparet, ſimul & cæmentarius, & aurifaber, & præco, ſummus plane non tam pontifex, quam opifex, de quo etiam ſupra, & in Exam. Hunn. Relat. cap. 11. XXV. Cap. 7. abſurd. 12.

Quod ſi pontifex poteſt errare errore perſonali, & vt priuatus homo, poſſit etiam errare errore iudiciali, & vt pontifex, atque adeo in definiendo, de quo paulò ſupra, & plura in Apologetico Relat. XXVI.

Quod pontifex, etiam cum nihil definit, ſed in facto ſolùm vt homo priuatus errat V. G. ædificando hæreticis templum, aut exterius honorem idolo deferendo, adhuc tamen in ſuo *officio iudicis* errare dicatur. XXVII.

Quod cathedra Moſis etiamnum ad Chriſtianos pertineat: item quòd in cathedra Moſis ſedere nihil ſit aliud, quam ſonare ſine explicare doctrinã Moſis, eo modo, quo id nunc etiam Chriſtiani Doctores facere ſolent. XXIIX.

XXIX. XXX. XXXI. XXXII. Quod Vrias Pontifex non tantum in moribus, sed etiã vt sacerdos in potestate judiciaria, eiusq; exercitio, ac proinde *in definiendo* errauerit; eo quòd in diuini cultus exercitio errauerit. O plũbum. Quasi cum auctoritate *definire*, & sacrificare, aut altare erigere idem sint &c. Interim absurdus Prædicans cõtradictionẽ fingit in verbis, quæ non intelligit, errasse videlicet Vriã, vt sacerdotẽ, & nõ errasse tamẽ vt Sacerdotẽ, cum vtrumq; diuerso sensu & respectu verũ sit; non errasse videlicet, vt sacerdotij officiũ ritè explentem, vt intelligebat D. Gretserus, errasse tamẽ in officio seu potius cõtra officiũ sacerdotale, vt ego dicebã. Dialectici breuius dicerẽt, prius verũ esse, si particula, *vt*, accipiatur reduplicatiuè; posterius, si specificatiuè. Sed nũ hoc intelligeret Huñius? tã malus Dialectic⁹?

Vid. Apol, Relat. cap. 11. & 13.

XXXIII. Quod *noua & toti choro Prophetarum & Apostolorum prorsus ignota sit interpretatio definitionis è cathedra*, quã dedit D. Gretserus, asserens. 2. Sess. inter alia indicia, ex quibus cognoscitur, Põtificẽ ex cathedra definire esse etiã hæc duo. 1. Cũ aliquid *sub anathemate definit*. 2. cum *per Bullam obligat totam Ecclesiam*. Prædicantibus scilicet Propheta non est Christus, qui tanquam *Ethnicum & Publicanũ* habendum decernit eum, qui Ecclesiam non audierit, quod aliud re ipsa non est, quã inflicto anathemate ab Ecclesiæ cõmunione quẽpiam remouere. Nec aut Propheta, aut Apostolus erat Paulus, quãdo sub anathemate definiẽs ait: *Si quis nõ amat Dominũ Iesum Christũ, sit anathema*. Et rursus alibi: *Si quis vobis euãgelizauerit præter id, quod accepistis anathema sit*. Neq; etiã Apostoli aut Prophetæ erãt Petrus, Iacobus & cæteri in Cõcilio Hierosolymitano cõgregati, quando veluti *Bulla* quadã reliquis Ecclesijs per Paulũ & Barnabam suam sententiã in Concilio definitã his verbis denunciarunt: *Visum est spiritui sancto & nobis &c.* An isti Prophetæ & Apostoli non fuerunt? an tu potius, Hunni, nec Apostolus, nec Propheta, sed potius Pseudopropheta es?

Matth. 18.

1. Cor. 16.

Gal. 1.

Actor. 15.

XXXIV. Quod adeò *mirabiles* & miserabiles fuerint Prædicantes, vt nec datis solutionibus nostris acquiescere voluerint, nec eas ordine & in forma impugnare potuerint.

XXXV. Quod Reges olim tantũ ad verbum Dei scriptũ respexerint, & non etiam ad alia secundum illud: *Interroga patrem & matrem tuã*

Deut.

Deut. 32. Quaſi verò hoc Dei præceptum conſiſtere non poſſit cum illo Ezech. 20. quo prohibet Deus, ne filij peccata parentum imitentur, ſed, vt ſua potius præcepta obſeruent, præcipit.

Quod pij Reges olim in ſuis Reformationibus nō reſpexerint etiam ad ductum rationis naturalis. Vnde ergo, ô cæce Prædicans, colligit Dauid ſibi in neceſſitate licitū eſſe, comedere panes propoſitionis? Vnde Machabæi licitū ſibi eſſe pugnare die Sabbathi? vt alia taceam. An tu non adhibes rationem cum ſcripturam interpretaris? aut in tuarum Eccleſiarum Reformatione laboras? An homo vecors & ſine mente es? An falsò diuinus Propheta, quærēti: *Quis oſtendit nobis bona?* reſpondet: *Signatū eſt ſuper nos lumē vultus tui Domine:* lumē ſcilicet naturalis rationis diuinitus mēti impreſsū? An impie Auguſtinus? *Contra rationem nemo ſobrius: contra ſcripturas nemo Chriſtianus: contra Eccleſiā nemo pacificus ſenſerit?* XXXVI. 1. Reg. 21. 1. Machab. 2. Pſal. 4. Auguſt. lib. 4 de Trin. c. 6.

Quod exempla illa Seſſ. 4. à me producta, de pileo & cornibus non apte declararint rem, de qua agebatur, nempe ſcripturā ideò imperfectam non eſſe dicendam, tametſi non omnia, quæ credenda ſunt, in ſpecie contineat: niſi forte putat Huñius, cornua quoq; ad ſui perfectionē ſpectare. Et quamuis ego hæc ſolū adduxerim, vt exēpla, quibus oſtenderē, non cuiuſuis perfectionis abſentiā rei cupiam imperfectionē inducere, non vt ſimilia, quibus ſcripturā conferrem; ſi tamē id maximè feciſſem, quid in ſacram ſcripturam contumelioſum feciſſem? An ſorte Huñius dicet, Chriſtum quoq; *ſcabioſis ſimilibus conſpuiſſe* regnum cœlorum, quando illud comparauit *ſagenæ miſſæ in mare, fermento, grano ſinapis.* &c. XXXVII. Matth. 13.

Quod ſine contradictione non poſſit aſſeri, ſcripturam eſſe perfectam, & tamen per ſe ſolam non ſufficere homini, ad eum finem conſequendum, ob quem condita eſt, nimirum ad doctrinam, & ad redarguendas hæreſes, hominemque perfectū reddendum, & tandem ad ſalutem hominis externam &c. Quod ſi ita eſt, tum ergo, vt ſua ſcripturæ perfectio cōſtet, nemo amplius baptizetur, nemo abſoluatur, nemo corpore Chriſti paſcatur, nemo credat, nemo diſcat, nemo doceat, è mundo eijciatur vniuerſū Prędicantiū miniſteriū, quandoquidē ſcriptura (vt aiūt) per ſe ſola ſufficit ad doctrinā, ad redarguendas hæreſes, ad ſalutē. An ne vel ob hanc vnicam inſaniam hoc non meremini Prædicantes? Quod XXXIIX. Vid. Apolo. Relat. cap. 7.

si præter scripturam, vestrum adhuc ministerium putatis esse necessarium, quod vestra etiam confessione, absolute loquendo, fallere potest, cur ex illa scripturæ perfectione & sufficientia suum ministeriũ Catholicis vultis ademptũ, quod nostra quidem sententia fallere non potest?

XXXIX. Quod præceptum illud Deut. 12. de non addendo, ideo simpliciter loquendo magis ad sacerdotes spectet, quam ad populum; quia sacerdotum erat ex professo tractare diuinum cultũ, de qua pulchra argumentatione, quam Huñius pro demonstratione habuit, vide Exam. Hunn. Relat. cap. 10.

XL. Quod sacerdotes non solum in priuata doctrina (quod frustra probat Hunnius) sed etiam *in definiendo* tanquam pontifices & supremi iudices in terris errare potuerint, quod nullo exemplo seu noui, seu veteris testamenti in æternum probare poterit Hunnius.

XLI. Quod Hunnius cum suo Collega non magis, probare potuit, scripturam continere expresse omnia dogmata fidei & cultus, quã quod quartũ præceptum decalogi contineat omnia cætera præcepta, tametsi in ea re octo fere sessionibus desudarit, vt ex protocollo Lector intelligere poterit.

XLII. Exod. 34. Quod sit absurdum verba illa Exod. 34. *Scripsitq; in tabulis verba fæderis decem*, ad Mosen referre, cum tamen non solum verborum contextus id quodammodo exigere videatur; sed sic etiam

Auguſt. lib. 2. qq. q. 66. in Exod. ex instituto docuerit Augustinus, cuius hæc sunt verba: *Et scripsit in tabulis testamenti decem verba. De Mose dictum est, quod ipse scripserit, cui etiam Deus paulo antè dixerat, scribe tibi verba hæc. Cum vero primum legem accepit, cuius tabulas abiecit & fregit, nec ipse excidisse dictus est tabulas lapideas, & modo dictum est: Excide tibi duas tabulas lapideas; nec ei dictum est, vt scriberet, sicut ei modo dicitur; nec eas ipse scripsisse narratur, sicut modo narrat scriptura, & dicit: scripsit in tabulis testamenti decem verba.* Et infra: *Proinde*, inquit, *magna oritur quæstio, quo modo illæ tabulæ, quas erat Moses, Deo vtiq; præsciente facturus, non hominis opus esse dicantur, sed Dei, nec ab homine scriptæ, sed scriptæ digito Dei. Posteriores vero tabulæ* (de quibus in eo loco Exodi sermonem esse constat) *tam diu mansuræ, ac in tabernaculo ac templo Dei futuræ, iubente quidem Deo, tam ab homin*

excisæ sunt, quã ab homine scripta &c. Ita Augustinus, & ex eo glossa ordinaria in illum Exodi locũ, quos etiam si libet, absurdos vocare poterit Hunnius; qui longe profectò sapientius inter se scripturas composuisset, si cum Lyrano dixisset: *Potest etiam aliter dici, scilicet quod Moses manus ad tabulas apposuit, sed Dominus tunc litteras miraculosè formauit, sicut ad impositionem manuum Apostolorum dabatur Spiritus sanctus.* Ita Lyranus. Sed Hunnius delirare maluit, quam cum Lyrano sapere.

Quod rursus mihi tribuere audet Hunnius, quasi dixerim, illud Deuter. 12. Obserua omnia quæ præcipio tibi &c. Esse INTELLIGENDVM tantum de præceptis, quæ tunc tradebat, cum solummodo dixerim, tunc quidem Deum *aperte tantum locutum* esse de præceptis tunc traditis, nec interim negauerim, per cõsequentiam id etiam ad reliqua præcepta accommodari posse. Et certe nec è suis quidem mihi vllum monstrabit auctorem, qui asserat, tunc Deum de omnibus præceptis, etiam postea primum tradendis loquutum fuisse cum per se incredibile videatur, Deũ mandasse obseruari mandata nondum à se tradita. De qua re in Exam. Hunn. Relat. cap. 10. XLIII. Hunn. mend.

Quod *per Apostolos & Prophetas diuina auctoritate, de lege diuina* (Mosis) *multa detracta* (hoc est omissa siue antiquata) nõ fuerint. Igitur Apostoli & Prophetæ non erant, qui in Concilio apostolico congregati circa legẽ Mosis hæc tantum decreuerunt seruanda: *Abstinere ab immolatis simulachrorum, & sanguine, & suffocato, & fornicatione.* Nec Apostolus aut Propheta fuit Paulus, cum ait: *Translato sacerdotio, necesse est, vt legis translatio fiat*: & infra: *Reprobatio fit quidem præcedentis mandati propter imperfectionem*: Et rursus: *Dando nouum veterauit prius.* Et rursus alibi: *Legem mãdatorũ decretis euacuans.* Sed quid mirum, Hunnium erga Mosis legem tanta moueri zelotypia, cui *cathedra Mosis est æterna?* XLIV. Actor. 15. Heb. 7. Heb. 8. Ephes.

Quod vel omnes, vel vlla omnino hæresis sit refutata, aut porro refutari possit ex sola scriptura, seclusa traditione, & infallibili præsentis & viventis Ecclesiæ auctoritate. De qua re prolixè in Exam. Hunn. Relat. Certe quidem si S. Paulus per suã epistolam ad Corinthios, aut epistolam ad Timoth. 2. sufficienter XLV. & XLVI. Cap. 10. & 20.

Vid. Apol.Relat. cap. 7. refutauit hæresim negantium resurrectionem, id factum non est, seclusa aliqua infallibili Ecclesiæ tunc viuentis auctoritate, neque etiam seposita traditione,per quam de ipsis illis epistolis cõstaret, Cap.14. absurd. Prædic.53. eas vere S.Pauli esse, quod nisi stulti forent aduersarij, tandẽ sane aliquando intelligerent.De cõmunione vero sub vna specie infra.

XLVII. Quod seposita traditione,ex testimonio Christi & Apostolorũ in Euangelica historia,constet scripturam veteris testamenti esse canonicã. De qua re fusè supra, & in Exam.Rel.Hunn.cap.18.

XLIIX. Quod absurdè dictum sit, *mysterium incarnationis, Redemptionis, & similia quædam* alia (dogmata, non controuersias, vt fingit Prædicans, quantum est ex parte scripturæ, de cuius claritate & Aug. de vnit. Eccl. cap.6. obscuritate tunc agebatur) esse facillimæ intelligẽtiæ, ita scilicet, vt aperte satis in scripturis contenta facile à quouis generali quadam notione ex scriptura colligantur. Sed quid Augustinus? *Qui non credunt, Christum in carne venisse, de virgine Maria* (quod est ipsum incarnationis mysterium) *ex semine Dauid, quod APERTISSIME scriptura Dei loquitur &c. non vtiq; sunt in Ecclesia nec in aliqua diuinarum scripturarum obscuritate falluntur, sed notissimis & apertissimis earum testimonijs contradicunt.*

XLIX. Quod Apostoli omnia,quæ ad Religionem necessario spectãt, & scripserint,& populis prædicauerint. Nimirum multũ laborabant Apostoli,vt populis ad fidem conuersis aut conuertendis omnia, quæ ad Ecclesiasticam hierarchiã, ad sacramentorum administrationem,ad ministrorum ordinationem spectabant,innotescerent. Nimirum nulla ex parte explicatiorem fidem aut cognitionem habuerunt Apostoli, quam plebeij fideles, neq; verũ 1.Corinth.2. est,quod S. Paulus sapientiam locutus fuerit *inter perfectos*. Et vbi scripsit aut prædicauit S. Paulus, suas omnes epistolas canonicas esse? Plura in Apologetico Relat.c. 6.

L. Quod,vt volunt Prædicantes, remota Ecclesiæ auctoritate, hæreses se ex scripturis tueri non possint; cum tamen omnes quasi Relat.part. 1. cap. 11. hæreticos suis erroribus defendendis scripturas prætexere solitos fuisse,luculenter à me alibi demonstratum sit. *Si enim*, vt cum Melchiore Cano loquar (intelligentia diuinæ scripturæ) *ad priuatam regulam dirigitur, vnde euincetur Heluidius de perpetua Ma-*

riæ virginitate? vnde Arrius de vera Dei in Christo natura? Sed hac de re adeo luculenter à me alibi actum est, vt vere dicere possim, verbis Hunnij parum mutatis; *Num ad tam apertam lucem vultis adhuc cæcutire vos* pseudoeuangelici? Can. lib. 3. loc. Theol. cap. 2. Exam. Hunn. Rel. cap. 20.

Quod cum in sumptione Eucharistiæ vna species omittitur, ipsi sacramento desit substantialis pars, cum tamen sumptio nullo modo sit huius sacramenti pars substantialis, vt centies contra aduersarios probarunt Catholici. Sed de hac re plura infra. LI. Cap. 14. absurd. Prædic. 53.

Quod subditi possint Pontificis ac supremi iudicis Ecclesiastici in terris sententiam examinare. De qua re supra, atq; etiam de exẽplo Berœensium & ceteris scripturæ testimonijs quæ Hunnius ad hanc rem comprobandam inepte protulit, infra. LII. Cap 3.

Quod in dubio subditi non teneantur in quauis bene ordinata politia, deposito dubio, stare sentẽtiæ sui legitimi magistrat⁹, suũq; iudiciũ superioris sentẽtiæ latæ in re ad eius iurisdictionẽ spectãte, conformare; esto quod ea forte re ipsa sit erronea: quodq; hoc sit difficillimũ etiã mansueto & promptæ obedientiæ Christiano: imo etiã periculosum, quasi vero nõ ideo sit apud Deum excusatus subditus, si quando forsitan accidat, eum in re dubia ex tali obsequendi studio erroneam sui magistratus sententiam (qualis quidem Summi Pontificis in causa dubia Religionis definienda esse non potest) sequatur, de qua re prolixe in Examen. Hunnia. Relation. cap. 13. Et certè quidem hoc absurdissimum Aduersariorum dictum, vel ex ipsis scripturarum locis refutatur, quibus suũ inepte probare nituntur. Si enim *quæ sunt Cæsaris Cæsari, quæ sunt Dei Deo* reddenda sunt Matth. 22. ergo vtique Cæsari in rebus ad se spectantibus aliquid decernenti à subditis obtemperandum erit, modo ne constet Cæsaris decreta diuinis mandatis repugnare. II. Si *oportet Deo magis obedire, quam hominibus*. Actor. 5. ergo oportet etiam magis sequi sententiam legitimi magistratus, vtpote in rebus ad eum spectantibus auctoritate diuinitus accepta latã, quamdiu nõ constat eam malã esse, quã propriũ judicium. III. Si nihil hæsitante conscientia faciendũ est. Rom. 14. ergo ex hac parte nihil obstat, quo minus subditus in re, quæ aperte mala nõ est, deposita hæsitatione ac dubitatiõe, possit ac debeat LIII. LIV. LV. LVI. LVII. LIIX. LIX. LX. LXI. Cap. 14. Absurd. Prædic. 69. Matth. 22.

supe-

ſuperioris ſui ſententiam ſequi. IV. Si *cum cæcus cæcum ducit, ambo in foueam, cadunt* Luc. 6. quantò magis periclitatur cæcus ſubditus, qui legitimi, & non cæci, ſed probabilibus rationibus ducti iudicis ſui Iudex & Doctor eſſe contendit. Et ſane, licet ea ſententia non vno in loco Christus vtatur, nuſquam tamen eam adhibet ad auocandos ſubditos ab obedientia legitimo ſuperiori præſtanda, cum aliquid in re dubia faciendum decreuit: ſed loquitur tantum aut de pari reſpectu paris minus ad docendum apti, vt videre eſt Luc. 6. aut Phariſæis quoad eam doctrinam, quā Christus ipſe ſupremus in fidei cauſis magiſtratus iam aperti erroris damnarat, vt patet Matth. 15. Quo modo nos ipſi etiam libenter fatemur, tam ipſos Prædicantes quaſi *cæcorum duces*, quam miſere ab eis ſeductos, in æternæ damnationis periculo verſari, nì reſipiſcant; quandoquidem nō modo legitimi ſuperiores in cauſis Religionis nec ſunt, nec eſſe poſſunt; ſed vel ob hoc etiam, quod cū eorū errores à legitimo magiſtratu dānati ſint, nemo eis tutò adhærere poteſt. V. Si quiſque *opus ſuum* probare iubetur & vnuſquiſque *onus ſuum* portabit Galat. 6. an ideo debet ſubdit⁹ iudicare ſuperiorem? an non potius ob hanc ipſam cauſam, vt ſubditus ſuum opus Deo probet, & onus ſuum velut ſubditi rectè portaſſe cenſeri poſſit, debebit ſuis præpoſitis legitimis, in rebus ad eorum iuriſdictionem pertinentibus, nec apertè malis, ſine cunctatione obedire? Sed hæc ſcilicet ſunt illa ſcripturæ loca, ad quæ à Prædicantibus extra propoſitum ſolo tergiuerſandi ſtudio vaniſſimè obiecta, *in colloquio obmutuerunt & obbrutuerunt Suitæ*, vt Hunnius loquitur, qui ſi *brutus homo* non eſſet, de tali vanitate ſua procul dubio erubeſceret.

LXII. LXIII. LXIV. Quod ſit aut falſum, aut blaſphemum, dicere, ſpiritum ſanctū, *quatenus* (vt in ipſo Colloquio explicatum eſt) *præciſe per ſcripturā loquitur*, vt hactenus ſemper locutus eſt, non poſſe eſſe Iudicem controuerſiarū fidei in hoc mundo, quæ tamen eſt implicatio cōtradictionis, vt etiam ſupra diximus. Quod ſi modus tantum loquendi tantopere eis exoſus eſt, tunc viderint, ne ſcripturæ quoq; ſuam calumniam impingant. Nam etiam Gen. 19. Deus per Angelum loquens ad Loth ait: *Feſtina & ſaluare ibi, quia non potero facere*

uere quicquam, donec ingrediaris illuc. Et Hieremiæ cap. 44. dicitur: *Et non poterat Dominus vltra portare propter malitiam.* &c. Et S. Marcus de filio Dei cap. 6. ait: *Et non poterat ibi virtutem vllam facere.* His & similibus scripturæ locis si lubet adscribant suam illam notam hæretici: *Blasphemia.* Aut si malunt, *appungant desuper*, quasi incredibile sit, vt Hunnij fratres Iudæos alicubi in scriptura fecisse notauit S. Hieronymus. Sed ad hanc Aduersariorum calumniam prolixe respondit P. Iacobus Gretserus tum in responso ad theses Hunn. cap. 18. tum in digressione 5. contra Hunnium, & nonnihil etiam à me dictum est in Relat. de Colloq. part. 2. cap. 2. & in Exam. Hunn. Relat. cap. 13. Hieron. in tradit. hebraicis in Genes.

LXV. Ioan. 3.

Quod locus ille Ioannis 3. *Qui non credit, iam judicatus est*, intelligendus sit de aliquo judicio manifesto, finiente lites, aut controuersias dirimente in hoc sæculo: cum ipsimet Prædicantes hoc judicium magna ex parte reijciant ad extremũ judicium, ad cuius latebras miseri toties confugiebant. Itaq; tametsi nihil ex instituto ad hunc locum responsum sit, sed is potius velut extra disputationis formam, solo tergiuersandi studio obtrusus, non male tamen, vt in Colloquio insinuatum est, sic explicatur locus ille: Qui non credit, iam in se condemnationis causam & materiam habet, ac proinde reus iam est sententiæ æternæ damnationis in extremo judicio non credentibus infligendæ. Vide digressionem 5. Iacobi Gretseri contra calumnias Hunnianas.

LXVI. 2. Thess. 2.

Quod ille, qui cum S. Paulo 2. Thessal. 2. asserat, Antichristũ semet eleuaturum *supra omne, quod dicitur Deus*, aut quod colitur, atq; adeò dicturum, se maiorem esse quolibet hactenus agnito ab hominibus Deo, euertat illam Catholicorum & SS. Patrum opinionem, asserentium, Iudæos Antichristum pro Messia accepturos esse, juxta illud Christi Ioann. 5. *Ego veni in nomine Patris mei & non accepistis me; Si alius venerit in nomine suo illũ accipietis:* quandoquidem, vt ait Pseudopropheta Hunnius, nunquam in eam opinionem induci poterunt Iudæi, vt sibi persuadeant, Messiá esse Deum. Quasi verò necesse sit, Iudæos proprij sensus adeo tenaces esse, vt nullis seu promissis, seu præstigijs, ab vno errore in alium pertrahi possint. Legat quæso Hunnius quid S. Paulus de hac re

LXVII. ſcribat: 2. ad Theſſ. 2. *Eo quod charitatem*, inquit, *veritatis non receperunt, vt ſalui fierent, ideo mittet illis Deus operationem erroris, vt credant mendacio.* Legat item quæ non ſolum S. Lucas Actorum 5. ſed etiam Ioſephus lib. 20. antiquit. cap. 4. & cap. 12. & libro 2. de bello Iudaico cap. 12. de varijs ſeductoribus Iudæorum ſcribunt. Equidem Iudæorum res geſtas conſiderans, obſtupeſco in ſumma pertinacia, ſummã inconſtantiam ac varietatem. Quis enim quæſo adhuc vigente & durante lege Moſis, ſæpius, turpius, peruicacius diuinas Dei leges maiorumq́; inſtituta ac cæremonias violauit? Quis ad alienos & illicitos etiam Idololatrarum cultus nullis nec rationibus, nec ſignis confirmatos pronius declinauit? E conuerſo quis in toto terrarum orbe populus hoc tempore, quo, per Chriſtum noua lege promulgata, lex Moſis antiquata, ſuisq́; cultoribus diuina iuſſione pernicioſa facta eſt, patrijs moribus pertinacius inhæret, & ad alienam religionem, non dico idololatricam naturali rationis lumini aduerſantem, ſed veram & Chriſtianam tot ſignis & prodigijs adeo magnifice confirmatam difficilius inflectitur? An non ergo, vt in hac re ſummè quidem varium, ſed nihilominus ſemper tamen in malum proiectum fuit Iudæorum ingenium, à Deo ſcilicet in reprobum ſenſum datum, ita etiam fieri poterit, vt quamuis Chriſtum verum Meſſiam, tot ſignis & prodigijs demonſtratum pro vero Deo minime receperint, olim tamen vel abſq; ſignis adeo ſtupendis Antichriſtum pro vero Deo recipiant. Neq; verò opus erit (quod ex noſtra ſententia inepte colligit Hunnius) vt Antichriſtus dicat, ſe eſſe maiorem, aut aliũ Deum, quam ſit ille, per quem ex Aegypto educti ſunt. Sed ad noſtrum, ſanctiq́; Pauli pronunciatũ tuendum, ſatis erit dicere, quod ipſe ſit ille verus Deus, qui eos ex AEgypto eduxerit, qui cœlum, terramq́; creârit, ſuoq́; imperio teneat omnia. Quia nihilominus adhuc verum erit, quòd Antichriſtus veri & cuiuſcunq; alterius Dei cultu eliminato, ſe ſolum pro Deo haberi, cæterisq́; omnibus anteponi cupiet. Anne ergo Hunni tua carioſa *nux* quaſi per ludibrium *confracta* eſt? Sed pergamus ad ſequentia tua abſurda.

LXVIII. Quod cum Catholici ſuo tempore obtulerint ſe ad diſputandum de Antichriſto, ideo licitum fuerit Hunnio, etiam ante tempus,

pus, neque iam per modum disputationis, sed quasi dicta iam & decisa causa, Pontificẽ appellare Antichristũ, de qua im̃ani calumnia, vt & de annexis Hunnij mendacijs dictũ est in Exam. Hunn. Relat. cap. 19. & 23. præter ea, quæ in Relat. part. 2. cap. 5. diximus, & à me prolixè tractantur in Apologetico Relationis cap. 14. 15. 16. 17.

Quod, si forte quæstio moueatur, an omnino sint aliqui libri sacri & canonici, possit ex sola scriptura seposita Ecclesiæ auctoritate, sufficienter colligi & probari, esse aliquos libros sacros & canonicos. De quo absurdo *horribili*, vt loquitur Hunnius, fusè à me actum est in Exam. Hunn. Relat. cap. 18. LXIX.

Quod articuli fidei generatim appellari non possint, & aliquando soleant quælibet propositiones fidei, quales sunt illæ, de fonte paradisi, de cane Tobiæ, de asina Balaam, & similes non modo centum, vt ait Prædicans, sed etiam SEXCENTÆ. De qua re in Exam. Hunn. Rela. cap. 14. Illud nunc addo, hanc articuli acceptionem nec S. Thomæ quidem incognitam fuisse, vt patet 2.2. q. 7. a. 6 Vbi in argumento secundo ita loquitur: *Nullus debet examinari de eo, quod explicitè credere non tenetur: sed quandoq; simplices examinantur de* MINIMIS ARTICVLIS FIDEI: *Ergo omnes tenentur explicitè omnia credere.* Vbi per minimos articulos intelligit etiã quasdam fidei subtilitates, quas absolutè & per se alioqui non omnes fideles credere tenẽtur, vt ex responsione eius ad hoc argumentũ patet: licet S. Thomas alias strictius etiã hanc vocẽ sumere soleat. LXX. LXXI. LXXII. LXXIII

Quod illud pronunciatum Prædicantium, de fide actuali infantium, non sit paradoxum & euidenter falsum, de qua re tum in Colloq. Sess. 12. tum in Exam. Hunn. Relat. cap. 19. LXXIV.

Quod ridiculè & absurdè à nobis fuerit illa infantium actualis fides refutata, ex eo, quod si infantes dum baptizantur crederent, à sacrilegio excusari nõ possent, de qua re in Exam. Hunn. Relat. ca. 14. LXXV.

Quod peccauerint olim Ecclesiæ Africanæ infantibus dando Eucharistiam. Quanto sapientius Concilium Tridentinum: *Neq; ideo tamen*, ait, *damnanda est antiquitas, si eum morem, in quibusdam locis aliquãdo seruauit. Vt enim sanctissimi illi Patres sui facti probabilẽ causã pro illius tẽporis ratione habuerũt; ita certe eos nulla salutis necessitate id fecisse, sine controuersia credendũ est.* Itaq; falsum est, id esse vo- LXXVI. Conc. Trid. Sess. 21. cap. 4.

luntati instituentis contrarium. Falsum quoq; & juxta Prædicãtes tripliciter falsum est, dum ait Hunnius, eos per præceptum Apostoli 1. ad Corinth. 11. *Probet autem se ipsum homo* &c. excludi ab huius sacramenti vsu. Nam nec ad infantes hoc præceptum spectat, quod illi exequi non possunt; nec si ad eos spectaret, id communicando violarent: quandoquidem loquendo saltem de obligatione sub peccato mortali, id tantum prohibet, ne quis peccato mortali obnoxius sine legitima pœnitẽtia ad illud accedat. Infantes autẽ baptizati (de his enim loquimur) cum à peccato mortali sint penitus immunes, nullum illius legis violandæ periculum communicando possunt incurrere. Tertiò si maximè etiã peccare infantes possent, adhuc tamẽ juxta sua principia Aduersarij stolide negarent, eos & probare seipsos, & communicare licite posse. Nam cum Pseudoeuangelicis istis probatio omnis in fide consistat, & vero, vt aiunt, infantes primo ætatis anno dum baptizantur credere possint, cur quoad ætatem vno aut altero anno vel mense prouectiores, nõ fortius credant? An ipsorum infantes quantum ætate crescunt, tantum sapientia & gratia coram Deo & hominibus decrescunt? An potius ipsi sine ratione insaniunt?

1. Cor. 11.

LXXVII. Quod nouum illud, & ab orbe condito inauditum paradoxũ, nec ratione vlla, nec minimo scripturæ apice munitum, de fide actuali infantium, dum baptizantur, in gratiam Prædicantium credendum sit, priusquam ex eorum numero quispiam, id vel sua, vel sui alicuius infantis experientia testatum faciat, & testetur, se nimirum, vel alium suæ fidei consortẽ, habitæ actualis fidei in adulta ætate meminisse, de qua re in Exam. Relat. cap. 14.

LXXVIII. Quod quisquam debeat certo, euidenter, & infallibiter scire, se esse recte ac verè baptizatum, de qua re supra, & in Exam. Hunn. Relat. cap. 19.

LXXIX.
LXXX. Quod manifestam cõtradictionem implicet, aliquem ex parte ipsius baptismi certum esse de effectu baptismi, & ex parte tamẽ conferentis de effectu & valore baptismi certum non esse. Stolidi nimirum sunt Prædicantes, nec quid sit, aut quando accidat cõtradictio intelligunt. Estné hæc contradictio, Hunni, si quis dicat: Ego certò scio, ex parte ipsius Dei siue sacramẽti baptismi secun-

dum

dum se nullum esse defectum, quo minus baptismi effectum consecutus sim: attamen quia ad eius effectum & valorem requiritur etiam certa quædam dispositio & intentio, tum ex parte administrantis, tum suscipientis baptismum, idcirco ex hac parte euidenter ac infallibiliter certus non sum de valore & effectu mei baptismi. Purga caput Prædicans, & intellige quod hactenus non intellectum calumniaris. De *diabolica* vero Hunnij *desperatione*, quam hinc exstruere nititur, dictum est à me in Exam. Hunn. Relat. cap. 14.

Quod sit cassa responsio in enthymematis prædicanticis negare consequentiam: nisi forte quia talis responsio Prædicantium argumenta plane cassa reddit; de qua re in Exam. Hunn. Relat. ca. 8. LXXXI.

Quod Christus, Apostoli, & SS. Patres, quando cum contumacibus agebant, Aduersarios quantum in se erat, non semper coegerint ad breue & disertum responsum, omissa verbosa declamatione, propositæ quæstioni dandum, de qua re in Relat. part. 3. cap. 3. Certè Christus Ioann. 3. cum Aduersarij ad illam quæstionem propositam diserte respondere nollent: *Baptismus Ioannis de cœlo erat, an ex hominibus?* non vlterius progrediendū existimauit. Quam autem malè Hunnius scripturas legit, dum pag. 201. & 472. asserere ausus est, *ne vnum quidem exemplum ostendi posse in vniuersa scriptura, integri alicuius syllogismi, in ea forma & positu, quam præcise vrgebant Aduersarij. Et in omnibus disputationibus Seruatoris* argumentationem nullam *propius accedere ad formam syllogisticam,* quam ea, qua Sadducæos refutauit Matth. 22. Ego sum Deus Abraham, & Deus Isaac & Deus Iacob: Non est Deus mortuorum, sed viuentium, &c. quam in mea Relatione prius adduxeram. Sed accipe mi Hunni syllogismum Christi omnibus numeris absolutum, Matth. 12. *Omne regnum diuisum contra se desolabitur, & omnis ciuitas vel domus diuisa contra se non stabit*: (Ecce maior) *Et si Satanas satanam eijcit aduersus se diuisus est*: (hæc minor) *Quomodo ergo stabit regnum eius?* Ecce conclusio. Disce igitur à Christo formam syllogisticam Hunni. LXXXII. Ioan. 3.

Quod Scriptura propriè loquendo tanquam Iudex, vel ante, vel post Conciliū Nicænum, Ephesinum, & Chalcedonense, condemna- LXXXIII.

demnarit Arrium, Nestorium, Eutychetem. De qua re in Exam. Hunn. Relat. cap. 12. 20. & 21.

LXXXIV. Quod, seposita Ecclesiæ auctoritate, facillime non responderet Arrius, illud Rom. 9. *Qui est Deus benedictus super omnia, referri ad Deum Patrem, non ad Filium*, de quo in Exam. Hunnian. Relat. cap. 21.

LXXXV. Quod multi sancti & eruditi viri, etiam adhibito medio orationis, in multos errores (siue fundamentales, siue principales fuerint, de quo nihil à me in Colloquio disputabatur) non sint lapsi. Itaq; S. Irenæus, Papias & similes sancti etiam viri, qui in errorem Chiliastarum lapsi sunt; item S. Cyprianus, qui baptizatos ab hæreticis rebaptizandos censuit, aut in errores lapsi non sunt, aut sancti non fuerunt, aut sanctè non orârunt? An ita desipis Hunni? an nescis esse varias diuisiones gratiarum? & hoc ipsum quandoque expedire sanctis, vt non audiantur? nec omnia dona immediate à Deo solo orationis medio acquiri? sed alijs ordinarijs quoque & à Deo institutis medijs (quale in nostro proposito est Ecclesiastici iudicij auctoritas) vtendum esse? Disce quæso te, sapere, Hunni, ne alioquin vel ob hoc tuum dogma, contra te tuosque Symmystas consurgat populus, licet iam à vobis seductus, ratus alijs Doctoribus sibi opus non esse, sed sufficere orationis medium, priuatamque Scripturæ lectionem ac meditationem, vt quid credendum sit, norit.

LXXXVI. Quod Prædicantes omnium hæreticorum defensionem susceperint, dum reiecta Ecclesiæ & traditionum Ecclesiasticarum auctoritate, impiè contenderunt, solam scripturam esse vnicam normam & iudicem controuersiarum. De qua re in Exam. Hunn. Relat. cap. 20. vbi etiam Lector contrarias Prædicantis calumnias potenter depulsas inueniet.

Atque hic tandem suum examen præfationis concludit Hunnius. Ego vero quia animaduerto illum esse numeri suarum absurditatum propagandi adeo studiosum, operæ precium esse duxi, illis, quas in præfatione quinquaginta notatas adeo beneuolis auribus excepit Hunnius, centum alias addere, quæ inter lectionem Protocolli obiter occurrebant.

CAPVT XIV.

DE CENTVM ALIIS ABSVRdis Prædicantium, in Colloquio commißis, in præfatione tamen non adnotatis.

Reves erimus in his absurdis commemorandis, vtpote quorum absurditas facile per se elucescit. Illud tamen curabimus, vt quoad fieri poterit, ipsorũ Prædicantium verbis exprimantur, diligenter adnotatis Protocolli Monacensis 2. editionis paginis, in quibus, qui volet Lector, ea facile reperire, & cum nostro hoc catalogo conferre queat. Sunt ergo sequentia.

I. Quod Iacobus Hailbronnerus statim initio disputationis adeo diligenter cautum sibi esse voluit à forma dialectica, dum è Colloquio remoueri cupiebat *disceptationes scholasticas.* pagina 6.

II. Apertissimè mentiuntur Prædicantes, dum aiunt quæstionem propositam, de qua in Colloquio disceptandum erat, *præter spem & expectationem suam in dubium vocatam esse.* pag. 6. cum tamen eos minime latere potuerit, nullum vnquam ex nostra parte in ea quæstione cum eis consensisse.

III. Lepidum est illud, quod in oratione sua ad Deum, circa propositum disputationis thema tuendum, petunt auxilium *ad cælestem veritatem* INVESTIGANDAM, pag. 7. Cum tamen aliàs ita se insolenter iactare soleant, se in hac re dudum sibi exploratissimam comperisse veritatem, quam tunc primum *inuestigare* cupiebant. Sed vtinam id ipsum seriò orassent. Inuenissent fortasse melius, quam optassent.

IV. Aiunt in sua thesi 12. Recens aduersæ partis pronunciatum, "
quo prædictam vnius normæ ac Iudicis constitutionem omnium "
hæreseon & confusionis Babylonicæ causam atque scaturiginem "
esse dictitat, minime catholicum & in vera Ecclesia Christi inau- "
ditum

ditum esse arbitramur. Quibus verbis tria continentur mendacia. 1. hoc nostræ partis pronunciatum esse recens. 2. esse minimè Catholicum. 3. in vera Christi Ecclesia esse inauditum. Quæ omnia apertissimis testimonijs Tertulliani, Augustini, Vincentij Lyrinensis, quæ in Relat. de Colloq. par. 1. cap. 11. à me relata sunt, refutantur.

V. Egregie dialecticum est illud Hailbronneri, cum ait, *non esse sibi propositũ, per allata testimonia Judicem demonstrare, sed normam. Aliud enim esse Iudicẽ demonstrare, aliud normam. Iudex vero*, inquit, *ex norma* SEQVITVR PER SE DIRECTE.

VI. Festiuum est illud eiusdem, qui cum ad petitionem Aduersariorum enumeratas à Catholicis traditiones veteris testamenti refutare non posset, dicebat: *Petit Aduersarius principium, pag. 23.*

VII. Quam formosus est ille Syllogismus Hunnij, pag. 24. *Vbi nulla lex, ibi nulla præuaricatio; masculis ante octauum diem morientibus non fuit data lex circumcisionis: proinde Deus immediata sua virtute in illis operatus est regenerationem.* Sed melius sic: Proinde Hunnius ineptus est Dialecticus, qui cum quinque terminis syllogizatur, & simul tamen dicit, *hoc esse respondere ex Scriptura.* Ibid.

VIII. Ibidem admittit Hunnius traditionem illam, quod libri Mosis sint Mosis. Iam vero quia hac confessione thesin suam primam euerti animaduertit; ideo negat, se admisisse aliquam traditionem fide diuina credendam extra Scripturam.

Vid. cap. 11.

IX. Ineptum est illud Hunnij pag. 24. Deum in verbis illis Deut. 17. (*iuxta legem*) conditionaliter locutum. Quod si ita esset, sequeretur, non tam sacerdotes fuisse Iudices populi constitutos, quam populum Iudicem sacerdotum.

X. Pag. 25. ait Hunnius, *altissimum esse silentium* (de illo remedio salutis externo pro fœmellis veteris testamentis, & pro masculis ante octauum diem decedentibus) *in omnibus scriptis veteris testamenti, Iudæorum, antiquitatis, & Patrum.* Quod quam verum sit discere poterit Hunnius ex digres. 2. Iacobi Gretseri contra calumnias Hunnianas.

XI. Falsum & absurdum est illud Hunnij, *Baptismum iam tunc* (tempore passionis Christi ante eius mortem) *obligasse.* Quod tamen

men non solum repugnat S. Bernardo, & communi Theologorum sententiæ, sed etiam refellitur ex Matth. 28.& Marci.16. Bern.Epist.77.

XII. Absurdum quoque est illud eiusdem, *id* (præcedens absurdum) *probari ex Ioan.3.& 4.* cum tamen illic in futuro loquatur Christus: *Nisi quis renatus fuerit* &c. suo videlicet tempore cum præceptum baptismi à me feretur, vt ex simili modo loquendi colligitur Ioan.6. Hinc verò solum colligatur, Apostolos ex voluntate Christi baptizasse, vt & infirmos curasse, leprosos mundasse, ægros vnxisse, Mar. 6. ex quo tamen nemo colligat præceptum à Christo fuisse alijs, eiusmodi pietatis opera admittendi. Vid. cap. 6. & Exa. Hunn. Relat. Ioan. 3.

XIII. Acutissima est illa Hunnij consequentia pag. 29. Latro saluatus est per *attritionem Christi* Isaiæ 35. ergo non per suam attritionem. Cur non etiam in gratiam Hunnij addamus: Ergo etiam neque per suam fidem?

XIV. Similis est illa eiusdem ibidem. *Christi meritum fuit plenissimum, exuberantissimum & absolutissimum:* Ergo latro non fuit saluatus per suam contritionem. Quanquam si meritum Hunnius vocat absolutissimũ, tanquam si absq; omni conditione & respectu ad nostram dispositioné aut cooperationé nobis applicetur, turpissimè falsum est, cum vel ipsorum quoque Aduersariorum confessione saltem ex nostra parte requiratur fides.

XV. Tantundem etiam valet hæc consequentia eiusdem ibidé: Christus satisfecit non tantum pro culpa, *sed etiam pro pœna. Nam Christus maledictio facta est, (id est sustinuit pœnam pro nobis denunciatam) vt nos à maledictione legis liberaremur. Gal. 3.* Ergo non est opus propria satisfactione ad redimendam pœnam temporalem, nec etiam illa vim habere potest ad promerendum regnum cœlorum, sed cur non etiam hoc modo argumentemur? Christus est baptizatus pro nobis: Ergo nos baptizari opus non est. Christus orauit Patrem pro nobis: Ergo nos orare pro nobis non debem⁹, Christus resurrexit *propter justificationem nostram:* Ergo nos resurgere opus non est. Et tunc contra Hunnium etiam concludemus, Christus ascendit ad cœlum pro nobis: Ergo Hunnius ad cœlum non ascendet. Qui de his ineptijs Prædicantium plura volet Lector consulat Bellar. tom. 2. lib. 4. de pœnit. præsertim cap. 14.

XVI. Consimilis etiam est illa sequela Hunnij pag. 30. *Si Deus*

in veteri testamento pepercit paruulis Niniuitarum quoad pœnam temporalem (quam scilicet nec commeruerant ipsi, nec Deus in illos proprie designauerat) *magis vero simile est, etiam pepercisse eum paruulis ex semine Abrahæ natis, quoad pœnam sempiternam* (infantibus ob peccatũ originale à Deo certo decreto destinatam) *propter misericordiam suam & meritum Christi*, idque etiam absque externo remedio. Vide Iacobi Gretseri digress.2. contra Hunn.

XVII. Et quam rationis plenum est illud Hunnij pag.30. *Ratio cæca est*. Tua scilicet, mi Hunni, qui qua etiam ex parte optimè vides, nihil vides.

Vid.cap. 13.

XIIX. Sed bene est, quod hanc suã absurditatẽ ipsemet Hunius redarguit, ad ipsam rationẽ, sed sine ratione cõfugere coact⁹ infra, cũ ait: *Ipsa ratio hoc euincit*. pag.57. Et quomodo euincit, si cæca est?

XIX. Apertum mendacium est illud Hunnij: *Non est Catholica, sed falsa fides*, quod infantes, qui sine baptismo discedunt, non saluentur. Quod turpissimum mendacium luculenter redarguit Augustinus, vt in Exam. Hunn. Relat. ostendimus.

Exam. Hunn. Relat. cap.10. August. lib. 3. de orig. anim. cap. 9. epist. 20. ad Hieron. Cap.6. absurd. 5.

XX. Nec illud mẽdacij crimine vacat, quãdo citata pag.31. ait: *Nihil nobis cũm Caluinianis cõmune*, cũ haud magna differentia, & fundamentũ, & cõclusio in hac re vtrisq; cõmunia sint, de quo supra.

XXI. Et quam pulchra est illa ratio Hunnij, pag. 31. *Nos consolamur parentes in nostris Ecclesijs promissione Euangelij*. Gen. 16. & Ioan. 17. *Quidquid petieritis* &c. Si ita libet consolari, cur non pleniore solatio omnibus omnino sine baptismo decedentibus, imo etiam ipsis damnatis salutem pollicemini?

XXII. Pag.17. *Sub Papatu*, inquit Hunius, *ex apparitionibus animarum exortũ est purgatorium*, quod est crassissimum mendacium: quasi vero secundus liber Machab. in cuius cap.12. ipsismet hæreticis fatentibus purgatorium asseritur, vt illa veteris instrumenti testimonia pro hac re taceam, sub Papatu primum conscriptus sit.

XXIII. Pag.33. Iacob. Hailbrõnerus explicans, quid sit sedere in cathedra Mosis, ait esse; *scripta Mosis docere*. eo scilicet modo quo ea nunc etiã à Christianis Theologis docẽtur. Absurdissime. Nã si hoc ita est, ergo Prædicantes adhuc in cathedra Mosis sedent, quando Pentateuchũ Mosis explicant. Et quid ni? cũ *cathedra Mosis*, juxta Hunnium, *sit æterna*.

XXIV. Non est etiam hoc loco prætermittendum mendaciũ Iacobi Hailbronneri cum pag. 34. & 50. à D. Gretsero dictum esse refert, Christum, dum fermentum Pharisæorum cauere iussit, eos caueri iussisse *tantum ratione morum, non ratione doctrinæ.* De qua re vide etiam Gretserum dig. 4. contra Hunn. atque Exam. Hunn. Relat. cap. 10.

XXV. *Paradoxum esse*, ait Iacobus Heilbronnerus pag. 35. *dicere ex illo dicto Christi ad Epulonem colligi non posse, scripturam esse vnicã normam.* Sed hanc consequentiam stultissimam esse, ostendit Iacob. Gretsf. in Responso ad theses Hunn. c. 11. Plura alibi.

XXVI. *Dicitur* (apud Malach. inquit Iacob. Hailbronnerus ibid.) *quod* (sacerdotes) *in scientia* (vt habet Lauingana Protocolli editio; siue vt Monacensis habet, *in sententia*) *& lege, hoc est, in doctrina & fide errarint, ac populum seduxerint.* Quod est mendacium, cum apud Malach. nusquam legantur illa verba, prout ab Hailbronn. citantur; sacerdotes videlicet in *scientia & lege errasse*; sed solummodo dicitur: *scandalizastis plurimos in lege.* Quod ad malum exemplum referendum. **Hailbron. Crimen falsi in spiritum sanctum. Malach. 2.**

XXVII. Quam belle conuenit illud Iac. Hailbronneri pag. 35. *Scribas & Pharisæos iussit Christus non simpliciter audire, sed QVANDO sedebant in cathedra Mosis*, cum illo Hunnij pag 35. *Scribæ & Pharisæi, DVM adhuc sedebant in cathedra Mosis, falsam sententiã tulerunt.* Et quid sibi vult, Hunni, illud, *adhuc*, an non tuam Mosis *æternam cathedram* occultè destruit?

XXIIX. Fœdissimum absurdum est illud Iac. Hailbronneri pag. 38. *Aaron tanquam summus sacerdos à Deo constitutus, rogatus erat* (à populo) *vt in diuiturna illa Mosis absentia cultum aliquem constitueret, quo diutius carere non possent?* Ita ne *rogatus* fuit? non coactus? Ita ne *cultum aliquem?* non determinate cultum idololatricum? Videat quæso Lector cap. 32. Exod. & caput 11. Exam. Hunn. Relat. **Exod. 32.**

XXIX. Et quam scitum est illud eiusdem pagin. 39. cum ait: *Exod. 28. legimus summum sacerdotium Aaroni fuisse commendatũ*, cum tamen solum illic legamus à Deo mandatum Mosi, vt à mõte digressus Aaronem initiaret.

Hailb. Crimen falsi in S.S. XXX. At quid illud, quod pag. 38. ait idem Heilbronnerus: *Ibi* (Exod: 32.) *totum negotium potissimum Aaroni tribuitur, ideo a fratre arguitur: tu fuisti auctor huius peccati*; quæ verba postrema non aliter accipi possunt, quam quod ab Heilbronnero tanquam scripturæ verba sint adducta, cum tamen in tota scriptura nusquam habeantur. quocirca etiam hoc execrabile falsi crimen est in spiritum sanctum.

XXXI. Nec illud Hunnij hoc loco prętermittendum est p. 42. *Nos suo loco probamus & laudamus dialecticã & logicas præceptiones, & vsurpamus illas quantum satis est* (nostro scilicet iudicio) *ad rerũ explicationem.*

XXXII. Et quorsum illud eiusdem pag. 43. *Ergone præferenda est accidentalis differentia essentiali?*

XXXIII. Rursus quam impudenter falsum est Heilbronneri
Exod 32. dictum pag. 43. *Domini conati sunt Aaronem excusare, quod non spõte errarit, sed coactus, cum tamen ex textu erroris sint conuicti.* Videat Lector scripturam & cap. 11. mei Exam. & hominis impudentiam obstupescat.

XXXIV. Sed quid noster Mosaicus Doctor Hunnius de Mosaico sacerdotio? *Paulus Actor. 23.* (infit) *agnouit adhuc durantem auctoritatem & potestatem Ananiæ summi Pontificiis.* pag. 53. Itane vero Hunni post mortem Christi? Paulus agnouit?

XXXV. Verum quam belle prodigiosum hoc dictum suũ Hũnius iugulat, sibique adeo contradicit pag. 52. *Tum* inquit, *cum Christus sese in ara crucis obtulit & clamauit; consummatum est, & velum templi scissum, expirauit illud sacerdotium & antiquum testamentum abrogatum.* Itane vero expirauit Hunni? & post iterum reuixit? Mirabor, si thaumaturgum te nemo appellitet.

XXXVI. Imperita est illa logomachia Iac. Hailbronneri, qua nostrũ illud responsum: Pontifices errasse, vt priuatos homines, non vt Pontifices, refellere cupiens dicebat pag. 55. *Est mera logomachia.* Ita nimirum illi logomachia quoque videri debebit, illud, quando inter doctrinã & mores adeo diligenter distinguens
Matth. 23. aiebat Christus: *super cathedram Moysi sederunt scribæ & Pharisæi: omnia ergo quæcunque dixerint vobis, seruate & facite, secundum opera vero*

ra vero eorum nolite facere: tanquam si apertè dicat: in his errare possunt, vt homines; in illis aliquid publica auctoritate definiendo errare non possunt, vt sacerdotes.

XXXVII. Nec magis scitum est illud eiusdem ibid: *Non quaritur, an errarit* Vrias *vt sacerdos, sed an fuerit eo tempore Sacerdos.* Erras mi Prædicans: nam quæritur an ne sanũ caput tunc habueris.

XXXIIX. Falsum est illud eiusdem Hailbronneri pag. 65. quãdo ait *non fuisse creditũ* (à populo idololatrico) *vitulos illos* (à Hieroboam erectos. 3. Reg. 12.) *reuera fuisse Deos.* Quasi videlicet populus in illis vitulis Deum verum creatorẽ cæli & terræ, non idolum pro vero Deo coluerit. Vid. Gregor. de Val. lib. 1. de idololatria cap. 5.

XXXIX. AEquè ineptum figmentum est illud, quo Prædicans suum illud pronunciatum conatur probare ex verbis Hieroboam, quæ ipse sic recitat: *Hi sunt dij tui Iuda, qui te eduxerunt de terra Ægypti*, cum vel ex hoc ipso loco contrarium luculentissime probari possit. Quid enim demonstrat ea vox, *Hi sunt*, an non ipsos vitulos? an non ergo ipsis vitulis, Dei qui eos de AEgypto eduxerat, nomen honoremque transcripsit? Et quid illa eiusdem capitis verba? *Ibat populus ad adorandum vitulum.* Et infra: *Vt immolaret vitulis quos fabricatus fuerat.* Et rursus cap. 14. *Fecisti tibi Deos alienos & conflatiles &c.* Nonne hæc omnia figmentum illud euertunt? 3. Reg. 12.

XL. Sed bene est, quod & hîc Deus voluit Iac. Hailbronnerũ non impunè ferre illam scripturæ tam violentam & impudentem interpretationem, quin & ipsum quoque textum scripturæ ad maiorem eius ignominiam corrumpi ab ipso permitteret. Cum enim in scriptura legamus: *Ecce dij tui ISRAEL*, ipse pro, *Israel* supposuit *Iuda*, his verbis: *Ecce dij tui Iuda*, quod non solum à verbis, sed etiam à sententiæ veritate est alienissimum, cum ad *Israel* tantum, hoc est ad decem tribus, non ad *Iuda*, cuius Rex erat Roboam, hæc verba dixerit Hieroboam, vt patet ex cit. cap. 11. & 12. Igitur & hoc est crimen falsi in Spiritum sanctum. Heilb. crimen falsi in S.S.

XLI. Rursus turpissimè falsum est, quod ait Iac. Hailbrõnerus, ibid. *Hieroboam Rex Israelitarum præter & extra Dei scriptum verbũ nouos cultus in Dan & Bethel instituit, nõ sine specioso prætextu,* &c.

 Itané

Itané vanissime Prædicans, solummodo ais turpissimam illam idololatriam fuisse *præter & extra Dei verbum institutam?* nec absque *specioso prætextu?*

XLII. Nec à falsi crimine in spiritum sanctum multum abest illud eiusdem Hailbronneri pag.66.cum ait: *Gedeon dux Israelitarũ diuinitus excitatus, Iudic.8.v.27. bona intentione ex præda aurea confecit Ephod vestem sacerdotalem in honorem Dei, qui victoriam clementer largitus fuerat. Id vero cessit Gedeoni & omni domui eius in ruinam &c.* Falsissimum & contra scripturam, quasi I D præcise quod Prædicans refert, cesserit Gedeoni & domui eius in ruinam. Non I D Prædicans, quod tu ais, sed quod ex scriptura nequiter prætermisisti, quæ sic habet: *Fecitq; ex eo Gedeon Ephod, & posuit*

Iudic.8. *illud in ciuitate sua Ephra, FORNICATVSQVE EST OMNIS ISRAEL in eo, & factum est Gedeoni, & omni domui eius in ruinam.* Ecce veram causam (fornicationẽ populi in Ephod) omisit Prædicans, & falsam assignauit. Porro fornicationem illam fuisse Idololatriam, qua vestis illa sacerdotalis in cultu Baalim vsurpata fuerit, non obscure scriptura significat infra his verbis: *Postquam autem mortuus est Gedeon, auersi sunt filij Israel, & fornicati sunt in Baalim.* Ergo ne Iacobe adeo *tentauit Satanas cor tuum mentiri te spiri-*

Actor.5. *tui Sancto, & fraudare de verbis & sententia scripturæ?*

XLIII. Sed rursus mentitur in Spiritum sanctum Iacob. Hailbronnerus, cum velut scripturæ sententiam referens, ait, matrem Michæ Iudic.17. in conficiendo sculptili *male & idololatrice* fecis-

Hailbron.crim. falsi. in S.S. se, *quia nullum habuerit ea de re expressum mandatum diuinum.* Absurdissimũ & multis modis falsissimũ, cum constet, nõ hanc fuisse

Iud.17. causam, cur male & idololatricè fecerit; sed quia non vno modo expressum mandatum diuinum violauit. Primo quidem illud, de non faciendo sculptili neque idolo ad cultum. Exod.20. Leuit.26. Deut.5. Secundo illud Deut.12. ne sacrificia nisi in loco à Deo cõstituto peragerentur. Taceo, quod Michas etiã in eo peccauit, cõtra mandatũ Dei, Num.3. &c. quòd aliquem ex filiis suis designauit sacerdotem, cum ipse tamen ex tribu Ephraim esset, non Leui. Nec libet hîc cum Prædicante cõtendere, de illis verbis mulieris; sacrificaui & voui *hoc argentum Domino,* quæ ipse quidẽ ad verum Deũ referri asserit, cum tamen & cõmunior, & longe probabili-

or sententia Doctorum hæc ipsa de idolo (quod quidem pro Deo vero *Jehoua* colebat idololatrica mulier, vt alias quoque de vitulo fecerant Israelitæ Exod. 32.) interpretetur.

XLIV. Falsissimum est, quod ibid. ait Iacob. Hailbronner: Saulem oues & boues optimos seruando ex cæde Amalecitarũ 1. Reg. 15. *peccasse non tam contra verbum dictum, quam scriptum de Amalecitarum exstirpatione Exod. 17.* Mendacium apertissimũ. Quid enim in toto cap. Exod. 17. legitur, quod vel similitudinẽ alicuius præcepti habeat Saulẽ obligantis ad occidendas oues & boues Amalech. Legimus ibi quidem promissionem Dei de Amalech delendo: *Delebo memoriam Amalech sub cælo.* Et infra Moses hac promissione lætus ait: *Bellum Domini erit contra Amalech, à generatione in generationem.* Sed quid promissioni ad præceptum? & præsertim tali promissioni de memoria Amalech delenda? non de bobus & ouibus Amelech occidendis facta? quam etiã an Deus per se immediatè, an per homines implere vellet, nullo signo explicauit? Non igitur scriptum mandatum Dei Exod. 17. sed dictũ (etsi quidem postea descriptum 1. Reg. 15.) in ea re violauit Saul. Minus absurdus fuisset Prædicans, si locum illum Deut. 25. adduxisset, vbi Deus expresse mãdat deleri Amalec. *Delebis inquit nomen eius sub cælo:* quanquam etiam tunc absurdus fuisset, cum nec hic quidem iubeat Deus, oues & boues Amalec delere.

Hailb. crim. falsi in S. S.

Exod. 17.

XLV. Pessimum etiam falsi crimen est contra eundem Spiritum sanctum, quando ait idem Hailbronnerus ibid: *Judæi* IPSVM DEVM (verum) *vocabant Baalim Ose. 2. v. 6.* Vbi de *Baalim* loquitur Prædicans, cuius idololatricus cultus sæpius fuerat Iudæis exprobratus 2. Paralip. 13. Hiere. 2. Falsissimũ autẽ est, de hoc esse sermonẽ in citato Oseæ loco, cui⁹ hæc sunt verba: *Et erit in die illa ait Dñus: vocabit me vir meus, & nõ vocabit me vltra Baali,* prout nõ solum hebræus textus habet, sed etiã latinus vulgatæ editionis Romanæ, etsi in quibusdã latinis editionib⁹ corrupte legatur *Baalim.* Quo loco *Baali* (eodẽ modo explicandũ est illud corruptũ, *Baalim*) est nomẽ hebraicũ appellatiuũ cum affixo, & idẽ significat, quod *Dominus meus*, aut (quæ significatio tritissima est) *vir meus.* Priore acceptione sensus est: Illo tempore nõ amplius timebit me populus

Hailb. fals. crim. in S. S. Ose. 2.

pulus

pulus meus, *vt Dominum*, sed amabit, *vt virum* suum: Posteriore acceptione hic sensus efficitur: Adeo memoriam idolorum *Baalim* detestabitur populus meus, vt quanquam vtraq; vox hebraica *Ischi* & *Baali* idem (virum scilicet) significet ac proinde quoad sensum de me recte alioqui dici posset, non sit tamen in mei cōpellatione vocem *Baali*, propter ambiguitatē & similitudinē soni, quam cum *Baalim* idolis gentium habet, vsurpaturus; vt optime explicauit S. Hieron. in comment. eius loci, sed potius illam vocem *Ischi*. *&c.*

XLVI. Falsum quoque est, quod ibid. asserit idem Hailbronnerus: *Iudæos, quia in excelsis Domino Deo suo immolarent, 2. Paral. 23. à Prophetis fornicationis, adulterij, atque idololatriæ reos agi.* Quod de idololatria dicit falsissimum est, nec vnquam ab eo probabitur, si vel totam scripturam percurrat, quin in ipso conatu nouū denuo & turpissimum falsum procudat.

2. Paral. 23.

XLVII. Falsum itidem & seipsum iugulans falsum est, cum ibidem ait: Iudæos in excelsis Deo vero immolantes reprehendi *quia sine expresso Dei mandato illud esset factum, qui vno tantum in loco sacrificia offerri iusserat. Deut. 12.* Si enim, quod res est, contra expressimum Dei mandatum Deut. 12. peccārunt, quomodo ideo sunt reprehensi quia id SINE expresso Dei mandato fecerint. Atque hæc quidem decem absurdissima falsa, partim etiam crimina falsi vnus & idem Prædicans in vnica quadam sua argumentatione vnius paginæ effudit, & quidē in probāda propositione illa, quæ nec ante, nec post in Colloquio negata erat, nec vlla omnino probatione indigebat: qua etiam de causa omnis illa probationis congeries, cum adiunctis tot absurditatibus, à nostris in Colloquio præterita, sed iam commode euiscerata est; vt vel hinc intelligat Lector, non tantum, quam aptè & quanto suo honore tot scripturas in Colloquio accumulārint Prædicantes, sed etiā quales vniuersim sint disputatores isti, qui probando vnam propositionē veram, decem falsa & quidem turpissima falsa euomuerūt.

XLIIX. Falsissima est illa propositio Hunnij, pag. 68. *Quicunq; reprehensi sunt in ratione cultus, ideo sunt reprehensi, quia præter verbum Dei scriptum, traditiones non scriptas secuti sunt, & nouos cul-*

tus

tus instituerunt. Fædissimum plane absurdum, quod sexcentis scripturę exemplis refutari queat. Quā enim traditionē non scriptam sequutus est, & quem nouum cultum instituerunt Nadab & Abiu, Num. 15.
dum contra legem Dei ignem alienum altari inferebant? aut ille, qui contra legem die Sabbathi ligna colligebat? aut Achan cum ex cupiditate contra Dei legem quippiam ex spolijs Hiericho sibi Iosue 7.
reseruaret? aut filij Heli, dum sacrificiorum cultum sacrilegè per- 1. Reg. 2.
agerent, sibique pro libidine optimas quasque victimarum partes contra legem Dei vsurparent? Errauerunt isti in cultu, fateor; sed an ideò *nouos cultus instituerunt?* an ideo *traditionem* aliquam secuti sunt? an potius proprij iudicij temeritatem, & malè sanæ mentis libidinem? an nemo errare potest in cultu sola omissione absque vllius noui cultus institutione? an non etiam commissione, non quidem ex traditione aliqua, sed proprio arbitratu contra legem Dei cultum vsurpando? Neque vero minus insulsum est illud alterum eiusdem Hunnij dictum, cum ibidem ait, *neminem vnquam reprehensum esse, ex ijs, qui neglectis traditionibus non scriptis secundum solum verbum scriptum tanquam vnicam normam, religionem & cultum conformarunt.* Falsissimum est enim, neminem reprehensum, qui *traditionem non scriptam* intermitteret. Testis est Saul acriter à Deo reprehensus & punitus, quod contra præceptum Absurd. Prædi. 44.
traditum, non scriptum, vt superius ostendimus, oues & boues optimos reseruauit. Testis est etiam Propheta ille, quem ob viola- 3. Reg. 13.
tam traditam, non scriptam legem leo peremit; vt alia innumera prætercam. Taceo, quod contradictionem implicat, aliquem secundum verbum scriptum cultum instituere neglectis traditionibus, cum ipsum verbum scriptum traditiones Ecclesiasticas in genere saltem præcipiat seruandas, de quo alibi. Vnde etiam colligitur potius contrarium eius, quod Hunnius dixerat, esse verum: nimirum, nullum vnquam fuisse laudatum, qui iuxta solum verbum scriptum, omissis interim legitimis suæ Ecclesiæ, in qua versabatur, traditionibus, cultum ac fidem suam conformarit. Cum hoc, vt dixi, fieri non possit, sed omnino contradictionem implicet.

XLIX. Quam lepidum est autem illud artificium, & quam ex

imis Dialecticæ penetralibus depromptũ est, quod Hunnius pag. 73. & 74. miserabilem illam propositionem maiorem sibi præter opinionem negatam (*Qui reprehendit* &c.) ex eo probare conatus est, quod illius singulæ particulæ in scriptura cõtineantur. Ita profecto facile quis probauerit, Prædicantes esse Pseudoprophetas, Antichristi præcursores, asinos: singulæ enim voces in Scripturis reperiuntur.

L. Illud quoque Prædicantium causam mire deprimit & labefactat, quod præcipuum suæ causæ firmamentum positum se habere sæpius indicârunt in illo dicto Deuter. 12. Non addes, neque detrahes &c. *vel* INPRIMIS *propter exclusiuam particulam* TANTVM, quæ tamen nec in hebraico, nec in græco textu extat. Sic ergo suum fundamentum, nolint velint, in latina vulgata editione constitutum habent, quam alioquin præ hebræa & græca contemnunt, sed quam hæc ipsa nihil eos iuuet, satis in Colloquio dictum est.

Protoc. Monach. pag. 74.

Sess. 5. 6. 7 8. Vid. etiam Exam. Hunn. Relat. cap. 12. & Apolog. Relat. cap. 4. & 6.

LI. Nec impudens illud mendacium Iac. Hailbronneri pag. 91. in Colloquio manifestissime euictum pag. 89. hîc silentio prætereundum est, cum diceret, me pridie ad suas ineptias respondere non potuisse. Hæc enim Prædicantica veritas mirificè Protocollum exornat.

LII. Falsum & centies à nostris refutatum falsum est, quod tanto verborum strepitu toties inculcauit Hunnius, præsertim pag. 103. verba Christi Matth. 26 *Bibite ex hoc omnes*, continere præceptum etiam laicis datum, de vtraq; specie sumenda, quod figmentum, vel vnicus Marcus redarguat, cap. 14. cum huius sacramenti instituti historiam pertexens, & quasi Matthæi verba explicans, ait: *Et biberunt ex eo omnes*. Qui omnes? Apostoli tunc præsentes. Vt taceam, Lutherum quoque & Melanchthonem non semel id Prædicantium commentum redarguisse, vt ignorare non potest Hunnius.

Matth. 26.

Marc. 14.

Vide den Lutherischen Wetterhan / vnd zwogstaltigen Luther. M. Conradi And.

LIII. Putidissimum quoque falsum est, quod toties etiam ventosa garrulitate extra propositum iactabat Hunnius, cum prius falsum roboraturus diceret, loco citato: *Alias nulla prorsus cœna seu Eucharistia esset instituta pro laicis*. Ineptissimum. Centies enim declara-

declararunt Catholici Doctores, aliud esse institutionem sacramenti, aliud præceptum. Neq; enim quia hoc aut illo modo instituit Christus sacramentum, ideo etiam consequitur, eum quoque præcepisse hoc aut illo modo esse administrandum. Instituit Christus sacramentum sub vesperam, & post cœnam, distribuit non ieiunis, nec nisi pedes lotis: anne ergo hæc in consecratione aut distributione huius sacramenti nobis quoq; seruanda præcepit? Instituit igitur quidem Christus sub vtraq; specie sacramentum, nec ab ea laicos exclusit: alias enim male fecisset S. Paulus laicis eā sub vtraq; specie permittens, male quoq; olim fecisset Ecclesia, in qua cōmuniter consuetum fuisse, etiā laicis vtramq; speciē porrigere, nemo negat; male etiānum faceret Ecclesia, quæ subinde quibusdam in terris pro ratione circumstantiarū permittit, aut saltē permittere posset laicis vtramq; speciem: verum non ita pro laicis instituit, vt vellet etiā absoluta volūtate, aut præcepto laicis vtramq; speciem dari: sicut nec ipse Christus, nec Apostoli, nec antiqua Ecclesia semper sub vtraq; specie sacramentū administrârunt. Quocirca rem hanc omnem Ecceslę dispositioni integram permisit, vt pro ratione locorum & temporum, ꝙ aptius esse videretur ageret, sicut etiā alia quædā circa hanc rem dispositioni Ecclesiæ (quā *columnam & firmamentum veritatis* pronunciauit Apostolus) relicta esse agnouit S. Paulus 1. Cor. 11. Et hæc ac multo plura in hanc sententiā nunquam apud nostros legisti, nunquam audiuisti Hunni?

1. Cor. 11.

Luc 24. Actor. 2.

1. ad Timoth. 3. Vid Bellar. Tom. 2. cont. 3. lib. 4. cap. 20 &c. Greg. Val. lib. de legit. vsu Eucha. & tom. 4. de Euch. q. 8. pun. 5. &c.

LIV. Ineptum est etiam illud Hunnij pag. 112. Respondentem qui proferat assertionem vel distinctionem affirmatiuam, eamq; probare non conetur, *petere principium.* Videat Lector, quæ de hac re in Relat. de Colloq. par. 3. cap. 1. & in Exam. Hunn. Relat. cap. 8. diximus.

LV. Quid vero illud est Iacobi Hailbronneri pag. 124. cum ait: *Omnibus seculis quosdam ex gentilismo ad religionem Israelitarum fuisse conuersos, adeoq; secundum scriptum verbum Mosaicum religionem & cultus suos instituisse: etsi fortasse non omnes sacramentum circumcisionis susceperunt.* Quod absurdissimum est, & contra apertam scripturam, qua constat, alienigenas nisi circumcisos ad præcipuum legis Mosaicæ cultum, nimirum oblationem & esum agni

paſchalis, non fuiſſe admiſſos, vt patet Exod. 12. Quid, quod nec ad alia communia ſacrificia Hebræorum, neq; ad cultum in templo Hieroſolymitano iuxta legem peragendum admittebantur.

LVI. Mendacium turpe erat hoc Hailbronneri, cum pag. 126. diceret, me *limitationes & exceptiones circa obiecta loca* Deuteronomij *ne vno quidem verbo defendendas ſuſcepiſſe*, quod etiam redargui pag. 137.

LVII. Pag. 143. Notatu digna eſt illa notio petitionis principij, quando Hunnius à me monitus, vt probaret, quod probare debebat, ait: *Tu ludis petendo principium.*

LVIII. Et quam in hiſtoria elegans eſt, quod Prædicantes in ſua farragine teſtimoniorum, quā multo ante Colloquiū tempore tanto ſtudio congeſſerant, primo quodammodo verbo adeo turpiter impegerunt, Tertullianum appellantes *Epiſcopum Carthaginenſem*, contra omnem hiſtoriæ fidem. pag. 146. Quid, quòd ibidem eum vixiſſe referunt circa annum Chriſti 160. Irenæum verò circa annum 175 quem tamen ipſemet Hailbronnerus pag. 146. aſſerit antiquiorem Tertulliano.

LIX. Sed & Theophylactus vixiſſe ab eis refertur circa annum Chriſti 600. qui tamen ducentis quaſi annis poſtea primum natus eſt.

LX. Et quid illud, quod in iure canonico adeo probe verſati ſunt, vt Gratiani appendicem ad diſt. 19. cap. 7. vocarent *gloſſam Gregorij XIII.* pag. 170.

LXI. An vero & illud ad Hunnianam Dialecticam ſpectat, vt reſpondens in forma reſpondere iuſſus, exclamet: *Nos non tam turbulenter diſputabimus, vt heri*, pag. 203.

LXII. Quid? quod ad vnum & idem enthymema propoſitum tam egregrie conſentientia ſibi reſpondit. Primò quidem ait, *probandum eſſe, eandem eſſe formam gubernationis Eccleſiæ, quæ rerum publicarum:* deinde vero; *Hoc probes*, inquit, *quod præter legem ſcriptam alius quoque ſit conſtituendus Iudex viſibilis.* pag. 203. Sed quid miramur tanta eum vertigine actum fuiſſe, cum neſciret, quid ad propoſitum enthymema reſpondere deberet. *Tuum argumentum*, inquit, *eſt enthymema, in quo altera propoſitio occultatur, quam petimus*

compleri,

compleri, vt appareat, ad quid nobis respondendum sit. Ibid. Vide quæ diximus in Exam. Hunn. Relat. cap. 5.

LXIII. Et qualis illa Scripturarum tractatio est? Christus in Ecclesia est *vnus Princeps*, vndequaque scilicet absolutam & independentem auctoritatem regendi habens. Ezech. 37. Vnus legislator, summus nimirum & supremus, qui nullum alium superiorem habet Iacobi 4. *Vnus magister*, præter quem scilicet non est alius pari docendi auctoritate & peritia præditus, Matth. 23. Ergo etiam sub Christo, & post Christum, nullus est alius in terris vniuersalis Pastor? Legislator? Doctor? vicarius Christi? sed cur non potius? Ergo in Ecclesia nullus omnino est Princeps, nullus legislator, nullus Magister, atque adeo Prædicantes nec Magistri sunt, nec Doctores, sed rudes laici.

LXIV. Quid? quòd Hunnius etiam hìc falsi crimen committit in Spiritum sanctum, dum Christo hæc verba tribuit Matth. 23. *Nolite vobis vocare alium Magistrum in terra; vnus est enim Magister vester Christus:* Cum Christus solummodo dicat: *Vos autem nolite vocari Rabbi: vnus est enim Magister vester.* Et infra: *Nec vocemini Magistri, quia Magister vester vnus est Christus*, &c. non prohibens scilicet, ne quis *alium*, præter Christum Magistrum appellet, sed tantum ne quis per ambitionem pro *seipso* eiusmodi honorum titulos ambiat. Hunn. fals. crim. in Sp. S.

LXV. Falsissimum est illud Hunnij dictum pag. 209. *Tempore Regis Achaz, nullum fuisse in terris ministerium publicum per omnia purum & infallibile.* Primò enim ministerium circumcisionis in honorem Dei adhiberi consuetum, nusquam abrogatum legimus. Deinde ministerium publicum ac infallibile veræ doctrinæ & prædicationis in diuinis Prophetis, si vnquam alias, tunc maximè viguit. Floruerunt enim circa tempus illud eximij quidam ac sanctissimi Prophetæ, vt Oseas, Isaias, Amos, Michæas, Ionas, Oded siue Obed, vt ex sacra historia constat. Isa. 8. Ose. 1. 2. Paralip. 28.

LXVI. Ob eandem causam falsum est etiam, quod ibidem ait Hunnius, eo tempore etiam *in regno Iudæ ministerium, à quo publicus exercebatur cultus, fuisse contaminatum, verumq́; cultum abrogatum.* Vt interim taceam, quod procul dubio pij, & veræ Ecclesiæ

membra (qualia etiam tunc superfuisse Hunnius ipse fatetur) Sabbatha, cæterasque Festiuitates, quantum in se erat, studiosè obseruarunt.

LXVII. Falsissimum quoq; est dictum Hunnij ibidẽ, quod, si totum ministerium publicum tum fuisset contaminatum, & verus Dei cultus abrogatus, nihilominus *mansisset aliqua Ecclesia*; vbi de vera Ecclesia loquitur, quæ tamen sine publico aliquo ministerio, & *cultu vero* consistere non potest. Accedit quod exempla illa Achaz, & Achab, ac Iezabelis loco citato alienissimè à scopo fuerunt producta. Non enim quæstio erat, an Superiorum decretis manifestè impijs obtemperandum esset: Sed an in dubio, cum non constat impia esse, subditus, abiecto dubio, Superiorum sententiæ, suam conformare non debeat.

LXVIII. Absurdissimum quoq; falsum est, quod ait Hunnius pag. 216. Berœenses *non dubitantes de auctoritate* (Apostolica) *Pauli* nihilominus in eius doctrinam inquisiuisse, eamq; sub examen vocasse. Ita nimirum Prædicantes, pro sua erga Apostolos obseruantia, sub examen vocari Apostololicam doctrinam fas esse putant.

LXIX. Sed & hoc turpissimum falsum est, quod ait Hunnius, falsum committere eum, qui dicat, Berœenses, tunc quando *scrutabantur scripturas, si hæc ita se haberent* (quomodocunque tandem hoc accipiatur) nondum cognouisse auctoritatem Apostolicam S. Pauli; ac proinde tunc necdum fideles fuisse. Id enim non modo docent Auctores omnibus Prædicantibus meliores, sed etiam Scriptura apertè significat, non solum dum ait, eos *quotidie scrutatos Scripturas, si hæc ita se haberent*; quæ sane verba dubitationem circa prædicationem factam innuunt: sed etiam cum postea subiungit: *Et multi crediderunt ex eis.* Ex quibus verbis duplex sumitur argumentum, ad probandum eos, cum adhuc Scripturas scrutarentur, nondum credidisse. Primum est, quia ipso verborum ordine significatur, eos postea primum, audita videlicet concione Pauli, & perlustratis iam scripturis, credidisse: qui rerum ordo ex particula illatiua, quæ est in græco textu, euidentius patet. Sic enim habet, πολλοὶ μὲν οὖν ἐξ αὐτῶν ἐπίστευσαν, *Multi quidem igitur ex ipsis crediderunt.* Alterum est. Quia cum prius gene-

generatim ſine reſtrictione dictum fuiſſet, *Berœenſes ſuſcepiſſe verbum cum omni auiditate quotidie ſcrutantes Scripturas*; poſtea particulatim ſubiungitur, *quoſdam* (non omnes) *ex eis credidiſſe*. Vnde euidens eſt, illud: *Suſceperunt verbum cum omni auiditate*, non ſignificare ſuſceptionem fidei, ſed ſolum ſuſceptionem prædicationis fidei, quia nimirum auidè & ſtudioſè audierint verbum & prædicationem fidei.

LXX. Sed quam pium eſt, quod ait Hunnius ead. pag. 216. Satanam ſubinde ſcrupulos dubitationis inijcere hominibus, *exemplum eſſe Mariam. Luc. 1. quæ etſi non dubitarit de miſſione Angeli, nihilominus, vt fidem ſuam confirmaret, aſcendens in Iudæam* (ad Eliſabetham) *explorat rem*. Itane vero explorat? Sed quid S. Ambroſius? *Vbi hoc audiuit Maria*, inquit, *non quaſi incredula de oraculo, nec quaſi incerta de nuncio, nec quaſi dubitans de exemplo, ſed quaſi læta pro voto, religioſa pro officio, feſtina præ gaudio in montana perrexit.* &c. Luc. 1. Lib. 2. in Luc.

LXXI. Ineptum eſt, quod Hunnius pag. 217. probaturus ſubditum non eſſe ſecurum, ſi in re dubia (depoſito dubio) acquieſcat ſententiæ ſui legitimi magiſtratus, obijciebat locum Ezechielis 33. *Ipſe peribit in peccatis ſuis, ego vero eius ſanguinem de manu tua requiram*: cum conſtet hîc ſermonem eſſe de ſubditis impijs, qui cum manifeſta peccata perpetrent, à Superioribus non corripiuntur. Ezech. 33.

LXXII. Abſurdiſſimum eſt dicere. 1. Reg. 22. miniſtros Saulis non exiſtimaſſe, Saulis iuſſionem de occidendis Sacerdotibus fuiſſe impiam; ſed, vt ait Hunnius pag. 218. *rem eis adhuc fuiſſe dubiam*: quaſi vero eos latere potuerit, Saulem ſiniſtro affectu perſequi Dauidem: quaſi vero compertum non habuerint, formam iudicialis proceſſus contra Achimelech & cæteros ſacerdotes ab omni lege & ratione fuiſſe alienam: quaſi vero non manifeſte iniquiſſima fuerit ſententia, qua Saul non ſolum Achimelech, ſed etiam omnem domum patris eius morti addixit. 1. Reg. 22.

LXXIII. Nefarium falſi crimen in Spiritum ſanctum eſt, cum Hunnius Chriſto hæc verba, Ioan. 5. aut 12. tribuit. pag. 223. NON EGO, *ſed ſermo meus iudicabit vos in nouiſſimo die, de quo ſupra.* Hunn. falſ. crim. in S. S. Cap. 10. abſurd. 33.

LXXIV. Falſi

LXXIV. Falsi quoq; crimen in Spiritum sanctum est eiusdem Hunnij pag. 224. cum ait: *Christus eo loco (Ioan. 5. 12.) Iudicem nominat inter se & Iudæos Mosen:* cum tamen Ioan. 5. solum habeatur: *Est qui accusat vos Moses*; cap. autem 12. de Mose siue accusatore, siue Iudice, nihil penitus habeatur.

Hunn. fals. crim. in S. S.
Ioan. 5. 12.

LXXV. Iudaica blasphemia est Iac. Hailbronneri, cum ait pag. 259. *Christum & Apostolos vsurpasse scripta Mosis & Prophetarum pro vnica norma Religionis.* Nihil ergo credendum, nihil obseruādum tradiderunt Christus & Apostoli, nisi scriptum in Mose & Prophetis? Vbi ergo nouæ legis Sacramenta? vbi scripta canonica nouæ legis omnia & singula? vbi cætera Euangelica præcepta? An fortasse hæc credenda aut obseruanda non sunt?

LXXVI. Ineptissima consequentia est eiusdem Hailbronneri ibid. Act. 26. Paulus testatur, se nihil dixisse extra ea, quæ Prophetæ & Moses dixerint (nimirum, vt ipse Paulus specificans ait: *Si passibilis Christus, si primus ex resurrectione mortuorum lumen annunciaturus est populo & gentibus:*) Ergo scripta Mosis & Prophetarum habuit pro vnica norma.

Actor. 26.

LXXVII. Impie falsum est Hunnij dictum, quando pag. 226. ait, *esse hæreticum, qui ex celebritate paschatis facit singularem cultum, eiq; opinionem necessitatis attribuit.*

LXXVIII. Calumniosum & apertissimum mendacium est Iac. Hailbronneri pag. 227. cum ait: *Quare Patres illi* (Augustinus, Epiphanius, Tertullianus) *retulerint Quartadecimanos inter hæreticos esse iam recitatum:* Significans scilicet, eam ipsam esse causam, quam paulo ante ex Hunnio retulimus. Quod mendacium tamen ipsemet mox euertit cum ait: *Augustino, Epiphanio, Tertulliano oppono Irenæum*, &c. Si enim Patres illi cum Prædicantibus faciebant, si illi eam hæreseos causam in Quartadecimanis assignabant, quam Prædicantes in Colloquio attulerunt, vt quid eis opponitur Irenæus?

LXXIX. Impia & absurda est argumentatio Hunnij, pag. 228. *Si festa, quæ à Deo ipso fuerant instituta in veteri testamento, non licuit amplius* (postquam scilicet à Deo fuerant etiam abrogata) *sub conscientiæ ratione in nouo testamento obseruare, quantò minus licet, quæ*

non

non Deus, sed Ecclesia introduxit, & non vera, sed falsa (loquitur Hunnius de Ecclesia Catholica, cui præfuit Victor Pontifex ante annos plus mille quadringentos) *sub ratione conscientiæ obseruare:* quidquid dicat Christus Matth. 18. si Ecclesiam non audierit &c.

LXXX. Vbi simul impie falsum est, quod ait, *non veram sed falsam Ecclesiam* fuisse, quæ introduxerit festum Paschatis (de hoc enim sermo erat) die Dominico celebrandum. Vnde secundum Hunnium asserendum est, iam ante annos plus mille quadringentos, veram Ecclesiam defecisse, quandoquidem cum Victore Pontifice, eoque postea sancto Martyre, omnes orthodoxi, nec Irenæo quidem excepto, in fide consentiebant.

LXXXI. Pag. 228. & 229. negat Hunnius propositionem minorem, cum antea negasset maiorem. Adeò scilicet Hunnio præ vertigine nictabant oculi.

LXXXII. Absurdissimum falsum est illud Hunnij, pag. 230. *Qui celebrationem Paschatis ita obtrudit, quasi sit necessarium obseruare sub ratione cultus, is sit hæreticus.*

LXXXIII. Mendacium turpissimum est Iac. Hailbronneri, Mend. Heilbr.
cum ait pag. 231. *Definitionem Victoris* (de celebratione Paschatis) *non fuisse Ecclesiæ, sed SOLIVS Victoris.* Audiamus Eusebium: *Concilia,* inquit, *& conuentus Episcoporum in vnum cogebantur, &* Euseb. lib. 5. hist. cap. 22.
OMNES VNA sententia decretum Ecclesiasticum, nempe vt non alio die aliquando, quam Dominico mysterium Domini resurrectionis à mortuis, celebraretur, & vt in hoc solo jeiuniorum, quæ circiter pascha fieri solent, finem faceremus, per litteras ad omnes Ecclesias scriptas ratum faciebant. Et cum sex Concilia & quidem in ijs etiam Romanæ Ecclesiæ cui Victor præerat, & Gallicanæ, cui Irenæus, recitasset, quibus idipsum decretum fuerit, addit: *Et alia deniq; aliorũ prope infinitorum, qui vno consensu, iudicioq; vno, eandem de illius festi obseruatione tulere sententiam. Atque istorum omnium vna hæc, quam docuimus, consentiens erat decisio.* Ita Eusebius. An ergo de suo adeo splendido mendacio, quod tot testibus redarguitur, quot in illis sex Conciliis præsentes erant Patres, erubescet Prædicans?

LXXXIV. An non vero cum Scriptura ludit Hunnius, quando *è medio fieri* apud S. Paulũ 1. Thess. 2. idem illi significare debet, 1. Thess. 2.

quod *diminui, deprimi, debilitari?* pag. 247. & 251. Vide quæ dicta sunt in Relat. de Colloq. par. 2. cap. 5. Plura in Apologetico Relat.

LXXXV. Et quā constans sibi est Hunnius, cū pag. 261. primo concedit *vigore testificationis historicæ* credendū esse, *libros Apostolorum canonicos esse:* & paulo infra ait: *Quod epistola ad Romanos sit sacrosancta, canonica, & fidei regula, id non ex testificatione Ecclesiæ, sed ex internis critirijs habemus.* &c. De qua re supra cap. 11.

LXXXVI. Quam pulchre autem distinguit illam propositionem Hunnius, pag. 264. *Is solum est hæreticus, qui negat articulum fidei:* quam negare non audebat, & tamen distinguendo re ipsa negabat.

LXXXVII. Falsum est, quod tanquam ex scriptura Matth. 28. euidens pronunciauit Iacobus Hailbronnerus pag. 262. *Christum* (eo loco) *non iussisse duntaxat eos baptizari, qui doceri possunt.* Et multo turpius, quod in eius rei confirmationem dixit Hunnius, μαθητεύσατε eo loco non significare, *docete*, & posse aliquem fieri discipulum etiamsi doceri non possit, de quo supra cap. 10.

LXXXIIX. Anile delirium est illud Iac: Hailbronneri, pag. 374. *Si non euidenter scirem, & crederem, me efficaciter esse baptizatum, tunc dubitarem de Dei promissione.*

LXXXIX. Consimile est, illud eiusdem ibidem: *si Sacramentorum efficacia dependeret à fide aut infidelitate, à dignitate aut indignitate personæ administrantis, tunc de efficacia baptismi semper esset dubitandum; quia nobis non certò constat, qualis fuerit ministrantis intentio.* An ne ergo semper etiam dubitat Prædicans, quisnam suus fuerit parens, aut quo loco terræ natus sit, quia euidenter hac de re certus esse non potest.

XC. Absurdissime falsum est, quod pag. 280. euomuit idem Prædicans: *Scriptura requirit, vt de sui baptismi veritate & efficacia quisque certus sit euidenter.*

XCI. Non minus ineptit Hunnius, cum pag. 281. ait. *Si Zepora fidelis fuisset, tunc circumcisionem filij tanquā ex tabula fæderali (Gen. 17.) necessariam ad salutem minime iudicasset differendem & impediendam.* Scilicet tabula illa fæderalis Gen. 17. iam tunc erat conscripta.

Genes. 17.

XCII. Et qualis illa argumentatio Hunnij pag.273. Infantes *regenerantur per baptismum*: ergo fidem infallibiliter concipiunt. Si de actuali fide loquitur, inepta & absurda: si de habituali, vera quidem est, sed extra oleas. 1. Cor. 11.

XCIII. Nec melior est illa: *Oportet* (supposita scilicet hominum malitia) *hæreses esse* 1. Corinth.11. Ergo opus non est, talem extare in Ecclesia iudicem, vt quantum saltem est ex eius parte, & remota partium contumacia, finiantur & dirimantur controuersiæ: In quem sensum voluit, aut certe debuit argumentari Hunnius pag. 297.

XCIV. Et quam ridicula illa solutio Hunnij, pag. 300. *Prouocamus ad Protocollum*, *&* DISERTISSIME *protestamur, hoc argumentum Aduersarij non militare.* Notate vos dialectici hunc modum argumenta soluendi, cum alius forte non succurrerit.

XCV. Turpis plane scripturarum deprauatio est illa Hunnij, quando ex illo 1. Thessal.5. *Omnia probate, quod bonum est tenete*; & 1. Thessal. 5.
1. Ioan. 4. *Probate spiritus, an ex Deo sint*, probare nititur, pag. 304. etiam decreta ac definitiones Ecclesiæ examinari & in dubium vocari posse. Probare quidem iubemur ea, quæ aut nondum probata sunt, aut num probata sint, nescimus. At quæ Ecclesiæ (quã *columnam & firmamentum veritatis* pronunciauit Apostolus) sententia probata sunt, velle vlterius quasi dubia probare & sub examen vocare, non multo minor improbitas est, quam ipsius Christi aut Apostolorum doctrinam probare & examinare velle: iuxta illud Christi; *Qui vos audit, me audit, qui vos spernit me spernit.* 1. Timot. 3. Luc. 10.

XCVI. Sed quantus in lingua græca Grãmaticus est Hunnius, qui pag.321. adeo confidenter dicebat: si illud Roman. 9. *Qui est Deus benedictus super omnia*, acciperetur tanquam nouæ periodi initium, atque sic ad Deum Patrem referretur, futurum esse, *vt non congrueret grammatica, quod Bellarminus & alij vestri solidè*, inquit, *demonstrant.* Vtrumque falsum est, de quo in Exam. Hunn. Relat. cap. 21. Rom. 9

XCVII. Et quam obuiis vlnis excipienda est illa ab Hunnio, veluti ex tripode prolata sententia, pag. 327. dum negan-

tes fabricatam à Schmidelino vbiquitatem damnat erroris circa fundamentum ſalutis ? Vide noſtrum Exam. Hunn. Relat. cap. 2. & 22.

XCIIX. Quam vero hæc Prædicantium dicta pulchre inter ſe conſentiunt. Pag. 339. fatentur, *multa eſſe in ſacris litteris obſcura*, quin etiam ad ſcripturam intelligendam *opus eſſe & Doctoribus, & dono Prophetiæ, ſeu interpretationis ſcripturæ*: & nihilominus aiunt, ipſam ſibi ad ſui explicationem, ſaltem quoad articulos, ſcitu neceſſarios, *natiuo lumine ſufficere*. pag. 359. Itané vero lumen illud ſeu Prophetiæ donum interpretibus ſcripturæ neceſſarium, non eſt aliud à natiuo lumine ſcripturæ? an nō ergo eſt in capite interpretis? an potius eſt innatum ſcripturæ? atque adeo quiſquis ſcripturam habet, lumen illud habet? an potius Prædicantes ne naturæ quidem lumen habent, dum adeo inſaniunt? et ſi obſcuritas eſt vitium ſcripturæ, vt alioqui dicunt, cur multa in ſacris litteris obſcura eſſe fatentur?

XCIX. Turpiſſime falſum eſt, quod Prædicantes pag. 365. reſpondent, Auguſtinum Serm. 191. de tempore cum ait; *Eccleſia regula, ſanctaq; Patrum traditio, atq; judicia in perpetuum firma, ſolidaq; permaneant*: non de non ſcriptis etiam traditionibus agere, cum illic Auguſtinus inter cæteras etiam hanc referat. *Nouum & vetus teſtamentum recipimus in illo librorum numero, quem ſancta Romana Eccleſiæ tradit auctoritas.* Vbi de traditione non ſcripta ſermonem eſſe, non ſolum ex re ipſa, ſed etiam ex verbis Auguſtini patet, ita vt qui hoc negat, plane quid dicat, neſciat.

August. Serm. 191. de temp.

C. Quin etiam in doctrina Aduerſariorum illud Hunnij dictum turpiſſimè falſum eſt, illa quæ Auguſtinus eodem loco recitat, velut ex Patrum traditione tenenda: *Credimus in Deum Patrem omnipotentem* & vna *cum ſequentibus ad vnum omnibus in ſacra ſcriptura expreſſis teſtimoniis fundata & comprehenſa extare.* Quod ſi ita eſt, fateri ergo neceſſe eſt Prædicantes, hæc quæ Auguſtinus illic quoq; recitat, expreſſis teſtimoniis in ſacra ſcriptura fundata eſſe.

I. *Blaſphemiam eſſe, dicere impoſſibile aliquid homini à Deo eſſe præceptum, & mandata Dei non à ſingulis, ſed ab omnibus in commune poſſe ſeruari.*

II. Er-

II. *Errorem esse, nullam in futuro meritorum distantiam cum Iouiniano ponere; cum Ecclesia credat præmia pro labore diuersa, & è contrario pro modo delictorum, peccatorum quoq; esse supplicia.*

III. *Blasphemiam dicere eos, qui nouo sensu asserere conantur*, (audiant hoc vbiquistæ) *à tempore acceptæ carnis omnia, quæ erant diuinitatis, in hominem demigrasse, & rursum quæ humanitatis erant, in Deum esse transfusa, vt quod nulla vnquam hæresis ausa est dicere, vincatur hac confusione vtraque exinanita esse substantia, & Deitatis scilicet & humanitatis, & amisso proprio statu, in aliud esse mutata.*

IV. *Hominem, si post baptismum lapsus fuerit, primo per reconciliationem, deinde per pœnitentiam posse saluari.* Hæcne ergo omnia & singula, quæ tanquam S.S. Patrum, & Ecclesiæ dogmata recensuit Augustinus, & Catholici quidem magna obseruantia recipiũt, vt scripturis maximè consona, vestro quoque iudicio in scriptura sunt fundata, ô Prædicantes? Gratias habeo, si agnoscitis; si negatis, vos ipsos mendacij arguitis. Pergite interim, si libet, *mirari*, cur hunc locum ad traditiones non scriptas *detorquere* (vt vobis loqui libuit) *ausi fuerimus*. Equidem vestram cæcam impudentiã satis mirari non possum. Commendat S. Augustinus aliquando speciatim traditiones Ecclesiæ seu scriptas, seu non scriptas; vtraque loca pro nobis faciunt, vtraque vestrum errorem damnant: vtinam etiam emendent. Sed *quem Deus despexit, quis potest corrigere?* Protocol. Monac. pag 365. Eccles. 7.

Certe nisi in reprobum sensum dati essetis, nunquam id dictum vobis excidisset. *Nos ab Augustino hac in parte* (quoad fidem actualem infantium à nullo vnquam veterum cogitatam, & ante Lutherum iu Ecclesia prorsus inauditam) *liberè dissentimus*. Itane liberè? vos ab Augustino? in re primum à vobis excogitata? quã ante vos in Ecclesia nemo somniauit vnquam? quam nulla ratio probat? nulla auctoritas munit? nullus scripturæ apex innuit? liberè dissentitis? liberè ergo disperitis. Protocol. Monac. pag. 363.

Sed absit, ô seducta gens mortalium, vt adeo erga vos inimico sim animo; absit vt malim vos videre vestro arbitrio pereuntes, quam in nostra, Augustini, totiusque Ecclesiæ vnione saluos: quin potius per Deum hortor & obtestor omnes, vt si quem forte mo-

te moueat auctoritas, Augustino malit credere, quam Luthero, Ecclesiæ potius Catholicæ vniuersali, antiquæ, tot viris clarissimis, sanctissimis, doctissimis nobili, quam Lutheranorum aut Caluinistarum, nulla antiquitate, amplitudine, sanctitate, doctrina nullâ illustribus conuenticulis. Quod si vero, vt cum Augustino loquar, *auctoritatem scripturam omnibus præferendam sequi vultis, eam sequamini, quæ ab ipsius præsentia Christi temporibus per dispensationes Apostolorum, & certas ab eorum sedibus* SVCCESSIONES EPISCOPORVM, *vsque ad hæc tempora toto orbe terrarum custodita, commendata,* CLARIFICATA *peruenit.* Nam vt ait Irenæus: *Vbi charismata Dei posita sunt, ibi discere oportet veritatem, apud quos est ea, quæ est ab Apostolis Ecclesiæ successio, & id quod est sanum & irreprobabile conuersationis, & inadulteratum, & incorruptibile sermonis constat. Hi enim & eam, quæ est in vnum Deum, qui omnia fecit, fidem nostram custodiunt, & eam quæ est in filium Dei, dilectionem adaugent, qui tantas dispositiones propter nos fecit, & scripturas* SINE PERICVLO NOBIS EXPONVNT, *neque Patriarchas exhonorantes, neque Prophetas contemnentes*

August. contra. Faust. Manich. lib. 33. cap. 9.

Iren. lib. 4. c. 45.

LAVS DEO, ET DEIPARÆ VIRGINI, omnibusque Sanctis.

FINIS.

C. C. R. R.
A. O. C.

Errata sic corrigantur.

Columna 3. versu 25. lege alias. 12. 2. à fin. 271. sit. 15. in marg. lege: pag. 223. Col. 28. 17. contigit. Ibid. marg. lege. 228. col. 34. 6. à fin. obligatas. 43. 11. scriptæ. 44. 1. collocutores toties concesserint ibid 11 minorem. ibid. v. vlt. faciant. 59. 26. quoquo. 64. 3. si tibi. 65. 24. debeat. 83. 1. tam. 86. 1. VII. ibid. 16. ob suam. 95. 30. nec hunc. 99. 20. obstupescat. 102. 27. legis. 115. 23. accusat. 124. 27. fuerit. 137. 21. non possit. 151. v. vlt. dele. conclulionem penitus. 167. v. penult. siue. 169. 21. cuipiam. ibid. 30. æternam. 179. 25. quam eam. 202. 18. Ecclesiæ.

Cætera leuiora Lector per se facile corriget.

